

ETHICA
DAVIDICO-
SALOMONEA,

Siue
PSALMI DAVIDIS,
SALOMONIS PROVERBIA,

&
ECCLESIASTES.

Quibus accesserunt

LIBER SAPIENTIAE

atque

SIRACIDIS.

Ex interpretatione
SEBASTIANI CASTELLIONIS,

in usum iuventutis edidit.

&

De Nævis Ethices Ethnicæ,

præfatus est

MATTHIAS BELIVS.

LIPSIAE, A. MDCCXXIII.

Prostat apud Sam. Beni. Waltherum.

ETHICA

DAVIDICO.

SALOMONIA.

PSALMI DAVIDIS.

SALOMONIS PROVERBIA.

ECCLIASTICUS.

LIBER SAPIENTIAE.

STIRACIDIS.

PSALMI DAVIDIS.

PSALMI DAVIDIS.

PSALMI DAVIDIS.

PSALMI DAVIDIS.

PRAEFATIO EDITORIS.

Permultum societatis humanæ interesse, ut tenera ætas, dum flecti adhuc potest, regique, ad virtutis studium deducatur, eique innutriatur penitus, nemo unquam sapiens, cum ratione, dubitavit: ut mirari subeat animum, quid Stagiritæ in mentem venerit, quod iuuenem, non satis idoneum ethices auditorem, a) pronunciauerit: Τῆς πολιτικῆς, inquit, ἔκ ἐστιν οἰκείος ἀκροατῆς ὁ νέος. Nollem equidem philosopho quidquam temere adfingere; nam & ipse pædagogum egit aliquando: illud tamen certum est atque indubitatum, formandæ in melius b) iuventutis, si non ignarum,

a 2

certe

a) *Nicomacheorum Lib. I. cap. III. Egit hic causam Aristotelis Cl. IACOBUS THOMASIVS præclare quidem, si orationis adparatum spectes, sed an satis feliciter, ambigo. Vid. Orat. IX Pro Aristotele, de idoneo ethices auditore.*

b) *Laudatus THOMASIVS, culpam Aristotelis sui, non diffitetur quidem, eam tamen aliunde derivat; timuisse nimirum, ne in Socraticam fortunam se indueret, si quid de iuventutis educatione monuisset seuerius, eaque ratione scopulos circum-*

certe impatientem exstitisse, a quo demum mentis habitu, ista aduersus adolescentes, profluxit durities, vt eos, a sacris suis, exesse voluerit. Rectius, & ad Reipubl. salutem vtilius, a PLUTARCHO factum, qui, cum intelligeret, quantum ad ciuitatis felicitatem promouendam tutandamque, momenti habeat, sollicita adolescentiæ educatio, libellum ea de re conscripsit, non inelegantem, tametsi Christianorum moribus, non vndiquaque, consentaneum. Quidquid eius sit, ita omnino a sapientibus semper iudicatum fuit, omnium ætatum felicitatem, a bene educata formataque iuuentute, pendere.

§. II. Nemo, qui CHRISTI nomen professus est, temere id negauerit hodie, nisi forte ignarus monitionis PAVLLI: c) *Vos patres, ne vestros irritate natos, sed eos in Domini disciplina, ac monitis, educate.* Et quod DAVID prædicat: d) *Liberorum hereditas, a Iehoua est: fœtus ventris, præmio datur ab eodem: quales sunt, in manu viri fortis, sagittæ, tales sunt, iuuentutis nati: felices, qui talibus refertas habent pharetras; non illi frustrabuntur, cum disceptabunt cum aduersariis in curia.* In eo tamen dissidere eorum multos videas, quorum curæ, sanctum illud & arduum, educandæ iuuentutis munus, demandatum est, quibus in primis adminiculis, præclaræ huius rei procuratio, suscipi debeat. Alii namque

cum nauigare voluisse, ne propriæ salutis faceret naufragium. | c) Ephes. VI, 4. | d) Psal. CXXVII, 3. 4. 5.

que, illam demum dignam christiana disciplina educationem credunt, quæ ex solius verbi diuini præscripto, suscipitur; vbi pueritia, ad consummatissimum virtutis exemplar, CHRISTVM, vitæ actu exprimendum, deducitur; vbi vera & solida pietas, ex fide, promanans, haud fucata, tennellis animis, & fœdere baptismali adhuc calentibus, instillatur. Non id quidem reiiciunt alii; sed ita nihilominus existimant: primam ætatu- lam, ad eum modum enutriri debere; vbi vero, cum annis, ratio, & huius expeditior vsus, adole- uerit, formanda esse ingenia, veterum philoso- phorum præceptis; deducenda ad ethicorum scholas, atque illic, ad virtutis studium, subigenda excitandaque. Dicerent isti quidem aliquid, si ethicam innuerent diuinam, hoc est, morum do- ctrinam, ex verbo Dei depromptam, & digito Spiritus S. vt cum sacro vate loquar, pectoribus iuuenum, inscribendam; sed quia *ethicam* vo- lunt *ethnicam*, & e lacunis deriuatam, rationis fi- bi relictæ, ideoque, inanibus, de virtute, præ- ceptiunculis, turgidam: næ illi, vehementer, in vniuersam rem christianam, peccant. Præter- quam enim, quod iuventutem, quantum in se est, a veræ virtutis fonte, qui est, Spiritus CHRISTI, fide acceptus, quam longissime abdu- cunt; discipulos certe efformant, in magistris ethni- cis, longe simillimos, nempe, simulatæ virtutis sectatores, hostes contra, sancti moris, & vitæ, ad exemplum CHRISTI, compositæ.

§. III. Scio equidem, ferri ista solere impa-
a 3
tien-

tientius, ab his, qui de se ea dicta credunt: quia tamen veri rectique, potior mihi semper fuit ratio; in primis, vbi de salute iuventutis constituenda, in commune erat consulendum, quam vt iniquis maleuolorum hominum sermonibus, ab eo me instituto, vel latum vnguem, dimoueri vnuquam paterer: ostendendum esse reor, breuiter, sed libere profecto, & ingenue, qui sint **ETHICES ETHNICAE**, nœui præcipui. Non quasi id non fecissent iam pridem, viri summi, iique, æducandæ iuventutis, consultissimi; sed, vt libello huic, quem in manus adolescentiæ trado, congruum præfationi argumentum, seligerem, moneremque incautam ætatem, quid insit corruptelæ, ethnicorum, de virtute, præceptionibus. Igitur, vt de **SUMMO BONO**, quod tamquam scopum defigunt, ad quem obtinendum, ethices studiosum conuerti oporteat, primo loco dicamus, quam quæso de eo absurde commentatur moralis ethnicorum philosophia? **ARISTOTELES**, sicuti primus erat, qui ad modum systematis, doctrinam moralem, composuit, ita operosus omnino fuit, in definiendo **SUMMO BONO**. e) Audiendus ideo: Τὸ ἀνθρώπινον, inquit, ἀγαθὸν, ψυχῆς (λογικῆς) ἐνέργεια γίνεται κατ' ἀρετὴν· εἰ δὲ πλείους αἱ ἀρεταί, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην· ἔτι δὲ ἐν βίῳ τελείῳ. μία γὰρ χελιδὼν ἕαρ' εἰ ποιεῖ, εἰδὲ μία ἡμέρα· ἔτω δὲ εἰδὲ μακρότερον καὶ εὐδαιμόνα μία ἡμέρα,

ἡμέρα, ὅδε ὀλίγος χρόνος. Hoc est: Humanum bonum operatio erit animæ rationalis, secundum virtutem; & quidem inter plures virtutes, secundum præstantissimam earum perfectissimamque: atque id tota in vita. Nam sicuti una hirundo, aut una dies, non facit ver; ita neque beatum, aut felicem, una dies, vel exiguum quoddam tempus, efficiet. Ita ille de summo bono, ieiune profecto, & angustius, quam pro mentis humanæ dignitate. Non fert instituti ratio, singula scrupulosius consuetari. Illud extra dubietatem positum est, ARISTOTELIS bonum istud, vitæ huius felicitate, dummodo obtineatur, absolui, atque, iisdem illis momentis, carere, quæ siue ipse philosophus, siue sectatores eius, circa summum bonum, requirunt. Si enim domesticum esse debet, si homini proprium, si præterea actio quædam hominis boni, si firmum, permanens, ac propter se ipsum adpetendum, si denique sibi sufficiens, diuinum, & commune multis, sublimius sit, oportet, angustiusque, quam illud est ARISTOTELIS. Et certe sibi ipsi in definiendo SUMMO BONO, minus constare videas Aristotelem, f) cum inter Beatitudinem practicam & contemplatiuam, ita distinguit, ut hanc illi præferre haud dubitet, cum aliis argumen-

f) Lib. X. c. VII. & VIII.
Lege omnino, querentem, de malis, quæ error iste, vitam in practicam & theoreticam di-

uidens, rei Christianæ infligit, IACOBVM THOMASIVM, oratione XXI. de præstantia theoreticæ vitæ.

gumentis, tum isto in primis adductus; quod contemplatio, comitem habeat *voluptatem*, puriorem illam, solidioremque, quodque Deorum sit propria, quippe qui, non operando, sed contemplando, vitam degant. Quam hæc, de Deo, impie dicantur, nihil adtinet monere. Profecto, si *contemplativa* beatitas, *practica* potior est, frustra, in Nicomachicis, laboravit ARISTOTELIS, cum beatos suos, διὰ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐνέργειαν, ad summi boni possessionem, deducere, connitebatur. Neque enim summum bonum, sed altero minus, atque id non iam diuinum, & commune multis, sed paucis mortalium proprium, inculcasse, dicendus est. Melius omnino, & congruentius vero, dummodo sibi conscius, τὸν Θεὸν βελτίων τῆς ἀρετῆς; Deum, virtute meliorem, fatetur g) alibi. Quam tamen ei mentem, neque perpetuam fuisse, neque ingenuam, non ab re suspicabitur, qui theologiæ naturalis Aristotelicæ, perspectas habet rationes.

§. IV. Illa philosophorum principis, de SUMMO BONO, sententia fuit, vacillans profecto, & seipsam premens. Speciosius de eo, sed & periculosius, PYTHAGORAS, PLATO, & horum sequaces, senserunt. Quis enim nescit, illud PYTHAGORAE: Finem huius vitæ, contemplationem esse, contemplationis Deum; beatitatem vero hominis,

g) Lib. II. Metaphysicorum, cap. V. Ceterum, lege præclaram dissertationem Cl. Valchii,

de Atheismo Aristotelis, ab eruditissimis Lipsiensibus egregie commentatam.

nis, DEVM FIERI. En, deprauatæ naturæ fastum! qui, quod multos postea inuasit, in his etiam, qui Christi fidem professi sunt, eo minus mirandum, quo plus sanctitatis hæc eiusmodi scita præ se ferre videbantur. Eandem PLATONEM h) quoque viam fuisse ingressum, notius est, quam ut suis verbis, doceri debeat. Diuinus profecto ideo meruit dici, quod vniuersam moralem doctrinam suam, πρὸς τὴν ὁμοίωσιν Θεῷ κατὰ τὸ δύνατον, *ad similitudinem Dei, quantum eius fieri potest*, retulerit. Egregie! nisi institutum illud, cum fastu philosophico, gentilis fœdasset cœcitas, summis rebus, noxam adspargens, atque alienam a vero inducens notionem. Quis enim non miretur, si ista apud IAMBlichvm legat: *Homo olim contemplationi Dei admotus erat, inde vero huic corpori obnoxius factus est, & fati necessitati adligatus. Quare, qua via liberari possit, rimemur. Sola utique cognitio Dei, nulla alia, soluere eum potest. Felicitatis enim idea nosse bonum; & boni cognitio, sacra porta, per quam, ad omnium rerum creatorem, aditus patet. Crederes, ab homine, CHRISTVM professo, dicta hæc esse, nisi fati necessitatem, ingessisset? Neque minori religione, in designando Summo Bono, utitur: Sanum, inquit, formosum, diuitem, honoribus*

h) Vide IOHANNIS BARBEYRACI Præfat. versionis Gallicæ Puffend. de iure Nat. & Gent. p. XLV. seq. ubi vniuer-

sam moralem doctrinam PLATONIS in compendium missam, breuiterque disputatam, inuenies.

P R A E F A T I O

ribus auctum, bono sensu praeditum esse, num beatitatem hominis dicemus? Profecto non! Robur hominis, risus est: bonos, nugae: homo ipse, & quidquid apud homines in pretio, umbra celer; sed bonis, bonae possessiones illa sunt, malis mala, & perniciofa. Quid ergo? num si ista non per momentaneum somnium, sed in perpetuum possideantur? Immo si absque virtute possideantur, maximum malum, & quo citius desinent, eo minus. At, vera ratio, perveniendi ad diuinam beatitatem, inuocatio Deorum, summi vero Dei in primis, & qui ceteris dominatur & imperat. Et PLOTINVS: Supremus hominis finis, merum bonum, id est, DEVS: cetera vero ad finem pertinent, finis non sint. Ei porro, qui bonum illud possidet, nullum bonum auferri, nullum addi potest, quia non coniungitur tantum Deo, sed FIT QUASI DEVS. Speciosa haec sunt omnia, i) quia ex fontibus Israëlis, deriuata aliquando; sed contaminata tamen, cum ethnica illa πολυθεΐας impietate, tum fastu ἀποθεώσεως: quæ, quo sunt alieniora a Christiana religione, eo magis, in educanda iuventute, fugienda, ne pro Iunone nubem, id est, fumini boni loco, summam complectantur impietatem. Reliquas Philosophorum, circa Summum Bonum, aberrationes, LACTANTIUS k) bre-

i) Lege sis plura in hanc rem apud PHILIPPUM MORNÆVM, de veritate Relig. Christ. cap. XIX. p. m. 400. seq.
 k) Lib. III. cap. VII. edit. Cantabr. p. 122.

breuiter adnotauit: EPICVRVS, inquit, *summum bonum in voluptate animi esse censet.* ARISTIPPVS, *in voluptate corporis.* CALIPHON & DINOMACHVS, *Cyrenaici, honestatem cum voluptate iunxerunt.* DIODORVS, *in priuatione doloris summum bonum posuit.* HIERONYMVS, *in non dolendo.* PERIPATETICI *autem in bonis animi, & corporis, & fortune.* HERILLI, *summum bonum est, scientia.* ZENONIS, *cum natura congruenter viuere.* Quorundam STOICORVM, *virtutem sequi.* Quas ille sententias, quia prolixè non minus, quam solide refutat, merito ad eum euoluendum, adolescentes dimittimus. Habet enim hoc sibi proprium LACTANTIUS, vt contra gentilem vanitatem, & rationum pondere, & Tulliana quadam dictionis vbertate, dimicet: quorum vtrumque, formandis adolescentiæ ingeniis, quam vtile sit commodumque, non est, cur multis doceam.

§. V. Hoc vero est, quod grauissima, passim, oratione, circa *Summum Bonum* gentilium philosophorum, siue, virtutum moralium finem, B. LUTHERVS, acriter reprehendit, negatque, eas ita esse comparatas, vt in Deum ferantur, multo minus ad eius communionem perducant mortales. *Virtutes*, inquit, 1) *discernuntur finibus, non officiis.* Iam quælibet virtus, *extra gratiam, quarit, quæ sua sunt, nec potest quærere,*
a 6 quæ

quæ Dei sunt. Quare, NULLA VIRTUS MORALIS HABET DEVM PRO FINE, nec potest Deum diligere super omnia, & propter Deum; alioquin gratia non esset necessaria. Atque hac sola causa fit, ut omnia opera bona gentium, aut naturalia, sint mala, quia fine debito carent. Quod vero dicitur: nonne & Caiphas prophetauit verum? nonne Matthæi VII. multi prophetauerunt in nomine Christi, & multas virtutes fecerunt? respondeo: VERA, sed non VERE dixerunt: BONA, sed non BENE fecerunt. Ideo CHRISTVS illis dicturus est: discedite a me omnes operarii iniquitatis! Quomodo sunt operarii iniquitatis, qui tanta bona fecerunt? nisi quia bonis, male vsi sunt. Quid his dici potest luculentius? ut mirum sit, dari homines, Megalandri secutos disciplinam oppido sanctam castigatamque, qui contrarium non dicunt inodo ac scribunt, sed & pugnando, defensant. Recte LACTANTIUS, in) Philosophos omnes, cæcos atque insipientes fuisse, docet, qui, quod est homini summum bonum constitutum, nec videre, nec intelligere, nec suspicari aliquando, potuerunt. Ecce igitur cæcos istos duces malimus sequi, quam CHRISTVM? nimirum, dicam, quod res est; quia illi blandiuntur naturæ; CHRISTVS vero, odio persequendam, necandam, contumulandamque, præcipit, ne fallaci æmulatione mentiatur gratiam, atque immortalem mentem, a posses-

possessione *Summi Boni*, excludat. Hoc vero, si est, sicuti est, pertinacis indicium stultitiæ fuerit, ex philosophorum præceptionibus, ad spem obtinendi *Summi Boni*, erigi. Qui enim pessimus ipse est, immo satanæ captivus, & alienus a veri boni communione, quomodo is mihi, sui similem, aut deteriorem etiam, ad beatitatem illam, perducet? Graüter MACARIVS, n) posteaquam, sapientum actus, artesque inanes, edisseruisset: Οὗτοι πάντες οἱ πορρῆθέντες, τεχνῖται, κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς ἐνδον οἰκῆντος ὀφείας, καὶ μὴ γνόντες τὴν σύνοικον αὐτοῖς αἰμαρτίαν, αἰχμάλωτοι καὶ δῆλοι τῆς πονηρᾶς δυνάμεως γεγονόασι, μηδὲν ὠφεληθέντες ἀπὸ τῆς ἐπισήμης καὶ τέχνης αὐτῶν. Id est: Et hi omnes, prædicti artifices, (inter quos primo loco recensuerat, τὰς διὰ φιλοσοφίας ἀρετὴν ἐπεδείξαντας) detenti ab intus habitante serpente, & non cognoscentes, secum habitare peccatum, captivi ac servi perversæ potestatis facti sunt, nihil adiutî a scientia, & arte sua. Egregiam, *Summi Boni*, possessionem!

§. VI. Iam, quod ad eam ethices partem adtinet, quæ de СУБЪЕКТУ, cui, *Summo illo Bono*, potiendum fruendumque est, præcipit, immane, quam noxiis, eam quoque, nævis, conspurcarint, cæci, cæcorum duces, ignavi quippe НАТУРАЕ & ГРАТΙΑЕ, hoc est, eorum i-

P R A E F A T I O

pforum fontium, e quibus vitia scaturiunt & virtutes. Aperte ARISTOTELES, o) cum animam vniuersam tres in partes secat, infamam, quae *vegetatiua* est, virtutis iuxta & vitii expertem; supremam, quae *rationalis*, bonam, quae nos hortetur ad optima; solam *sentientem*, peruersam, rationique repugnantem, professus est. Et alibi: p) 'Αγαθοὶ ἢ κακοὶ ἐ γινόμεθα φύσει. Boni, inquit, aut mali, non sumus natura: Hinc ille philosophorum error, hominem ἐδέ-τερον nasci, hoc est, inter virtutem ac vitium, medio loco positum. Quidemum error, summis etiam ingeniis ita perplacuit, vt, quoties de virtute loquerentur, non potuerint, naturæ hanc, quam somniarunt, præstantiam, dillaudare. Huc illud CICERONIS q) retuleris, cum *ingeniis nostris semina virtutum innata* adserit, quæ, si *adolescere* liceret, ipsa nos, inquit, ad beatam vitam, natura perduceret. Ista vero, semina, quæ vocat, virtutum, tam robusta faciebant, vt multis modis, labe congenita, efficaciora crederent. QVINCTILIANVS r) profecto: *Natura*, inquit, *nos ad mentem optimam genuit, adeoque discere meliora volentibus, promptum est, vt vere intuenti, mirum illud sit magis, malos esse tam multos.* Hi illi sunt flosculi, quos postea Christiani, in sua viridaria, transferre cœperunt.

§. VII.

o) *Nicomach. Lib. I. cap. XIII.*

Ibid. Lib. II. cap. V.

q) *Lib. III. Tuscul. Quæst. initio.*

r) *Instit. Orat. Lib. ult. c. ult.*

EDITORIS.

§. VII. Neque STOICORVM melior erat sententia, quippe qui, non iam femina virtutis, quæ, nunc vidimus, sed ipsam *θειότητα*, adfectabant ausu profecto superbissimo. Proinde alii s) quidem animas humanas, *μορία καὶ ἀποσπάσματα*, *particulas & decerpta Dei*, siue CICERONE t) interprete, *a natura Deorum haustos animos & delibatos, adpellabant*: alii u) *ἐκάσθ. ἓν θεόν*, *uniuscuiusque mentem Deum esse, & inde profluxisse*, adfirmabant. Causam tantæ ambitionis, SENECA v) reddidisse sibi visus est, cum, *hoc*, inquit, *animus habet argumentum diuinitatis, quod illum diuina delectant*. Absona hæc oppido, & extra modum absurda sunt omnia. Interim excusatiùs erravissent sapientum fastosissimi, si hanc dignitatem, homini seruassent propriam; sed enim, ita erant liberales, ut eandem, diuinæ originis animam, brutis adtribuere, nihil pensi haberent. ANTONINVS: x) *Vna anima brutis animantibus est distributa, una mens rationem adeptis, quemadmodum una est terrenorum terra*. Scilicet, communi quadam consensione, docebant, diffusam, per res creatas omnes, diuinam essentiam, sola operationum

s) ERICIETVS, apud ARRIANVM Lib. I. cap. XIV. p. m. 60.

de se ipso, ad se ipsum Lib. XII. §. 21.

t) Lib. I. de Diuinat. & Lib. V. Tuscul. Quæst.

v) Præfat. Quæstion. Naturalium.

x) Lib. IX. §. 6.

u) M. AURELIUS ANTONINVS

num diuersitate, discretam esse. Quem nocentissimum errorem, ne ethnici quidem saniores, poterant, sine reprehensione, dimittere. *Pythagoras*, inquit *CICERO* y) qui censuit (Deum) *animum esse, per naturam rerum intentum & commeantem, ex quo nostri animi caperentur, non vidit, distinctione animorum humanorum, discerpi & dilacerari Deum, & cum miseri animi essent, quod plerisque contingeret, tum Dei partem esse miseram, quod fieri non potest. Recte omnino, siue enim coniunctam cum Deo, animam hominis, dicant, siue discretam ab eo, utrobique, crimine impietatis, contaminabunt sententiam, ex se absurdissimam, eo quod Deum statuent, vel dissectum in partes, vel certe iisdem, quibus animi hominum, molestiis obnoxium.*

§. VIII. Hinc porro nocentissimus, manauit error, qui pestilens istud virus, morum doctrinae, adfudit: *virtutem in sua potestate habere mortales, doctrina, adsuefactione & exercitatione, excitandam, neque opus esse, ut eam implorent a numine, impetrentque.* Et Stoici quidem, ad insaniam usque fastosi heic fuerunt. Diserte *SENECA*: z) *Stultum est, inquit, bonam mentem optare, cum possis a te impetrare. Non sunt ad cælum tollendæ manus, nec exorandus ædituus, ut nos ad aures simulacri, quasi magis exaudiri possimus, admittat: prope est a te Deus, tecum est, intus est.* Vbi quidem non ab

y) *De Natura Deor. Lib. I* | z) *Epist. XLI. p. m. 100. p. m. 1168.*

ab re mireris , quod ἐπὶ γράφῃ epistolæ, editionis IOHANNIS FRIDERICI GRONOVII, exclamet: *O præclaram altamque epistolam!* Melius omnino, atque dignius homine Christiano, eximius alioquin, Senecæ & Stoicorum, adsentator, LIPSIVS: aa) *abborreo*, inquit, *& despicio!* Eandem Stoicorum mentem, CORTA, apud CICERONEM bb) expressit: *Atque hoc quidem omnes mortales sic habent, externas commoditates, vineta, segetes, oliueta, ubertatem frugum & fructuum, omnem denique commoditatem, prosperitatemque vitæ, a Diis habere: VIRTUTEM AUTEM, NEMO UNQUAM ACCEPTAM DEO RETVLIT. Nimirum, recte, propter virtutem enim iure laudamur, & virtute recte gloriamur, quod non contingeret, SI DONVM A DEO, NON A NOBIS HABEREMVS.* Et post pauca: *Numquis, quod bonus vir esset, gratias Diis egit unquam? at, quod diues, quod honoratus, quod incolumis. Iouemque optimum maximum, ob eas res adpellans, non quod nos iustos, temperatos, sapientes efficiat; sed quod saluos, incolumes, opulentos, copiosos.* Atque iterum: *Iudicium hoc omnium mortalium est; fortunam a Deo petendam, a se ipso sumendam esse sapientiam.*

aa) Lib. III. Manuuct. ad
Stoic. philosophiam c.
XIV. p. 139. cum simili
Epist. LIII. ante fin.

verba recitasset.

bb) Lib. III. de Nat. Deor.
sub finem.

tiam. Ita illi, quod arduum magis, ac difficile, virtutem tibi tribuebant, numinis haud indigi, contra diis, quod caducum, atque extra se possum. Nequiter HORATIVS: cc) *Det vitam, det opes, æquum animum mihi ipse parabo.* Vt taceamus, Stoicorum modestissimi, M. AVRELII ANTONINI, infantiæ. dd.)

§. IX. Sed, dicat fortassis aliquis: priscorum istas fuisse aberrationes, sicuti pridem reiectas declinatasque, ita neque metuendas hodie, neque exprobrandas ethicorum scholis. Ego vero, id contra se habere, si nullis argumentis aliis, usu profecto, & experientia quotidiana, docere aulam. Quis enim nescit, vulgares illos ethices libellos, qui siue ex NICOMACHEIS ARISTOTELIS conflati, siue Stoicæ adtemperati sunt severitati, ita factos esse, ut hominem, in quo excitanda virtus est, integrum fere, & quasi a labe omni alienum, fiant: adeo nullam in iis, corruptionis humanæ, legas mentionem, quam tamen, detexisse oporteret ante omnia, ut mature iuventus, ab inani, obtinendæ virtutis, spe illa, deiceretur, nisi emendari voluerit, atque ab auctore virtutis, Deo, præparari, ad sancti inculpatique moris, studium. Non sum quidem nescius, multa de facultatibus animæ, in iisdem libellis præcipi solere; disputari de intellectu & vo-

cc) *Lib. I. Epist. XVIII.*
dd) *Lege omnino Celeber.*
I. F. BUDEI, *Differ.*

*tationes de Erroribus
Stoicorum in Philo-
sophia Morali.*

& voluntate, de adpetitu sensitivo, & qui hunc distinent, adfectibus; de spontaneo & coacto, *reliqua*; at enim vero, sicuti ea omnia λεπτολογίαν redolent Aristotelicam; ita non modo non adducunt adolescentes, ad ingenitæ prauitatis agnitionem; sed fidentiores etiam reddunt, & mirum in modum sibi placentes, quod mentem sibi inesse credunt, egregie instructam, atque producendæ virtuti idoneam. Tantum enim abest, ut id, quod in vnaquaque facultate pessimum est, indicent ethnicæ virtutis architecti, ut potius, nihil elaborent magis, quam, ne patefcant næui earum; sed verborum quodam tecti artificio, sese commendent. Si quid autem, de labe hominum fateri eos oporteat, defultoria id leuitate faciunt, parum sibi temperantes, quin eam, vel a materiæ habitu, quod fecit ARISTOTELES, vel actibus vitiosis, deriuent.

§. X. Atque istud est, quod seuerissime iterum increpuit B. LUTHERVS, docuitque, si in vlla re alia, in hac profecto, elaborandum nobis esse, ut congenitæ prauitatis magnitudo, patefcat. *Habemus*, inquit, *ee) voluntatem & rationem, sed quam multipliciter vitiatam! sicut enim ratio, ignorantia multiplici oppressa est, ita voluntas, non perturbata solum, sed auersa a Deo, & inimica Deo est, quæ cum voluptate*
ad

ee) Comment. in Genesin
cap. III. 1. Consule o-
mnino Disp. S. R. PAVL.

LI ANTONII, de di-
scrimine Praxeos Phi-
losophicæ & Theolog.

ad malum fertur, ubi diuersum faciendum erat. Non itaque, hæc naturæ multiplex corruptio, extenuanda; sed magis amplificanda est, quod homo, ab imagine Dei, a notitia aliarum creaturarum omnium, ab honestissima nuditate, in blasphemias, in odium, in contemptum Dei, immo, quod plus est, in inimicitiam erga Deum, lapsus est. Taceo iam de tyrannide Satanae, cui propter peccatum, misera hæc natura subiecta est. Amplificanda, inquam, hæc sunt, propterea, quod nisi recte cognoscatur magnitudo morbi, remedium quoque non cognoscitur, nec desideratur. Quanto enim peccatum magis extenuaueris, tanto quoque gratia magis vilescet. Ita LUTHERVS. Quod autem bonos malosue actus, bonum aut malum virum facere dicunt peripatetici, indignabundus, hunc in modum reiicit: ff) Fortiter teneamus, -- tota via errare philosophiam moralem peripateticam, quæ dicit: faciendo iusta, temperata, efficimur iusti, temperati, &c. NON SIC, IMPII, NON SIC! sed iusti temperatique facti, facimus iusta & temperata. Iusti autem efficimur per fidem. Et alibi: gg) Vera sunt, inquit, hæc duo: Bona opera non faciunt bonum virum; sed bonus vir, facit bona opera. Mala opera, non faciunt malum virum; sed malus vir, facit mala opera: ita, ut semper oporteat ipsam substantiam aut per-

ff) Tomo II. Ien. Lat. p. 145. a. | gg) Tom. I. Ien. Lat. p. 440. a.

personam esse bonam, ante omnia bona opera, & opera bona sequi ac prouenire ex bona persona; sicut & Christus dicit: mala arbor, non facit bonos fructus; bona arbor, non facit malos fructus. Clarum autem est, quod fructus non ferunt arborem, nec arbor crescit in fructibus; sed e diuerso, arbores ferunt fructus, fructus crescunt in arboribus. Vtinam hæc istiusmodi admitterent ad animum ethnicæ virtutis patroni!

§. XI. Ita, cum a ianua, quod est in proverbio, aberrare fecissent discipulos suos, infecti gentiliū nugarum, magistri, non poterant non *agendi principia*, iis commendasse, a Spiritu Christi aliena, atque gratiæ eius omnino aduersa. Solent ea, docendi causa, vulgo, distinguere, varie. Sunt autem nobis: *Effectiuum*; *Normatiuum*; *Impulsiuum*. Et *Effectiuum* quidem illud *principium*, si pronuntiandum ex vero est, in morali ethnicorum philosophia, *caro* est, & *sanguis*, hoc est, eadem illa prauitas, quam diuinus Spiritus, יֵצֶר לֵב רָע *figmentum cordis malum*, adpellat, hh) vt non iniuria quis purum putum ethicum, purum putum Pelagianum, & si quid eo deterius est, dicere possit. Reuera enim ex se, virtutem fingunt, sicuti aranea telam. Sed quid de præclaro isthoc agendi principio, quod tantis laudibus efferunt philosophi, atque SENECA in primis, existimandum sit, B. LUTHERVS, ii) egregie docet: *Vocat*, inquit,

hh) Genes. VIII. 21.

ii) Comment. in Genes. ad h. l.

quit, MOSES, figmentum ipsum rationem, cum voluntate & intellectu, etiam tum, cum de Deo cogitat, cum honestissimis operibus exercetur, siue politicis, siue æconomicis. Semper enim est contraria legi Dei, nec liberari ab hoc malo potest, suis viribus, secundum sententiam Christi: liberi eritis, si vos liberauerit filius. Si igitur hominem voles vere definire, ex hoc loco definitionem sume, quod sit, ANIMAL RATIONALE HABENS COR FINGENS. Quid autem fingit? respondet Moses: malum, contra Deum scilicet, seu legem Dei & homines. Tribuit igitur scriptura homini rationem, non otiosam, sed semper aliquid fingentem. Figmentum autem hoc vocat malum, impium, sacrilegum; contra, philosophi vocant bonum, &c. Atque ex ista quidem lacuna, actus suos omnes deriuant, philosophi, gratiæ diuinæ ignari. Neque melius, de Normatiuo, quod vocant, principio, sentiunt. Naturam Stoici, Aristotelici, rationem, de qua nunc diximus, crepant: hoc est, si cum PAVLO velis loqui, kk) τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς. Vtrosque, grauitè refellit LUTHERVS: ll) Opponunt, inquit, ARISTOTELIS sententiam: Ratio deprecatur ad optima: hanc etiam quibusdam sacris sententiis conantur confirmare; item eo, quod philosophi disputant; rectam rationem esse causam omnium virtutum. Hæc quidem non nego esse vera, cum transferuntur ad res

ra-

kk) Rom. VIII, 7.

ll) Ibidem cap. III, 1.

rationi subiectas, ad gubernandas pecudes, edificandam domum, conferendum agrum; sed in rebus superioribus non sunt vera. Quomodo enim recta ratio dici potest, quæ odit Deum? quomodo voluntas bona dici potest, quæ Dei voluntati resistit, ac Deo parere recusat? Quando igitur dicunt: ratio deprecatur ad optima; dictu: ad optima, politice, hoc est, de quibus ratio potest iudicare, ibi ducit ad honestum, & utile corporale seu carnale. Ceterum, cum plena sit ignorantia Dei & auersionis a voluntate Dei, quomodo potest in hoc gradu bona dici? Notum autem est, cum prædicatur notitia Dei, & hoc agitur, ut ratio restituatur, tunc, qui optimi sunt, & melioris, ut sic dicam, rationis, ac voluntatis, bi tanto acerbius Evangelium oderunt. Neque Φιλοσοφωτάτω PHILIPPO, ubi veritatis causam agere, debuit, alia mens exstitit: Enimvero, eius inuectiua est, dum: quorsum, inquit, mm) hæc stultitia? malle ad naturæ leges, quam ad diuinas exigere hominum mores? cum falli iudicium naturæ possit, diuinæ legis non possit. An vero non fefellit vspiam philosophos ratio, quæ eis tot sectarum & dissensionum auctor est? Quorsum hæc amentia, absolutam virtutem, humanis conatibus potius, quam diuini Spiritus operæ, tribuere? quum & philosophi quidam, in-

nasci

mm) In Oratione, quam
pro LUTHERO, sub
nomine Didymi Fauentini,
contra Tho-

nam Placentinum, hominem personatum, edidit. Opp. P. II. p. 48.

nasci verius, quam parari, nostro sudore, virtutem, docuerunt. Denique, quod ad Impulsum adtinet principium, haud equidem dubitarim, mea hic facere verba, ARNOLDI GEVLINGII: nn) Omnes, inquit ille, seduxit PHILAUTIA! Neminem hic eximium facio, ne magnum quidem Platonem, qui eximendus erat, fateor, si quisquam alius; Omnino enim, quidquid præclari fuscipiebant gerebantue gentiles, id omne, philautia, tamquam contagione pestilentissima, corrumpiebant, ad gloriam, commoda, & voluptatem, infano nisu, grassantes. Nam & gloria perurente gesserunt Romani, scribit iterum LVTHERVS, oo) ipsismet testibus, quidquid virtutis gesserunt. Ita & Græci, ita & Iudæi, ita & omne genus hominum. Sed ut sit hoc honestum apud homines, apud Deum tamen nihil est inhonestius, immo ipsissimum & summum sacrilegium, nempe, quod non pro gloria Dei egerunt, nec ut Deum glorificauerunt; sed impiissima rapina, Deo, gloriam rapientes, & sibi adtribuantes, numquam magis inhonesti & turpes fuerunt, quam, dum in summis virtutibus, fulserunt. Quomodo pro gloria Dei agerent, cum Deum & gloriam eius ignorarent? non quod non adpareret, sed quod caro non sinebat eos

nn) In Præf. Libelli ethi-
ci: Γνωθὶ σεαυτὸν.
oo) Contra Erasmus,

Tom. III. Ien. Lat. p. 211.
b.

eos videre gloriam Dei, præ insania, in gloriam propriam. Habes igitur spiritum illum igemonicum, (ἡγεμονικὸν) principalem partem hominis, ad honesta nitentem, id est, latronem gloriæ diuinæ, & maiestatis adfectatorem, tum maxime, cum sint honestissimi, & summis virtutibus illustrissimi. Vides, expressam, gentilis philautiæ, in consecranda virtute, imaginem, quam si animis conciperent, iuuentutis christiænæ formatores, haud profecto, sicuti iam fieri videas, iisdem istis auctoramentis, creditam sibi ætatem teneram, ad virtutem ethnicam, erudirent, vel potius, turpissimo vitiorum cœno, demergerent.

§. XII. Isti, cum sint, virtutis ethicæ fontes, facile erit, de ipsa eius indole, atque natura, iudicare. Generatim LACTANTIUS: qq) *Determinanda est virtus, quam non recte philosophi definiuerunt, quid esset, aut in quibus rebus, quid operis, quid habeat officii. Nomen itaque solum retinuerunt, vim vero, & rationem, & effectum, perdiderunt. Iusta est querela, siue Stoicos æstimes, siue Peripateticos. Illi enim, tunc sibi videntur, & vitii expertes, & præditi virtute, cum vel suppresserunt, vel extinxerunt adfectus, rr) eaque via, ad tranquillitatem animi, vitamque beatam, si credere fas est, eluctati*
b
sunt:

qq) *Lib. VI. cap. V. p. m.* | rr) *Platonicos, Stoicis, in ista causa, adnumera-*

P R A E F A T I O

funt: quam fane ἀπαθείας adfectionem, non
 absurdam minus, quam irritam esse, virtu-
 temque producere mancā & exanimem, im-
 mo nullam, nemo sanus, non videt. Sed Peri-
 patetici, magistro ARISTOTELEI credentes,
 ὅτι κατὰ μὲν τὰ πόθη ἔτ' ἐπαινέμεθα, ἔτε
 ψευόμεθα; quod adfectuum causa, neque
 laudemur, neque vituperemur; omnem in eo
 locandam operam volunt, ut ad μετροπάθειαν
 pertingant: superuacua, et hi, opera. Enim-
 vero, tunc homo sibi relictus, adfectus recte mo-
 derabitur, cum natura, ex se, mala esse desinet.
 Sed τῆς ἐμπαθείας patronos, puta Epicuri de
 grege porcos, ss) vix mentione dignos existi-
 mamus. ARISTOTELES interim, suae illi
 mediocritati, vniuersum ethices, quod com-
 mentus est, systema superstruxit. Ita enim vir-
 tutem definit: tt) ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ, ἕξις
 προαιρετικὴ ἐν μεσότητι ἕσα, τῇ πρὸς ἡμᾶς,
 ὡς

mus, quippe ἀπαθείαν,
 in purgatoriis, quas
 vocabant, virtutibus, tt)
 consecrantes. Vide Iac.
 Thomafium Praef. LV.
 p. 323.

ss) Ita eos adpellat Hora-

tius, Lib. I. Epist. IV.
 v. vlt.

tt) Nicomacheorum Lib. II.
 cap. VI. Confer, cum bis
 nostris, quae de ethica
 Aristotelis adnotauit,
 laudatus supra Barbey-
 rac, loco eodem p. LV.
 seqq.

ᾠρισμένη λόγῳ, καὶ ὡς αὖν ὁ φρόνιμος ὀρίσειε.
 Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερ-
 βολήν· τῆς δὲ κατ' ἑλλειψιν, --- -- ἐν τε τοῖς
 πάθεσι, καὶ ἐν ταῖς πράξεσι. Hoc est: Vir-
 tus est habitus electivus, consistens in mediocri-
 tate, quoad nos, ratione definita, & quidem
 prouti prudens definiuerit. Est vero medio-
 critas inter duo vitia, quorum alterum in excres-
 su peccat, alterum in defectu ---, atque id,
 cum in passionibus, tum in actionibus etiam.
 Non potuit non, ista virtutis definitio, per-
 versæ naturæ, vehementer placuisse. Profecto
 enim mediocritas Aristotelica, quam ille beatos
 suos tenere iubet, semita est viæ latæ, & plau-
 strariæ, ducens ad damnationem, quippe quæ
 excusationem magis & impunitatem civilem,
 quam vitiositatis emendationem præstat, sen-
 sumque vanum & impurum, animo non excu-
 tit, sed ita dirigit, ut, qui eo ducuntur, tanto con-
 fidentius peccent, intra modum præscriptum,
 quo minus metuenda est turpitudinis nota, vel,
 quo certius speranda etiam est, opinio virtutis,
 & laus animi moderati. uu)

§. XIII. Obuium hoc erit planumque, exami-
 naturis virtutes illas *undecim*, quas ARISTO-

b 2

TELES,

uu) Vide Cl. VOCKEROD-
 TI Consultat. de Litte-
 rar. Stud. Consultat.

XXVIII. de fugienda
 impietate in artis for-
 mam redacta. §. III.

TELES, ad aulæ Macedonicæ, cuius assenta-
tor fuit, habitum effinxit. Prima ei, virtutum
moralium, FORTITUDO est, quam ille mi-
rifice extollit. Causam ne quæras; hæc ipsa
est, quod Philippo, & discipulo suo Alexan-
dro, placere voluit, utrique ad temeritatem
vsque feroci. Ita vero suam hanc virtutem de-
finit, vv) ut nequiverit imperfectius. An

δριόα μεσότης ἐστὶ περὶ φόβου καὶ θάρρους

Fortitudo mediocritas est, inter metum & au-
daciam. Nempe, nemo non improborum ho-

minum, dum istis limitibus designari audit for-
titudinem, fiducia sui, ferociaque abreptus
sibi ipsi, de præclaræ alias virtutis possessione
blandietur. TEMPERANTIA sequitur, qua

ipsi est: xx) Μεσότης περὶ ἡδονῶν, *Mediocri-*

tas circa voluptates, gustus in primis, & ta-

ctus. En pallium epicureismi, sub quo, ad ar-

tis præscriptum, voluptatibus coinquinari, tam-

diu licitum est, dum non migretur, numquam

obtinenda, mediocritas. Quæ, quod frustra a

natura humana requiratur, ipse non diffitetur

ARISTOTELES, cum *extremorum* huius

virtutis, alterum, nimirum ἀναίδησίαν, vi-

reperiri posse yy) existimat. Εἰρησυχία

περὶ

vv) *Nicomach. Lib. III. cap. IX.*

xx) *Ibid. cap. XIII.*

yy) *Ibidem cap. XIV.*

περὶ ταῖς ἡδοναῖς, καὶ ἥττον' ἢ δεῖ χαίροντες,
ἐπ' αὐτῷ γίνονται· ὁ γὰρ ἀνθρώπινη ἐστὶν ἡ τοι-
αύτη ἀναισθησία. *In defectu, inquit, pec-*
cantes circa voluptates, iisque minus, quam
oporteret, gaudentes, haud omnino reperiuntur.
Neque enim humana conformis est naturæ hic isti-
usmodi stupor. Hoc si est, fateatur, oportet,
philosophus, aut beatos suos, numquam in
voluptatibus modum adhibitu-
ros, aut aliter
esse designandam temperantiam. Iam LIBE-
RALITAS Aristotelica, quin imaginem refe-
rat pharisaicæ munificentiae, is fortassis dubita-
verit, cui memoria exciderit grauis illa Chri-
sti oratio, quæ exstat, apud MATTHAEVM. 22)
Reuera enim, quidquid virtutis huic quoque
mediocritati inesse creditur, πρὸς τὸ θεαθῆ-
ναι comparatum est. Audi philosophum: aaa)
Ελευθεριότης δοκεῖ εἶναι περὶ χρήματα μεσό-
της. ἐπαινεῖται γὰρ ὁ ἐλευθέριος --- περὶ δό-
σιν χρημάτων καὶ λήψιν μᾶλλον δὲ ἐν τῇ δ' σει.
Liberalitas videtur esse mediocritas circa facul-
tates. Laudatur enim liberalis in dandis aut
accipiendis opibus; magis tamen in dandis.
Ἐπαινος ergo, seu laus huius quoque virtutis,
auctoramentum est. Neque melior, quæ hanc
b 3 exci-

22) Cap. VI, 1. - 4. coll. c. | aaa) Nicomach. Lib. IV.
XXIII, 5. | cap. I. initio.

excipit MAGNIFICENTIA est: bbb) ἡ Μεγαλοπρέπεια, ἣ ὥσπερ ἡ ἐλευθεριότης διατένει περὶ πάσας τὰς ἐν χρήμασι προάξεις, ἀλλὰ περὶ τὰς δαπανηρὰς μόνον· ἐν τέτοις δ' ὑπερέχει τῆς ἐλευθεριότητος μεγέθει. *Magnificentia, non, sicuti Liberalitas, ad omnes dispensandarum facultatum actus, sese extendit; sed ad sumtuosos tantum: atque in his magnitudine antecellit liberalitati.* Nimirum, peripateticam hanc magnificentiae notionem, speciosum esse fastus luxusque titulum, ipsa, quae ei adsignat, *extrema*, palam produnt: hinc enim μικροπρέπειαν, *indecoram parsimoniam*; illinc vero βαυαυσίαν καὶ ἀπειροκαλίαν, *ineptam decorique expertem magnificentiam*, collocat. Adeo illi, ad regulam superbire, virtus est. Porro, MAGNANIMITATEM ita describit ARISTOTELES: ccc) Ἡ Μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα μὲν καὶ ἐκ τῆς ὀνόματος εἴκειν εἶναι, --- δοκεῖ δὲ ὁ μεγαλόψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξίων, ἀξίος ὢν. Huc redit sententia: *Magnanimitatem, circa maxima quaeque occupari, ex ipso eius adpare-*
re no-

bbb) *Lib. IV. cap. IV.*
ccc) *Ibid. cap. VII. Legenda hic est B KORTMOLTI Dissert. De*

Magnanimitate Arist. Christianae modestiae, aliisque veris virtutibus inimica. Kil. 1690.

re nomine: magnanimum autem eum esse, qui
 se magnis honoribus dignum existimet. Placuisse
 Aristotelis hanc magnanimitatem ethnicis,
 nihil miror; fuerunt enim, sicuti TERTUL-
 LIANVS loquitur, gloriæ animalia, & po-
 pularis aulae, vilia mancipia; illud profecto
 culpa non caret, quod Christiani defendendam
 eam sibi sumserunt. Quid enim, quæso? Spi-
 ritui Christi, qui mitis est ac submissus, aduer-
 sum magis est, atque oppositum, Aristotelica
 ista honorum cupiditate: quippe quæ men-
 tem, suæ sibi consciam tenuitatis, adeoque ho-
 nores auersantem, non modo in vitio ponit,
 sed & stulta ac ventosa ambitione, deterio-
 rem facit. Sic enim scribit: ddd) Ἀντιτίθε-
 ται τῇ Μεγαλοψυχίᾳ ἡ Μικροψυχία μᾶλ-
 λον τῆς Χαυνότητος καὶ γὰρ γίνεται
 μᾶλλον, καὶ χεῖρόν ἐστι. Opponitur, inquit,
 magnanimitati, animus demissus magis, quam
 stulta & ventosa ambitio: Nam & sæpius, eue-
 nit, & deterior est. Atque ex huius indole
 virtutis, de MODESTIA quoque Aristote-
 lica, ferri poterit iudicium. MANSVETU-
 DO profecto, quam tradit, eee) ita compara-
 ta est, vt artem potius credas, modumque, vl-
 tiscendarum iniuriarum, quam virtutis, qua-
 lem-

leincunque speciem. Προότης ἐστὶ μεσότης περὶ ὀργάς. *Mansuetudo, mediocritas est circa iras.* Ista quidem haecenus nihil morabimur. Quæ sequuntur, egregie mediocritatem illam, describunt. Ὁ μὲν ἔν, ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ οἷς δεῖ, ὀργιζόμενος, ἔτι δὲ καὶ ὥς δεῖ, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον χρόνον, ἐπαινεῖται. Istud vult: *qui debita causa, iis qui id meriti sunt, præterea ad eum modum, eo tempore, et tam diu, sicuti oportet, irascitur, laudem habet mansuetudinis.* Quis non videt, frena sic laxari iracundiæ, contra, quam est apud P A V L I. V M fff) Ὁργίζεσθε, καὶ μὴ ἀμαρτάνετε ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. *Irascimini, at ne peccetis: neue sol occidat iratis vobis.* Sed A R I S T O T E L E S, suæ huius virtuti, opponit, partim Ὁργιλότην, *iracundiam* nempe, quæ ad regulam illam non redigitur; partim Ἀοργησίαν, *lenitatem*, *irascenesciam*, quam, & stoliditatem, adpellat οἱ μὴ ὀργιζόμενοι ἐφ' οἷς δεῖ, ἡλίθιοι δοκεῖν εἶναι. *Qui*, inquit, *iusta causa, non irascuntur, stolidi sunt.* Scilicet, vindictæ illius cupiditas, virtus est, vitium contra, & stoliditas iniuriarum obliuio.

§. XIII. Porro, de *homeleticis*, quas vocat
virtu

virtutibus, recte Cl. VOCKERODTVS ggg) censet: excogitatas esse, a peripateticis, offu-
cias istas, ad commendandam vulgo, inque
consuetudine familiari, cum gratia iactan-
dam, redactam, in artis formam, impieta-
tem, adeo, ut peripatetica, harum virtutum,
disciplina, nihil aliud sit, quam adornatus, im-
probæ conuersationis, fucus. Nos singulas, ob
iter, videamus. Prima earum, HUMANITAS
est, egregiæ virtutis vocabulum; rem enim
haud adsecutus est Stagirites. Mediam collocat,
inter αἰδέσκειαν, *adsentationem*, & δυσκολίαν,
morositatem. Ἡ μέση τέτων (ἔξις) ἐπαινε-
τὴ, καθ' ἣν ἀποδέχεται αἱ δεῖ, καὶ ὡς δεῖ.
Medius, hhh) inquit, *harum, laudabilis est ha-*
bitus, secundum quem, ea, quæ digna sunt,
ad eum modum, sicuti oportet, laudamus iisque
adsentimur. Nescio, an hoc, quidquid est
actionis, recte humanitatem possis dicere. Equi-
dem, plane mihi persuadeo, verum esse illud
B LUTHERI: iii) *Quantum in nobis manet*
humanitatis, tantum manet, & mendacii, &
vanitatis. Atque id quidem, si de humanitate
Aristotelica volueris interpretari, eo minus con-
traibo, quo manifestius est, mendacii per-
mul-

b 5

mul-

ggg) Loco, quem supra ci-
tauimus.

hhh) Lib. IV. cap. XII.

iii) Tom. II. len. Lat. p. 159.

multum, vanitatis autem inesse ei plurimum. Succedit V E R I T A S, singulare, virtutum omnium, ornamentum, nisi falsam otiosamque ei notionem tribuisset philosophus. Enim vero, totam in eo ponit, ne quis, aut nimium de se loquatur, aut parum; sed medius inter αἰλαζωνεΐαν καὶ εἰρωνεΐαν, iactantiam & dissimulationem, duce philautia, nauiget. Claudat, gratiarum hunc chorum, V R B A N I T A S damnatum, illud, in sacris litteris, Christianæ consuetudinis, probum. Verba philosophi sic habent: kkk) Οἱ μὲν ἐν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες, βωμολόχοι δοκῶσιν εἶναι καὶ φορτικοί, -- οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ οὐκ εἰπόντες μηθὲν γελοῖον, τοῖς δὲ λέγουσι, δυσχεραίνοντες ἄργοι καὶ σκληροὶ δοκῶσιν εἶναι. οἱ δὲ ἐμμελῶς παίζοντες, Εὐτράπελοι προσεγορεύονται ὡς χαριέντες. Id est: Qui in iocis excedunt, scurriles sunt, ac molesti: qui vero neque ipsi iocantur, sed et iocantes moleste ferunt, agrestes existimantur atque duri: concinne vero iocantes, urbani saluantur atque faceti. En tibi puerilis scurrilitatis ac petulantiae licentiam! singularis Stagiritæ verbis accurate expressam. Quid enim γελοῖα λέγειν, ἐμμελῶς παίζειν, atque χαριεντίζειν est aliud? quam ridicula dicere, pue-

pueriliter infanire, & cum gratia, nugari. Ut mirum sit, ethicorum libellorum auctores, ista, non modo non obseruauisse; sed commodasse etiam. *Coli*, inquiunt, *debet hac virtus, tamquam beneuolentiae conciliatrix optima, & pacis atque amicitiae obseruatrice*. Inuito profecto, atque reclamante PAVLO, Ill) diuinissimo, doctrinae moralis, magistro. Grauiissima eius est sententia: *Stuprum vero, aut vlla obscenitas, aut auaritia, nequidem nominentur apud vos, ut sanctos decet: καὶ αἰσχρότης, ἢ μορολογία, ἢ Ευτραπελία, τὰ ἐκ ἀνήκοντα aut turpitude, aut stulta oratio, aut urbanitas, quae dedecent; sed potius gratiarum actio*. Ita ille virtutem Aristotelicam, male ab ethices ethicae doctoribus, christianae iuuentuti commendatam, in turpissimis, & nefandis vitiis, numerat. Quod reliquum est moralis doctrinae, id omne IUSTITIAE nomine complectitur ARISTOTELES, in cuius notione excutienda, quam minutim quamque ieiune versetur, non est nostri instituti, demonstrare. Hoc monendum serio est, in toto, quantum quantum est, systemate ethices Aristotelicae, nullam pietatis, seu officiorum in Deum, vel in mentionem, occurrere. Quod quidem sicuti profanum, si non plane ἀθεον, philosophi animum, prodit; ita, meliora

b 6

e scri-

e scripturis, & disciplina sanctiore, doctos, com-
monefacere potuerat, certe debuerat, omnem
eius doctrinam moralem, reuera nihil esse aliud,
quam impietatem, operosa diligentia, in artis
formam redactam.

§. XV. Atque isti quidem sunt exstantiores
naui Ethices Ethnicæ, quos tenui adumbrasse pe-
nicillo, pretium operæ duximus, ut si fieri possit,
mature, a fictis gentiliū virtutibus; immo splen-
dida sunt vitia, ad veram solidamque virtutem,
adolefcentiam traducamus. *Nihil enim potest chri-
stiano homini, (iuuentuti christianæ) pestilentius
tradi, quam philosophia moralis, & decreta ho-
minum, si ita tradantur, ut credat, (credit vero
incauta illa ætas) in his se recte incedere coram
Deo. Nam sic fiet, ut consiliis his innixus, quid-
quid contra se geri viderit, iudicet, damnet, per-
sequatur, ac per hoc, crucem Christi repudiet, &
viam Dei penitus contemnat, quæ tunc optime &
prosperissime habet, quando sine ductu, sine consilio
nostro viuimus, ac velut per desertum & inuium,
Christum, in columna ignis, sequimur.* verba sunt
B. LUTHERI nostri. *mm*) Ergone, inquis,
sapientiæ & virtutis studium arcebis a iuuentute?
Non ista LUTHERO, sed neque mihi, est sen-
tentia. Ethnicas virtutes, cum Christianis com-
mutari volumus. Dixit pro LUTHERO, ME-
LANCHTON, *nn*) grauitè profecto & vere
Phi-

Philosophicas, inquit, virtutes, deprecatur Lutherus, ita ut ex animo velit Christianas. Quod si pro stercore ducit Paulus, eas virtutes, quas divina lege praeunte, sibi Phariseus pararat, quantum minus morabitur Lutherus, philosophicum illud decorum, & philosophicos mores, quos, si Christianus esses, parcius certe laudares. Atque hoc illud est, hoc illud est, Principes! philosophando Evangelium obscuratum est, καὶ καταβέβηκεν ἡ τοῦ περὶ τοῦ Χριστοῦ λαόν. Nec minus impium est, quod philosophiam, FOEDISSIMORVM VITIORVM SEMINARIUM, expultricem vitiorum, nuncupas. Neque enim patiar, in Christiana causa, premi me Ciceronis auctoritate, quo te tueri fortassis possis, quod eius verba recensueris. Et insanas hoc genus ac scenicas philosophiae laudes, utinam ignorarent, qui Christum profitentur. Hæc, optimis illis viris, mens, hoc consilium, fuit. Quod, qua fronte ponere, migrareue, possimus, qui repurgatam eorum laboribus atque periculis, doctrinam amplectimur, non equidem adsequor. Obiicies porro: sed barbarie tamen, ista, si ineatur, ratione, via præstruetur, aperieturque ianua ignorantiae, in scholas Christianas, postliminio introducendæ. At enim vero, ne hoc quidem velim! dicam tamen, quid sentiam, rotunde, neque dissimulate, confessione Cl. VOCKERODTI, 000 in rem meam
b 7 ver-

000) Consultatione X. de
 studiorum delectu, spectatim,
 de philos. præ-

tio, usu, & abusu. § 39.
 p. 231.

versa, qui de philosophiæ studio generatim: Egi,
 inquit, collectis, subductisque rationibus omnibus,
 existimo, doctrinæ illud genus, quod philosophia
 vulgo adpellatur, & a reliquis artibus, seu ita di-
 ctis facultatibus, distinguitur, in parte sapientie
 non esse ponendum; nec diuinis litteris, quod vul-
 go perperam creditur, nec menti humanæ lumen,
 moribusque deprauatis remedium adferre; ac
 ideo, pro veri rectique disciplina, christianis di-
 gna, non esse habendum, & temere venditandum:
 nequaquam tamen contemnendum, vel e censura
 artium, quibus ad publica Ecclesiæ, & Reipub.
 munera præparantur adolescentes, excludendum
 esse: nec magis iis, qui pro statu temporum, præ-
 sentium, eruditorum munere fungi velint, eius
 cognitionem negligendam, quam quibus sub Tur-
 cici tyranni imperio, degendum est, linguam Tur-
 cicam. Agnoscent hoc mecum, quibuscunque ve-
 ri rectique disciplina, ex sanctiore institutione, in-
 notuit; & tam audacter profitebuntur, quam per-
 tinaciter negaturi sunt diuinioris litteraturæ ex-
 pertes. Hactenus ille. Proinde, rebus ita com-
 paratis, subigenda est adolescentiæ mens, ab in-
 eunte ætate, veræ virtutis cognitione atque stu-
 dio, quod cœlestis sapientia tradit, impertitur-
 que omnibus, qui se disciplinæ eius totos per-
 mittunt, neque iugum subire grauantur. Postea,
 præparato instructoque, viribus gratiæ, animo,
 haud negligenda est, virtutum ethnicarum, con-
 templatio, præfertim, nostra hac ætate, ultra
 ethnicam peccandi licentiam, impia & effreni,
 cui

cui tam est sancti castigatique moris exercitium oneri, quam fuit olim, primis illis christianis, gentilis impietas. Nimirum, ppp) *peruestiganda sunt veterum monumenta, & conquirenda sapientum scita, de odio & contemtionem sui, humilitate, gloriæ vanitate, munditie, nec non examine conscientie; de vitanda voluptate, & de contemnendis diuitiis, de perferendis, de diligendis aliis, tamquam nobis ipsis, de maleficiis, benefactis rependendis, de fugienda communi vita, & rebus mundanis.* Enimvero, amens sit, oportet, saltem ignarus antiquitatis, qui negare audeat, multa præclare, & dixisse priscos illos sapientes, & egisse etiam, qqq) quæ, si cum Christianorum componantur moribus, eo maiorem virtutis inerebuntur opinionem, quo profligatior hodie plerorumque Christianorum vita est. Hac autem, istiusmodi obseruatione & diligentia, tantum abest, ut corrumpantur iuuentutis animi, ut reddantur potius, veræ virtutis, multo cupidiores, si moniti fuerint, quibus næuis, optimi quique gentilium actus, laborauerint. Quod, si monstrare voluerit, sicuti debet omnino, magister, & ipse, nam ita oportet, veræ virtutis studiosus, suo opte agnoscent, bonæ mentis adolescentes,

ppp) *Verba iterum sunt*
Cl. VOCKERODTI.
Consult. XXVI. §. 7.
p. 450.

qqq) *Summatim, quæ hu-*

ius generis sunt, congestit, PETRVS DANIEL HUVETIVS, in Alnetanis Quæst.

tes, quid discriminis intersit, inter christianam ethnicamque virtutem. Non fert præfationis mensura, quam supergressi sumus, ut reliquos, *ethices ethnicae*, usus, recenseamus. Maximus iste fuerit: agnouisse, naturam sibi relictam, morali gentilium doctrina, rrr) A R I S T O T E L I S in primis non modo non emendari, sed subinde deteriori quoque reddi, & maiorum capacem vitiorum. Profecto enim fateor, atque etiam pro-

rrr) *Egregie, de Peripateticis, eloquentissimus Patavinorum orator, IACOBVS FACCIO-LATVS, in Orat. ad Ethica, p. XIV XV. - donec, inquit, ad academicos, & peripateticos ventum est, qui magis aliquanto ad humanitatem accederent, sed tamen philosophi essent. Nomen hoc, tam serium & graue, iam apud omnes fide laborat, quod tota philosophia litibus & controuersis implicita, cultores suos factionibus addicat, pugnares faciat, acerbos, acres, redarguendi cupidos, per abstrusa &*

difficilia admirationem sectantes. Ac, si officia disputandi causa discederentur, isque optime moratus esset, qui subtilissime de moribus diceret, non esset ab his (peripateticis) discedendum, qui in omnes humanas adfectiones acutissime penetrant, multiplicique diuisione rerum, ac distributione, minimas quasque differentias, persequuntur: sed cum omnis huiusmodi disputatio, ad actionem referri debeat, non video, tam minuta subtilitas, quid valeat ad hominum animos permouendos, &c.

profiteor, ac præ me fero, *primi præcepti* explanationem, quam B. LUTHERVS, tribus, quod aiunt, verbis, complexus est: *Debemus Deum supra omnia timere, diligere, & illi confidere*: plus ad virtutem producendam, si gratia Evangelii accedat, momenti habere, quam omnes, *Nicomacheorum, officiorum Ciceronis, Senecæ, Epicæti, M. Aurelii Antonini Philosophi*, aliorumque libros, magna obtinendæ virtutis opinione, lectos hucusque ac venditatos. sss)

§. XVI. Ne igitur ignores, Lector Beneuole! quid me permouerit, vt diuinissima, quæ vides, scripta, ETHICES DAVIDICO-SALOMONÆ vocabulo insignita, iuuentuti commendarim, sic habe: In eam spem, neque id sine ratione, erectus sum, fore, vt ex eorum lectione assidua, & cum studio precum coniuncta, vera solidaque virtus, teneræ isti ætati, ingeneretur, certius, iuxta & salutaris, quam si sexcentos ethnicorum, de virtute, libros, memoria deuoraret. Subscribo enim, nec grauate adsentior, disfer-

sss) IDEM, eadem orat. p XVIII. Si res, non ex specie, & magnitudine, sed ex usu iudicandæ sunt, pluris PHOEDRI opusculum, quam decem ipsi ad Nicomachum, libri, & sexcenta volumina, ad eorum

interpretationem scripta, non meo quidem, quod video, quam leue sit, sed multorum sapientum iudicio, æstimari debet. Ita ille, Aristotelis ethica, optimo iure, infra AESOPI fabulas, habet.

disertissimo LACTANTIO, ttt) doctrinam cœlestem, ethnicorum, præceptionibus præferenti, commendantique, diuinissimam eius, ad subeundos animos, mutandosque in melius, efficacitatem. Quod illi, inquit, poscente natura, faciendum esse senserunt; sed tamen, neque ipsi facere potuerunt, neque a philosophis fieri posse viderunt: sola hæc efficit doctrina cœlestis; quia sola sapientia est. Illi, scilicet, persuadere cuiquam potuerunt, qui nihil persuadent etiam sibi; aut cuiusquam cupiditates oppriment, iram temperabunt, libidinem coercebunt; cum ipsi cedant illis vitiis, & fateantur, plus valere naturam. DEI autem præcepta, quia & simplicia, & vera sunt, quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta, demonstrant. Da mihi virum, qui sit iracundus, maledicus, effrenatus: paucissimis Dei verbis, tam placidum, quam ouem, reddam. Da cupidum auarum, tenacem; iam tibi eum liberalem dabo, & pecuniam suam plenis manibus largientem. Da timidum doloris ac mortis; iam cruces & ignes, periculum omne, & taurum, contemnet. Da libidinosum, adulterum, ganeonem; iam sobrium, castum, continentem, videbis. Da crudelem, & sanguinis adpetentem; iam in veram clementiam furor ille mutabitur. Da iniustum, insipientem, peccatorem; continuo, & æquus, & prudens, & innocens erit: uno enim lauacro, malitia omnis abolebitur. Tanta diuine
sa-

sapientiae vis est; ut in hominis pectus infusa, matrem delictorum, stultitiam, uno semel impetu, expellat: ad quod efficiendum, non mercede, non libris, non lucubrationibus, opus est. Gratis ista fiunt, facile, cito: modo pateant aures, & pectus sapientiam sitiatur. Et post pauca: Num quis haec philosophorum, aut unquam praestitit, aut prestare, si velit, potest? Qui, cum aetates suas in studio philosophiae conferant, neque alium quemquam, neque se ipsos; si natura paullulum obstat; possunt facere meliores. Itaque, sapientia eorum, ut plurimum efficiat, non excindit vitia, sed abscondit. Pauca vero Dei praecepta, sic totum hominem immutant, & exposito vetere, nouum reddunt, ut non cognoscas eundem esse. Haec, cum sit, verbi diuini, ad immutandos penitus, hominum, etiam peruerfissimorum, animos, efficacia, rectius, & via compendiosiore, inagisque certa ac salubri, ad virtutem connitetur, qui se ecclesti sapientiae formandum reformandumque, flexa ad obsequium voluntate, totum permiserit. Dum vero libellos istos, ETHICAE nomine inscribo, non sum in ea sententia, quasi moribus tantum corrigendis, diuinus spiritus, eos destinauerit: amplior illorum & scopus, & usus est, quam ut uuu) intra

uuu) Notauit ideo Celeberr. IOH. FRANCISCUS BVDDEVS, Gabrielem Naudæum, Prolegem. Theolog. Mo-

ralis §. XVI. aster. quarto, p. 10. iniecta aliorum quoque auctorum, qui huc pertinent, mentione.

tra moralis doctrinae cancellos concludi possit, aut debeat : nam & de CHRISTO, seruatore generis humani, vaticinantur disertissime, & reliqua doctrinae christianae capita, articulos fidei vocamus, vbertim promunt ac copiose. Interim, nemo temere inficias ibit, ita haec omnia facere, diuina illa scripta; nam de Θεοπνεύματος loquor; vt subinde, ad corrigendos hominum mores, respiciant, atque diuinam sapientiam, cœlo quasi deductam, in hominum consuetudinem, & regendos eorum actus, aduocent, ac praecipue, adolescentiae, magistram fistant commendentque: SALOMO in primis, qui fluxam vagantque, per vanissimas cupiditates, mentem iuuenilem, suo, siue exemplo, siue malo, ad timoris diuini sensum, reuocat subinde, & reducit, hinc praeimia virtutum designans, illinc vitiorum commonstrans tristes exitus atque poenas. Quapropter, animum induxeram, vt indices concinnarem, moralis doctrinae, quæ iisdem istis libellis continetur; sed propositum illud, partim operarum festinatio, interuertit, partim metus, ne volumen in maius excrescat, quam quod manibus commode versari possit. Illud fortassis haud sine culpa factum credent aliqui, quod interpretationem delegerim CASTELLIONIS, pridem summis viris, ob latinitatis superstitionem confectionem, notatam. Sed enim vero, quemadmodum aberrationes, si quæ sunt; sicuti sunt omnino; boni illius viri, meas non facio; ita, editione

tione hac, istud volo, vt etiam diuina legendo, adfuescat tenera ætas, castæ atque intemeratæ latinitati, quam, adulto more, per senticeta gentilium auctorum, cum bonæ mentis, si non iactura, saltem eius periculo, studiose confectatur, rerum diuinarum cognitione, aut neglecta penitus, aut male reiecta in tempus aliud, suis iterum illecebris, transmittendum. Hæc instituti excusatio, oppido æquissima, si locum nequie-rit habere, apud vulgus, carpendi auidum, solabor me, recte facti, conscientia.

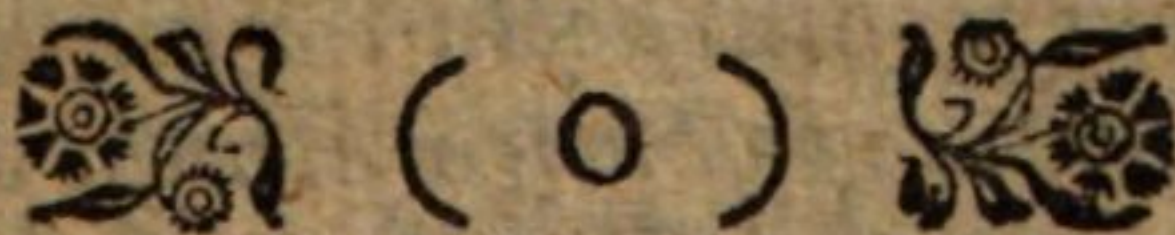
Non ego ventosæ plebis suffragia venor.

Quod reliquum est, numen æternum, supplex, per CHRISTVM, veneror, vt destinatio hæc mea, vergat, in nominis Diuini gloriam, magis magisque amplificandam, promouendamque Iuuentutis salutem, & veram beatitatem.

Ita faciat DEVS! Scribebam P I S O N I I,

MDCCLXXIV. IV. Kal.

Augusti.

VOTVM CHRISTIANVM

ex Psalmo XII. Dauidis.

O Deus, affer opem & cælo solamina mitte,
 Lux tua demersam nocte serenet humum!
 En medios inter strepitus Fideique Deique,
 Rara Fides animis, rarus ubique Deus!
 Cum sanctis saluari omnes sed viuere nemo,
 Nemo iugum Christi & stigmata ferre cupit.
 Ore animoque nihil nisi noctis somnia voluunt,
 Diuitias, fastum deliciasque suas;
 Fronte pii, peruersi animo, factisque dolosi;
 Lingua duplex duplici e pectore vana docet;
 Hic vocum ampullas, gesta alter inania ructat,
 Subtiles nugas hic serit, ille iocos.
 Quis pius ista oculis spectet, Pater optime, ficcis?
 Surge & in hæc iram monstra capeffe tuam!
 Fraus animi tandem & stolidæ iactantia linguæ
 Vindice te fumis perditor ipsa suis,
 Quæ sibi ius dicendi sola aliisque tacendi
 Arrogat, imperium ludere docta tuum;
 Docta animis miseris partem turbare salutem,
 Pauperibus gemitus docta ciere nouos.
 Surge & speratam post longa silentia vocem
 Ede, piis gratum cordis in aure melos
 Vocem consilio grauidam auxilioque salutis,
 Doctrina ut redeat lux sua visque sacræ,
 Ut tuus ad nostras, non mundi spiritus, aras
 Excubet unanimi voce, opere atque fide.
 O sincera Dei vox! o doctrina beata

*Purior argento fulgidiorque probo !
 Hanc tu septenis in nostro pectore flammis
 Hinc cruce, amore illinc excoque, vivifica;
 Spiritui coniuncta nouo ut succrescat in imis
 Sensibus affectum progenitura nouum.
 Ab serua in nobis hoc cæli semen, & orci
 Progeniem a nostris fac procul esse choris;
 Ne tristi lolio & turpis contage sinistra
 Sancta per insidias occupet arua suas:
 Nam stygia impietas toto diffunditur orbe,
 Quando pios inter regnat iniqua cohors.*

Errata.

Pag. 2. lin. 25 a *pro* prædatis lege per datis. p. 11. l. 11 a
pro argilacea lege argillacea. p. 19. l. 19 a *pro* ven-
 dicatum lege vindica tu. p. 22. l. 19 a *post* animam
adde meam. p. 23. l. 21 b *post* in *adde* eius. p. 24.
 l. 3. 4 a *pro* studiorum lege studioforum. p. 26. l. 12 a
post tui *adde* fani. p. 34. l. 14 a *pro* fama lege fame.
 p. 45. l. 1 b *pro* sonseruabit lege conseruabit. p. 52.
 l. 7 a *pro* clamentes lege clamantes. p. 54. l. 16 b *pro*
 Mam lege Nam. p. 55. l. vlt. a *pro* lobuor lege lo-
 quor. ib. l. 7 b *pro* perpetuendas lege perpetu-
 andas. ib. l. 18 b *pro* beluæ lege belluæ. p. 59. l. 18
 a *pro* Iocobei lege Iacobei. ib. l. 28 b *pro* fuissent
 lege iuissent. p. 75. l. 20 b *post* Deum *adde* me-
 um. p. 97. l. 13 b *pro* pis lege piis. p. 98. l. 3 b *post*
 gratiam *adde* gloriam. p. 99. l. 11 a *pro* proinit-
 tit lege proinittat. ib. l. 8 b *pro* cantio lege preca-
 tio. ib. l. 9 a *pro* factorum lege sanctorum. p. 103.
 l. 7 b *dele* folium. p. 104. l. 8 a *pro* Quam lege
 Quem. p. 105. l. 16 a *post* eius *adde* septis, eius.

p. 107. l. 9 a *pro* exhibetur *lege* exhibeatur. ib. l. 15 a *post* manuum *adde* nobis. p. 111. l. 15 a *post* eos *adde* perdet eos. p. 113. l. b 16 *pro* hadete *lege* habete. p. 117. l. 12 b *pro* celendum *lege* colendum. p. 129. l. 15 b haditandum *lege* habitandum. p. 130. l. 20 b *pro* Idumum *lege* Idumæum p. 135. l. 7 a *post* vates *adde* populos p. 141. l. 13 b *pro* prostrata *lege* prostrata p. 145. l. 27 a *pro* staturam *lege* staturam. p. 153. l. 6 b *pro* parente *lege* parentes. ib. l. 14 b *pro* fusta *lege* frustra. p. 169. l. 28 a *post* Aper-
ta *adde* que. p. 171. l. 8 b *pro* ntolerabile *lege* intole-
rabile p. 182. l. 1 a *post* splendet *adde* magis. ib. l. 9 b
pro promouecit *leg.* promouebit. p. 186. l. 6 b *pro*
Apella *lege* Appella. p. 187. b l. 1 *pro* reuersus *leg.* re-
uersurus. p. 194. b *deleantur* lineæ 26. 27. 28. 29. p.
200. l. 13 b *pro* redditibus *lege* reditibus. p. 201. l.
6 b *pro* gratitur *lege* graditur. p. 223. l. 12 b *pro* vn-
gentum *lege* vnguentum. p. 231. l. 11 a *dele* & p.
236. l. 26 a *post* vt *adde* ne. p. 240. l. 24 a *post* vo-
ueas *adde* quam vt voueas. p. 249. l. 12 b *pro* fagi-
tat *lege* fatigat. p. 280. l. 28 a *post* adulterium *ad-*
de ac. p. 291. l. 5 a *pro* occidissent *lege* accidissent.
p. 292. l. 3 b *pro* tutum *lege* tuum. p. 293. l. 23 b *pro*
doctores *lege* doctos. p. 295. l. 7 b *pro* Hæc *lege*
Hac. p. 319. l. 16 a *pro* cetus *lege* certus. p. 320. b
l. ant. *pro* superbos *leg.* superbo. l. penult. *pro* eiu *le-*
ge eius. p. 339. l. 27. a *pro* quoniam *lege* quorum. p.
344. l. 3 a *pro* deierat *lege* peierat. p. 361. l. 10 b *pro*
tupitudinem *lege* turpitudinem. p. 365. l. 24 b *pro*
prudentem *lege* pudentem. p. 366. l. 6 b *pro* vitæ
lege viæ. p. 374. l. 3 a *post* easque *adde* vt. p. 389. l.
25 b *post* Fecit *adde* & p. 390. l. 16 b *pro* inspiciat
lege inspiciat. p. 394. l. 14 a *pro* amicauit *lege* amici-
vit. p. 399. l. 22 a *pro* successu *lege* successit. p. 408.
l. 5 b *pro* comparare *lege* comparate.

LIBER
PSALMORVM.

PSALMVS I.

*Proborum atque pio-
rum felicitas, impiorum a-
rumna, beatorum gratia.*

G. Dauidis vatis & regis car-
men. H.

BEatus homo, qui
in impiorum
consilio non ver-
satur, nec impro-
borum viam infistit, nec
in sede scurrarum sedet.

2. Sed Iouæ lege dele-
ctatur, de ea dies no-
ctesque cogitans.

3. Hic arbori similis est
ad aquæ riuum fatæ
fructum suum suo fe-
renti tempore, foliis
non deciduis, omniaque
facit prospere.

4. Impii contra similes
sunt paleæ, quam ven-
tus agitat.

5. Itaque impii in iudi-
cio, scelerati in bono-

rum cœtu non confi-
stent.

6. Nam & bonorum
viam curat Ioua, & ma-
lorum via peritura est.

PSAL. II.

*Tyrannorum in Deum
coniuratio. Ad reges Da-
uid uti Deo sint audientes.
De Christo vaticinium.*

1. **Q**uid tumultuantur
gentes? populi
vana conantur?

2. Conspirant orbis re-
ges? coeunt optimates
contra Iouam atque eius
vinctum?

3. Abrumpamus eo-
rum nexus: abiiciamus
eorum vincula.

4. Ridet cœlicola: ludi-
ficatur eos Dominus.

5. Tandem eos iracun-
de alloquetur, & sic in-
candescens perturbabit.

A

6. Ego

6. Ego vero regem meum in Sionem meum sacrum montem creavi.

7. Narrabo Iouæ decretum, qui mihi dixit: Tu filius meus es, ego te hodie genui,

8. Postula a me, & tibi gentes in hæreditatem, orbis fines in possessionem dabo:

9. Quos tu sceptro regens ferreo, tanquam fictile collidas.

10. Quamobrem sapite, o reges, corrigimini, o terrarum gubernatores.

11. Seruite Iouæ cum timore, exultantes cum tremore.

12. Osculamini natum, ne, si indignetur, vestras res prædatis, illius ira protinus incensa: cui felices quicunque confidunt.

PSAL. III.

In Dauidem filius. Patris ad Iouam refugium,

spes, gaudium de felici rerum euentu.

1. Cantio Dauidis, Absalomum filium suum fugientis.

2. **O** Ioua, quam multi me infestant? quam multi in me confurgunt?

3. Quam multi negant ullam animæ meæ in Deo salutem esse possitam? Sela.

4. Atqui tu, Ioua, meus es clypeus, & gloria quique meum caput extollis.

5. Qui mea voce inuocatus, me ex tuo sacro monte exaudis:

6. Quo quidem tutantur me ita cubo, dormio expergesio, ut hominum legiones, quæ me circumfideant, non reformident.

7. Age Ioua, defende me, mi Deus, qui meis omnibus aduersariis malas feris, impiorum dentes confringens.

8. Tuum est, Ioua, con-

fer

ernare, tuoque tuos fa-
iorem prosequi. Sela.

PSAL. IV.

*Absalon in Patrem. Se-
rex ad Iouam contra con-
iuratos. Principes Israe-
lis increpati. Preces ad
Iouam contra hostiles insi-
lias.*

1. Præcinenda fidibus cantio
Davidis.

2. **I**nuocantem me ex-
audi, o Deus æquita-
tis meæ, qui me ex rebus
aduersis explicas: mise-
rere mei, & meas exau-
di preces.

3. O hominum genus,
quousque meam glori-
am in infamiam? quous-
que falsa studentes, ama-
pitis friuola? Sela.

4. At cognoscite, vt Io-
ua me piū sibi, vt exi-
mum se creuerit, quem
se inuocantem exaudiat.

5. Horrete peccare,
hæc cum animis vestris
cogitantes, in vestris cu-
bilibus, & filete. Sela.

6. Facite sacrificia iu-
stitiæ, Iouæ confidentes.

7. Verum quis nobis
exhibebit bona? (in-
quiunt multi) collustra
nos luce tui vultus, Ioua,

8. Qui meum animum
voluptate afficis ob an-
nonam frumenti, atque
vini, quibus abundant:

9. Quique me solus
ita in tuto collocas, vt
quiete cubem simul, at-
que dormiam.

PSAL. V.

*Davidis ærumnæ pro-
fugi, preces ad Iouam &
lacrymæ. Spes perdendo-
rum hostium. Reditum
sperans David, implorans
a Ioua subsidium. Aduer-
sarium prauitas.*

1. Præcinenda ad lyram cantio
Davidis.

2. **V**erbis meis auscul-
ta, Ioua: perpen-
de cogitationem meam:
attende meæ querelæ
vocem, mi rex atque
Deus. Te enim oro.

3. Ioua, mane vocem
meam audis, mane tibi
præsto sum intentus.

4. Neque enim is Deus

es, cui placeat improbitas, cui familiares sint mali,

5. Cuius oculis obuersentur infani: Odisti maleficos omnes:

6. Falsos quos perdis: abominaris sanguinarios & fraudulentos, Ioua.

7. At ego, pro tua singulari clementia, te, ædem tuam ingressus, religiose ad tuam sacram cellam veneror.

8. Ioua, deduc me per tuam iustitiam, propter aduersarios meos: dirigens ante me tuam viam.

9. Nam in eorum ore nihil certi est: pectus eis dirum est: guttur sepulchrum patens: lingua blandiuntur.

10. Peruerte eos, Deus: decidant de suis consiliis: ob eorum tot scelera profliga eos, qui sint in te contumaces.

11. Lætentur autem perpetuo, quicunque ti-

bi confidunt: ouent eos. protegente, exultent in te tui nominis amantes.

12. Nam tu, Ioua, iustitias beas, eos fauoris scuto coronans.

PSAL. VI.

Dauidis vexatio.

Iouam ille rogat, ut minuetur. Clementiam implorat. Mortuorum ineptia conditio ad Iouæ laudes calamitas Dauidis quantalæ, spes auxilii.

1. Præcinenda fidibus ad octauam cantio Dauidis.

2. **I**oua, noli in me irasci: cunde animaduertere: noli me atrociter punire.

3. Miserere mei ægroantis, Ioua: sana me, Ioua, & membris & animo valde perturbatum tu vero, Ioua, quid cunctaris?

4. Reconciliare, Ioua libera hanc animam conserua me pro tua clementia.

5. Nam

5. Nam in morte qualem quæ tui fiet mentio? apud inferos quis tibi gratias aget?

6. Fessus sum geinens: lectum meum totas noctes madefaciens: cupile lacrymis humectans.

7. Oculi mihi prænocerore contabescunt, & inter tot hostes meos consenescent.

8. Faceffite a me omnes malefici: nam exaudit Ioua meam vocem flebilem.

9. Exaudit Ioua meam supplicationem: Ioua meas preces admittit.

10. Pudeat cum vehemementi perturbatione omnes inimicos meos: auersos pudeat protinus.

PSAL. VII.

Sperans David in hostes ad Iouam. Eiusdem afflictæ innocentia. Regnum postulat promissum. In hostes impios preces. Ad Iouam gratiarum actio,

1. Defensio Davidis, quam Iouæ cecinit ob Æthiopem Ieminiensem.

2. **I**oua mi Deus, cui confido, defende & libera me a meis tot infestis, ne ille quasi leo raptam meam vitam laceret indefensam.

3. Ioua mi Deus, si id feci: si fontes manus habeo:

4. Si malum malo respondi, aut mihi inmerito aduersantem spoliaui: infectetur hostis hanc animam: assequutusque meam vitam ad terram proculcet, & gloriam pessundet humi. Sela.

5. Insurge, Ioua, in iram: incitare propter aduersariorum meorum sceleratiam, & de me quod decreuisti, iudicium repræsentare,

6. Populosque stipatus concione, eam ob causam in sublimi sedeto.

7. O Ioua, populorum arbiter, iudica de me ex

innocentia atque integritate, qua sum præditus.

8. Quæso te, vt, coercita impiorum peruersitate, iustos confirmes, o iuste Deus, qui corda exploras atque renes.

9. Meum quidem præsidium in Deo situm est, conseruatore hominum frugi.

10. Qui quidem Deus iudex iustus est: Deus quotidie minatur.

11. At iste non solum non se corrigit, sed etiam gladium suum acuit: arcum intendit, & componit,

12. Comparatis ad hoc telis mortiferis, & factis ad instandum sagittis,

13. En parturit iniquitatem: & facinore grauidus nefas pariet.

14. Fossam excindit, & cauat, casurus in foueam a se factam.

15. Retorquebitur eius conatus in caput ipsius,

eius iniustitia in ipsius verticem deferetur.

16. At ego Iouam, vt eius iustitia dignum est celebrabo, Iouæ nomen cantans supremi.

PSAL. VIII.

Iouæ celebrata maiestas in mortales benignitas humana dignitas. De magnificentia.

1. Præcinenda ad Githith cantio Davidis.

2. **O** Ioua Domine noster, quam nobilitatum nomen est in toto orbe terrarum? quum tuam maiestatem in cælis collocaueris,

3. Per os infantium & lactentium potentiam propter aduersarios tuos, fundas in coercendis hostibus & infestis.

4. Equidem quum cælos, opera digitorum tuorum, quum lunam & stellas a te conditas video:

5. Quid est homo, vt eius memineris? quid est ho-

omine natus, vt eum
ures?

6. Atqui eum prope-
nodum Deum fecisti,
antaque gloria & auto-
itate ornasti,

7. Vt operum tuarum
nanuum Dominum fe-
eris, omniaque eius pe-
ibus subieceris,

8. Non solum pecora
omnia, tam maiora,
quam minora, verum
etiam bestias agrestes,

9. Volucres aereas, &
piscis marinos, marina
peragantes itinera.

10. O Ioua Domine no-
ter, quam nobile tuum
nomen est in toto orbe
terrarum?

PSAL. IX.

*Ad Iouam regis gratia-
um actio. Hostes ridet
Dauid. A Ioua spes omnis.
Ad Iouam hortatur affli-
tus, Ioua in improbos.
Vexatorum fiducia. Ora-
tio pro deprimendo homine.*

1. Præcinenda ad Muthlabben
cantio Dauidis.

2. **C**elebrabo te, Ioua,
tota mente, narrans
tua tot miracula:

3. Lætabor & exultabo
in te, tuum cantans su-
premi nomen:

4. Quum retro versi
hostes mei per te lapsi
perierint.

5. Nam tu causam, li-
temque meam agis, pro
iusti iudicis tribunali se-
dens.

6. Tu gentes protelas:
impios perdis, eorum
nomen in omnem abo-
lens æternitatem.

7. O hostis, desiere per-
petuo vastationes: tu
quidem vrbes sic euerti-
sti, vt earum memoria
simul perierit.

8. Sed Ioua, composito
ad iudicium tribunali
suo, sedet in perpetuum:

9. Et mundum iuste iu-
dicans, ius populis ex æ-
quo dicet:

10. Eritque Ioua præsi-
dio tenuibus, præsidio in
temporibus aduersis.

11. Et tibi Ioua confi-
dent,

dent, qui tuum nouere nomen: qui quidem tui studiosos non deferas.

12. Cantate Sionis habitatorem Iouam, prædicando per populos eius naturam:

13. Qui eorum, quos curat, iniurias persequatur, haud immemor inopum querimoniarum.

14. Miserere mei, Ioua: aspice, ut a meis opprimar a foribus: retrahere me de ianua lethi:

15. Ut in tua exultans tutela, tuas tot laudes intra puellæ Sionis portas, fic enarrem:

16. Demerguntur in factam a se foueam gentes: capitur earum pes occultato ab ipsis metreti:

17. Patet Iouam ius facere impiis suarum opere manuum irretitis. Higaion Sela.

18. Retro labentur in tartara impii, gentes omnes immemores Dei.

19. Neque enim perpe-

tuo erunt in obliuionem pauperes, non semper erit irrita spes inopum.

20. Insurge, Ioua, ne corroboventur homines, iudicentur apud gentes.

21. Statue eis, Ioua, documentum, quo, se homines esse, gentes intelligent. Sela.

PSAL. X.

Ploratus afflicti pii. In genium, & gaudia impiorum. Oratio pro mærentibus. Derelictorum custos Ioua. Contra scelestos David.

1. **C**Ur, Ioua, procul ab es? cur lates in temporibus aduersis?

2. Impii superbe insectantur inopes, suis ipsorum conatibus capiendi.

3. Nam sibi placet impius in sua libidine, & sibi Iouæ contemptor auarus gratulatur.

4. Impius (qua est arrogantia) non solum Deo non studet, verum etiam omnes eius conatus eo

spe-

spectant, nullus vt Deus esse videatur.

5. Eius facta semper atrocita sunt : & sublatis ab eius conspectu tuis placitis, omnes infestos suos floccifacit.

6. Et quoniam in malo non est, nunquam se conuellendum cogitat.

7. Periurio plenum os habet, fraudibusque & perfidia : subest eius linguæ facinus atque scelus.

8. Subsidet in insidiis triuiorum, ex occulto occisurus infantes, oculis in desertos intentis.

9. Infidiatur ex occulto, veluti leo ex lustris : infidiatur ad inopes inuadendos : inopes inuasurus, in suum rete pertractos.

10. Contrahit humiliter se, vt eius impotentia cadant derelicti :

11. Cogitans, Deumque immemorem esse, abditoque vultu, nunquam hæc aspecturum.

12. Surge, Ioua Deus, affer manum tuam, noli inopum obliuisci.

13. Cur Deum contemnat impius, te non esse animaduersurum, cogitans?

14. Vides enim, & ita facinorosam cernis improbitatem, vt eam in potestatem tuam redigas : tu derelictorum tutor, & pupillorum defensor.

15. Frange brachium impiorum atque peruersorum, ita vt eorum impietas, si quæratur, non extet.

16. Ioua, tu rex es in omnem æternitatem, cuius de terra pereunt gentes.

17. Inopum vota exaudis, Ioua, eorum mentes componens, aurem præbens,

18. Pupillis, tenuibusque patrocinians, ne deinceps amplius terrestres grassentur homines.

PSAL. XI.

In inclementes David profugus Ex Ioua mœrentis consolatio, Iouæ iustitia, & iustorum quies.

1. Præcinendum Davidis.

2. **Q**Uum Iouæ confidam, cur animæ meæ sic dicitis? facesse in vestrum montem volucris.

3. Ecce autem arcus intendunt impii, adaptatis ad neruum suis sagittis, ut clam in homines frangi iaculentur.

4. Quod si fundamenta diruuntur, quid agent iusti?

5. Ioua in suo sacro palatio, in cœlis habens solium, suis oculis aspicit, suis luminibus hominum genus probat.

6. Ioua, iustos approbans, impios autem & iniustitiæ amantes, animi odio prosequens,

7. In impios tendiculas, ignem, sulphur, atrocemque ventum de-

pluet, hæc fors est eis exantlanda.

8. Iustus enim Ioua virtutes amat, præfensque probitatem contemplatur.

PSAL. XII.

Davidis questus de piorum inopia. In adultores imprecatio. Deus pro mœrentibus, certæ Iouæ promissiones. Ad Iouam rex pro perturbatis.

1. Præcinenda ad octauam cantio Davidis.

2. **S**uccurre, Ioua: nam defecere pii, defierunt fideles esse in hominum genere.

3. Nequiter loquuntur inter sese blandis labris, mente duplici loquuntur.

4. Excindat Ioua omnia blanda labra, linguam magniloquam,

5. Ita dicentium: Nos linguis nostris pollebimus: labra nostra penes nos sunt: quis noster est dominus?

6. Pro-

6. Propter inopum calamitatem, propter ege-
norum gemitum, iam
iam se surrecturum Io-
ua promittit, & eis salu-
tem contra illos eorum
contemptores allatu-
rum.

7. Promissa Iouæ pro-
missa pura sunt, vt in ar-
gilacea exploratum for-
nace argentum, septies
perpurgatum.

8. Tu Ioua, conserua
eos, tuere nos ab hac na-
tione in perpetuum.

9. Vbique obuersantur
impii, dum extollitur a-
pud hominum genus
nequitia.

PSAL. XIII.

*Ad Iouam fere oblitum
querelæ. Oratio vehe-
mentior.*

1. Præcinenda cantio Dauidis.

2. **Q**Uousque tandem
Ioua, immemor
eris mei? quousque mi-
hituum vultum subtra-
hes?

3. Quem ad finem inte-
rim animo sollicitus,
mente anxius ero? quo-
usque mihi meus insul-
tabit hostis?

4. Respice, exaudi me,
Ioua mi Deus, illustra
meos oculos, ne mor-
tem dormiam:

5. Ne meus hostis me a
se victum iactet: ne, me
labefacto, mei exultent
aduersarii.

6. Ego vero tua fretus
clementia, in tuo præfi-
dio mente exultabo, Io-
uam sic de me promeri-
tum canens.

PSAL. XIV.

*In atheos rex. Contra
derisores bonorum Deus.
Vnctum expectans Dauid.*

1. Præcinendum Dauidis.

COgitant cum animis
suis infani, non esse
Deum: adeo deprauata
& detestanda sunt natu-
ra, vt nullus recte fa-
ciat.

2. Ioua de cælo despe-
xit hominum genus, vt

videret, num quis ita saperet, vt Deum curaret.

3. Vniuersi (prohi scelus) deflexerunt, vt non fit, qui recte faciat? ne vnus quidem.

4. An non intelligunt tot malefici, qui meos comedunt, sese panem comesse Iouæ, quem non inuocant?

5. Sed aliquando pauore corripientur: nam Deus adest generi iustorum.

6. Vos inopum consilium turpificatis, quod eorum fiducia Ioua sit.

7. Quis ex Sione salutem det Israelitis? vt Ioua suos reuocante captiuos exultent Iacobei, lætentur Israelitæ?

PSAL. XV.

Fidelium quale ingenium in sacro Monte.

1. Dauidis cantio.

IOua, quis deget in tabernaculo tuo? quis in tuo sacro monte habitabit?

2. Qui sincere se gerit æquumque facit, & verum ex animo loquitur.

3. Qui lingua sua non detrectat: non inalefacit alteri: dedecus aliis non imponit.

4. Qui improbos de spectui habens, Iouæ reuerentes honorat: quodque iurauit alteri, non reuocat.

5. Non pecuniam suam fœnerat, non donum aduersus innocentem accipit.

6. Hæc qui facit, nunquam conuelletur.

PSAL. XVI.

Ad Iouam precatio. Rex inutilis. Non confugientium ad Iouam infelicitas. Custos, & patrimonium regis Ioua. Rediuuius Christus.

1. Dauidis segmentum.

2. **C**USTodi me, o Deus, qui tibi confido.

3. Quique Iouæ sic dico:

co: Quia tu sis Dominus, meorum bonorum non indigus:

4. Ego me sanctis & nobilibus in terra versantibus vnice oblecto.

5. At eorum, qui multo cum labore alio properant, neque libamina cruenta libo, neque nomina meis vsurpo labiis.

6. Tu Ioua, qui mihi pro legitima possessione & conditione es, meam sortem sustines.

7. Accidit mihi amœna regio: euenit mihi elegans hæreditas.

8. Grates ago Iouæ, qui mihi sic consulit, vt etiam mei renes me noctu castigent.

9. Iouam mihi iugiter habeo propositum, quo mihi dextro non labe-
fiam.

10. Itaque non tantum animo & mente lætor, & exulto, verum etiam ipsum corpus meum tuto degit: quoniam tu

non es animam meam relicturus orco, non es passurus, vt pius tuus corruptionem patiatur.

II. Sed me vitæ viam docebis tu, apud quem plena gaudiorum adest copia, cuius in dextra perennes sunt voluptates.

PSAL. XVII.

Ad Iouam David in discrimine. Innocentia profugi. Impiorum insolentia, & potentia. Implorans opem rex. Pœnas dignas luens David. Iouana facies.

Davidis precatio.

I. **A** Udi, Ioua, innocentiam, attende meæ querimoniam: ausculta precibus, quas non fallacibus profero labiis.

2. A te meum ius proficiscatur: spectent oculi tui æquitatem.

3. Probes licet meum cor, & me nocte aggressus explores: non deprehendes me aliud in pe-

ctore, aliud in ore habere.

4. Quod ad hominum facta attinet, ego ex tuorum labiorum sententia inhumanorum vias euito.

5. Sustine gressus meos in tuis orbitis, ne mea labefiant vestigia.

6. Ego te ideo inuoco, quoniam tu mihi exoraris, Deus: præbe mihi tuam aurem, & exaudi meam orationem.

7. Vtere tua mirifica clementia, qui tua fretos dextra defendis ab insurgentibus in ipsos.

8. Custodi me ut oculi pupillam, abdens me in alarum vinbra tuarum,

9. Ob impios, qui me infestant: ob hostes meos, qui meæ necis cupidi, me circumuallant:

10. Et ore obesitate facto, superbe loquuntur:

11. Iamque gressus nostros obsident, oculis ita compositis, ut ad terram conquiniscant:

12. Similes rapturienti leoni, aut in latibulis sedenti leunculo,

13. Exurge, Ioua: Præuerte atque perdoma illos:

14. Defende hanc animam ab impiis, gladio tuo:

15. A mortalibus, manu tua, Ioua, a mortalibus mundanis, qui sua habent in hac vita, te eorum ventres de tuo penu ita replente, ut fatientur inde nati, reliquiasque suas posteris suis relinquant.

16. At ego per iustitiam vultum tuum videbo, tuum satiandus, quum tua experrecta fuerit imago.

PSAL. XVIII.

Euasio Davidis. Actio gratiarum ad Iouam. Iouana contra impios ira. Puritas Davidis. Benignitas in probos Iouæ. Irreprehensibilis Ioua. Celebrandus Deus.

1. Præ-

1. Præcinendum cultoris Iouæ Davidis, qui Iouæ huius verba carminis dixit, quum eum Ioua liberasset, quum a cæteris omnibus eius hostibus, tum a Saulo.

2. **A** Damo te, Ioua, meæ vires.

3. Ioua mea rupes est, arx mea, meus liberator, meus Deus, meum numen, cui confidam, meus clypeus, & meæ cornu salutis, meumque propugnaculum.

4. Quem Iouam quum laudatum inuoco, defendor a meis hostibus.

5. Quum me mortis lora circumcingerent, improborum torrentes turbarent,

6. Orci lora circundarent, mortis laquei præpedirent:

7. In hac mea angustia inuocatus a me Ioua, imploratus a me Deus meus, meam vocem de suo exaudiuit palatio, meaque ad eum querimonia ad eius peruenit aures.

8. Tum commota tellus contremiscere, & concussæ montium moles cohorrescere: namque iratus ille,

9. Fumum naribus exhalans, ardentem ignem faucibus eiacularans, & carbonibus exardescens,

10. Proclinato cælo descendebat, ac subiecta pedibus suis caligine,

11. In Cherubo inequians volabat, seque alis venti librabat.

12. Circundederat autem sibi quasi latebram tenebrarum, atrarumque aquarum, & ætherearum nubium quasi vmbraculum.

13. Quibus nubibus ad eius præsentiae fulgorem discussis, grando & candentes emicabant carbones.

14. Tum Ioua supremus de cælis intonare, cumque fragore grandinem & igneos agere carbones.

15. Telaque sua iaculans illos dissipare, & crebris reddere fulguribus attonitos.

16. Ad has Iouæ minas, & spirantem ex eius naribus ventum, aperti sunt aquarum gurgites, & fundamenta patefacta mundi.

17. Tum ille me desuper recipiendum, & ex tam multis aquis curauit extrahendum,

18. Me liberauit ab hoste meo tam valido, ab aduersariis meis, qui erant me potentiores.

19. Illi quidem me meo periculosissimo tempore inuaserant: sed Ioua mihi adminiculatus,

20. Me in apertum eduxit, & pro suo erga me fauore tutatus est.

21. Remuneratus est me Ioua digna mea innocentia mercede, & digno mearum manuum puritate præmio affecit.

22. Nam Iouæ præscripta conseruaueram, nec impius erga Deum meum fueram.

23. Quin eius omnia iura mihi habueram proposita, nec eius iniustitia a me reieceram: sed erga eum integer, a vitio me abstinueram.

24. Ergo mihi Ioua dignum innocentia mea, & manuum sinceritate sibi perspecta, præmium rependit.

25. Tu te benignis benignum, integris viris integrum,

26. Puris purum, peruersis intractabilem præbes.

27. Nam & inopes homines defendis, & superborum deprimis supercilia.

28. Etenim tu mihi lucem accendis, tu Ioua mi Deus, meas tenebras lumine disiicis.

29. Ergo per te cuneos perrumpo, per Deum meum transilio muros:

30. Cu.

30. Cuius Dei ratio simplex, cuius Iotæ promissa proba sunt:

31. Qui omnibus sibi fidentibus est quasi clypeus.

32. Nam quis est Deus præter Iouam? quod est numen, excepto Deo nostro?

33. Qui Deus me viribus accingit, & mores meos reddit integros:

34. Qui meos pedes ceruinos efficiens, in edita me loca sistit:

35. Qui manus meas ad bellum sic edocet, ferreos vt arcus hisce frangam lacertis.

36. Tu mihi defensionis tuæ clypeum subministras.

37. Tu me tua & dextra sustentas, & mansuetudine auges,

38. Adeoque gressus meos sub me explicas, vt mea non titubent vestigia.

39. Ergo meos persequens hostes assequor,

nec nisi confectis illis reuertor:

40. Et eos ita trucido, vt surgere nequeant, mihi sub pedes collapsi.

41. Tu mihi virtute ad bellum accincto, meos aduersarios subiicis:

42. Mihi hostes terga dare cogis, ita vt infestos meos euertam.

43. Inuocantes illos quidem, sed indefensos, Iouam, sed non exaudientem,

44. Dum ego eos quasi puluerem in auras comminuo, & tanquam vicorum lutum contundo.

45. Tu me ex populi seditionibus liberas, & gentium caput efficis,

46. Adeo vt mihi ignoti seruiant homines, & ad nutum obediant.

47. Genus extraneum mihi perdomatur: genus extraneum concidit, intra sua claustra formidans.

48. Viue Ioua, tibi gra-

tes numen meum, extollendus es Deus meæ salutis,

49. Deus, qui mihi supplicia sumere das, populosque domas:

50. Qui me ex hostibus meis eripis, ab infensis meis vindicas, a crudeli homine liberas.

51. Quare te celebra-
bo apud gentes, Ioua,
tuum nomen cantans.

52. Qui tantas regi tuo
victorias concilies, in-
victum tuum Dau-
idem, inque eius stirpem
beneficia conferens æ-
terna.

PSAL. XIX.

*Iouanam gloriam cele-
brantia sidera. Legis ab-
solutio. Veniam scelerum
postulans rex.*

1. Præcinenda cantio Davidis.

2. **C**Oeli enarrant Dei
gloriam, & opus
eius manuum ostendit
æther.

3. Cuius rei cognitio-
nem parit dierum no-

ctiumque vicissitudo,
quasi fundens oratio-
nem:

4. Idque ita, vt nullus
fermo, nulla lingua sit,
vbi non audiatur eorum
vox:

5. Quorum regula ad
omnes terras, quorum
oratio ad vltimum per-
tingat orbem: in illis
quidem tabernaculum
posuit solis,

6. Qui quasi sponsus
prodit ex suo lecto ge-
niali, exultans vt athleta
ad decurrendum curri-
culum.

7. Atque ab vltimis
cœli carceribus profe-
ctus, ad alterum pergit
extremum, nec quic-
quam est, quod eius la-
teat ardorem.

8. Iouæ lex integra ani-
mum recreat: Iouæ fi-
dum oraculum ex in-
fante reddit sapientem.

9. Iouæ mandata re-
cta mentem exhilarant:
Iouæ pura disciplina il-
lustrat oculos.

10. Io.

10. Iouæ castus metus
perpetuo manet:

11. Iouæ sententiæ ve-
ræ simul & æquæ sunt,

12. Longe & auro obri-
zoque iucundiores, &
fauorum dulciores ne-
ctare.

13. Et quidem ego tuus
eis instructus sum, in
quibus fane obeun-
dis amplum quæritur
præmium.

14. Sed errores quis
perspiciat? ab occultis
expiam me,

15. Tum etiam ab eis,
quæ volens commisi,
vendica tuum me, ne
dominentur in me: tum
integer ero, & a tot pec-
catis innocens.

16. Macte esto hac &
oris mei oratione, &
mentis cogitatione, Io-
ua meum numen, atque
vindex.

PSAL. XX.

*Populi ad Iouam preces
pro rege. Populi spes in-
gens in hostes.*

1. Præcinenda cantio Davidis.

2. **E**Xaudiat te Ioua
temporibus ad-
uersis: protegat te no-
men Dei Iacobeorum.

3. Mittat auxilium ti-
bi ex fano, ex Sione tibi
opituletur.

4. Memor sit tuorum
tot fertorum, hostiam-
que tuam vertat in cine-
rem. Sela.

5. Det tibi, quod habes
in animo, & omne tuum
consilium perficiat.

6. Nos in tua victoria
ouabimus, in Iouæ Dei
nostri nomine signa ex-
tollentes, qui Ioua o-
mnia postulata tua per-
ficiat.

7. Nunc intelligimus
Iouam de suo sancto
cælo exoratum, defen-
dere vinctum suum, sa-
lutaris dextræ suæ viri-
bus.

8. Alii currus, alii e-
quos: at nos Iouæ Dei
nostri nomen memora-
mus.

9. Illi subacti cadent:

at nos erecti confite-
mus,

10. Ioua regem defen-
dente, & nos inuocantes
exaudiente.

PSAL. XXI.

*Populi de victoria gra-
tiarum actio ad Iouam.
Rex æquus Iovæ donum.
Impiorum exitus qualis.*

1. Præcinenda cantio Davidis.

Ioua, in tua potentia
gaudet rex, inque tua
defensione exultat ma-
iorem in modum:

2. Vt cui tu mentis o-
ptata concesseris, nec o-
rationis postulata dene-
gaueris. Sela.

3. Nam eum egregiis
affecisti beneficiis, eius-
que capiti auream im-
posuisti coronam:

4. Et vitam a te rogan-
ti, ætatis longitudinem
dedisti perennem.

5. Magna eius est tuo
præsidio gloria, qui
præter decus & autori-
tatem, quam ei tribuisti,

6. Etiam faustitatem

concilies æternam, eum
tui voluptate vultus læ-
tificans.

7. Nam Ioua, supremi-
que clementia fretus
rex, non conuelleretur.

8. At hostes tuos o-
mnes assequetur ista ma-
nus: ista dextra tuos ad-
uersarios deprehendes:

9. Eosque tum, quum
irasceris, o Ioua, quasi
in ardentem redactos
fornacem, ira tua con-
ficies, atque igne con-
sumes:

10. Eorumque foetum
ex orbe terrarum, eo-
rum stirpem ex homi-
num genere tolles.

11. Moliuntur enim ti-
bi malum, conantur sce-
lus, quod non poterunt.

12. Nam tu eis pro sco-
po collocatis, recta in
eos tuis nervis collinea-
bis.

13. Insurge, Ioua, cum
tua potentia: nos tuam
carminibus virtutem
cantabimus.

PSAL.

PSAL. XXII.

*Ad Iouam in angustiis
David. Christi languentis
imago. Vulgi & principum
contumeliæ. In Deo spes
omnis. Hostium copiæ, at-
que vis. Iesu Christi vota.
quæ Regni Iouani ampli-
tudo.*

1. Præcinenda super auroræ
cerua, cantio Dauidis.

2. **M**I Deus, mi Deus,
cur me dereliqui-
sti? cur a meis verbis que-
rulis remota salus est?

3. Ego voco, mi Deus,
interdiu, nec tu exaudis:
noctu & quidem sine vl-
la intercapedine.

4. Atqui tu sanctus ille
manes, laus Israelita-
rum.

5. Tibi confisi sunt ma-
iores nostri, & tu confi-
dentes liberaſti.

6. Te inuocantes libe-
rati sunt: tibi confiden-
tes non sunt frustrati.

7. At ego vermis sum,
non homo: hominum
opprobrium, & populi
contemptus.

8. Quicunque me vi-
dent, sannis & capitis nu-
tu sic illudunt: Ioua ni-
xus est, liberet eum, eri-
piat eum, postquam eius
tam cupidus est.

9. Tu quidem is es, qui
me ex aluo extraxisti,
qui mihi etiam sub ma-
ternis vberibus fidu-
ciam dedisti.

10. Tibi iam ab vtero
commiſſus sum, ab aluo
matris meæ tu mihi De-
us es.

11. Noli a me abeſſe in
tam præſenti periculo,
ſubueniente nullo.

12. Tot me tauri cir-
cumdant, opimi boues
Baſanici circumſident,
faucibus inhiant mihi le-
ones rapaces & rugien-
tes.

13. Diffluo vt aqua: diſ-
ſoluuntur omnes artus
mei: cor mihi mediis in
visceribus quaſi cera col-
liqueſcit.

14. Areſcunt tanquam
teſta vires meæ: lingua
mihi faucibus adhæret:
denique

denique tu me in mortis cinerem redigis.

15. Circumfistunt enim me canes, me circumuallat improborum ceterua, qui mihi manus & pedes perfoderunt.

16. Enumerare possem omnia ossa mea, ipsi me intuentes aspiciunt:

17. Meaque inter sese vestimenta partiti, super veste mea sortem iecerunt.

18. Tu vero, Ioua, abesse noli: o meæ vires, ad succurrendum mihi festina:

19. Eripe animam ex gladio, hanc vnicam ex caninis vnguibus.

20. Defende me ab ore leonis: asserere me a cornibus monocerotis.

21. Prædicabo nomen tuum meis fratribus, in medio te cœtu collaudans.

22. Qui Iouam reueremini, laudate eum: hunc omnes Iacobi posteri honorate, hunc formida-

omnis Israelitica progenies:

23. Qui quidem inopum inopiam non despiciat aut abhorreat: nec eos auerfetur, sed clamantes exaudiat.

24. A te mea laudatio in frequenti conuentu, dum mea vota reddam apud tui reuerentes.

25. Comedent inopes ad satietatem: Iouam laudabunt eius studiosi, animisque viuent in perpetuum.

26. Iouæ memores ad eum se conuertent omnes orbis regiones, & te coram omnes gentium nationes adorabunt:

27. Ioua regnum tenente, & gentibus imperante.

28. Comedent, & adorabunt omnes orbis opulenti, ei se submittent omnes, qui in puluerem rediguntur:

29. Eorumque progenies, quorum vita non per-

perdurat, eum colent,
& Domini fiet in futu-
rum mentio:

30. Venientque, qui po-
steris exponant, qua sit
vsus iustitia.

PSAL. XXIII.

*Pastor & grex. Iouana
prouidentia. Aeterna mi-
sericordia clementiaque.*

1. Dauidis cantio.

PAstor meus est Ioua,
nihil mihi deest:

2. In graminosis pascuis
me stabulat: me ad tran-
quillas ducit aquas,

3. Meum recreat ani-
mum, me per iustitiæ se-
mitas propter suum no-
men deducens.

4. Itaque licet per a-
tram letiferamque val-
lem ingrediar, nihil ma-
li metuam, quod tu mihi
adsis, meque tua virga
consoletur & pedum.

5. Tu mihi mensam in-
struis in aduersariorum
conspectu meorum, me
unque caput vnguento

perungis, exuberante
meo poculo.

6. Quin etiam, me bo-
nitas & benignitas,
quamdiu viuam, seque-
tur, incolamque Iouæ
domum longo æuo.

PSAL. XXIV.

*Creatura omnis Dei est.
Sionis gratia apud Io-
uam, & populi selecti.
Templi cupita constructio.*

1. Dauidis cantio.

IOuæ est terra, & quic-
quid ea continetur: or-
bis, & eius incolæ.

2. Nam ipse eam super
mari fundauit, superque
fluminibus fixit.

3. Quis ascendet in
montem Iouæ? quis in
sacro loco stabit?

4. Qui & in fontibus
manibus, & pura mente
præditus est: qui non
animo suo ad nequitiam
vitur, neque malitiose
iurat.

5. Is a Ioua felicitatem,
a Deo seruatore suo be-
nef

neficientiam consequetur. mihi insultent hostes mei.

6. Hoc est genus studiorum Iouæ, videlicet Iacobeorum, qui sunt eius præsentiae cupidi. Sela. 3. Et sane quicumque in te sperant, non frustrantur: frustrantur perfidiosi nequam.

7. Attollite portæ capita vestra: efferte vos aditus æterni, rex vt gloriosus intret. 4. Vias tuas ostende mihi, Ioua, semitas tuas doce me.

8. Quis est iste rex gloriosus? Ioua potens, & fortis, Ioua fortis bellator. 5. Dirige me per tuam veritatem, me docens: nam tu Deus es meæ salutis, in quo perpetuam spem habeo.

9. Attollite portæ capita vestra, efferte vos aditus æterni, rex vt gloriosus intret. 6. Memento tuæ misericordiæ, Ioua, atque benignitatis, quæ sunt ab omni æternitate.

10. Quis est iste rex gloriosus? Ioua armipotens rex est gloriosus. Sela. 7. Meæ iuuentutis peccata atque delicta meminisse noli, vt postulat tua clementia: memento mei pro bonitate tua, Ioua.

PSAL. XXV.

Vexatus David ad Iouam vt instituat. Diuina bonitas, via. Piorum beatitudo. Veniam scelerum postulat David.

1. Davidis.

AD te, Ioua, animum meum attollo,

2. Tibi, mi Deus, confido, effice, ne frustrer, ne,

8. Bonus & æquus est Ioua, itaque fontes viam docet:

9. Inopes ad æquitatem dirigit, eosque suam docet viam.

10. Omnes Iouæ rationes clementia sunt, & veritas,

veritas, iis qui eius fœdus & oracula conseruant. atroci persequuntur odio.

11. Propter nomen tuum, Ioua, da veniam meæ culpæ, quæ multa tibi confidisse pudeat.

12. Si quis homo est, qui Iouam metuat, huic ille viam demonstrabit, quam eligat.

13. Et ipse in bonis versabitur, & eius posteritas terram possidebit.

14. Iouæ metuentibus patefit eius arcanum, atque fœdus.

15. Iouam in oculis semper habeo: nam is meos pedes explicat ex retibus.

16. Respice me, & miserere mei, qui desertus & inops sum.

17. Ingentibus animi premo angoribus: educ me ex meis periculis:

18. Aspice meam miseriam & labores, & ignosce meis omnibus peccatis.

19. Aspice, quam multi sint hostes mei, qui me

20. Serua hanc animam, & me libera, ne me tibi confidisse pudeat.

21. Conseruent me integritas & æquitas, qui in te spem habeam.

22. Vindica, Deus, Israelitas ex omnibus eorum angustiis.

PSAL. XXVI.

Ad Iouam David, ut iudicet causam suam. Innocentia perculsi, sacrificiaque.

1. Davidis.

PAtrocinare mihi, Ioua, qui me innocenter gero, immotam in Ioua fiduciam habens.

2. Experire & tenta me, Ioua, meos renes atque cor explorans.

3. Equidem benignitatem tuam mihi ob oculos positam habeo, & in tua veritate verfor.

4. Non ago cum hominibus

nibus nequam: non cum facinorosis verfor.

5. Odi cœtum malorum, cum impiis non ago.

6. Lauo meas manus innocentia, & aram tuam, Ioua, circundo,

7. Vt laudes voce personem, & tua tot enarrem miracula.

8. Ioua, amo tui domicilium, tuique gloriosi locum tabernaculi.

9. Noli meam animam ad improbos, vitam ad sanguinarios aggregare:

10. Quorum manus flagitiis, quorum dextræ corruptelis refertæ sunt.

11. Ego me gero innocenter, asserere me, & miserere mei.

12. Pes meus recte constat, in cœtibus agam Iouæ gratias.

PSAL. XXVII.

Ex discrimine David ad Iouam. Regis in Deum studium, desiderium reditus ad cœtum piorum. Implo-

rat opem a Ioua rex. Cohortatio ad Iouam inuocandam.

i. Davidis, G. cantio priusquam vngeretur, H.

IOua mea lux & salus est, ecquem metuum? Ioua meæ vitæ firmamentum est, ecquem formidem?

2. Si me scelerati, aduersarii & hostes mei inuadant, vt meum corpus comedant, offensuri sint atque casuri.

3. Si contra me castra fiant, non metuum animo: si in me bellum surgat, tamen confidam.

4. Vnum a Ioua petii, idemque oro, vt in Iouæ domo per omnem vitam meam habitem:

5. Iouæ contemplans amœnitatem, & eius celam perlustrans.

6. Is enim me temporibus aduersis abdit in suum tentorio: me abscondit in tabernaculi sui latebra, me in rupem euehit.

7. Iamque

7. Iamque meum caput
efferet supra meos ho-
stes, qui me circumfi-
sunt, itaque in eius ta-
bernaculo mactabo vi-
ctimas adoreæ, canens,
cantansque Iouam.

8. Exaudi, Ioua, meam
inuocantis vocem, mi-
serere mei, exoratus a
me.

9. Sic animo cogito,
velle te tuum quæri con-
spectum: tuum conspe-
ctum, Ioua, quæro.

10. Noli tuum mihi
conspectum subtrahere,
noli me tuum iracunde
auersari, qui meum sis
præsidium: ne me deser-
tum relinque, Deus meæ
salutis.

11. Nam etiam si me pa-
ter, materque deserant,
tu me, Ioua, receptas.

12. Doce me, Ioua, tuam
viuendi viam, & me re-
cta semita deduc, pro-
pter meos aduersarios.

13. Ne me hostium me-
orum libidini dedito:
nam in me surgunt falsi

testes, & est, qui crimen
conflet.

14. Quanquam confido
me Iouæ bona visurum
in terra viuentium.

15. Spem habe in Ioua,
fortis & constantis ani-
mi esto, in Ioua spem ha-
bens.

PSAL. XXVIII.

*Exul David, ad Iouam
preces in impios. Implo-
rata contra hostes vindicta.
Gratiarum actio de libera-
tione.*

i. Dauidis.

TE, Ioua, inuoco, me-
um numen: noli te
mihi præbere furdum,
ne neglectus a te fiam,
quales qui descendunt in
barathrum.

2. Exaudi meam vo-
cem supplicem, qua te,
sublatis ad tuum sacrum
penetrare manibus, im-
ploro.

3. Noli me impiorum
& maleficorum habe-
re numero, qui cum
aliis amice loquentes,
malitiam

malitiam gerunt in pectore.

4. His tu digna suis factis, & morum prauitate præmia repende: hos, ut postulant eorum actiones, remunerare:

5. His dignam ipsorum meritis solue mercedem: qui Iouæ facta & manuum opera non perpendant, iccirco per eum a stirpe euertendi.

6. Gratias ago Iouæ, qui meam supplicantis vocem exaudiat.

7. Ioua meæ vires & clypeus est, cui animo confido: a quo adiutus, animo exulto, eumque meo carmine celebroy.

8. Ioua suorum potentia est, & victoriarum vincti sui firmamentum.

9. Serua tuos, tuæque hæreditati faue, eos regens atque euehens in perpetuum.

PSAL. XXIX.

Ad reges David uti bona Iouæ accepta referant. Dei omnipotentia.

1. Davidis cantio, G. in canticis tabernaculi, H.

TRibuete Iouæ, o diuum genus, tribuete Iouæ gloriam atque potentiam.

2. Tribuete Iouæ nomini gloriam, colite sacra præditum maiestate Iouam.

3. Iouæ sonitus aquis incumbit, Deus gloriosus tonat, Ioua multis incumbit aquis.

4. Iouæ sonitus robore, Iouæ sonitus præditus est autoritate.

5. Iouæ sonitus frangit cedros, perfringit Ioua cedros Libani:

6. Efficitque, ut vitulorum ritu subsilient Libanus & Sarion, more pulorum vnicornium.

7. Iouæ sonitus flammæ erumpit igneas, Iouæ sonitus tremefacit saltum, tremefacit Ioua saltum Cadem.

8. Iouæ sonitus ceruas parere facit, sylvasque nudat, cuius gloriam

riam in eius fano cuncti
prædicent.

9. Ioua manet in nim-
bis, & manet Ioua rex
in sempiternum.

10. Ioua suis potentiam
dat, Ioua suos pace feli-
citat.

PSAL. XXX.

*Ad Iouam gratiarum
actio, laudes. Excitati
mortales ad Iouæ laudes.
Rerum immutationes mul-
tarum.*

1. Cantio Carminis dedicatio-
nis domus Dauidis.

2. **E**Xtollam te, Ioua,
qui me alleuaue-
ris, neque meos hostes
de me lætificaueris.

3. Ioua mi Deus, tu me
inuocantem sanasti:

4. Tu Ioua, meam ani-
mam reuocasti ab orco,
& me a funere vindica-
sti.

5. Cantate Iouam vos
eius pii, eius sacram
celebrantes memori-
am:

6. Cuius ea est & iræ

breuitas, & fauoris lon-
ginitas, vt, si vespere
fletus incumbat, adsit
mane lætitia.

7. Equidem quum in
tanta felicitate fuisssem,
vt mihi nunquam labe-
factandus viderer,

8. (Quandoquidem tu,
Ioua, pro tuo fauore
meum montem in tuto
collocaueras) deinde, te
vultum tuum abscon-
dente, perturbatus es-
sem.

9. Inuocaui te, Ioua,
supplicaui Domino in
hunc modum:

10. Quodnam futurum
est in meo lucrum san-
guine, si ad interitum
adactus fuero? nunquid
te puluis celebrabit?
nunquid tuam fidem
prædicabit?

11. Exaudi, Ioua, & mi-
serere mei, teque mihi
defensorem præbe.

12. Tum tu meum mœ-
rorem in chorum ver-
tisti, meque exutum cen-
tone, amiciuisti gaudio.

13. Itaque sine intermissione honorifice cantaberis, Ioua mi Deus, me tibi immortales agente gratias.

PSAL. XXXI.

Ad Iouam Davidis in solitudine precatio, liberati gratiarum actio. Angustia circumuallati. In prauos imprecatio. Ad Iouam colendum cohortatio.

1. Precinenda cantio Davidis, G. ecstasis, H.

2. **T**ibi, Ioua, confido, ne me vnquam pudeat, me pro tua æquitate libera.

3. Præbe aurem mihi, propera me eripere: esto mihi firma rupes, tuta domus ad me conseruandum.

4. Nam tu mihi petra & propugnaculum es, qui me tui nominis causa ducas atque perducas:

5. Qui me ex reti expedias, quod contra me

occultatur: quandoquidem tu meum es firmentum.

6. Tibi in manum comminendo spiritum meum: qui me redimis, Ioua Deus fidelis.

7. Odi eos, qui improbitatem nequiter retinent, ipse Iouæ confidens.

8. Exultabo lætus in tua clementia, qui meam respexeris inopiam, cognitis animi mei angoribus:

9. Neque me in hostilem manum impegeris, sed meos explicaueris pedes.

10. Miserere mei, Ioua, qui tanta sum in angustia, vt mihi præ incero re & oculi, & animus, & venter contabescat.

11. Me præ ægritudine & gemitu vita deficit, & ætas: mihi carpuntur in hoc supplicio vires, & membra conefcunt.

12. Omnibus inimicis meis

meis ostentui sum, & maxime vicinis:

13. Abhorrent me mei familiares: qui me foris vident, a me recedunt.

14. Animi obliuioni traditus, perinde ac mortuus, sum quasi vas perditum.

12. Nam a multis audio contumelias, terrore circumfessus conspirantium contra me, & mihi animam eripere conantium.

16. Ego vero te, Ioua, fretus, Deum meum appello,

17. Cuius in manu tempora sunt mea: libera me ex hostium meorum manu, & ex meis infestis.

18. Illustra tuum me tuo conspectu, conserua me pro tua clementia.

19. Ioua, ne frustrer, qui te inuoco:

20. Frustrantur impii, & compescantur orco.

21. Obmutescant labra mendacia, quæ contra

iustos arroganter & fastidiosè dicunt atrocìa.

22. O quam multa sunt bona tua, quæ tui metuentibus recondidisti, quibus tibi confidentes afficis coram humano genere?

23. Tu eos in tui conspectus latebra subtrahis hominum importunitatibus, eos quasi tegmento protegens a linguarum iurgiis.

24. Gratias ago tibi, Ioua, qui tua in me clementia mirifice usus sis in vrbe munita:

25. Qui quum ego in rerum mearum trepidatione putarem, me ab oculorum tuorum conspectu esse reiectum, tamen meam supplicem vocem a me imploratus exaudisti.

26. Amate Iouam omnes eius pii, qui Ioua & fideles tuetur, & superbe agentes cumulate remuneratur.

27. Este fortes, & animis constantes, quicumque Iouam suspicitis.

PSAL. XXXII.

Davidis agrotatio, preces ad Iouam. Quis iustus. Veniam exorans rex. Impiorum & selectorum discrimen.

1. Davidis institutio.

BEatus, cui remissum delictum, cuius obductum est peccatum.

2. Beatus homo, cui non imputat Ioua culpam, & cuius in animo dolus non est.

3. Equidem quum tacitus totos dies ingemiscerem, sublabebantur membra mea:

4. Quumque me dies noctesque manus tua premeret, vertebatur succus meus in æstiuacremia. Sela.

5. Ergo meum tibi peccatum declaravi, meam culpam non tēcelavi, meum delictum Iouæ confitendum esse

duxī, & tu mei peccatū culpæ ignouisti. Sela.

6. Hanc ob rem te per omnes tempestiue precabuntur: itaque quantumuis redundant fluctus, eos non attingent.

7. Tu mihi latebra es, qui me in rebus aduersis tueris, & liberationis ouatione circumfundis. Sela.

8. Erudiam vos, & quæ via vobis sit eundum, ostendam, vobis oculo meo consulens.

9. Nolite similes esse equis aut mulis, ratione carentibus, quorum maxillæ frenis sunt & lupatis coercendæ, ne quem inuadant.

10. Multis doloribus afficientur impii: qui vero Iouæ confidunt, in benignitate circumfundentur.

11. Gaudete in Ioua, & exultate iusti: ouate omnes probæ mentis homines.

PSAL. XXXIII.

Inflammat ad Iouam celebrandum David omnes. Ex creaturis Creatoris omnipotentia. Diuina prouidentia. Humana consilia. Felix natio. Refugium probis Ioua.

G. Davidis cantio, H.

O Uate, iusti, in Ioua, probos decet laudatio.

2. Celebrate Iouam cithara: hunc nablio cantate decem cordarum.

3. Hunc canite nouo carmine, scite cum læto sonitu fidibus ludentes.

4. Nam Iouæ & dicta recta, & facta omnia vera sunt.

5. Amant iustitiam atque ius: Iouæ benignitate plenus est orbis terrarum.

6. Ad Iouæ dictum facti sunt cœli, & ad eiusdem oris spiritum omnes eorum copię.

7. Is maris aquas quasi in cumulum aceruauit, vndis in cellas conditis.

8. Ergo Iouam metuant omnes terræ, hunc omnes reformident habitatores orbis.

9. Nam quod ipse dicit, id fit: quod iubet, existit.

10. Ioua gentium consilia dissoluit, populorum conatus reddit irritos.

11. Iouæ consilium in sempiternum: Iouæ mentis cogitata in alias atque alias durant ætates.

12. Felix est natio, cuius Ioua Deus est: populus, quem ille sibi possidendum delegit.

13. De cœlis despectans Ioua, cernit omne genus hominum.

14. Ex habitationis suæ domicilio contemplatur omnes orbis terrarum incolas,

15. Quorum & corda finxit, & omnia facta perspicit.

16. Non rex copiarum multitudine seruatur,

non miles virium præstantia liberatur.

17. Fallax est equus ad defensionem, neque sui magnitudine roboris eripit ex periculo.

18. Enimvero intentum habet oculum Ioua in sui metuentes, in eos, qui suspiciunt eius clementiam :

19. Vt eorum animas a morte liberet, eosque in fama conseruet.

20. Anima nobis in Iouam spectat, adiutorem & propugnatorem nostrum :

21. In quo mente gaudemus, cuius sacro nomine confidimus.

22. Vtere tua erga nos, Ioua, clementia, vti nos te suspicimus.

PSAL. XXXIV.

Euasio Davidis a Rege Achis. Celebrandus Ioua, pro iustorum salute facilis. Piorum non vanæ preces.

1. Davidis, quum gestum suum apud Abimelechum immu-

tasset, atque ita ab eo eiectus discessisset.

2. **A** Gam Iouæ gratias omni tempore, eius laudes semper habens in ore.

3. De Ioua me iactabo, quo audito lætabuntur inopes.

4. Magnificate Iouam vna mecum, eiusque nomen pariter extollamus.

5. Iouam oraui, qui exoratus ex omnibus me liberauit terroribus.

6. Hunc qui intuebuntur, renidebunt, nihil vultu erubescentes.

7. Hunc inopem Ioua inuocantem exaudiuit, & ex omnibus vindicauit angustiis.

8. Circummunivit Iouæ angelus eius metuentes, atque defendit.

9. Gustate, & videte, quam bonus sit Ioua, quamque felix sit homo, qui ei confidit.

10. Reueremini Iouam vos eius sancti, nam eum

eum reuerentibus nihil deest.

11. Etiam iuuenes leones penuria & fame laborant: at Iouæ studiosi nullo bono carent.

12. Adeste, nati, audite me, dum vos Iouæ metum doceo.

13. Si quis es homo vitæ cupidus, æui amans, vt potiari bonis:

14. Contine linguam tuam a malitia, & labia a loquendo fraudulenter.

15. Abstine a malo, & fac bene: stude paci, eamque sequere.

16. Habet Ioua intentos oculos in iustos: & aures ad eorum implorationem.

17. Habet Ioua intentam in maleficos faciem, vt eorum memoriam ex terris extirpet.

18. Illos inuocantes exaudit Ioua, & ex omnibus eripit angustiis.

19. Adest Ioua mente

fractis, & animo afflictos conseruat.

20. Quamuis multa sint iustorum mala, ex omnibus eos Ioua liberat,

21. Eorum membra omnia sic seruans, vt eorum nullum frangatur.

22. Perimet improbitas impios, & euertentur iustorum inimici.

23. Afferet suorum animam Ioua, nec quisquam euertetur eorum, qui habent in eo fiduciam.

PSAL. XXXV.

Ad Iouam rex. Causæ iudex Ioua. Hostium prauitas. Regis innocentia. Hilaritatem procurans David.

1. Davidis.

COntende, Ioua, cum iis, qui contendunt mecum: pugna cum meis oppugnatoribus.

2. Cape clypeum scutumque, & mihi surge in auxilium.

3. Hastam expedi, & infestus occurre meis infestis, pronuncians, mihi esse te meam salutem.

4. Turpiter frustrentur, qui meæ neci student: fœde retrocedant, qui mihi malum cogitant.

5. Similes sint aceri per auras, agitante Iouæ angelo.

6. Sit eorum via tenebricosa, atque lubrica, persequente Iouæ angelo.

7. Nam contra me sine causa suum perniciosum rete abdunt: sine causa foueam in meum faciunt periculum.

8. Accidat ei nec opinanti perniciēs: capiat eum rete, quod ipse oculuit, eo delapsum ad exitum.

9. Tum meus animus in Ioua exultabit, Iouæ defensione lætus.

10. Omnia mea membra sic dicent: O Ioua,

quis tibi par est? qui inopes a potentioribus, inopes & pauperes ab ipsorum tuere deprædatoribus.

11. Surgunt testes iniurii, quæ ignoro, eorum me postulantes.

12. Mihi malum pro bono reddunt, ut me vita orbent.

13. Atqui mihi, ægro- tantibus eis, vestis erat cento: afflictabam me ipsum ieiunio, preces in sinu meo iterans.

14. Perinde ac si meus necessarius aut frater esset, sic me gerebam: tanquam in materno funere pullatus, atque deiectus.

15. At illi in meo casu gaudent, & coeunt: coeunt in me nec opinantem mutili, sine intermissione proscindentes,

16. Et impurorum heluonum ritu dentibus in me stridentes.

17. O Domine, ecquan-
do

do hæc aspicias: retrahe hanc animam ab eorum sæuitia, a leonibus hanc vnicam.

18. Celebrabo te ingenti in conuentu, te in magna hominum frequentia laudabo.

19. Effice, ne de me gaudeant, qui mihi falso sunt hostes: ne oculis significant, qui me immerito odere.

20. Qui quidem tantum abest, vt amice loquantur, vt in hominum quietissimos malitiosa verba excogitent:

21. Et diducto contra me ore ita dictitent: Oho, oho, videmus oculis nostris.

22. Vides, Ioua, ne conuieto, Domine, noli a me abesse.

23. Excitare & exergiscere ad iudicium meum, mi Deus & Domine, ad causam meam.

24. Iudica me pro tua iustitia, Ioua mi Deus, & effice, ne de me lætentur:

25. Ne sic cum animis suis cogitent, se voti compotes esse, iactantes me a se deuoratum.

26. Pudeat ignominiose eos, qui meo malo gaudent: pudore & turpitudine circumfundantur, qui contra me insolescunt.

27. Ouent & gaudeant innocentie meæ cupidi, semper dictitantes, magnificandum esse Iouam, cui sui cultoris salus placeat.

28. Et mea lingua tuam iustitiam, tuas meditabitur assidue laudes.

PSAL. XXXVI.

Impius Iouam negligens. Iouana clementia in feras etiam. Implorans clementiam David. Impiorum qui finis.

1. Præcinendum cultoris Iouæ Davidis.

2. **I**mpii peruersitas mihi penitus in mente loquitur, eum nullam ob oculos habere.

re propositam religionem.

3. Adeo ipse sibi blanditur & placet, ut eius vitia reperiantur odiosa.

4. Eius oris verba improba sunt, & fraudulenta: a recta vel sententia, vel actione abstinere.

5. Improba in lecto suo excogitat, viam inficit non bonam, a malo non abhorret.

6. O Ioua, tua cœlestis est benignitas, æthereæ fides:

7. Iustitia proceris montibus altior, iudicia oceano profundiora: homines tu bestiasque conseruas, Ioua.

8. Tam excellenti præditus es clementia Deus, ut hominum genus in alarum tuarum umbra fiduciam habeat,

9. Tuæ domus ubertate circumfluat, eos te tuarum flumine deliciarum perfundente.

10. Nam te penes est

vitæ fons, & in lumine tuo lumen videmus.

11. Extende tuam clementiam in eos, qui tenorunt, iustitiam in probæ mentis homines.

12. Ne me superborum pes aggrediatur, ne manus vexet impiorum.

13. Eo delabantur malefici, sic agitati, ut surgere non possint.

PSAL. XXXVII.

Ad pios rex consolandos. Ad Iouam confugiendum. Piorum & impiorum præmia. Parens proborum Ioua. Malorum interitus.

1. Dauidis.

NOli propter malos te torquere, noli maleficis inuidere.

2. Nam gramine citius succidentur, & ut herbæ viriditas marcescent.

3. Confide Iouæ, & benefac: incoles terram, & firme pascaris.

4. Fruere Ioua, & tibi ani-

inimici tui postulata concedet.

5. Reclina in Iouam tuas rationes, eique concede, & ipse rem transiget.

6. Tuamque innocentiam luce euidentior em, tuum ius meridie clarius efficiet.

7. Expecta Iouam tacitus, ne te crucia propter fortunatos homines flagitiosos.

8. Desiste ab ira, desine succensere, ne te crucia, vt quidem malefacias.

9. Nam mali excidentur: qui vero in Ioua spem habent, terram possidebunt.

10. Paulo post iam nusquam erit impius, eiusque locum si contemplerem, nusquam extabit.

11. At inopes terram possidebunt, multa fruentes pace.

12. Conantur impii nocere bonis, & dentibus in eos frendent.

13. Ridet eos dominus,

quod videt eorum aduentare diem.

14. Gladios stringunt impii, arcusque suos intendunt, vt inopes & pauperes deiiciant, vt recte viuentes trucident.

15. Eorum & gladius ipsorum cor penetrabit, & arcus frangentur.

16. Multo præstat tenuis res iustorum, quam impiorum opulentia.

17. Nam impiorum lacerati frangentur: at bonos Ioua sustinet.

18. Habet Ioua eam vitæ hominum integrorum rationem, vt eorum sit hæreditas in perpetuum duratura.

19. Non pudebit eos calamitoso tempore, & vigente fame saturabuntur.

20. Quum interim impii peribunt, Iouæ inimici conficientur, vt opprimi in fenum euanescerent agni.

21. Mutuatur impius, ne

neque reddit: bonus vero miseratur, atque largitur.

22. Nam quibus ille bene vult, terram possidebunt: quibus autem male vult, excidentur.

23. Eiusmodi hominis gressus a Ioua firman-
tur, eiusque vitæ via illi accepta est.

24. Si cadit, non pes-
sum it, Ioua eum manu
sustinente.

25. Puer fui, & iam se-
nui, neque tamen vidi
iustum derelictum, aut
eius progeniem deside-
rare victum.

26. Quotidie misere-
tur, & commodat, & e-
ius progenies abundat.

27. Recede a malo, &
benefac, & durabis in
perpetuum.

28. Nam Ioua iuris a-
mans, pios suos non de-
ferit, quin in æternum
custodiantur.

29. G. Improbi vero
dabunt poenas, H. & se-
men impiorum excin-
detur.

30. Iusti terram possi-
debunt, & in ea dura-
bunt in perpetuum.

31. Iustus ore sapienter
differit, linguaque ius-
loquitur.

32. Et Dei legem in
mente habens, gressi-
bus non titubat.

33. Speculatur impius
iustum, eumque stude-
re necare.

34. Sed Ioua eum non
deferet in illius manu:
neque damnabit, quum
iudicabitur.

35. Spera Iouam, eius-
que viam tene, & eue-
het te in terræ possessio-
nem, impiosque vide-
bis euerti.

36. Vidi ferocem im-
pium, & frondentis mo-
re lauri virentem:

37. Qui deinde præte-
ritus, iam non extabat,
quærentique mihi non
inueniebatur.

38. Obserua homines
integros, considera pro-
bos, & inuenies huius-
mo-

mo-

modi hominum exitum esse felicem:

39. Quum improbi simul pereant, sitque impiorum exitus exitium.

40. Iustorum salus a Ioua est, qui est eorum firmamentum temporibus aduersis.

41. Qui Ioua eis succurrit, eosque liberat: liberat ab impiis, atque conseruat, quandoquidem habent in eo fiduciam.

PSAL. XXXVIII.

In morbo David excruciat. Dolor propter culpas. Infesti necessarii. Ad Iouam confugit implorans opem.

1. Cantio Davidis admonitoria, G. de Sabbato, H.

2. **I**Oua, noli in me sæuius animaduertere: noli me iracunde punire.

3. Nam mihi tua tela infixa sunt, tua me vrget manus.

4. Nihil est sanum in

meo corpore, tanta est tua sæuitia: nihil est in meis membris illæsum, propter peccatum meum.

5. Nam mea delicta meum supergressa caput, me quasi graue quoddam onus opprimunt.

6. Putridæ fœtent vomicæ meæ, propter meam insaniam.

7. Affligor & deprimor vehementer, assidue pullatus incedens.

8. Nam ilia mea plena sunt fœditate, nec quicquam est sanum in meo corpore.

9. Vehementer enervor & atteror, præ animi ægrimonia congemiscens.

10. Domine, quid omnino cupiam, tibi perspicuum est: quid suspirare, non te præterit.

11. Cor mihi palpitat, vires me deficiunt, adeo ut ne oculos quidem, nedum lumen habeam.

12. Amici necessarii-
que mei a meo vulne-
re abfistunt : mei pro-
pinqui procul astant.

13. Qui vero meæ neci
student, insidias tendunt,
qui mihi malum cu-
piunt, scelerate delibe-
rant, & fraudes assidue
comminiscuntur.

14. At ego non magis
quam surdus audio, ne-
que magis hisco quam
mutus.

15. Sumque, perinde ac
si quis non audiat, nec in
ore confutationem ha-
beat.

16. Etenim in te, Ioua,
spem habeo, cui tu re-
sponde, Domine mi
Deus.

17. Sum sane sollicitus,
ne sum eis voluptati, ne
mihi, si pede vacillaue-
ro, insultent.

18. Nam equidem sum
in casum pronus, meo
dolore mihi semper ob-
uersante.

19. Ergo meum vitium
ostendo, anxius ob me-
peccatum.

20. At hostes mei v-
uunt, valentque, & fre-
quentes sunt, qui me in-
iuria oderunt.

21. Malumque pro bo-
no rependunt, mihi ad-
uersantes, qui sequar ho-
nestum.

22. Ne desere me, Ioua
mi Deus, ne mihi abesto-

23. Propera mihi suc-
currere, o Domine mea
salus.

PSAL. XXXIX.

*Mala æquo animo fe-
renda. Vanitas mortali-
tatis. Venia culparum
petita, & cruciatuum se-
datio.*

1. Præcinenda Ieduthuni can-
tio Davidis.

2. **S**Tatueram eam vi-
tæ viam tenere, vt
ne quid lingua pecca-
rem : meumque os fre-
nare, quamdiu mihi ob-
uersarentur impii.

3. Sed quum tacitus ob-
durarem, tantum abe-
rat, vt aliquid profice-
rem

em, vt etiam meus dolor crudesceret:

4. Adeoque mihi cor in pectore incallescere, cogitationis igne ardens, vt ita lingua loquar:

5. Ostende mihi, Ioua, meum exitum, & quis etatis meae sit modus, vt sciam, quam sum longaeuus.

6. En tu mihi aetatem concessisti dodrantalem, meumque aeuum fere nihil est apud te: adeo omnino nihili est omnis hominis natura. Sela.

7. Adeo imaginariam vitam ducit homo: adeo temere tumultuatur, congerens, quae quis sit percepturus, ignorat.

8. Et nunc quid sperem, Domine: nisi vt in te fidam spem habeam?

9. Ex omnibus meis delictis libera me: ne me infanorum ludibriis exponere.

10. Obmutesco, ne mu-

tiens quidem, te negotium transigente.

11. Aufer a me tuum vulnus: tuae manus fauitia deficio.

12. Qui quum de homine vitii fumis supplicium, eius elegantiam tineae more fideras, adeo nihili est omnis homo. Sela.

13. Exaudi meas preces, Ioua, meam attendens querelam: ad meas lacrymas ne obsurdesce, qui peregrinus apud te sum, aduena, sicut omnes mei maiores.

14. Relaxa me, vt me colligam, priusquam eo deuenio, vt nullus sim.

PSAL. XL.

Davidis ad Iouam gratiarum actio. Iustitia Iouae mirifica, misericordia Iouae expetita. Deus pro suis vigilans.

1. Praecinenda Davidis cantio.

2. Iouam speraui, & mihi flexus est, meam-

amque exaudiuit in
plorationem.

3. Et me ex horrida voragine, ex cœnoso luto extraxit, meosque pedes in rupem euexit, meos gressus confirmans:

4. Et ori meo carmen nouum suppeditauit, Dei nostri laudationem.

5. Quo viso multi Iouam verebuntur, ei confidentes.

6. Beatus homo, qui collocat in Ioua suam fiduciam, nec in arrogantes falsique sectatores intuetur.

7. Tam multa facis tu, Ioua mi Deus, vt tua erga nos miracula, atque cogitata sint inæstimbilia: adeo vt mihi, de te prædicare & loqui volenti, occurrant innumera.

8. Sacrificium & ferunt tibi non placet: aurem mihi vellis, te victimas & piacula non postulare.

9. Ergo ita dico: en ad-

sum, mecum scriptum libri volumen ferens.

10. Mihi tuam, mi Deus voluntatem exequi placet, tuam legem in immani habenti visceribus.

11. Iustitiam frequent conuentu prædico, labra nequaquam continent, vt tute scis, Ioua.

12. Iustitiam tuam in meo pectore non tego, tuam fidelitatem & defensionem prædico, de tua clementia & fide frequentem cœtum minime celans.

13. Tu Ioua, noli me tua excludere misericordia, quin me tua clementia & fide semper tueare.

14. Nam me innumera bilia mala circumcludunt: tot me mea vitia opprimunt, vt ea perspicere nequeam: adeoque mei capitis capillos superant, vt animum despondeam.

15 Placeat tibi, Ioua, libera-

operare me: Ioua, ad mihi succurrendum festina.

16. Frustrantur fœde, qui mihi animam extinguere conantur: retrocedant turpiter, qui mihi malum cupiunt.

17. Euertantur ob suam impudentiam, qui de ne sic dicunt, oho, oho.

18. Exultent & lætentur in te omnes tui studiosi, iugiterque Iouam extollendum esse dictitent amatores tuæ tutelæ.

19. Me vero inopem & pauperem Ioua, curato: tu, qui defensor liberatorque meus es, mi Deus, ne cunctare.

PSAL. XLI.

Beati qui, cordi mœrentium salus. Ad Iouam oratio. Hostium prauitas.

1. Præcinenda cantio Dauidis.

2. **B**Eatus, qui egen-
tium habet ratio-
nem: eum aduerso tem-
pore liberabit Ioua.

3. Atque ita tuebitur

& conseruabit, vt sit in
terris felix: nec eum li-
bidini dedet inimico-
rum:

4. Ioua eum in lecto æ-
grotantem recreabit, la-
borantis cubile prorsus
euertens.

5. Equidem ita dixi: Io-
ua, miserere mei, mede-
re animo meo, qui in te
peccaui.

6. Inimici mei mihi
maledicunt: quando
morietur, eiusque no-
men peribit?

7. Quod si quis me vi-
sit, falsum loquitur, ani-
mo improbum aliquid
apud se conflans, quod
foras egressus eloqua-
tur.

8. In me susurrant vni-
uersi aduersarii mei,
mihi malum cogitantes.

9. Nempe me mala re-
vrgeri, neque iam, post-
quam decubui, surre-
cturum.

10. Quin etiam meus
amicus, cui fidebam,
meus

meus conuictor calce
me petit.

11. Tu vero, Ioua, mise-
rere mei, & me sic attol-
le, vt illis merita repen-
dam.

12. Hinc intelligo ,
te mihi fauere, quod de
me non triumphat ini-
micus meus.

13. Quodque me tueris
incolumem, & in tuo
conspectu constituis in
perpetuum.

14. Collaudetur Ioua,
Deus Israelitarum, per
omnem æternitatem,
etiam atque etiam.

PSAL. XLII.

*Absalon in parentem.
Davidis dolor, quod a pio-
rum cœtu distet. Que
rimonia in calamita-
te. Liberatio speranda ex
ærumnis.*

1. Præcinenda institutio Cora-
nidarum.

2. **Q**uemadmodum
cerua mugit ad
aquæ riuos, sic meus ani-
mus mugit ad te, Deus.

3. Sitit meus animus
Deum, ad immortalem
Deum quando veniam
& in Dei præsentia com-
parebo?

4. Lachrymis pascor di-
es atque noctes, dum
hoc mihi quotidie obii-
citur: Vbi est Deus tuus?

5. Equidem hæc (animi
mei affectionem apud
me effundens) recor-
dor, solitum me illis nu-
merose præire ad fa-
num, cum læta voce
laudumque celebratio-
ne, turba festum agen-
te.

6. Quid te abiicis, ani-
me mi, & in me turba-
ris?

7. Spem habe in Deo,
quem adhuc celebrabo,
præsentem consequutus
ab eo salutem.

8. O mi Deus, in me
se deiicit meus animus,
ideoque tui meministi in
regione Iordanensi, &
Hermone, monte exi-
guo.

9. Vnda vndam inui-
tat,

at, sonantibus tuis torrentibus: omnes me tuæ impressiones & fluctus obruunt.

10. Solebat quidem Iosabab ea interdiu conferre beneficia, vt noctu carminibus & precationibus ad Deum vitæ meæ peterer.

11. Nunc mihi sic ad Deum rupem meam conquerendum est:

12. Cur ita mei immemores? cur pullatus ingredior, hoste sæuiente?

13. Aduersariis membra mihi proscindentibus, lumina conuiciantur, ita quotidie dictitantes: Vbi est Deus tuus?

14. Quid te deiicis, anime mi? aut quid in me turbaris?

15. Spem habe in Deo, quem adhuc celebraturus sum, meum præsentem feruatorem atque Deum.

PSAL. XLIII.

Davidis angustia, ad Io

uam preces, vt liberet verbo suo calamitate pressum.

1. **P**atrocinare mihi, Deus, & meam causam age: ab inhumana natione, ab homine malitioso & iniquo libera me.

2. Nam tu, qui meæ potentia Deus es, cur me repellis? cur pullatus ingredior, hoste sæuiente?

3. Mitte lucem fidemque tuam, quæ mihi duces sint, meque in sacrum tuum montem, & in tuas perducant sedes.

4. Et accedam ad aram diuinam, ad Deum, meæ voluptatis delicias, teque cithara celebrabo, Deus mi Deus.

5. Quid te deiicis, anime mi? aut quid in me turbaris?

6. Spem habe in Deo, quem adhuc celebraturus sum, meum præsentem feruatorem atque Deum.

PSAL.

PSAL. XLIV.

Iouana erga patres benignitas. Lamentans Dauid in Philistæis, spes afflictorum, ac fere destitutorum. Ad Iouam David uti piis patrocinetur contra improbos.

1. Præcinenda Coranidarum institutio.

2. **D**Eus, auditione, & maiorum nostrorum narratione accepimus, quale tu opus olim eorum temporibus patraueris.

3. Qui eos (expulsis tua manu gentibus) conserueris, cæterisque nationibus malo affectis immiseris.

4. Neque enim suis armis quæsiuere terram, neque sui eis lacerti perperere victoriam: sed tua dextra, tuum brachium, tui vultus lumen, quod eis fauebas.

5. Tu rex noster es, o Deus, affice victoria Iacobeos.

6. Per te nostros profligamus

hostes: per tuum nomen pessundamus aduersarios.

7. Non enim arcubus nostris confidimus, non nos nostri defendunt enses.

8. Sed tu nos ab hostibus defendis, osoresque nostros fœde frustraris.

9. In Deo nos semper iactamus, tuum nomen celebrantes perpetuo. Sela.

10. Atqui tu nos repulso afficis ignominia, neque cum nostris copiis egrederis.

11. Nos hosti vertere terga cogis, ab osoribus nostris diripiendos.

12. Nos pro comedendis ouibus habes, per cæteras gentes dissipatos.

13. Tuos sine vlla utilitate vendidisti, nihil eorum pretio auctus.

14. Nos vicinorum probris, finitimorum derisioni & ludibriis exposuisti.

15. Nos gentium dictis

riis

riis, nationum fannis pro ouibus lanienæ ducimur.

16. Assidue nobis obuersatur nostra turpitu-
lo, vultusque pudore
velamur.

17. Propter maledico-
um conuitiatorumque
oces, propter hostes &
nfestos.

18. Hæc omnia patien-
es, non tamen tui sumus
immemores, fœdus ue-
rum violamus.

19. Non mentibus re-
rocedimus, aut gressi-
bus de viis tuis deflecti-
mus.

20. Quum tamen nos
n feralem detrufos lo-
um, tetra nocte ope-
ias.

21. Quod si Dei nostri
nomen obliti, manus ad
alienum Deum porrige-
remus:

22. Effet, quod id Deus
animaduerneret, qui
mentis arcana nouit.

23. Sed tua causa quo-
tidie interficiamur, &

24. Excitare, cur dor-
mis, Domine? expergi-
scere, ne nos perpetuo
reiicias.

25. Cur tuum vultum
abdis? immemor nostræ
miseriæ & calamitatis:

26. Qui humi pessun-
dati, pectoribus adhæ-
remus terræ?

27. Agedum succurre
nobis, & nos vindica pro
tua clementia.

PSAL. XLV.

*Salomonis laudes per
patrem. Verbum Dei
quantum in impio. Vn-
ctus in regem & sacerdo-
tem. Sacri cœtus perfe-
ctio. Seruatoris gloria.*

1. Præcinenda ad rosas. Co-
ranidarum institutio. Car-
men amatorium.

2. **D**ictat meus ani-
mus elegantem o-
rationem: eloquor ego
meum opus regi, lin-
gua vtens pro stylo ve-
locis notarii.

3. Tu generis homi-
num

num formosissimus, labra habes gratia perfusa: ergo tibi fauet Deus in perpetuum.

4. Accinge femori gladium tuum, heros, tuum decus & gravitatem.

5. Atque ista gravitate feliciter inuehere, fidei & tam mitis iustitiæ ergo: & tua tibi dextra res ostendet stupendas,

6. Tela ista acuta (populis tibi succumbentibus) in hostium regis corda dirigendo.

7. Solium tuum, o diue, in omnem permanet æternitatem, sceptrum æquitatis, sceptrum regni tui est.

8. Iustitiam amas perosus impietatem: propterea Deus, tuus Deus, oleo te lætifico potius inunxit, quam tuos socios.

9. Nihil nisi myrrha & stacte & casia sunt vestimenta tua, intra eburnea palatia, vnde voluptatem percipis.

10. Regiæ puellæ tibi sunt in deliciis: astat tibi ad dextram auro Ophrio exornata sponsa.

11. Audi, puella, vide, aurem præbeas, & tu populares patriamque obliuiscare domum:

12. Et tuæ pulchritudinis amore capietur rex: is enim tuus est Dominus tibi colendus.

13. Tum puella Tyrus ditissimi quique tibi cum muneribus coram supplicabunt.

14. Omnis puellæ regi splendor est intimus, veste auro segmentata:

15. Ea ducitur ad te, rex, in vestibus phrygiis eamque sequentes virginis eius amicæ, tibi adducuntur.

16. Adducuntur cum gaudiis & exultatione in regiam intrantes.

17. Parentibus tuis succedent tui liberi, quos toto orbe principes constituas.

18. Ego vero tui nominis

nis memoriam omni
posteritatis ætati inan-
dabo, ita vt te populi in
omnem seculorum per-
petuitatem concele-
brent.

PSAL. XLVI.

*David de liberata Hie-
rosolyma. Spes in Ioua
Summa. Opera Iouæ mi-
randa. Ad hostes Deus.*

1. Præcinendum Coranidarum
ad Alamothe carmen.

2. **D**EUS nobis fiducia
& robur est, præ-
sidium rebus in aduersis
præsentissimum.

3. Itaque non metue-
mus, licet terra mouea-
tur, & montes in me-
dium mare transferan-
tur:

4. Tantaque tempe-
state turbentur maris
vndæ, vt ad eius æstus
montes contremiscant.
Sela.

5. Diuinam quidem vr-
bein, sacrum supremi
domicilium, suus dele-
ctabit annis fluuii.

6. Quæ (quum in ea
versetur Deus) non
commouebitur, Deo ei
mature succurrente.

7. Tumultuentur gen-
tes, regna concitentur,
illo vocem emittente,
tellus ipsa colliquefcet.

8. Ioua nobis armipo-
tens adest, nobis muni-
mento est Deus Iacobe-
orum. Sela.

9. Adeste, contempla-
mini Iouæ opera, quam
stupenda edat in terris.

10. Bella placat ad vlti-
mas vsque terras: per-
fringit arcus, detruncat
hastas, currus igne cre-
mat.

11. Desistite, & me De-
um agnoscite, extollen-
dum in gentibus, extol-
lendum in terris.

12. Ioua nobis armipo-
tens adest, nobis muni-
mento est Deus Iacobe-
orum. Sela.

PSAL. XLVII.

*Salomonis exhortatio
ad Deum laudandum. Na-
tio-*

tiones cum Abrahamo co-
actæ.

1. Præcinenda Coranidarum
cantio.

2. **O**Mnes nationes,
applaudite, ac-
clamentes ouante voce
Deo.

3. Nam Ioua supremus
terribilis est, rex magnus
in toto orbe terrarum,

4. Qui nobis cæteras
nationes, qui populos
nostris subiicit pedibus,

5. Qui nobis possessio-
nem deligit pro Iaco-
beorum, quos amat, di-
gnitate. Sela.

6. Ascendit cum iubila-
tione Deus, Ioua cum
tubæ sonitu.

7. Cantate Deum, can-
tate, cantate regem no-
strum, cantate.

8. Nam rex est totius
orbis Deus, cantate scite.

9. Regnat Deus in gen-
tes, Deus in suo sacro
sedens folio.

10. Populorum prima-
rii colliguntur, hoc est
populus Dei Abrahami,

in cuius tam sublimi
Dei tutela est orbis ter-
rarum.

PSAL. XLVIII.

*Iouana magnificentia
Victor David. Seruato
missus. Ecclesiæ magni-
tudo, & splendor.*

1. Coranidarum cantionis ca-
men. G. secunda sabbati.

2. **M**agnus est Ioua
& præcipue lau-
dandus in vrbe Dei no-
stri, sacro eius monte.

3. Amœnus tractus, to-
tius orbis terrarum ve-
luptas mons Sion est
septentrionalis, regi-
vrbs magni,

4. Cuius in arcibus no-
tus est propugnatio
Deus.

5. Nam quum regi-
congregati simul pro-
cessissent, simul ac vr-
bem viderunt, attoniti
perturbati, trepidi,

6. Tremore correpti
sunt, qualis dolor est
parturientium.

7. Quemadmodum
fran

rangit Eurus naues Cicas.

8. Qualia audiuius, alia videmus in vrbe duæ armipotentis, in vrbe Dei nostri, enim Deus condit in æternum. Sela.

9. Manemus quieti, Deus, tuam clementiam, in medio fano tuo.

10. Vt tuum nomen, Deus, sic tua laus pertinet ad vltimas terras, qui extram habeas iustitia lenam.

11. Gaudet mons Sion, xultant Iudææ puellæ, propter tua iudicia.

12. Circuite, & circunate Sionem: numera turres eius.

13. Aduertite animum eius propugnaculum, notate eius arces, vt æc narretis posteri.

14. Nam Deus hic, Deus noster est sempiternus, perpetuo rectorus os.

PSAL. XLIX.

Mortalium adhortatio ad verbum. Christi imago. Locupletum studia & casus. Cum Christo pie-rum exsuscitatio. Diues non timendus propter opes.

1. Præcinenda cantio Coranidarum.

2. **A**Udite hoc, nationes omnes: attendite, omnes orbis incolæ:

3. Obscuri iuxta ac illustres, diuites æque ac pauperes,

4. Ore docta eloquar, prudenter a mente cogitata.

5. Aures intendam sententiis, pandens ænigma meum cithara.

6. Cur metuam malorum temporibus, circumstante me meorum poena calcaneorum?

7. Qui suis fidunt opibus, & in suarum abundantia diuitiarum gloriantur.

8. Non rediment alius alium, non suæ redemptionis pretium Deo soluent:

9. Tanti est cuiusque animæ redemptio, ut quis æternum duret.

10. Iterumque perpetuo viuat, non passurus interitum.

11. Apparet enim, sapientes simul & stultos fatuosque mori atque perire, aliis suas relinquentes opes.

12. Cogitant illi quidem, suas domos æternas fore, suaque domicilia in alias atque alias ætates duratura, terras ex suis appellantes nominibus.

13. Sed homines in estimatione non permanent, similes bestiis intereuntibus.

14. Quumque hic eorum mos tam stultus sit, tamen eorum instituto posteri delectantur. Sela.

15. Illi quidem tanquam

pecudes mandabuntur orco, imperante morte, in eosque dominabuntur probi ad matutinum, & eorum species abolenda est, eisque domicilium futurus est orcus.

16. At meam animam vindicabit ab orco Deus, quandoquidem me asciscet. Sela.

17. Ne metue, si quis diues sit, domumque multi splendoris habeat.

18. Nam in morte non auferet quicquam, non eum sua sequetur deorsum gloria.

19. Placent illi quidem sibi in hac vita, & si tibi indulgeas, laudant.

20. Sed deuenient ad maiorum suorum genus, ad extremum non visuri lumen.

21. Homo, qui in pretio est, neque sapit, similis est bestiis, quæ intereunt.

PSAL. L.

Christi aduentus. Evangelii initium. Gentis e-
le.

lectæ segregatio. Sacri-
fiorum confutatio. De-
us inflammat ad se inuo-
candum in ærumnis. Im-
piorum abstinentia a san-
cto verbo.

1. Asaphi cantio.

DEus deorum Ioua
 dicit se conuocatu-
 rum orbem terrarum,
 ab ortu solis ad occa-
 sum.

2. Ex Sione, cuius per-
 fecta pulchritudo est,
 Deus exisset:

3. Veniet Deus noster
 sine dubio, igne ante e-
 um vorante, vehementi
 circumdatus tempestate.

4. Vocabit superne cœ-
 los atque terras, ad suos
 iudicandos.

5. Conuocentur ad me
 pii mei, cum quibus mi-
 hi fœdus ictum est per
 sacrificium.

6. Tum cœlis ipsis iu-
 stitiam eius ostendenti-
 bus, qui Deus iudex sit,
 Sela.

7. Audi, mi populus, in-
 quiet, dum lobuor, Isra-

elita, dum te commone-
 facio, Deus Deus ego
 tuus.

8. Non equidem te pro-
 pter sacrificia tua, pro-
 pter tuas solidas hostias
 apud me perpetuendas
 reprehendam.

9. Non tauros ex tua
 domo, non hircos ex
 tuis accipiam caulis,

10. Nam mea sunt o-
 mnia syluestria anima-
 lia, omnes in mille mon-
 tibus bestię.

11. Omnes ego monta-
 nas volucres recogno-
 sco, terrestresque beluę
 me penes sunt.

12. Quod si esurirem,
 non id tibi dicerem, me-
 us quum sit mundus, &
 quicquid eo continetur.

13. Scilicet taurina car-
 ne vescar, aut hircinum
 bibam sanguinem?

14. Sacrifica Deo gra-
 tiis agendis, & solve su-
 premo tua vota.

15. Tum me rerum ad-
 uersarum tempore in-
 uocato: & ego te ita de-
 fen-

fendam, vt tu me honores:

16. Impium autem sic alloquetur Deus: Quorsum tu mea narras instituta, meumque foedus in ore habes?

17. Quum disciplinam exosus, mea dicta post tergum reiicias.

18. Si furem conspexisti, curris cum eo: & cum adulteris habes commercium.

19. Os tuum laxas ad malum, lingua fraudes conflans.

20. Sedens contra tuum fratrem loqueris, de eo detrahens cum quo tibi communis mater est.

21. Et ista me dissimulante faciens, arbitraris me tui fore similem: ego vero coarguam, & praesentem conuincam.

22. Quæso, hoc aduertite, qui Dei estis immemores, ne corripiam indefensos.

23. Qui gratiis agendis sacrificat, is me honorat:

hac via qui graditur, huic ego diuinam salutem præstabo.

PSAL. LI.

Adulter David, dolens, obsecrans Iouanam clementiam. Naturæ nostræ vitiositas. Cordis & spiritus renouatio petita. Grata Deo sacrificia. Cæcus piorum euangelio instituendus.

1. Præcinenda cantio Davidis, quum eum conuenisset Nathan vates, congressum cum Bethsaba.

2. **M**iserere mei, Deus, pro tua clementia, pro tua singulari misericordia dele meam noxam.

3. Ablue me multum a meo vitio, a meo peccato purga me.

4. Nam meam noxam agnosco, meumque peccatum mihi semper obuersatur.

5. In te, in solum te peccaui, teque offendi, vt dictorum tuo-

tuorum æquitas, iudicii-
que puritas appareat.

6. Equidem in vitio ge-
nitus sum, & in peccato
me concepit mea ma-
ter.

7. Equidem tu verita-
tem in præcordiis amas,
& occulte sapientiam
mihi demonstras.

8. Expia me hyssopo,
& purus ero: abluere me,
& ero niue candidior.

9. Nuntia mihi læti-
tiam atque voluptatem:
exultent contusa a te
membra.

10. Abde tuam faciem
a meis peccatis, & o-
mnia mea vitia dele.

11. Cor mundum crea
mihi, Deus, compo-
situmque spiritum in
meo pectore renoua.

12. Ne me a tuo con-
spectu reiice: neue mi-
hi tuum sanctum spiri-
tum aufer.

13. Redde mihi tuæ læ-
titiæ defensionis, &
me principali spiritu su-
stenta.

14. Docebo peccantes
tuas vias, ita vt nocen-
tes tibi reconcilientur.

15. Vindica me a san-
guine, Deus, Deus meæ
salutis: mea lingua tuam
modulabitur iustitiam.

16. Domine, mea labia
aperi, & os meum tuam
laudem prædicabit.

17. Non enim sacrificio
delectaris, vt id exhibe-
am: non tibi acceptæ
sunt victimæ.

18. Diuina sacrificia
sunt fractus spiritus:
fractam afflictamque
mentem tu, Deus, non
despicias.

19. Benefac pro tuo fa-
uore Sioni: construe
muros Hierosolymæ.

20. Tunc iustis sacrifi-
ciis, victimis, & solida re
diuina delectabere: tunc
immolabuntur ad aram
tuam tauri.

PSAL. LII.

*Pravitas Doeg. Ab im-
pio pius addiscit. Probo-*

rum spes in Iouana benignitate.

1. Præcinenda Daudidis institutio, quum Doegus Idumæus Saulo nuntiatum iuisset, Daudem venisse ad Abimelechum.

2. **Q**uid gloriaris in praue factis, o ferox? quum quotidiana sit Dei clementia.

3. Tu scelera lingua meditaris, quasi acuta nouacula fraudes faciens.

4. Malum quam bonum mauis, falsa quam iusta loqui. Sela.

5. Amas omnem orationem temerariam, o fraudulenta lingua.

6. Etiam te Deus eruet ad extremum: sublatumque & auulsum ex tabernaculo, extirpabit ex terra uiuorum. Sela.

7. Quo viso territi iusti, te deridebunt: En hominem, qui vires suas in Deo non collocabat: sed suarum diuitiarum co-

pia fretus, sua nitebatur prauitate.

8. At ego quasi virens olea in Dei domo versabor, diuina fretus clementia in omnem ætatem.

9. Teque, Deus, huius rei autorem celebrabo perpetuo, in tuo tam miti apud pios tuos nomine spem habens.

PSAL. LIII.

Infidelium ingenia. Prædictum impiorum excidium. Seruator desideratus tandem.

1. Præcinendum ad Mahalat Daudidis institutio.

2. **C**ogitant infani cum suis animis, non esse Deum: adeo nefariis sceleribus corrupti sunt, nullus vt recte faciat.

3. Deus de cælo despicit in hominum genus, vt videat, an sit aliquis fanus & religiosus.

4. Omnes pari improbitate deflectunt, adeo

ut non sit, qui recte faciat, ne vnus quidem.

5. An ignorant malefici, meorum confumtores, se Dei victu veci, quem non inuocant?

6. Aliquando percelentur incredibili pauore, tum quum Deus membra tuorum discerpit oppugnantorum, te eos fœdante, quos Deus abhorreat.

7. Vtinam detur ex Sione salus Israelitis, vt, renocante Deo ex captiuitate suos, exultent Iocobei, gaudeant Israelitæ.

PSAL. LIV.

Ad Iouam confugiens David. Ziphæorum insidiæ in profugum. Consolatio mœrentis Davidis, & ad Iouam gratiarum actio.

1. Præcinenda fidibus Davidis institutio, quam Ziphæi Saulo indicatum fuissent, Dauidem apud eos latitare.

2. Deus, per tuum nomen serua me,

per tuas vires patrocinare mihi.

3. Deus, audi meas preces, attende verbis oris mei.

4. Nam hostes confurgunt in me, & crudeles meæ neci student, Deum sibi non proponentes. Sela.

5. En Deus mihi succurrit: Dominus is est, qui mihi vitam sustentet, malumque rependat meis aduersariis.

6. Eos tu, Ioua, pro tua fide disperde: ego vltro sacrificabo, tuum tam mite nomen, Ioua, celebrans:

7. Qui me ex omnibus rebus aduersis ita eripueris, vt ipse meis oculis poenas hostium vide-
rim meorum.

PSAL. LV.

David ad Iouam contra hostes urgentes. Contra Iudæos precatio. Proditor amicus. Rerum omnium

*minium gubernator Deus.
Impii qui finis.]*

1. Præcinenda fidibus Daudis institutio.

2. **A**usculta, Deus, meas preces, & ne te meæ subtrahe supplicationi.

3. Intende mihi, & concede, quod oratione querula ac turbulenta peto.

4. Propter hostium voces, propter impiorum importunitatem, qui comminiscuntur in me crimen, mihi acerbe aduersantes.

5. Cor mihi in pectore trepidat, lethi me terrores incessunt:

6. Timor & pavor inuadit, & horror tantus obruit, ut ita loquar: Vt nam alas haberem ut columba, quibus in tutum euolarem.

7. Equidem procul discederem, desertis mansurus in locis. Sela.

8. Et ocyus euaderem,

quam rapidus est ventus, aut turbo.

9. Perde, Domine, diuelle linguas eorum: nam video crudelitatem & discordiam in vrbe,

10. Quæ eam per muros dies noctesque circundant: versantur in ea crimina, & facinora:

11. Versatur inhumanitas, nec abscedit ex eius vicis dolus atque perfidia.

12. Non enim hostis in me bacchatur, ut id feram: non aduersarius meus in me inuehitur, ut eum deuitem.

13. Sed tu mei ordinis homo, præcipuus, familiarisque meus,

14. Qui arcana suauiter inter nos communicabamus, qui in fanum coniuncte ventitabamus.

15. Tollat istos mors: viui descendant in tartara: quandoquidem in.

inter eos in eadem ver-
fantur habitatione sce-
lera.

16. Ego Deum inuo-
cabo, meque Ioua con-
feruabit.

17. Et vespere, & mane,
& meridie quiritans o-
rabo, & meam vocem
exaudiet,

18. Vitamque meam
incolumem tutabitur a
meis oppugnantibus :
tam multi mihi adfunt.

19. Exaudiet Deus, eos-
que opprimet, is qui
manet æternus, Sela,
quorum nulla fiat mu-
tatio, quique Deum ni-
hil reuereantur.

20. Ille quidem iis ma-
nus affert, qui erant
cum eo pacati, sua pa-
cta violans.

21. Et in ore dulciora
butyro habens, in corde
bellum gerit, verbis uti-
tur oleo mollioribus,
quum sint spicula.

22. Reice tuum onus
in Iouam, qui te foue-
bit: nunquam permif-

furus iustum labefacta-
ri.

23. Tu vero, Deus, illos
in foueam interitus de-
trudes: homines san-
guinarij & fraudulentij
ad ætatis suæ medium
non prouehentur, quum
ego interea tibi con-
fidam.

PSAL. LVI.

*Ad Iouam David. Ab
hostibus Davidis disci-
men. Sauli artes, & fraus.
Celebratus a Davide Ioua.*

1. Præcinendum de columba
procul muta Davidis segmen-
tum, quum eum Palæstini
Gethæ cepissent.

Miserere mei, Deus:
nam me oppri-
munt homines, assidue
acriter impugnantes.

3. Opprimunt aduer-
sarii mei assidue, nam
multi me summa ope
oppugnant.

4. Equidem meis peri-
culosis temporibus tibi
confido.

5. In Deo promissa lau-
dabo: in Deo fiduciam

habens, non metuum, ne quid mihi faciant mortales.

6. Assidue meis rationibus negotium exhibent suas omnes cogitationes in meam perniciem conferentes.

7. Coeunt, delitescunt, meos calces obseruant, scilicet meæ necis auidi.

8. Deice, Deus, homines iratus, qui habent in nequitia perfugium.

9. Tu, qui meas vagationes numeratas habes, refer meas lacrymas in tuum sacculum, hoc est in tuum commentarium.

10. Ita retro agentur hostes mei, inuocante me, qui sciam a me stare Deum.

11. In Deo promissa laudabo : in Ioua promissa laudabo.

12. In Deo fiduciam habens, non metuum, ne quid mihi faciant mortales.

13. Tibi, Deus, vota de-

beo, tibi soluam gratiarum actiones,

14. Qui meam vitam a morte, hoc est meos pedes a casu sic defende-
ris, vt ingrediar coram Deo in luce viuorum.

PSAL. LVII.

Davidis angustia, preces pro euasione. Hostium atrocitas. Iouana vis imploratur. Laudes ad Iouam bene merentem.

1. Præcinendum ne corrumpe Davidis segmentum, quum Saulum fugeret in spelunca.

Miserere mei, Deus, miserere mei tu, in quo animi fiduciam habeo, in cuius alarum umbra fiduciam habeo, dum transit inhumanitas.

3. Inuoco Deum supremum, Deum mearum transactorem rerum :

4. Qui vtetur de cælo, quo me defendat ab iniuria, qua opprimor,
Sela:

Sela: vtetur Deus sua clementia atque fide.

5. Versatur inter leones vita mea: iaceo inter incendiarium genus hominum, quorum & dentes spicula sunt atque sagittæ, & lingua gladius acutus.

6. Euehere supra cœlos, Deus, cuius gloria toto patet orbe terrarum.

7. Rete meis componunt gressibus, ad meæ vitæ ruinam: cauant ante me scrobem, in quam mediam casuri sunt ipsi. Sela.

8. Composito sum animo, Deus, composito sum animo ad canendum modulate.

9. Expergiscere mea gloria: expergiscere nablium & cithara: expergiscar primo mane.

10. Celebrabo te apud nationes, Domine, te apud populos cantabo:

11. Cuius clementia ad cœlos, cuius fides ad æ-

thram vsque porrigitur.

12. Euehere supra cœlos, Deus, cuius gloria toto patet orbe terrarum.

PSAL. LVIII.

Assentatorum perniciēs. Qui finis assentantium. Vindictam in istos implorat afflictus. Piorum gaudia, impiorum in ærumnis.

1. Præcinendum ne corrumpe Dauidis segmentum.

2. **V**Ere ne certe iusta pronunciatis? ex æquo iudicatis? o genus humanum.

3. Imo & animis iniquitates agitatis in terris, & manibus iniuriam librat.

4. Deflectunt impii iam ab utero: errant ab aluo matris falsiloqui.

5. Venenum habent, quale anguis venenum est: quale surdæ aspidis, quæ sibi aurem obturat, ne magi vocem audiat, diuini

diuini incantamento-
rum periti.

6. Deus, elide eorum
dentes in ipsorum ore,
leoninos maxillares e-
uelle, Ioua.

7. Diffuant vt aqua:
accidat eis, quod sagit-
tas in irritum iaculanti:

8. Quod limaci in li-
mum abeunti: quod
mulieris abortui, qui so-
lem non vidit.

9. Ac veluti si cuius ol-
læ spinas nondum fen-
serint, sic illi tanquam
crudi per iram vexen-
tur.

10. Lætabuntur boni
vifo supplicio, suaque
vestigia in impiorum
sanguine lauabunt.

11. Atque ita confite-
buntur homines bonis
esse fructum, Deumque
esse, qui terras modere-
tur.

PSAL. LIX.

*In discrimine David
ad Iouam. Hostium rabies.
Davidis candor. Spes in*

*Ioua certa. In hostes dis-
sipandos preces.*

1. Præcinendum ne corrup-
pe Davidis segmentum,
quum misisset Salus, qui eius
domum custodirent, eius oc-
cidendi causa.

DEfende me a meis
hostibus, mi Deus:
contra meos infestos
me protege.

3. Defende me a male-
ficis, me ab hominibus
tuere sanguinariis.

4. Etenim meæ vitæ in-
fidiantur, coeuntes con-
tra me homines præua-
lidi, nullo meo delicto
aut peccato, Ioua.

5. Nullo meo vitio
concurrunt, seque pa-
rant.

6. Tu vero age mihi
obuiam veni, & hæc
aspice, Ioua Deus armi-
potens.

7. Deus Israelitarum,
expergiscere ad vindi-
candas gentes omnes,
nulla in quenquam per-
fidorum ac malefico-
rum vfusus misericor-
dia, Sela.

8. Qui

8. Qui vespere reuerſi ſtrepunt vt canes, vr-
bemque circumeunt, vltimas terras. Sela.

16. Qui vespere reuerſi ſtrepunt, vr-
bemque circumeunt vt canes.

17. Qui ob cibum va-
gantur, & niſi ſaturati
ringuntur.

10. At tu, Ioua, ludis eos,
deridens gentes omnes.

11. Tibi vires meas ac-
ceptas fero, Deo pro-
pugnatori meo.

12. Deo erga me ſua
clementia vſuro, Deo
mihi in aduerſarios me-
os exemplum edituro.

13. Noli eos interime-
re, ne hoc mei popula-
res obliuiſcantur: agita
eos tua vi, atque depri-
me, o propugnator no-
ſter, Domine.

14. Ob fui ſcelus oris,
ob ſuorum dicta labio-
rum capiantur in ſua ſu-
perbia, propterque per-
iuria & mendacia, quæ
comminifcuntur. Sela.

15. Confice ſeuere, con-
fice, & in nihilum eos
redige, vt intelligatur
Deum eſſe inter Iaco-
bidas dominantem ad
vltimas terras. Sela.

18. Ego vero tuam ca-
nam potentiam, tuam-
que benignitatem ma-
ture reſonabo: qui mihi
munimento perſugio-
que fueris in meis peri-
culofis temporibus.

19. Te meam poten-
tiam cantabo, qui Deus
ſis meus propugnator,
Deus erga me clemens.

PSAL. LX.
*Ad louam gratiarum
actio. Populus propter
peccata mulctatus, ad fru-
gem rediens, confirmatus.
Victoriæ ſpes. Iouana
promiſſionis conſtantia.*

1. Præcinendum ad roſam, ora-
culum, Dauidis ſegmentum
docendum: quum certauit
cun̄ Meſopotamianis, Syris-
que Sophenes, reuerſusque
Ioabus occidit Idumæorum
in valle ſalis duodecim mil-
lia.

2. Deus

2. **D**Eus, qui nos aspernatus iracunde dissipasti, reconciliare nobis.

3. Tu regionem hanc impressionibus concussisti, medere eius calamitatibus: nutat enim.

4. Tuos duriter tractasti, tetrum vinum bibere nos cogens.

5. Præsta tui metuentibus signum, ad arcus effugiendos, ut euadant tui dilecti: defende nos ista dextra, mihi exoratus.

6. Promittit Deus in suo sacrario, quæ læter: diuidam Sichemam, vallemque Sochotha dimetiar.

7. Meus est Galaadus, meus Manasses, & Ephraïmus mei capitis firmamentum: Iudas meum est imperium:

8. Moabus meum ahenum eluacrum: ad Idumum iaciam meum calceamentum: tu mihi Pa-

læstina adorem acclama,

9. Quis me ad urbem sistet munitam? quis perducet ad Idumæum? quum tu nos, Deus reieceris, neque cum nostris proficiscere copijs?

10. Per nobis auxilium contra periculum: quando vana est humana tutela.

11. Per Deum fortia patrabimus, eo nostros proterente perduelles.

PSAL. LXI.

Inuocatus a Dauide Io-ua. Discrimen imminens. Perpetuum Davidis, atque Christi regnum. Vota gratiarum actionis.

1. Præcinendum fidibus Davidis.

2. **E**xaudi, Deus, meam querimoniam, attende meis precibus:

3. Qui te ex ultimis imploro terris, cum animi ægrimonia: peruehe me in rupem me sublimiorem.

4. Nam

4. Nam tu mea fiducia es, validaque turris aduersus hostem.

5. Manebo in tuo tabernaculo in perpetuum, tuarum fretus alarum præsidio.

6. Tu enim, Deus, mea vota exaudis, tu possessionem das tuum nomen reuerentibus.

7. Ætatem ætati regis adiace, vt eius anni perpetuentur seculis.

8. Habitat æternum apud Deum, sub clementiæ fideique custodia.

9. Ita tuum cantabo nomen in perpetuum, meis votis quotidie soluendis.

PSAL. LXII.

Quanta in Ioua sit nobis consolatio. Cobortatio ad colendum Iouam. Dei quum potentia tum clementia mira.

1. Præcinenda Ieduthuni cantio Dauidis.

2. Sane in Deo meus animus acquiescit, a

quo Deo mea salus pendet.

3. Sane is meum numen & salus est, & eiusmodi munimentum, vt nihil admodum commouear.

4. Quousque in me iniuriosi eritis vniuersi perimere me conantes, tanquam parietem inclinantem, tanquam conuulsam maceriam?

5. Sane de me de statu deiiciendo consultant: falsique studiosi ore bene, pectore male precantur. Sela.

8. Attamen in Deo acquiesce, anime mi: nam in eo sita est mea spes.

7. Sane is meum numen & salus est, & eiusmodi munimentum, vt non commouear.

8. In Deo mea salus est atque gloria: meæ potentia numen, mea fiducia in Deo est.

9. Ei confidite omni tempore mortales: effundite apud eum vestros

firos affectus, qui Deus est nostra fiducia, Sela.

10. Sane adeo vana res est genus hominum, adeo friuolum quiddam est mortale genus, ut si simul in statera ponantur, sint ipsa vanitate leviores.

11. Ne confidite fraudibus & rapinis: ne vos usque adeo vanos præbete: opes si affluant, ne in eas animum intendite.

12. Vnum pronunciat Deus, id quod ego non semel audiui, Dei esse potentiam.

13. Tuamque, Domine, esse benignitatem, qui pro suo quemque facto remunereris.

PSAL. LXIII.

*In solitudine David, exul, profugus, ad suos regredi cupiens. Iouana sanctitas immensa. Eius excogitatio suavis. Proximum inimicorum excidi-
um.*

1. Davidis cantio, quum esset in syluis Iudææ. 1. Reg. 23, 14.

2. **D**Eus, qui meus es Deus, ego te vigilantanter requiro, te animo sitio: te ipso corpore desidero, in squalida, torrida, siticulosaque terra.

3. Te quasi in fano contemplor, tuæ potentiae & gloriæ videntæ gratia.

4. Te, cuius mansuetudo est vel vita melior, his labiis commendo:

5. Atque ita, dum vi- uam, collaudabo, manus in tuo nomine attollens.

6. Equidem mihi adipe quodammodo, & pingui satiari videor, dum te ore cum labio- rum modulatione lau- do.

7. Quandocunque tui memor in meo cubili, de te per vigiliis cogi- to.

8. Nam mihi tu auxi- lio es, in cuius alarum umbra ouo.

9. Tibi

9. Tibi animo adhæreo, qui me tua dextra sustines.

10. Qui vero meæ vitæ moliuntur exitium, ii ad telluris ima deuenient:

11. Ferrique mucrone trucidati, eandem cum vulpibus sortem subibunt.

12. At rex per Deum lætabitur, per quem quicunque iurant, gloriaturi sunt, falsiloquorum oribus obstructis.

PSAL. LXIV.

Contra virulentos præcatio. Detraكتورum ingenia. Non remota eorundem ruina.

1. Præcinenda Dauidis cantio.

2. **E**Xaudi, Deus, orationis meæ vocem: ab hostili terrore vitam meam tuere.

3. Subtrahe me improborum conatui, insultui maleficorum.

4. Qui suas linguas vt enses acuunt, dirorum

spicula verborum iaculantes.

5. Vt ex occulto in homines integros collineantes eos de improviso figant, nihil tale metuentes.

6. Confirmant sese ad rem malam, de abscondendis pedicis consultantes, solliciti, ne quis eas animaduertat.

7. Comminiscuntur iniqua, quæ excogitata perficiant, & quidem adhibitis ad id penitissimis cuiusque mentis sensibus.

8. Sed eo figet eos telo Deus, vt inexpectatis percutiantur ictibus.

9. Adeo vt percussis ex ea re linguis hæsitent, eos quicunque viderint.

10. Quo viso, homines omnes Dei prædicabunt opus, eiusque factum rite perpendent.

11. Tum boni gaudebunt in Ioua, eique confident gloriantes omnes mente probi.

PSAL. LXV.

Ad Iouam Davidis gratiarum actio. Populi solatium post calamitates. A Deo fecundatur, & attenuatur solum.

1. Præcinenda Davidis cantio mulica.

2. **T**ibi destinata laus est, Deus in Sione, vota que soluenda sunt.

3. Ad te, qui preces exaudis, mortales omnes conuenient.

4. Nos quidem vitiorum negotium superauerat, sed tu delicta nostra expias.

5. Beatus, quem tu diligis, & cooptas: in tuis habitaturum porticibus, satiandum tuæ domus, tuæ sacræ cellæ bonis.

6. Tu nobis mirifica æquitate indulges, Deus nostræ salutis, qui es omnium terræ finium, & mari remotorum fiducia.

7. Qui montes tua vir-

tute constabilis, accinctus fortitudine.

8. Qui pelagi murmur coerces, murmur eius vndarum, tumultumque populorum.

9. Cuius prodigia formidant, qui vsquam habitant: qui & matutini ortum, & vespereum exilaras.

10. Qui terram curando, perpetuandoque multum locupletas, diuino riuo aqua pleno hominibus frumenta suppeditans.

11. Sic enim eam paras, dum fulcos eius irrigas, glebas deprimis, eam imbre emollis, eiusque germina fecundas.

12. Annonam bonis tuis ornas, tuique gressus manant vbertate.

13. Manant saltuum pascua, collesque lætitia cinguntur.

14. Vestita plana pecudibus, & farre valles obductæ, hilari cantu personant.

PSAL.

PSAL. LXVI.

Ad omnes mortales Dauid uti celebretur Ioua. Formidabilis impio Dei virtus. Ad populum adhortatio quo laudetur Deus. Ad gratias agendas hostiæ.

1. Præcinendum carmen musicum.

Sonate Deum totus orbis:

2. Cantate nomini eius gloriam, laudis ei præstantes honorem.

3. Dicite Deo, o quam horrenda sunt tua facta? tibi, propter magnitudinem tuæ potentiae, tui subiiciuntur hostes.

4. Te vniuersus orbis terrarum colet, atque cantabit: tuum nomen cantabit.

5. Adeste, considerate Dei opera, quam sit erga genus humanum natura mirificus.

6. Mare conuertit in ficcum: traiectum est flumen pedibus, nobis ibi eo lætantibus.

7. Qui sua virtute dominatur æternum, oculis ita gentes specularis, ut se contumaces non efferant. Sela.

8. Commendate, populi, Deum nostrum, eius laudationis voce perforantes.

9. Qui nostras vita donat animas, pedes nostros labare non passus.

10. Expertus es tu quidem nos, Deus: nos explorasti sicut exploratur argentum.

11. Nos in retia egisti: nos cruciatu laterum affecisti.

12. Homines imposuisti capitibus nostris, venimus per ignes & per aquas: & idem nos in libertatem eduxisti.

13. Veniam in ædem tuam cum victimis, mea tibi vota persoluturus,

14. Quæ labiis nuncupavi, quæ ore promisi in meis aduersis.

15. Victimæ tibi pingues immolabo, cum ari-

arietino fuffitu : faciam cum hircis boues. Sela.

16. Adeste, audite, dum narro, omnes Dei reuerentes, qui mihi præstiterit.

17. Eum ore inuocauit & lingua subuexi.

18. Quod si cuiuspiam criminis mihi conscius fuiffem, non exaudiuiffet Dominus.

19. Atqui exaudiuit Deus, ad vocem meæ precationis intentus.

20. Gratias ago Deo, qui meas preces non repudiarit, neque suam mihi negauerit clementiam.

PSAL. LXVII.

David populi nomine ad louam. Expetita Iouani regni amplitudo.

1. Præcinenda fidibus cantio musica, G. carmen Ieremiæ & Hezechielis, captiui populi, quum essent profecturi, H.

2. **D**Eus, miserere nostri, & nobis faue,

tuo nos illustrando vultu. Sela.

3. Vt in terris tua ratio, vt apud omnes gentes tua cognoscatur tutela.

4. Te populi, Deus, celebrent, te populi celebrent vniuersi.

5. Gaudeant ouentque nationes, quod populo ex æquo regas, & nationes moderere per terras. Sela.

6. Te populi, Deus, celebrent, te populi celebrent vniuersi.

7. Edente suum terra prouentum, Deus nobis Deus faueat noster.

8. Faueat nobis Deus eumque omnes terrarum tractus reuereantur.

PSAL. LXVIII.

In præpotentes hostes victoria Davidis. Ad louam gratiarum actio. Euasio ex Ægypto. In Israelem louæ merita. Calamitatum cum tenebris, felicitatis cum luce collatio.

io. Sionis felicitas. Dauidis in hostem fauor. Laudandus Ioua.

1. Præcinenda Daudis cantio musica.

2. **E**Xurget Deus, dissipabuntur eius hostes, fugientque ante eum eius ofores.

3. Vt fumus disiicitur, sic eos ille disiiciet: vt liquescit igni cera, sic a Deo peribunt impii.

4. Boni vero gestientes gaudebunt apud Deum, fruunturque voluptate.

5. Canite Deum, cantate nomen eius: extolite eum, qui polis vehitur, cuius nomen est in Ioua: & apud hunc lætitia gestite.

6. Pater est pupillorum, patronus viduarum: Deus in suo sacro domicilio.

7. Deus, qui solitarios domi collocat, compedibus vinctos educit: quum interim rebellatores siticulosa loca incolant.

8. Deus, quum tuo populo præires, quum per solitudinem incederes: Sela.

9. Terra contremiscebatur, ipsique cœli fluebant, ad illius Sinaiensis Dei præsentiam, ad Dei, Israelitarum Dei præsentiam.

10. Tu pluuia magnifice tuum, Deus, patrimonium conspergebas, fessumque recreabas,

11. Atque illic tuæ confedere copiarum, te, Deus, (quæ tua bonitas est) inopibus prospiciente.

12. Suppeditabit Dominus argumentum nuntiis magni exercitus mulieribus:

13. Cessere, cessere copiarum reges, & domi resides spolia partiuntur.

14. Etiam si iacueritis inter cortinas, similes columbinarum eritis alarum, argentei coloris, plumis in aurum virentibus.

15. Profligatis quidem in ea ab Omnipotente regibus erit ipsa niuoso Salmone candidior.

16. Mons Dei mons est fertilis, mons tumidus, mons est fertilis.

17. (Cur insolescitis, montes tumidi?) mons, in quo Deus amat habitare, quem ipse Ioua incolet in perpetuum.

18. Iouæ quadrigæ sunt non semel decem millia: multiplicia millia, in quibus est Dominus Sinaïensis in fano.

19. Ascendis in altum: captiuos abducis: donis fungeris inter homines, & quidem etiam contumaces, ut permaneat Ioua Deus.

20. Laudetur Dominus in dies in nos munificus, nostræ Deus salutis. Sela.

21. Qui Deus nobis Deus est ad salutem, & Iouæ Domino ad mortis exitum.

22. Sane Deus caput truncabit hostium eius,

verticem comatum versantium in suis criminibus.

23. Dominum (inquit) ex Basana retraham, retraham ex pelagi gurgitibus:

24. Ut & tu tuos in hostium sanguine pedes, & tui canes eodem linguam lauent.

25. Spectatur tuus incessus, Deus incessus mei Dei, mei regis in fano,

26. Præeuntibus cantoribus, sequentibus fidicinibus, in medio pulsanantibus tympana puerilis.

27. Collaudate Deum Dominum gregatim vos ex fonte Israelis.

28. Princeps adsit pusillus Benjamin, & Iudææ procures in primis, procures Zabulonii, procures Nephthalenses.

29. Constituit tuam Deus tuus potentiam: confirma, Deus, quod nobis facis.

30. Ob tuum sanum tibi

bi Hierosolymam munera reges afferent.

31. Territa gregem lanceariorum, reimpubicam eorum, qui sunt quasi tauri quidam inter populorum vitulos, demersam in argenti segmentis, profliga populos certandi cupidos.

32. Aduenient ex Ægypto lautissimi quique.

33. Æthiopia Deo manus suas curret.

34. Terrestria regna, canite Deum: cantate Dominum. Sela.

35. Qui cœlos, qui antiquos cœlos insidet, vehementem sua voce sonitum daturus.

36. Tribuite Deo potentiam, cuius excellentia est erga Israelitas, & in æthere potentia.

37. Qui Deus in suo misericificus sacrario, Deus Israelitarum, potentiam viresque dat populo diuinitus fortunato

PSAL. LXIX.

Lamentans David ab hoste vexatus. Fideles ro-

gati, ne recedant ab afflicto. Contumeliæ propter Deum acceptæ. Ioua inuocatus a Davide. Ex libro vitæ deleti. Laudandus Ioua. Christi regnum.

1. Præcinendum ad rosas Davidis.

2. **C**onserua me, Deus, in aqua de vita periclitantem,

3. Demergor in tantam paludis voraginem, vt nullum sit fundum: venio in tantam aquæ profunditatem, vt fluctibus obruar.

4. Mihi & guttur clamandi lassitudine raucum est, & oculi Deum suspiciendo deficiunt.

5. Me plures, quam sunt mei capitis capilli, oderunt immerito: tot me hostes iniuria incessunt, vt, quod non rapui, tamen reddam.

6. Deus, tu scis, an sim in vitio, neque te mea latent crimina.

7. Ne in me pudeat eos, qui in te spem habent, Domine Ioua armipoten-

tens: ne ignominia afficiantur in me tui cupidi, Deus Israelitarum.

8. Nam tua causa infamiam sustineo, faciem ignominia tectam habens.

9. Alienus & extraneus meis habeor fratribus, eadem mecum matre natis.

10. Quoniam tuæ domus studio conficior, tuorumque conuitiatorum conuitiis impetor.

11. Quodque me flebiliter ieiuniis affligo, hoc mihi probro datur.

12. Et dum centone pro veste vtor, sum eis dictorio.

13. De me fabulantur in curia sedentes, & cantilenas habent inter pocula.

14. Ego vero a te precibus, Ioua, contendo, tempore accepto, Deus, ut pro tua singulari clementia, mihi (quæ tuæ tutelæ fides est) exoreris.

15. Eripe me ex luto ne summergar: libera me a meis osoribus, ex aquæ profunditate.

16. Ne me fluctus obruat aquæ: ne gurgere hauriat, ne hiatu absorbeat vorago.

17. Exaudi me, Ioua, pro tua tam benigna clementia: pro tam præstanti humanitate respice me.

18. Neue me tuum auersare, qui sum in periculo: propera exaudire me.

19. Accede ad vitam meam vindicandam me propter hostes meos redime.

20. Tu meum probum, pudorem, & ignominiam nouisti, habes omnes aduersarios meos in conspectu.

21. Cor mihi probro rumpitur: anxius expecto commiserationem, quæ nulla est: consolationem, quam nullam adipiscor.

22. Quin mihi pro cibo
fel, & sitienti acetum
porrigunt bibendum.

23. Sit eis apposita
mensa laqueus, & paca-
tissima quæque detri-
mentosa.

24. Caligent oculis, ne
videant, eisque latera
iugiter obtunde.

25. Effunde in eos tuam
bilem, & eos ardenti ira
opprime.

26. Fiat eorum habita-
tio deserta, nemine in
eorum domiciliis ha-
bitante.

27. Quandoquidem,
quem tu cecidisti, infe-
ctantur, fauciorum tuo-
rum dolorem adaugen-
tes.

28. Eorum vitia vitiis
accumula, neue in tuam
veniant iustitiam.

29. Deleantur ex libro
viviatorum, neque iustis a-
scribantur.

30. Me vero inopem
& ægrum tua, Deus,
protegat tutela.

31. Laudabo Dei no-

men carmine, eum gra-
tiis agendis magnifi-
cans.

32. Id quod erit Iouæ
gratius, quam bos, quam
taurus cornutus corni-
pes.

33. Quo viso lætabun-
tur inopes, Dei studiosi
mente viuent,

34. Quod exaudiat pau-
peres Ioua, victos suos
non contemnens.

35. Eum cœli atque ter-
ræ, eum maria, quæque
in eis mouentur omnia,
collaudabunt.

36. Si quidem Deus
Sionem conseruabit,
vrbesque Iudææ con-
struet, vt ea incolatur &
possideatur.

37. Eamque tenebit e-
ius cultorum progenies,
& eius amatores nomi-
nis habitabunt.

PSAL. LXX.

*Subsidium a Deo postula-
tum in hostes. Fidelium
quanta gaudia ex Davidis
absolutione.*

1. Præcinendum Daudis ad admonendum. G. ad feruet me Dominus, H.

2. **D**Eus, ad me defendendum, Ioua, ad mihi subueniendum festina.

3. Turpiter frustrentur, qui meæ neci student: fœde retro cedant mei maleuoli.

4. Auferant hoc impudentiæ suæ præmium, ut vertantur, qui dictitant oho, oho.

5. Exultent & lætentur in te omnes tui studiosi, semperque dictitent magnificandum esse Deum amatores tuæ tutelæ.

6. Mihi vero inopi & pauperi, Deus, propera, qui meus es propugnator, atque liberator, Ioua, ne cunctare.

PSAL. LXXI.

In Absalomum præsidium a Ioua. Et iuuenis, & senex Deum inuocans Daud. Fidei constantia. Post angores quanta a Deo so-

latia. Pro meritis collati ad Iouam actio gratiarum

G. Daudis cantio Ionadabitarum, & eorum, qui primo in captiuitatem ducti sunt. H.

1. **T**ibi Ioua confido, ne frustrer vnquam.

2. Pro tua iustitia defende & libera me: præbe mihi aurem, sic ut me conferues.

3. Esto mihi pro firmamento, in quam me semper recipiam: tu qui me mandas conseruandum, qui mihi rupis & arcis es loco.

4. Mi Deus, libera me ab impiorum manu, ab iniquorum atque sæuorum manu.

5. Nam tu mea spes es Domine Ioua, mea iam a teneris fiducia.

6. Te nixus sum iam ab utero: tu me ex mea parentis ventre extraxisti: in te mea perpetuatur laudatio.

7. Equidem multis sum quasi portentum quoddam: sed tu mihi firma fidentia es.

8. Tuis

8. Tuis plenum laudibus os, & honore, continenter habeo.

9. Ne me reiice tempore senectutis: ne me viribus effectum desere.

10. Etenim contra me deliberant hostes mei: quique meam vitam captant, in hunc modum consultant:

11. Deus eum deseruit: persequendus est, & capiendus, dum nullus defendit.

12. Deus, noli a me abesse, mi Deus, ad mihi succurrendum festina.

13. Pudore conficiantur meæ vitæ aduersarii: infamia & turpitudine cooperiantur, qui meo malo student.

14. Ego vero spem perpetuo fouens ad tuas tot laudes addam.

15. Ore tuam assidue iustitiam & victorias exponam, quarum ignore numerum.

16. Obibo fortia Domini louæ facinora, tu-

am solius iustitiam commemorans.

17. Deus, tu me a pueris docuisti, & hactenus tua prædico miracula.

18. Ne ad senectam quidem & canos, Deus, me desere, dum tuum brachium posteris, dum tuam futuris omnibus prædico virtutem:

19. Et arduam, o Deus, iustitiam, qui Deus tam magna facis, vt sis incomparabilis.

20. Qui, quum mihi multa exhibuisses aduersa atque tristia, mihi vitam reconciliatus defenderis: qui me ex ima tellure reconciliatus extraxeris:

21. Qui meam amplificaueris magnitudinem: qui me, pacatior factus, recreaueris.

22. Ego quoque te instrumento nablio, tuam fidem celebrabo, mi Deus, te cithara cantabo, o auguste Israelitarum.

23. Te ouantibus cantabo

tabo labris, atque animo, quem redemeris.

24. Nec non lingua tuam totos dies meditabor iustitiam, quod turpiter offenderint, qui mihi malum inoliebantur.

PSAL. LXXII.

Preces, ut adueniat regnum. Pax, & piorum frequentia futura. Gentium cultus ad seruatorem. Regni Christiani opulentia. Eiusdem monumenta. Ad louam gratiarum actio.

i. De Salomone. G. Cantio
Davidis. H.

DEus, iura tua regi, iustitiam tuam regis filio da.

2. Populum tuum ex æquo, tuos inopes ex iure iudicabit.

3. Ferent montes pacem populo, & colles iustitiam.

4. Hominibus patrociniabitur inopibus: tuebitur genus pauperum, fraudatores attenuans.

5. Atque ita dum sol, & diutius, quam luna durabit, æternis timebere seculis.

6. Erit quasi descendens in detonsa prata pluuiæ, ut terram irrorans imber.

7. Florebunt eius tempore boni, multaque pax donec definat effusa luna.

8. Imperabitque ab altero mari ad alterum, a flumine ad extremum terræ.

9. Ei syluani succumbent, eiusque hostes lingent puluerem.

10. Ei Ciliciæ insularumque reges munera pensitabunt: ei Arabes Sabæique stipendium afferent.

11. Eumque colent omnes reges, omnes ei gentes seruient.

12. Liberabit enim conquirentes pauperes, & defensore carentes inopes.

13. Tenuis miserabitur

tur & egenos, pauperumque vitam tuebitur,

14. Eos a fraude & iniuria vindicando, & eorum sanguinem in pretio habendo.

15. Viuet, eique suppetabit aurum Arabicum, & pro eo fient assidue preces, cum quotidianis in eum faustis ominationibus.

16. Fietque, ut farris pugilli terræ mandati fructus in montano vertice strepat ut Libanus, florentibus terrestrium herbarum more ciuibus.

17. Erit nomen eius in perpetuum: quandiu sol manebit, eius fama propagabitur: in eoque sibi placebunt omnes gentes, eum beatum ferentes.

18. Laudetur Ioua, Deus Israelitarum, Deus solus mirificus.

19. Laudetur & eius gloriosum nomen in æternum, eiusque gloria

repleatur vniuersus orbis terrarum:

20. Etiam atque etiam.

PSAL. LXXIII.

Piorum consolatio dum affliguntur gaudentibus malis. Improbi finis infelix, piorum beatus. Exitus vitæ vitam diiudicans. Vexatio probi gaudente improbo. Spiritualis quæ fornicatio.

1. Asaphi cantio.

Est quidem bonus Israelitis Deus, mente puris,

2. Verum ego fere pedibus deflexi, gressu propemodum labefactato,

3. Quod indignarer in vecordes, res impiorum prosperas animaduertens.

4. Non sunt enim necessitates, quæ eos ecent: sed vigent valentque.

5. Humanis laboribus non agitantur, neque cum cæteris clades patiuntur.

6. Itaque superbia torquati, iniustitiæ amictu palliantur.

7. Eis oculi præ obefitate prominent, animi vota superant.

8. Occalluerunt, atrocique loquuntur facinora, fastidiose loquuntur.

9. Et ore cœlos attingunt, & lingua peragrant terras.

10. Propterea eo rediguntur illius homines, quasi vndantibus fluctuantes in aquis,

11. Vt in hunc modum ratioeinentur: Scilicet hæc intelligit Deus, scilicet habet horum cognitionem Supremus.

12. En impii hi, in hac vita fortunati, opes consequuntur.

13. Næ ego frustra & mentem meam expurgo, & in manus innocentia perluo,

14. Quum quotidianas calamitates, assiduaque perferam supplicia.

15. Si hunc in modum argumentari cogito: En iniuriam facio tuorum filiorum generi.

16. Itaque hoc mihi perspicere conanti, videbatur arduum.

17. Donec ingressus in Dei sanctuarium, consideravi illorum exitum.

18. Enimvero tu in lubrico collocatos deiicis in exitium.

19. Adeo, vt quam repentina deleti calamitate, horribili modo conficiantur.

20. Vt somnium evanescit expergefactis, fictu eorum imaginem, Iova, in ciuitate aboles.

21. Sed mihi cor erat in fermento, meique renes extimulabantur.

22. Adeo apud te barbus & imperitus, adeoque brutus eram.

23. Quum apud te essemper conditione sum, vt tu me dextra mea prehensum.

24. Tuo consilio ducas,
deinde ad honorem co-
optes?

25. Ecquem, excepto
te, vel in cœlis habeo,
vel in terris, quem ada-
mem?

26. Deficiat licet cor-
pus, corque meum, mei
cordis numen est, mea-
que conditio, Deus in
perpetuum.

27. Nam certe perituri
sunt, qui a te recedunt:
perdes omnes, qui a te
meretrício more defi-
ciunt.

28. Mihi vero suaui-
cum Deo familiaritas
est, fiduciam in te, Do-
mine Ioua, collocatam
habenti, tuis tot operi-
bus enarrandis.

PSAL. LXXIV.

*Populi lamentatio de
templi ruina. Hostium cru-
delitas. Iouana benigni-
tas. Liberatio sperata.
In hostes precatio. Fæde-
ris diuini commemora-
tio.*

1. Asaphi institutio.

CUr, o Deus, tanta ira
in oues tuorum pa-
scuorum exarsisti, vt eas
prorsum reieceris?

2. Memento ciuitatis
tuæ, quam olim compa-
rasti: nationis tui patri-
monii, quam vindicasti:
montis illius Sionis,
quem incolis.

3. Incede sublimis, ad
euertendos funditus o-
mnes sacro nocentes
hostes.

4. Perstrepunt tui per-
duelles, positis suis fi-
gnis, hoc est trophæis, in
mediis tuis curiis.

5. Ita vt videantur in
densas arbores alte se-
cures immitti.

6. Iamque eius valuas
bipennibus simul, &
malleis demoliti,

7. Iniecerunt ignem in
tuum sacrarium, humi
polluto tui nominis ta-
bernaculo.

8. Et habentes in ani-
mo ea semel depopu-
lari, cremarunt omnes

Dei curias in hac regione.

9. Signa nostra non videmus: non iam vates, non nobis adest, qui sciat quousque duratura sint hæc.

10. Quousque tandem, o Deus, conuitiabuntur aduersarii, proscindent hostes nomen tuum?

11. Cur istam manum, cur dextram intra finem tuum omnino contrahis?

12. Quum sis iam olim Deus rex noster, victoriarum per terras auctor.

13. Tu diuulso ista potentia mari, capita cetorum in aquis perfregisti.

14. Tu dissectis balænae capitibus, eam sylvanorum populo dedisti ad pastum.

15. Tu fontem flumenque expressisti: tu vehementia exsiccauisti flumina.

16. Tua dies, ipsa tua

nox est: tu lucem solemque condidisti.

17. Tu omnes terrarum statuisti terminos æstatem tu hyememque creauisti.

18. Memineris huius tam contumeliosi hostis o Ioua, & infanorum hominum tuum nomen proscindentium.

19. Ne prode feris vitam tuæ turturis: noli perpetuo gregis inopum tuorum esse immemor.

20. Specta fœdus, quandoquidem refertæ sunt terræ latebræ domiciliis iniustitiæ.

21. Effice, ne turpiter abeant tenues, ut inopes & pauperes nomen tuum laudent.

22. Agedum, Deus, age tuam causam: memento ignominia, quae te quotidie afficiunt infani.

23. Ne immemor esto vocis aduersariorum, tuinultus infestorum

tuo-

uorum crescentis afflu-
ue.

PSAL. LXXV.

*Seruatoris ingenium, &
Patre virtus. Debor-
atur omnes Propheta, ne
quid in Christum cogitent.
Impiorum casus, & pio-
rum felicitas.*

1. Præcinenda, ne corrumpe,
Asaphi musica cantio.

2. **A**gimus tibi gra-
tias, Deus, tibi
gratias agimus, cuius
præsens adest nomen
tua narrantibus mira-
cula.

3. Quum certum tem-
pus adeptus fuero, equi-
dem ex æquo iudicabo.

4. Dissoluitur & tellus,
& omnes eius incolæ,
cuius ego constabiliui
columnas. Sela.

5. Edico vesanis, ne
infanite: & impiis, ne
cornu efferte.

6. Ne tam alte istud ef-
ferte cornu, loquentes
ceruice præfracta.

7. Nam nec ab ortu oc-

casue, nec a meridie
proficiscitur excellentia.

8. Sed rerum Deus ar-
biter, hunc deprimit, il-
lum extollit.

9. Habet enim in ma-
nu Ioua calicem, ruben-
te vino plenum turbido,
vnde fundit ille quidem,
sed ita vt eius expressam
fecem bibant omnes
terrarum impii.

10. At ego Iacobida-
rum Deum in æternum
cantans prædicabo.

11. Et impiorum omnia
rumpam cornua, bono-
rum cornibus extollen-
dis.

PSAL. LXXVI.

*Clades inimicorum co-
ram vrbe sancta. Lau-
dandus Ioua. Diuina po-
tentia, vota & laudationes
piorum.*

1. Præcinenda fidibus Asaphi
musica cantio G. in Assy-
rios H.

2. **N**otus est in Iudæa
Deus, magni apud
Israelitas nominis.

D 7

3. Est.

3. Estque in Solymis eius tentorium, & in Sione domicilium.

4. Ibi fregit arcuum spicula, & clypeos, & enses, & bellum, Sela.

5. Tu clarior es, & generosior, quam sunt montani prædones.

6. Direpti sunt magnanimi suo somno sopiti, nec inuenere tot belatores suas manus.

7. Ad tuas, Deus Iacobidarum, minas con sopiti sunt & quadrigarii & equi.

8. Tu tu adeo terribilis es, ut ante te, quando cunque irasceris, stare quis possit?

9. Quo de cælo sententiam pronunciante, tellus ipsa territa filescit:

10. Insurgente ad iudicium Deo, ad defendendos omnes terrarum inopes. Sela.

11. Nam tibi rabies hominum laudi est: tu exuperantibus furoribus decoraris.

12. Vouete, & vota soluite Iouæ Deo vestro omnes eius necessarii.

13. Qui potentibus præcludit spiritum, formidabilis regibus terrarum.

PSAL. LXXVII.

In ærumnis vates lamentans, insomnis. Iouana in vatem beneficia. Spes consolationis a Deo.

1. Præcinenda Ieduthuni Asaphi cantio.

2. **I**nuocatus voce mea Deus, mea voce inuocatus Deus mihi auscultauit,

3. Quum essem in angustiis Dominum orauissuppurante noctu meo vulnere sine intermissione, animo meo consolationem respiciente.

4. Memor eram Dei turbidus, & cogitabundus, animo sese cruciante. Sela.

5. Et te meorum custodiam oculorum agente,

sic

c afficiebar, vt nihil lo-
uerer.

6. Sed præteritum
tempus, priscos annos
reputans,

7. Recolebam meam
antilenam noctu, cum
mente mea cogitabun-
tus, animo hunc in mo-
tum sciscitante.

8. Adeone in perpetu-
um aspernatur Domi-
nus, vt deinceps fautu-
rus non sit?

9. Prorsumne finita est
eius clementia?

10. Desieruntne eius
promissa in omnia se-
cula?

11. Oblitusne facilita-
tem Deus, misericordi-
am suam præ iracundia
cohibet? Sela.

12. Tum cogitans mihi
sperandam esse vicissitu-
dinem dextræ supremi.

13. Memoria repete-
bam Iouæ naturam, re-
colendis tuis priscis mi-
raculis,

14. Tuque tot facino-
ra recogitans, de tuo sic

rationinabar ingenio.

15. Tu, Deus, te sancte
geris, cui Deo quis par
Deus est?

16. Tu mirifice, Deus,
tuam apud populos o-
stendisti potentiam,

17. Dum tuos potenter
vindicasti, Iacobi Iose-
phique posteros. Sela.

18. Viderunt aquæ te,
Deus, viderunt aquæ
trepidantes, cohorrenti-
bus ipsis fluctibus.

19. Quum quidem nu-
bes aquis manarent: nu-
bila fragorem ederent,
tua tela ferrentur:

20. Tuum in æthere
tonitru sonaret, fulgura
coruscarent per mun-
dum, tellus tremefacta
cohorresceret.

21. Tu per mare men-
sus iter, per vastas in-
gressus aquas, tuis non
extantibus vestigiis,

22. Tuos tanquam o-
ues per Mosem & Aha-
ronein duxisti.

PSAL. LXXVIII.

*Ad populares vates. Be-
ne-*

neficia Iouæ in populum collata. Rebello Iudæorum in Deum. Calamitas populi in prælio propter impietatem. Qui simulando quarant Iouam. Calamitates Ægypti a Ioua pro populo Iudæorum. Arca in Philistæis. Ephraimitis neglectis Iudæorum fauor.

1. Asaphi institutio.

A Udite, mei populares, meam disciplinam, præbete aures orationi meæ,

2. Aperiam os meum in sententiam, antiqua eloquens ænigmata.

3. Quæ auditione didicimus, narrantibus nostris patribus,

4. Non celabimus eorum prognatos, enarrandis posterorum generi Iouæ laudibus, potentia & editis miraculis.

5. Sanxit enim apud Iacobeos oraculum, legemque tulit apud Israelitas.

6. Qua præcepit maio-

ribus nostris, ut ea funatis declararent,

7. Quæ sciat posteritas quique procreandi succedent, suis porro nate narrent.

8. Quo suam in Deo spem collocent, diuini que moris haud immemores, eius præcepta tueantur:

9. Neque sint, quales eorum maiores, natio degener atque contumax: natio vecors, & animi erga Deum infidi.

10. Ephraimitæ, armati sagittarii, terga vertunt tempore dimicandi.

11. Non conseruauerunt Dei foedus, ex eius lege viuere recusantes,

12. Eiusque morum immemores, & miraculorum, quæ eis exhibuerat.

13. Qui quidem apud eorum maiores miracula fecerat in Ægypti agro Tanensi.

14. Eos mare partitus

tra-

traduxerat, aquis quasi in acervum congestis.

14. Et per nubem interdiu, totasque noctes per lumen ignis duxerat.

16. Tum disclusis in solitudine cautibus, vndas eis affatim dederat ad bibendum.

17. Et proleptis ex rupe laticibus, quasi fluviiorum corriuauerat aquas.

18. At illi in eum peccare, supremum irritare in desertis perrexerunt.

19. Deumque animis tentarunt, cibum ad victum postulando.

20. Et Deo obloquentes, ita dixerunt: Nunquid poterit Deus mensam in solitudine instruere?

21. Esto, caute percussit, manatque lymphæ, & exundant flumina: num & panem suppeditare poterit, aut carnis copiam suis facere?

22. Itaque ea re audita, indignato Ioua, exaruit in Iacobidas ignis, & in Israelitas fœuitum est:

23. Qui Deo diffisi, eius tutelæ non confidissent.

24. Ergo ille sublimi imperauit ætheri, apertisque cœli foribus,

25. Eis Mannam ad vescendum depluit, & cœleste dedit frumentum.

26. Tam nobilem panem comederunt homines, misso eis ab illo commeatu ad satieta-tem.

27. Tum actus per cœlum Euro, immissoque visus Austro,

28. Pluit eis carnes puluere crebriores, alatas aues marinis numero-fiores arenis.

29. Quas in media eorum castra iniecit, circum eorum tabernacula.

30. Igitur quum vescerent sese ingurgita-
rent

rent, ab illo quæ concupiuerant adepti:

31. Nondum cupiditatem deposuerant, adhuc suum in ore cibum habentes,

32. Quum eos aggressa Dei ira interfecit eorum vinctissimos quosque, & Israelitarum lectissimos edomuit.

33. At quum sic quoque peccare pergerent, non adiungentes eius miraculis fidem,

34. Ille eorum æuum celeriter, eorum annos perneciter consumpsit.

35. Quod si quando eo interficiente, eum requirerant, Deoque respicientes inuigilabant:

36. Recordantes Deum esse ipforum numen, Deum supremum ipforum vindicem:

37. Quamuis ore eum fallerent, & lingua ei mentirentur:

38. Non bene erga eum animati, neque in eiusdere fideles:

39. Ipse tamen exorabilis, data venia, eos non perdebat: sæpeque iram suam coercens, non totam bilem suam incitabat,

40. Memor eos carnem esse, spiritu abeunte, neque redeunte.

41. Quoties eum in solitudine irritarunt? quoties ei in desertis negotium facesserunt:

42. Et iterato Deum tentauerunt, augusto Israelitarum præscribentes?

43. Inmemores eius manus, tum quum eos ex periculis vindicaret.

44. Qui sua in Ægypto ostenta, in agro Tanensi prodigia ediderat.

45. Eorumque verterat annes in sanguinem, ita vt flumina non biberentur.

46. Inmiserat eis & infecta, quæ eos conficerent, & ranas, quæ peruastarent.

47. Et bruchis fruges

eorum, & locustis laborem addixerat.

48. Et grandine vites, & imbre congelato peremerat sycomoros.

49. Et eorum veterina grandini, & pecora preteritis exposuerat.

50. Vfus erat in eos iræ suæ feruore, indignatione, seueritate, & asperitate, opera malorum angelorum.

51. Laxauerat in eos iræ suæ impetum, & nihil parcens, quo minus eorum animas neci dederet, eorum vitam pesti addixerat.

52. Omniaque in Ægypto primogenita, primordia virilitatis in Chameis domiciliis occiderat.

53. Et deportatos inde suos tanquam oues, veluti gregem per desertum deduxerat.

54. Atque imperterritos tuto perduxerat, eorum hostibus mari obrutis.

55. Et in suos sacros fines adduxerat, in montem illum sua dextra quæsitum.

56. Exactisque eorum gratia gentibus, Israeliticis tribus in illarum collocauerat domiciliis, hæreditate forte eis distributa.

57. At illi summum Deum tentando exasperarunt, eius monita non conseruantes.

58. Retroque cedentes præuaricati sunt, vt ipsorum maiores: inuersi, vt fallax arcus.

59. Et eum suis facellis irritarunt, suisque simulachris incenderunt.

60. Quo audito indignatus Deus, & ab Israelitis magnopere abhorrens,

61. Siluntis tentorium deseruit, quod tabernaculum apud homines collocauerat.

62. Suamque potentiam captiuitati, suum decus

cus hostili exposuit manui.

63. Et ferro suos obiecit, indignatus in suum patrimonium.

64. Eorum & iuvenes igne confecti sunt, & virgines ingloriæ.

65. Sacerdotes occubere ferro: nec viduis defletisunt.

66. Ac quasi ex somno excitus Dominus, velut heros a vino vociferans,

67. Hostium suorum terga cecidit, æternam eis imponens ignominiam.

68. Et repudiato Iosephidarum tabernaculo, improbataque Ephraimitarum tribu,

69. Delegit tribum Iudæam, montem Sionem sibi dilectum.

70. Et suum quam magnifice sacrarium extruxit, in terra a se fundata in æternum.

71. Delectumque suum Dauidem a caulis accersivit,

72. Atque ab agendis foetis abduxit, ad regendos suos Iacobeos, suumque patrimonium Israelitas.

73. Quos ille sinceramente, peritisque manibus pavit atque duxit.

PSAL. LXXIX.

Vates populo lamentans. Urbis & fani ruinae populi cades. in hostes precatio, pro populo liberando. Laudes eruentis Dei.

Asaphi cantio.

I. **O** Deus, gentes tuum aggressæ patrimonium polluant tuum sacrum fanum, Hierosolymam redigentes in rudera.

2. Tuorum cadauerum cultorum volucribus aereis, tuorum corporum piorum bestiis obiciunt comedenda terrestribus.

3. Effundunt eorum sanguinis vndas circum Hierosolymam, sepe liente nemine.

4. Su-

4. Sumus vicinis nostris ostentui, finitimis derisui & ludibrio.

5. Quousque tandem sæuies, Ioua, isto impetu quasi igne exardescens?

6. Effunde bilem istam in gentes ignaras tui: in regna, quæ tuum non inuocant nomen.

7. Nam consumti sunt Iacobidæ, eorum habitatione vastata.

8. Noli in nos animaduvertere præterita commissa: propera in nos uiti tua misericordia, nam valde sumus attenuati.

9. Succurre nobis, Deus nostræ salutis, tui nominis gloriæ causa: nosque libera, & nostris peccatis veniam da, tui nominis gratia.

10. Ne quærant gentes, ubinam sit noster Deus? cernatur apud gentes in nostris oculis ultio effusi tuorum sanguinis.

11. Veniat in tuum conspectum gemitus vin-

ctorum: pro tui magnitudine lacerti reliquos fac eos, qui sunt morti destinati.

12. Nostrisque vicinis in sinum septuplo repende ignominiam, quam tibi, Ioua, inurunt.

13. Nos vero tuus populus, & oues tui pascui, te in omnem seculorum perpetuitatem, tuas enarrando laudes, concelebrabimus.

PSAL. LXXX.

Preces ad Iouam pro populi beneficio, & salute. Collata in hominem Iouæ merita. Luctus pro ruina Hierosolymæ.

1. Præcinendum ad rosas oraculum cantionis Asaphi G. de Assyriis H.

2. **O** Pastor Israelitarum, ausculta qui Iosepheos agis ut oues: cherubis insidens affulge.

3. Apud Ephraimitas, Beniamitas, & Manassenses excita tuam fortitudinem, & nobis suppetias veni.

4. Deus

b- -dub

p- -qup

4. Deus, reconcilia nos, tuoque vultu collustra, & salui erimus.

5. Ioua Deus armipotens, quem ad finem succensebis tuis precantibus?

6. Quos tergeminarum cibo potuque lacrymarum pascis.

7. Tu nos finitimis certamen exposuisti, nostris deridendos hostibus.

8. Deus armipotens, reconcilia nos, tuoque vultu collustra, & salui erimus.

9. Vineam ex Ægypto transtulisti, quam exactis gentibus plantasti.

10. Eique ita purgauisti solum, vt actis radicibus repleuerit terram:

11. Et vinbra montes operuerit, ramis diuinas æquantibus cedros:

12. Suosque palmites ad mare, sua sarmenta ad flumen vsque distenderit

13. Cur eius diruisti festinationem, vt ab omnibus viatoribus?

14. Vt ab apris syluestribus deuasteretur, vt depascatur a feris?

15. Deus armipotens reconciliare quæso: aspice de cœlis, & hanc vineam respice, atque cura:

16. Vitiarium, tua quoque dextra conseruit, scilicet natos, quos tu tibi confirmasti.

17. Conflagrat igni succisa, ad tui vultus truculentiam pereunt.

18. Adsit ista manus hominibus, ista dextra hominum generi, quos tu tibi confirmas.

19. Ne nos a te recedamus, sed a te conseruati, nomen tuum inuocemus.

20. Ioua Deus armipotens, reconcilia nos, tuoque vultu collustra, & salui erimus.

PSAL. LXXXI.

Cohortatio ad Iouanas laudes, beneficia Dei commemorata. Deo fidens, is felix.

Felix. Israelitæ pertinaces, ac cervicofi.

1. Præcinendum ad Gittith, Afaphi.

Ouate Deo, potentia nostræ: resonate Iacobeorum Deum.

3. Vtimini cantione, adhibito tympano, suaque cithara cum nallio.

4. Clangite in nouilitio tuba, nostro solennielie festo.

5. Nam is Israelitarum ritus est, iure Dei Iacobeorum,

6. Qui id inter Iosepheos oraculo instituit, quum terram inuaderet Egyptiam, vbi ignominium sermonem audieramus.

7. Subduxi vestros humeros oneri, vestris manibus a figlina deductis.

8. Vosque in angustiis nuocantes liberaui, vobis occultus in tonitru postulata concessi, quum vos ad aquam

iurgii explorassem. Sella.

9. Audi, mi populus, dum te commonefacio: Israelita, si mihi obedies, 10. Non habebis alienum Deum, neque peregrinum Deum coles.

11. Ego sum Ioua Deus tuus, qui te ex Ægypto deportaui: aperi os tuum, & ego id implebo.

12. Sed meus populus mihi dicto audiens non fuit: Israelitæ mihi non obtemperarunt.

13. Itaque eis libidinum suarum licentiam concessi, vt suis obsequantur consiliis.

14. Quod si mihi meus populus obediret, si Israelitæ meis graderentur viis:

15. Confestim eorum hostes domarem, conuersa in eorum aduersarios manu.

16. Subiectisque eis Iouæ inimicis, durarent in æternum.

17. Me

17. Me eos flore pasciente tritici, & melle satiante rupis.

PSAL. LXXXII.

Assistens iudicibus Ioua. Iudices castigans Deus. Iudicia conficiens Ioua.

1. Asaphi cantio.

DEus astat in confessu diuino, in medio diuorum iudicans.

2. Quousque iudicabitis inique, & impiis indulgebitis? Sela.

3. Agite tenuium pupillorumque causam, inopes & pauperes absoluite.

4. Tenues & egenos liberate, eos ab impiorum defendentes iniuria.

5. Indocti imperitique sunt, in tenebris gradiuntur, nutant omnia terrarum fundamenta,

6. Equidem vos vniuersos appello diuos, & supremi filios.

7. Veruntamen vt ho-

mines moriemini, vtque quiuis de principibus cadetis.

8. Surge, Deus, iudica terras, tu qui gentes omnes hæreditate obtenturus es.

PSAL. LXXXIII.

Vates pro populo contra potentissimos hostes. Contra istos, vti Deo dent penas dignas.

1. Asaphi cantio musica.

2. **O** Deus, ne cessa, ne conuiue, nequiesce, Deus.

3. Nam ecce tumultuantur hostes tui, osiores tui caput efferunt.

4. Contra tuum populum malitiose consultant, conspirantes contra tuos intimos in hunc modum:

5. Agite, deleamus eos ex hominum genere, ne amplius memoretur nomen Israelitarum.

6. Nam conspirant vno animo, iusto contrate foedere tabernacula Idu-

næorum Isinaelitarumque: Moabitarum, & Hagarenorum:

7. Gebalenses, & Ammonitæ atque Ainalehitæ: Palæstina cum Tyriis.

8. Assyrii quoque sese eis coniungere, Loto prognatis opitulantes.

9. Fac, eis vt Madianis, vt Sisaræ, vt Iabini apud Cisonem fluuium,

10. Qui apud Endor leleti stercorauerunt vinum.

11. Tracta eorum dures vt Orebum, vt Zebum, vt Zebam, & vt Salmunam omnes eorum gubernatores,

12. Qui statuunt diuinas occupare sedes.

13. Mi Deus, vtere eis vt rota, vt stipula iactata vento.

14. Vt syluam comburit ignis, vt montes incendit flamma:

15. Sic tu illos tua tempestate vexa, tuoque turbine perturba.

16. Reple vultus eorum dedecore, vt tuum requiratur nomen Ioua.

17. Fœde perturbentur perpetuo, turpiterque pereant:

18. Vt intelligatur, te solum isto nomine, Ioua, supremum esse toto orbe terrarum.

PSAL. LXXXIV.

Vates lamentans quia non interfit cum pis in fano. Laudantes in ecclesia Deum felices. Petit reditum in Urbem. Beatus, qui Deum colit.

1. Præcinenda ad Gittith cantio Coranidarum.

2. **O** Amabiles tuas sedes, Ioua armipotens.

3. Confitor animi desiderio atriorum Iouæ, & mente & corpore ad Deum immortalem. o-uans.

4. Etiam passer sibi domum inuenit, & hirundo nidum, vbi pullos suos ponat tuas ad aras, ar-

E

m.

mipotens Ioua, mi rex
atque Deus.

5. Beati, qui domi tuæ
habitant, te continenter
collaudantes. Sela.

6. Beati, qui eas mente
vias tenent, vt habeant
fitam in te potentiam.

7. Qui, si per flebilem
transeant vallem, eam
reddent fontalem, etiam
cisternas prætexente
pluuia.

8. Semperque profi-
cient in opibus, apud
Deum in Sione appari-
turi.

9. Ioua Deus armipo-
tens, audi meas preces,
ausculta, Deus Iacobida-
rum. Sela.

Propugnaculum no-
strum aspice, Deus, &
tui uncti personam re-
spice.

10. Præstat enim dies
unus in tuis atriis, quam
mille : malim in Dei
mei domo ad limen
esse, quam in impio-
rum tabernaculis ha-
bitator.

11. Nam sol & propu-
gnaculum Ioua Deus,
Ioua gratiamque con-
fert iis, qui se gerunt in-
nocenter, eis bona non
denegans.

12. O armipotens Ioua
beatus homo, qui tibi
confidit.

PSAL. LXXXV.

*Populi verbis agit Ioua
gratias Vates. Inuocatur
in auxilium Deus, deli-
ctorum venia per seruato-
rem, piorum facta.*

1. Præcinenda cantio Corani-
darum.

2. **F**Auisti Ioua terra-
tuæ, reuocatis e-
captiuitate Iacobeis.

3. Dedisti tuis veniam
obductis omnibus eo-
rum peccatis. Sela.

4. Cohibuiisti tantam
istam seueritatem, istius
iræ feruore coercito.

5. Reconcilia nos, Deus
nostræ salutis, tua aduersa
sum nos sæuitia repre-
sa.

6. Perpetuone in no-
de

e fœuies, iram istam per
terna secula retinens?

7. Nonne tu nos recon-
iliatus conseruabis, vt
mi latentur in te?

8. Exhibe nobis tuam
bona clementiam, tuam-
que defensionem præ-

9.

9. Audio, quid promit-
t Deus Ioua : promit-
t enim pacem suo po-
plo, suisque piis, ita,
ad dementiam non
uertantur.

10. Certe adest eum re-
uerentibus, eius præsi-
um, vt habitat in no-
stra terra gloria.

11. Pietas veritasque in-
ter sese occurrent : iu-
stia & pax deoscula-
ntur inuicem.

12. Veritas ex terra ger-
minabit, & iustitia de
celo existet.

13. Ioua quoque bona
erubuit, & terra nostra su-
per fruges edet.

14. Illum antecedit iu-
stia, in via vestigia po-
tentem.

PSAL. LXXXVI.

*Vates afflictus ad Iouam,
Iouana potentia. Gentium
agnitio salutaris. Preces
ad Iouam pro salute. Que-
rela in aduersarios. Miri-
fica Iouæ clementia.*

1. Dauidis cantio.

PRæbe mihi aurem
tuam, & exorare Io-
ua inopi atque pauperi.

2. Tuere meam ani-
mam, qui pius sum : ser-
ua cultorem tuum, mi
Deus, tibi confidentem.

3. Miserere mei, Ioua,
qui te totos dies inuoco.

4. Exhilara meam, qui
tuus sum, animam, qui
ad te Domine animum
attollo.

5. Nam tu Domine bo-
nus & facilis es, & ad
clementiam procliuis,
erga omnes te inuocan-
tes.

6. Ausculta, Ioua meas
preces, attentus ad me-
am vocem supplicem :

7. Qui te tum, quum
sum in angustiis, implo-

ro, quod tu mihi exorari soleas.

8. Nullus tibi deorum par est, Domine: nulla cum tuis facta sunt comparanda.

9. Omnes a te factæ gentes te coram adoratum venturæ sunt, Domine, tuumque veneraturæ nomen.

10. Nam solus tu magnus, tu mirificus es Deus. Erudi me Ioua ad viam tuam, vt in tua fide gradiar: applica meam mentem ad tui nominis reuerentiam.

11. Celebrabo te, Domine mi Deus, tota mente tuum nomen honorans in æternum:

12. Qui pro tuæ erga me clementiæ magnitudine, meam animam ab imo liberaris Orco.

13. Deus, confurgunt in me superbi, crudeliumque caterua mihi necem machinatur, te sibi propositum non habens.

14. Tu vero Domine Deus exorabilis, & misericors, ad iram tarde ad clementiam & auxilium propense,

15. Respice me, & miserere mei: præbe tuam potentiam tuo seruo, ancillæ tuæ filium tuum.

16. Ede mihi faustum omen: quo viso me pudeat o fores, quod mihi Ioua succurreris meque fueris consolatus.

PSAL. LXXXVII.

Ad captiuos populi Vates. Horum captiuitas mox terminanda. Cuius asciscendi captiui cœlestis Hierosolyma.

1. Coranidarum musica cantus.

2. **C**uius fundamentum est sanctis montibus, amat Ioua portas Sionis præ cuius civitatis Iacobidarum domiciliis.

3. Gloriosa dicuntur civitates te, vrbs diuina. Sela.

4. Quam Ægyptum

babylonem apud meos
otos commemoro.

5. Adde Palæstinam &
yrum cum Æthiopia,
le ibi natus est.

5. De Sione vero dice-
r, alium atque alium
ea natum, eamque ab
so supremo esse con-
tam.

7. Si Ioua scripto nu-
eret populos, ille ibi
atus est. Sela.

3. At in te cantores si-
ul & tripudiantes, o-
mes mei fontes sunt.

PSAL. LXXXVIII.

*Anxius, & ferme despe-
ans Vates. Mors non gra-
t, quia mortui Deum non
udent. Non exorari
uam a se queritur Va-
s.*

. Coranidarum cantio musica,
præcinenda ad Mahalath al-
ternis, institutio Hemanis
Ezrahitæ.

IOua meæ Deus fa-
lutis, apud quem di-
s noctesque conque-
or,

3. Admitte meas, pre-

ces, præbe aurem meæ
querimonix.

4. Nam animus mihi
malis fatur est, meaque
vita ad inferos vsque ac-
cedit,

5. Inter humatos ha-
beor, vt homo inuali-
dus,

6. Inter mortuos de-
functus, vt interempti in
sepulchro iacentes, quo-
rum tu iam non memi-
nisti, quique sunt ex tua
procuracione exempti.

7. Tu me ad imum de-
trudis barathrum, in
profundæ caliginis lo-
cum.

8. Et iracunde vrgens
toto premis impetu, Se-
la.

9. Atque ita meos a me
familiares alienasti, vt
me eis abominandum
reddideris: ita inclusum,
vt exitu caream.

10. In hac ego miseria,
languentibus oculis, te
Ioua totos dies inuoco,
passis ad te palmis.

11. Nunquid tu mortuis
fa-

facies admiranda ? aut
ad te celebrandum ma-
nes resurgent ?

12. Scilicet in sepulchro
tua clementia, tua fides
in interitu prædicetur ?

13. Scilicet tua miracu-
la in tenebris, tua iusti-
tia in obliuionis terra
cognoscatur ?

14. Equidem te Ioua
imploro, & mane meis
interpello precibus.

15. Cur hanc animam
Ioua reiicis, tuum mihi
vultum abdens ?

16. Inops ego & mori-
bundus a pueritia, tuos
perfero terrores æstu-
ans.

17. Tuæ me iræ obru-
unt, tuæ peruadunt for-
midines.

18. Vndatim circum-
dantes assidue, & simul
obsidentes.

19. Quum tu a me ami-
cos necessariosque re-
moueris, familiaresque
mei delitescant.

PSAL. LXXXIX.

*De fœdere perpetuo cum
piis constituto laudandum
Deus. Iouana potentia
iustitia, populi felicitas
Promissa requies Vati. Da-
uidici regni ruina. Vita
caducæ conditio.*

1. Institutio Echanis Ez-
rahitæ.

2. **T**Uam Ioua cle-
mentiam perpe-
tuo canam, tuam fidem
in alia atque alia seculis
hoc ore demonstrans.

3. Etenim cogito tu-
am clementiam perpe-
tuo propagandam, quæ
tuam fidem cœlis in
ipsis constitueris hum-
in modum.

4. Percussi fœdus cum
delecto meo, sic iuravi
Dauidi, meo cultori.

5. Ego tuam prolem
in æternum condam, tu-
umque solium in perpe-
tuas ætates construam
Sela.

6. Ergo cœli ipsi tu-
a miracula, Ioua, tuam
quæ

XIIque fidem in sanctorum
ætu concelebrant.

7. Nam quis in æthere
um Ioua comparan-
us? quis Iouæ similis
est in genere diuo-
um?

8. Deus est in frequen-
factorum concilio
ormidandus, omnibus-
ue suis stipatoribus ter-
ibilis.

9. Ioua Deus armipo-
ens, quis tibi par est? Io-
ia præpotens, qui tua fi-
le stiparis.

10. Tu superbiæ maris
imperas, & fluctus
uum attollit, coer-
es.

11. Tu Ægyptum clade
ttriuisti, tuos hostes tuæ
acerto potentia profli-
gans.

12. Tui sunt cœli, tua &
ellus: mundum tu, &
quicquid eo continetur
undaui.

13. Aquilonem tu dex-
tramque creauisti: in tuo

nomine ouant Tabor
& Hermon.

14. Tu lacertum robo-
re præditum, tu manum
potentem, tu dextram
habes excellentem.

15. Tuum folium soli-
um iustitia & æquitate
aptum est: tibi præsto
adsunt benignitas atque
fides.

16. Beatus populus, qui
te Ioua cantare norunt,
in tui vultus lumine gra-
dientes.

17. Qui in tuo nomi-
ne gestiunt assidue, in
tua sese iactantes iusti-
tia.

18. Nam tu eorum vi-
rium ornamentum es,
tuoque fauore cornu
nostrum euehis.

19. Etenim Iouæ est no-
strum propugnaculum,
& sancti Israelitarum est
rex noster.

20. Tu aliquando per
prædictionem tuis piis
pollicitus es in hanc sen-
tentiam:

21. Auxilium heroi accommodaui, electum ex plebe extuli.

22. Nactus sum Dauidem meum cultorem, quem meo sacro oleo unxi.

23. Quam sic mea manu stabiliam, sic meo lacerto confirmabo,

24. Vt eum non hostes superent, non iniqui homines opprimant.

25. Et eius hostes ei contundam, & ofores enertam, tantaque eum fide prosequar, & benignitate, vt in meo nomine eius cornu euehatur.

26. Eiusque manum mari, eius dextram fluminibus imponam.

27. Ipse me suum patrem, Deumque & suæ numen salutis appellabit.

28. Ego quoque eum primogenitum efficiam, summum regum terrarum.

29. Perpetuo meam erga eum benignitatem retinebo, meumque fœdus ei fixum manebit.

30. Et eius semen in æternum, eius folium dum cœli durabunt propagabo:

31. Quod si ex eo progenati, relictæ meæ leges non se gesserint vt meæ sententiæ postulant:

32. Si profanatis meis placitis, meæ præcepta non conseruauerint:

33. Eorum equidem noxam virga, eorum culpam plagis vindicabo.

34. Sed meam erga eum benignitatem non interrompam, neque eum fallam.

35. Non meum fœdus violabo, non oris me pronunciatum mutabo.

36. Semel per sanctitatem meam iuro, Dauidi non mentiturus.

37. Eius

37. Eius semen æternum fore, eiusque folium vt solem apud me,

38. Vtque lunam duraturum semper, vt sit testis fidus in æthere. Se-la.

39. Atqui tu vncto tuo repudiato & repulso irasceris.

40. Rescidisti quod tuo cultori pactus eras, eius diademate humi prostrato.

41. Dirutisque omnibus eius munitiones in ruinam rede-gisti.

42. Prædæ est omnibus viatoribus, ostentui vicinis.

43. Extulisti eius aduersariorum dextram, exhilarasti omnes eius hostes.

44. Eius etiam ensis aciem retudisti, eum in præliis non stabiliens.

45. Ei dignitatem abrogasti, eius folium ad terram demolitus.

46. Eius iuuentutis

tempus decurtasti, eum turpitudine vestiens. Se-la.

47. Quousque tandem Ioua latebis, ira ista quasi igne flagrans?

48. Memineris, ego quantuli sim æui, quam friuolum creaueris omne genus hominum.

49. Quis homo viuit, qui non sit mortem sensurus? qui sit animam suam ab orco vindicaturus?

50. Vbi est antiqua illa clementia, Domine, qui Dauidi fidem interposito iureiurando dedisti?

51. Memento Domine ignominia tuorum, quam ego penitus a tam multis populis perfe-ro:

52. Quanta ignominia tui hostes, Ioua, quanta ignominia tui vncti calces afficiant.

53. Laudandus Ioua in perpetuum:

Etiam atque etiam.

PSAL. XC.

*Fidelium est præsidium
Ioua æternus, vitæ nostræ
misericordia propter culpas. Ad
Iouam precatio pro populi
bonis, & pietate.*

1. Mosis diuini viri precatio.

Domine, tu nobis receptaculum es perpetuis seculis.

2. Tu, qui ante natos montes, ante formatam terram atque orbem, ab æterno in æternum Deus es,

3. Redigis homines in puluerem & humanum genus redire iubes.

4. Nam apud te mille anni habentur pro hæsterno die præterito, proque nocturnis excubiis.

5. Spargis eos, somnium sunt, vt inane gramen adolefcit.

6. Mane florens adolefcit, & vespere recisum arefcit.

7. Nam ira tua consu-

minur, tua perturbat sæuitia.

8. Tu vitia nostra in tuo conspectu, abdita nostra in tui vultus lumine collocas.

9. Etenim tota ætas nostra irato te cedit: finimus annos nostros dicto citius.

10. Ætatis nostræ spatium septuaginta terminatur annis: aut (vt sit bona valetudo) octoginta: quorum tamen potissima pars labores sunt, & incommoda: tam celeri sectione auolamus.

11. Quod si quis iræ tuæ vim norit, sæuitia tua est prout tui reuerentia est.

12. Ætatem metiri nostram sic ostende, vt mentem acquiramus sapientem.

13. Reconciliare, Ioua, quid differs? & placare tuis.

14. Satiato nos mane
tua

tua clementia, & oman-
tes gaudebimus per
omnem ætatem no-
stram.

15. Exhilara nos pro
tempore, quo nos affli-
gis: pro annis, quibus
malum patimur.

16. Exhibetur tuis o-
pus, decusque tuum a-
pud eorum natos,

17. Dominique Dei no-
stri voluptatem conse-
quamur, & opus no-
strarum manuum pera-
ge, & opus nostrarum
manuum perage.

PSAL. XCI.

*Quanta sperantium in
Deo felicitas. Piorum
propter Iouam securitas.
Promissa Iouana pro iis
qui nuntiant, qui diligunt &
inuocant Iouam.*

G. Laudatorium carmen Da-
uidis. H.

1. **Q**ui habitas in præ-
sidio Supremi,
qui degis in Omnipoten-
tis vmbra,

2. Statue Iouam tibi ef-

se fiduciam, arcemque,
& Deum, cui confidas.

3. Is enim te a laqueo
venatorio, ab exitiali
peste defendet.

4. Te ala sua proteget,
subque pennis eius tu-
tus eris, eius fidei scu-
to atque parma.

5. Non tu nocturnos
terrores, non volucres
interdiu sagittas formi-
dabis.

6. Non pestem in cali-
gine peruadentem, non
meridie grassantem lu-
em.

7. Etiam si tibi ad læ-
uam mille, ad dextram
decem millia occum-
bant, non modo id te
non attinget,

8. Verum etiam tuis
ipsis oculis aspicies, &
videbis impiorum pœ-
nas,

9. Quoniam in Ioua fi-
duciam, quoniam in su-
premo perfugium tibi
collocaueris.

10. Nihil tibi in ali ac-

cidet, neque clades tuam
domum accedet.

11. Nam de te suis man-
dabit angelis, ut te quo-
cunque perges tuean-
tur:

12. Qui te manibus su-
stineant, ne pedem ad
lapides offendas.

13. Pardos pervades &
aspides: leones concul-
cabis, & dracones.

14. Quoniam mei per-
cupidus est, eum libera-
bo: eum protegam, qui
meum nomen agno-
scat,

15. Et ab eo inuocatus
exorabor: ei in aduersis
adiero, eum liberans &
honorans.

16. Eum æui longitudi-
ne satiabo, meamque ei
salutem præstabo.

PSAL. XCII.

*Ad populum Vates quo ce-
lebre tur Ioua. Ex Dei
operibus gaudium Vatis.
Insanorum ignorantia. Im-
pii levis felicitas. Solida
piorum latitatio.*

1. Musica cantio ad diem Sab-
bati.

2. **C**onuenit te Ioua
concelebrare, tu-
umque o supreme no-
men cantare,

3. Tuam clementiam
mane, tuam fidem no-
ctu prædicando,

4. Decachordo atque
nabla, citharæque mo-
dulamine.

5. Sic enim me Ioua tu-
is operibus delectas, ut
ad manuum facta tua-
rum lætus exclamem:

6. O quam magna fa-
cta tua Ioua, quam pro-
fundæ sunt cogitatio-
nes?

7. Hoc nesciunt stupi-
di, hoc non intelligunt
infani:

8. Ideo germinare im-
pios sicut herbas, &
omnes florere malefi-
cos, ut in perpetuum in-
tereant, te in sempiter-
num eccellente, Ioua.

9. Nam certe tui hostes,
Ioua, nam certe tui
hostes perituri sunt, &
pro-

profligandi omnes malefici.

10. Quum interea extolles velut vnicornis meum cornu, viridique delibutus oleo.

11. Pœnas hostium meorum, & infestantium me improborum, & oculis cernam, & auribus audiam.

12. Boni vero vt palmæ floreant, vt cedri in Libano proficiant.

13. Sati in domo Iouæ, in Dei nostri atriis floreant,

14. Et adhuc in senio pingues virentesque fecundificabunt,

15. Vt feratur æquum esse Iouam meum numen, iniquitatis expers.

PSAL. XCIII.

Ex mundi creatione Iouæ omnipotentia. Sternens populos Deus rebelles.

G. Ad pridie Sabbati quum inhabitata terra est: laudatorium carmen Dauidis, H.

1. Ioua regnat excellentia vestitus, vesti-

tus Ioua accinctusque viribus, mundum ipsum condidit immobilem.

2. Conditum est olim tuum solium, qui es ab omni æternitate.

3. Edant licet flumina, Ioua: edant flumina sonitum, edant suum flumina strepitum:

4. Tu tot aquarum sonitibus, tam insignibus maris fragoribus insignior es in sublimi Ioua.

5. Oracula tua certissima sunt: domum tuam decet, Ioua, diuturna sanctitas.

PSAL. XCIV.

In improbos ad Iouam Vates. Insontium afflictio. Impii cogitata Deus intelligens. Mœrentium consolatio. Fidelium in infideles a Deo subsidium. Cum nefario Ioua non consentiens.

G. Dauidis cantio ad trinam Sabbati. H.

1. Deus ultor Ioua, Deus ultor affulge.

2. Inuichere terrarum arbiter: redde superbis præmium.

3. Quousque impii, Ioua, quousque exultabunt impii?

4. Intoleranda verba proferunt, insolescentes omnes malefici.

5. Populum tuum, Ioua, atterunt: tuum patrimonium affligunt.

6. Viduas & peregrinos interimunt, & pupillos occidunt:

7. Et id videre Iouam, id Iacobidarum Deum negant intelligere.

8. Intelligite, o hominum stupidissimi, & insani: ecquando sapietis?

9. Scilicet aurium factor non audiet? aut oculorum formator non cernet?

10. Scilicet gentium punitor non pœnas sumet? Qui scire docet homines,

11. Ioua scit, hominum cogitationes esse vanas.

12. Beatus homo, quem

tu Ioua corrigis, tuamque legem doces,

13. Vt securum reddat a malis temporibus dum cauatur impiis fouea.

14. Non enim destituet Ioua suum populum non deferet suum patrimonium:

15. Quin ad iustitiam redeat iudicium, quam sequantur omnes homines frugi.

16. Quis mihi resistit improbis? quis mihi cum maleficis congregatur?

17. Nisi Ioua mihi succurreret, periculum esset, ne apud inferos habitarem.

18. Sed quum mihi pedem labefieri cogito, tua mihi Ioua administratur clementia.

19. In tot mei pectoris sollicitudinibus, tua mihi consolatio recreat animum.

20. Nihil enim tibi commune est cum folio sce-

sceleratorum, qui facinora patrant ex instituto:

21. Coeuntes contra iustas animas, & innocentem sanguinem condemnantes.

22. Sed mihi Ioua præsidio est: mihi Deus meus numen est, cui confidam:

23. Qui illis iniuriam rependet, & ob ipsorum improbitatem perdet eos Ioua Deus noster.

PSAL. XCV.

*Ad Iouam venerandum
Vatis cohortatio. Deus
viorum pastor. Dei verum
haud negligendum.
Patrum prauitas, ac rebellio.*

G. Laudatorium carmen Davidis. H.

1. **A** Deste, cantemus Iouam, resonemus numen salutare nobis.

2. Interpellemus eum celebrando, & cantionibus resonando.

3. Etenim Deus ma-

gnus est Ioua, & rex omnium maximus deorum.

4. Cuius in manu terræ penetralia, cuius sunt montium altitudines.

5. Cuius est mare, quod ipse fecit, siccuinque suis quod manibus formauit.

6. Agite veneremur supplices, flexis ante Iouam creatorem nostrum genibus.

7. Is enim Deus noster est, & nos eius gubernationis populus, eiusque procurationis oues.

8. Cuius vocem si hodie audieritis,

9. Nolite indurare corda vestra, vt in illo iurgio, vt in die tentationis in solitudine,

10. Quum me tentaui-
re maiores vestri, quum
me probauere, quam-
uis meum vidissent o-
pus.

11. Quorum generis ego quadraginta pertæ-
sus annos, cogitans ho-
mines

mines esse socordes, deastri sunt: at Ioua coe-
lorum conditor est,

12. Iratus iuravi, non
esse in meam quietem
peruenturos.

PSAL. XCVI.

Ad creata cuncta vates.

Laudes Iouæ tractandæ.

*Eiusdem actus, & opera
commemoranda.*

G. Laudatorium carmen Da-
uidicum, quum templum æ-
dificatum esset post captiuita-
tem. H.

1. **C**Antate Iouam no-
uo carmine, canta-
te Iouam totus orbis
terrarum.

2. Cantate Iouam, eius
nomen commendantes,
eiusque tutelam quoti-
die prædicantes.

3. Eius gloriam in gen-
tibus, eius miracula in
omnibus narrate natio-
nibus.

4. Nam maximus est
Ioua, & laudabilissimus,
omniumque deorum
formidabilissimus.

5. Omnes enim cæte-
rarum nationum dii

lorum conditor est,

6. Quem penes est ma-
iestas, & autoritas, cu-
iusque in sacrario po-
tentia est atque decus.

7. Tribuite Iouæ, o po-
pulorum genera, tribui-
te Iouæ gloriam atque
potentiam.

8. Tribuite Iouæ no-
mini gloriam, & mune-
ra ferentes venite in eius
atria.

9. Veneramini Iouam
cum decenti sanctimo-
nia: hunc contremiscite
vniuersus orbis terra-
rum.

10. Dictitate per gen-
tes, Ioua regnat, is qui
mundum condidit im-
mobilem, populos ex
æquo iudicaturus.

11. Gaudeant cæli, exul-
tetque tellus: intoneat
mare, & quod eo con-
tinetur.

12. Gestiant & agri &
quicquid inest, tum o-
mnes sylvarum ouent
arbores.

13. In

13. In aduentum Iouæ,
qui venit, qui venit iudi-
catum terras, orbem iu-
ste, & populos fideliter
iudicaturus.

PSAL. XCVII.

*Christi restauratoris
Regnum. Gentium lætitia
propter Christum. Idolo-
latræ damna, Israelis gau-
dia. Probitas laudata.*

G. Dauidis cantio, quum in
eius potestatem venisset ter-
ra, H.

1. Ioua regnat, exultet
tellus, lætentur tot
insulæ.

2. Nube circumdatus &
caligine, solium habet
ex iustitia & æquitate
aptum.

3. Eum præcedit ignis,
eius hostes vndique in-
flamman.

4. Micant per orbem
eius fulgura, quo viso
terra concutitur.

5. Montes vt cera li-
quefiunt, aduentu Io-
uæ, aduentu Domini
totius terræ.

6. Eius prædicant iusti-
tiam cœli: eius gloriam
vident omnes nationes.

7. Pudeat omnes simu-
lachricolas, de deastris
gloriantes: eum vene-
ramini omnes dii.

8. Quo audito gaudeat
Sion, lætenturque Iu-
dææ puellæ, propter
tua, Ioua, iudicia:

9. Qui toto orbe terra-
rum summus, deorum
omnium longe supre-
mus es.

10. Odio hadete ma-
lum, amatores Iouæ,
qui piorum suorum vi-
tas tuetur, eos ab im-
piorum manu defen-
dens.

11. Lux feritur iustis, &
mente probis gaudium.

13. Gaudete iusti in Io-
ua, eius sanctam cele-
brantes memoriam.

PSAL. XCVIII.

*Vates ad creata cuncta.
Laudes Iouæ canendæ. In
populum Iouæ merita. Da-
uid Seruatoris imago.*

Can-

Cantio G. Daudis, H.

1. **C**antate Iouam nouo carmine, qui mira facit, dum sibi sua dextra, suo sacro brachio victoriam parit.

2. Ostendit Ioua suam victoriam, in oculis gentium suam patefacit iustitiam:

3. Memor suæ erga domum Israeliticam mansuetudinis, atque fidei, spectantibus Dei nostri victoriam omnibus terrarum finibus.

4. Resonate Iouam totus orbis: prorumpite, ouate & cantate.

5. Cantate Iouam cithara & canora voce.

6. Buccinis & tubæ sonitu personate ante regem Iouam.

7. Reboet & mare, & quod eo continetur: orbis, & eius habitatores.

8. Ipsi manibus plaudant annes, simulque montes ouent in aduentum Iouæ: qui venit iudicatum terras, orbem

iuste, & populos iudicaturus ex æquo.

PSAL. XCIX.

In Israele Iouæ regnum omnipotentia. Hostium admiratio de Deo. Moses, Aharon, & Samuel Iouam laudantes nos inflammant. Piorum preces non irrita.

G. Cantio Daudis, H.

1. **I**oua regnat, contremiscant populi: Cherubis insidet, commoueat tellus.

2. Ioua in Sione adeo magnus est, omnes viros populos superemineat.

3. Celebretur magnum istud & terribile nomen, quod sanctum est.

4. Regia quidem potentia ius amat: tu æquitatem constituis, tu ius æquumque facis apud Iacobeos.

5. Extollite Iouam Deum nostrum, eiusque pedum subsellium veneramini, qui sanctus est.

6. Moses & Aharon ex eius

eius sacerdotibus, & Samuel ex eius nomen inuocantibus, Iouem inuocantes exorabant,

7. Eosque ipse in columna nubis alloquebatur, conseruantes oracula & institutionem ipsis ab eo traditam.

8. Tu Ioua Deus noster, qui te sic facilem Deum eis præbebas, vt ab eis exorareris, tamen eorum factum vltus es.

9. Extollite Iouam Deum nostrum, eiusque sanctum montem veneramini: nam sanctus est Ioua Deus noster.

PSAL. C.

Iouana sanctitas. Gentium contemplatio in Deo. Laudatio in templo, & adoratio.

1. Cantio agendis gratiis G. Dauidis. H.

2. **P**ersonate Iouam totus orbis: seruite Iouæ cum lætitia: venite in eius conspectum cum modulis.

3. Cognoscite Iouam Deum esse, a quo, non a nobis ipsis facti sumus, eiusque pascui oues.

4. Ingredimini eius portas cum commendatione, atria cum laudibus: eum celebrantes, eius nomen collaudantes.

5. Nam bonus est Ioua, perpetuæ clementiæ, & sempiternæ fidei.

PSAL. CI.

In regendo populo vatis consilium. Probitas, & puritas fouendæ. Improbitas abigenda.

1. Dauidis cantio.

Clementiam iusque canam, te Ioua cantans.

2. Innocentiæ viam prudenter insistam: quando ad me venies, sincera me mente geram in mea familia.

3. Non mihi nequitiam proponam: maleficientiam sic exosus, vt apud me non hæreat.

4. Per-

4. Peruerfa mens a me
faceffet, ignaro mali.

5. Detrahentes occulte
alteri euertam, superci-
lium & animi elatio-
nem non feram.

6. Regionis fidelissi-
mos quosque in oculis
ferens, contubernales
habebo: qui se gerent
innocenter, mihi mini-
strabunt.

7. Non manebunt do-
mi meæ perfidiosi, non
falsiloqui consistent an-
te meos oculos.

8. Mature euertam o-
mnes regionis impios,
excindendo ex Iouæ ci-
uitate omnes meleficos.

PSAL. CII.

*Ad Iouam vates, eius-
dem angustia. Contume-
liosi hostes in vatem. Ex-
optata urbis ac fani in-
stauratio. Pro populo va-
tes afflictissimo. Spes in
Deo constans.*

1. Inopis precatio, quum ang-
tur, & apud Iouam fundit o-
rationem.

2. **I**Oua audi meas pre-
ces, & meam admit-
te querimoniam.

3. Noli tuum mihi vul-
tum abdere, quum ver-
for in angustis: præbe
mihi aurem, inuocanti
protinus exoratus.

4. Nam mea quasi fu-
mus euanescit ætas,
meaque membra veluti
torris arescunt.

5. Cor mihi velut ic-
ta siccat, herba, inme-
mori capiendi cibi.

6. Tam gemeunda
est mea vox, vt mihi ad-
hæreant ossa carni.

7. Refero onocrota-
lum syluestrem, solita-
rio similis cuculo.

8. Peruigilo, qualis est
solus in tecto passer-
culus.

9. Quotidiana me igno-
minia afficiunt hostes
mei, & in me debac-
chantes coniurant:

10. Adeo vt puluere
pro pane vescar, meam-
que potionem fletu di-
luam:

II. Ob

11. Ob tuam fœuitiam
atque iracundiam, qui
me sublatum abieceris.

12. Ætas mea umbræ
modo inclinat, me her-
bæ ritu arescente.

13. At tu Ioua, qui ma-
nes æternus, cuiusque
sempiterna est memo-
ria,

14. Tu age miserere
Sionis: nam tempus,
nam eius miserandi ve-
nit occasio.

15. Desiderant enim tui
cultores eius lapides, e-
ius miserti pulueris.

16. Ita gentes tuum,
Ioua, nomen, ita omnes
terrarum reges tuam
reuerentur gloriam:

17. Quod instaurauerit
Ioua Sionem, in sua con-
spicius gloria,

18. Et sollicitorum pre-
ces non aspernatus re-
spexerit.

19. Scribetur hoc ad
posteritatem, homines-
que futuri Iouam col-
laudabunt:

20. Qui Ioua de suo

sublimi fano despexerit,
de cœlis terras aspici-
ens,

21. Audiendo victo-
rum gemitus, soluendo
morti destinatos,

22. Vt Iouæ nomen in
Sione, vt Iouæ laus Hie-
rosolymis prædicetur,

23. Quum populi eo-
dem, regnaque ad Io-
uam celendum conue-
nerint.

24. Quem equidem
meas vires in vitæ cursu
affligentem, meum æ-
uum decurtantem,

25. Sic alloquor: Mi
Deus, noli me in media
ætate tollere, tu qui an-
nis sempiternus,

26. Olim terram fun-
dasti, cuiusque manuum
opus sunt cœli.

27. Et illi quidem peri-
bunt, te permanente, o-
mnesque tanquam in-
dumentum inuetera-
scent, vestis in modum
te mutante obsolescen-
tes.

28. At tuorum cultu-
rum

rum nati (qui annorum
es infinitorum) perdu-
rabunt, eorumque stirps
erit apud te stabilis.

PSAL. CIII.

*Ardens vates in Ioua
laudationes. Multa Dei
beneficia. Clementia Ioua
mirifica. Vitæ leuitas, &
vanitas. Angelos, & ho-
mines cohortans vates ad
Iouam laudandum.*

Dauidis G. cantio. H.

1. **C**ollauda anima
mea Iouam, & to-
tum meum pectus sa-
crum eius nomen.

2. Collauda anima mea
Iouam, tot eius benefi-
ciorum haud imme-
mor.

3. Qui tuis tot vitiis
ignoscens, tuos tot mor-
bos sanat.

4. Qui vindicat ab in-
teritu tuam vitam, cle-
mentia te & misericor-
dia coronans.

5. Qui bonis tuas fatiat
maxillas, tuam quasi a-

quilæ iuventam reno-
uans.

6. Qui Ioua æquum
iusque facit omnibus
oppressis.

7. Qui suas Mofi vias,
qui suam naturam o-
stendit Israelitis.

8. Misericors & exo-
rabilis Ioua, ira tardus,
clementia multus:

9. Non perpetuo rixa-
tur, non semper iniuriæ
memor est.

10. Non nos pro nostris
peccatis tractat, non nos
vt digna sunt nostra vitia
remuneratur.

11. Quin quantum ter-
ras supereminet cœli,
tantum excellit eius er-
ga ipsius reuerentes cle-
mentia.

12. Quantum distat o-
riens ab occidente, tan-
tum remouet a nobis
delicta nostra.

13. Vt miseretur filio-
rum pater, sic Ioua sui
reuerentium.

14. Nouit enim condi-
tionem nostram, me-
mor

10. nos esse puluerem.

15. Hominis ætas finis
est graminis: floret vt
ros terrestris,

16. Qui a vento inuafus
usquam est, eumque
ius amplius nescit lo-
uis.

17. At Iouæ clementia
b æterno durat in æter-
num erga eius reueren-
tes, & iustitia erga natos
atorum :

18. Erga eius fœderis
conseruantes, & obeun-
torum eius placitorum
neiores :

19. Qui Ioua solium fi-
bi composuit in cœlis,
regno suo omnibus im-
perans.

20. Collaudate Iouam
eius Angeli virtute præ-
stantes, eius exequentes
iussa, auditis eius man-
datis.

21. Collaudate Iouam
omnis eius exercitus, e-
ius ministri eius facien-
tes voluntatem.

22. Collaudate Iouam
vniuersa eius opera, in

vniuersis eius imperii
locis: collauda anima
mea Iouam.

PSAL. CIV.

*Ad celebrandum Iouam
se se cohortans vates. Io-
uana quum potentia, tum
prouidentia pro homine,
nec non bellua. Laudes ad
Iouam, & in improbos
preces.*

G. Daudis cantio super mun-
di statu. H.

1. **C**ollauda anima
mea Iouam: Ioua
mi Deus, perquam ma-
gnus es, autoritate vesti-
tus, & maiestate.

2. Qui lumine quasi ve-
ste indutus, cœlos tan-
quam velum intendis.

3. Tuas aulas in aquis
contabulas, & nubium
vehiculo vtens, venti a-
lis incedis.

4. Facis tibi ex spiritibus
nuncios, ex igne flam-
manti ministros.

5. Terram in suis basi-
bus ita fundasti, vt nullo
commoueatur æuo.

6. Quam

6. Quam quam profundo tanquam veste operuisses, quæ super montes stabant aquæ, te increpante fugerunt:

7. Et ad tui tonitruum sonum, in locum sibi a te destinatum (ascendentibus montibus, descendentibusque vallibus) præcipitauerunt.

8. Eis tu terminum statuisti, quem non transeant, neque terras iterum operiant.

9. Emitteris fontes in flumina, quæ montes intermeent, unde omnia terrestria bibant animalia, & onagri sitim extinguant.

10. Ad ea cælestes habitant volucres, de mediis vocem frondibus emittentes.

11. Tu montes ex tuis irrigans fornicibus, terrarum tuorum operum fructu exaturas.

12. Gramina pecudibus germinare facis, & herbas ad vsum hominum,

eliciens ex terra victum:

13. Et vinum quod hominum exhilaret animos, & oleum quo nutrant facies, & panem qui hominum corda sustentet.

14. Saturantur & arbores Iouæ, Libani cedri ab eo satæ.

15. Vbi nidulentur auculæ, & in pinnis ædificans ciconia.

16. Montes ardui damis, rupes cuniculi perfugio sunt.

17. Tu lunam statorum temporum causa fecisti solemque peritum occasus fui.

18. Si tenebras inducis fit nox, in qua omnia syluestria gradiuntur animalia.

19. Leones ad prædam frementes, & a Deo pabulum sibi petentes.

20. Oritur sol, sese recipiunt, inque suis lustris recubant.

21. Prodit homo ad opus

- us munusque suum, in æternum, lætante Ioua suis factis:
22. O quam multa sunt opera tua, Ioua? qui uncta sapienter fecisti, cuius rerum plena tellus est.
23. Tum vastum illud, lateque patens pelagus, ubi natantia sunt innumera, animantes minux simul & magnæ.
24. Illac eunt naues, cum balæna illa, quam tu, vt in eo ludat, condidisti.
25. A te pendent omnia, vt eis suo tempore pastum suppedites:
26. Quem te dante colligunt, te manum apertente satiantur bonis.
27. Si faciem tuam abis, conturbantur: si eorum spiritum compriuis, expirant, & in sum puluere in redeunt.
28. Si spiritum tuum mittis, recreantur, & erræ faciem renouas.
29. Duret Iouæ gloria
30. Cuius aspectu tellus concutitur, tactu montes fumant.
31. Canam Iouam, dum viuam: cantabo Deum meum, donec ero,
32. Cui dum mea placeat oratio, in Ioua lætabor.
33. Quum interea scelerati omnino ex orbe tollentur, & impii iam nusquam erunt: collauda, anima mea, Iouam. Halleluia.

PSAL. CV.

Laudandus, quærendus Ioua. Eiusdem gesta, & cum Patribus ictum fœdus. Prouidentia Dei pro Patribus in fame, & pro Iosepho. In Ægyptum populus, & casus varii. Ex Ægypto populus in sanctas terras.

i. **C**elebrate Iouam, eius & nomen inuocantes, & naturam in populis demonstrantes.

2. Hunc canite, hunc cantate, tot eius miracula meditantes.

3. Huius in sancto nomine vos iactate, gaudentibus animis cupidorum Iouæ.

4. Studete Iouæ, eiusque potentiae, eius vultum requirentes continenter.

5. Recolite quæ edidit miracula, prodigia, & latas ab eo sententias.

6. O Abrahami stirps eius cultoris: o Iacobo prognati, eius electo:

7. Is Ioua Deus noster est, cuius iura toto patent orbe terrarum:

8. Memor in æternum sui fœderis, rei quam in mille secula mandauit,

9. Quod cum Abrahamo percussit, quod Isaac co iureiurando confirmauit,

10. Idque Iacobo statuto, Israeli pacto statuit æterno,

11. Promittens sese eis Chananaeam daturum

terram, eorum patri-
monii sortem.

12. In qua quum essent exigui numero, pauci & ii peregrini:

13. Quumque ex aliis gentibus ad alias, ex aliis regnis ad alias migrarent nationes:

14. Non permisit eis quoquam iniuriam fieri: quin eorum causam animaduertit in reges.

15. Nolite meos vnctos tangere, meisue nocere vatibus.

16. Deinde quum in e regione fame in excitasset, fracto omni alimentorum adminiculo,

17. Præmisit illis hominem, in seruitutem venditum Iosephum,

18. Cuius pedes compedibus vexati, cuius anima tentata ferro est,

19. Vsque ad id tempus, quo venit quod erat de eo decretum eumque Iouæ iussu exploratum,

20. Rex hominum dominato

inator eruendum sol-
endumque curauit: &
omnis suæ dominiū,
omniūque suarum fa-
ultatum gubernato-
em constituit:

21. Vt & procures eius
arbitratu suo cogeret, &
enatores erudiret.

22. Ergo venit Israel in
Egyptum peregrinatus
& Iacobus in terra Cha-
mea.

23. Atque ille populum
eum ita fecundauit, vt
eum supra ipsius hostes
ingeret.

24. Itaque illorum ani-
mos ad populi sui odi-
um, ad suos cultores
recumueniendos con-
uertit.

25. Tum Mosem cul-
rem suum, & a se de-
ctum Aharonem mi-

26. Qui apud illos
mandata ab eo ostenta
prodigia ediderunt in
terra Chamea.

27. Tum tenebrarum
obscuritatem inuexit, il-

lis eius inaudata non de-
tractantibus,

28. Mutauit illorum a-
quas in sanguinem, eo-
rumque pisces necauit.

29. Scatuuit eorum ter-
ra ranis, etiam in ipso-
rum penetralibus re-
gum.

30. Iussit & insecta pro-
uenire, & pediculos in
omnibus eorum fini-
bus.

31. Eis pluuiæ loco
grandinem, flammā-
tesque immisit ignes in
eorum terram,

32. Et eorum vites fi-
cusque contudit, arbo-
resque finium eorum
perfregit.

33. Iussit & locustas
bruchosque existere in-
numerabiles,

34. Qui omnes in eo-
rum territorio herbas,
terræque fruges pere-
derunt.

35. Occidit & omnia in
eorum regione primo-
genita, omnis eorum vi-
rilitatis primordium.

3. Atque ita suos aurum argentumque ferentes eduxit, nemine in eorum tribubus impedito,

37. Gaudentibus eorum emigratione Ægyptiis, vtpote eorum terrore percussis.

38. Ille nubem explicuit in operimentum, ignemque ad noctu prælucendum.

39. Petentibus coturnices inuexit, eosque cœlesti pane satiauit.

40. Caute disclusit, vnde scatente lymphæ, manauit per deferta fluuius.

41. Meminerat enim, quid Abrahamo cultori suo sancte promississet.

42. Igitur populum suum cum lætitiâ, delectos suos cum cantu eduxit:

43. Eisque gentium aliarum terras, eis populorum laborem dedit possidendum:

44. Vt eius decreta le-

gesque tuerentur & conseruarent. Haleluia

PSAL. CVI.

Populi nomine vates Gentes vt laudent Iouam. Preces ad Iouam, quo clemens, vt pollicitus. Populi absolutio captiui, iusdem ingratitude. Coniuratio in Mosem, & fratrem. Detractores exploratorum, Fornicatio cum Moabitis. Tumultus aquarum angustia. Ioua continens benignitas rebellem populum.

Haleluia.

1. **C**elebrate Iouam qui bonus, qui aternæ est clementiæ.

2. Quis Iouæ virtute quis omnes fando laudes exprimat?

3. Beati qui ius tuentur qui æquum faciunt omni tempore.

4. Memento mei, Ioua pro tuo erga tuos favore: affice me tua salutem.

5. Vt electorum tuorum bona videam,

æ gentis voluptate, cunctis credentes eius cecidisse laudes.
uar, cum tua glorians
ereditate.

5. Peccauimus cum
maioribus nostris, vitio-
& impie egimus.

6. Maiores nostri in
gypto tua miracula
non rite perpenderunt,
eorumque tot benefi-
corum immemores, in
a maris rubri rebella-
nt.

7. Et tamen eos pro-
pter suum nomen con-
seruauit, ut suam osten-
deret potentiam.

8. Increpitoque &
siccatum mari rubro,
per profunda duxit, tan-
quam per syluam,

9. Et ab aduersario-
rum manu defendit, ab
hostium manu vindica-
uit:

10. Quum interim eo-
rum hostes sic obruti
erint aquis, ut ex eis
ne vnus quidem super-
uerit.

11. Itaque illi eius di-

13. Sed eius factorum
protinus obliti, non ex-
pectato eius consilio,

14. Capti cupidine in
syluis, Deum in solitu-
dine tentarunt:

15. Qui eis ita postulata
dedit, ut eis vitæ luem
imminiserit.

16. Item inuiderunt
Mosi in castris, & Aha-
roni Iouæ sacro.

17. Itaque tellus hians,
Dathanem deuorauit,
Abiramique gregem
obruit:

18. Et incenso in eo-
rum cœtum igne, im-
pios flamma combussit.

19. Præterea fecere vi-
tulum in Horebo, con-
flatumque venerati
sunt,

20. Gloriam suam per-
mutantes cum herbiuo-
ri bouis imagine:

21. Obliti sui conserua-
toris Dei, qui tam ma-
gna in Ægypto,

22. Tam mira in terra

Chamea, tam horrenda ad mare rubrum fecerat.

23. Itaque statuerat eos extinguere, nisi Moses eius electus eum interpellasset in illa strage, ut eius sæuitiam ab illorum internecione retraheret.

24. At illi tam elegantem terram aspernati sunt, eius dictis non credentes:

25. Et in suis murmurantes tabernaculis, Iouæ dicto audientes non fuere.

26. Ergo ille manum illis attulit, eos per sylvas sternendo:

27. Eorumque progeniem per gentes deiiciendo, & eos dispergendo per terras.

28. Itemque cum Baale Phegore copulati, mortuales polluxere victimas:

29. Quibus eorum moribus irritato Deo, grafata in eos clades est.

30. Quum quidem extitit Phinees, ad cuius preces cohibita clades est:

31. Id quod ei iustitiam datum est, in omnem seculorum perennitatem.

32. Adhæc ei ad aquam iurgii inouerunt iram adeo ut Mosi nocuerint eorum culpa.

33. Nam per eos offensus animo, perperam verba fecit.

34. Non deleuere nationes, quas eis Ioua iusserat: sed cum cæteris permixti gentibus, earum & facta didicerunt.

35. Et statuas coluerunt, quæ eis fuere detrimento, suosque filios & filias sacrificarunt cædæmonibus:

36. Atque ita in fontem fudere sanguinem, videlicet liberum suorum quos Chananaeorum immolauere statuis quo sanguine incestata terra est.

37. Adeo suis factis polluti,

ati, & moribus mered-
icati sunt, vt iratus suo
populo Ioua, suam ab-
rruerit hæreditatem,
8. Et illos gentibus in
testatem traditos, ini-
corum imperio sub-
cerit:

9. A quibus hostibus
exati sunt, & sub eo-
um ditionem subiun-
i.

10. Ille eos sæpenu-
liberauit, quum ipsi
o consilio ei aduersa-
ntur, suaque culpa at-
nuarentur:

11. Et in aduersis res-
t rebus, auditis eorum
erelis.

12. Memorque fæde-
s, quod ipsi cum eis in-
cedebat, reconcilia-
s est pro sua singulari
ementia:

13. Et in eos misericor-
am commouit omni-
n, apud quos erant
ptiui.

14. Serua nos, Ioua,
eus noster, & ex cæte-
s gentibus collige, vt

tuum sanctum celebre-
mus nomen, in tuis nos
laudibus iactantes.

45. Collaudetur Ioua
Deus Israelitarum per
omnem æternitatem,
dicatque populus o-
mnis: Amen. Haleluia.

PSAL. CVII.

*Ex ærumnis ereptos lau-
dare Iouam cupiens vates.
Errantes reducens Ioua,
famelicos alit, ac se quæ-
rentes. Liberatio victo-
rum. Nauigantium libe-
ratio si confugiant ad Iouam.
Caritas est a delictis.
Ditiones mutans Ioua.
Inflammati ad Iouam
iusti.*

G. Haleluia. H.

Celebrate Iouam, qui
bonus, qui æterna
est clementia.

2. Dicant hoc Iouæ cli-
entes, quos ille vindicat
ex periculis:

3. Et diuersis ex terris,
ex oriente, occidente,
septentrione atque mari
colligit.

4. Qui per sylvas & a-
uia loca errant, oppi-
dum quod incolatur
non inuenientes:

5. Famelici & sitibun-
di, animoque anxii: si in
ea angustia Iouam in-
uocant, ille eos liberat
ex periculis:

6. Rectaque via eo de-
ducit, vt in oppidum
veniant quod habitetur.

7. Celebrent illi Iouæ
clementiam & miracu-
la apud hominum ge-
nu,

8. Qui fatiauerit indi-
gos, bonisque repleue-
rit famelicos.

9. Qui in tenebris & fu-
nesta nocte sedent, mise-
ria & ferro constricti,

10. Quoniam supremi
Dei dictis & consilio
contumeliose aduersati
sint:

11. Quorum ille men-
tes labore domat, qui-
que iacent indefensi,

12. Si in ea angustia Io-
uam inuocant, ille eos
fferit ex periculis:

13. Eos ex tenebris &
funesta nocte eripit, ab-
ruptis eorum vinculis.

14. Celebrent illi Iouæ
clementiam, & miracu-
la apud hominum ge-
nus:

15. Qui ostia perrupe-
rit ærea, ferreaque clau-
stra perfregerit.

16. Vefani, qui propte-
peccandi consuetudi-
nem, propterque sua vi-
tia torquentur:

17. Qui animo cibum
omnem abhorrentes, a-
lethi portas appellunt:

18. Si in ea angustia Io-
uam inuocant, ille eo-
fferit ex periculis.

19. Suoque iussu sanan-
dos curat, & ab interitu
liberandos.

20. Celebrent illi Iouæ
clementiam, & miracu-
la apud hominum ge-
nus,

21. Faciantque gratia-
rum sacrificia, eius o-
pera cum cantu na-
rantes.

22. Qui nauibus in ma-

e descendunt, negotia
a vastis exercentes a-
quis:

23. Li Iouæ facta & mi-
racula vident in pro-
fundo.

24. Nam ille suo iussu
ventum excitat tempe-
stuosum, quo fluctus
maris attollente,

25. Ascendunt in cœ-
lum, descendunt in gur-
gites, animis in tanto
malo fatifcentibus.

26. Vacillant & titu-
bant ebriorum more,
absumpta omni eorum
peritia.

27. Quod si in ea angu-
stia Iouam innocant, ille
eos eripit ex periculis,

28. Tempestatem tran-
quillans, illosque fluctus
sedans:

29. Qua illi tranquilli-
tate læti, ab eo in opta-
tum ducuntur portum.

30. Celebrent illi Iouæ
clementiam & miracu-
la apud hominum ge-
nus,

31. Eum in hominum

cœtu extollentes, & in
senum confessu collau-
dantes,

32. Qui fluuios in syl-
uam, aquarum scate-
bras in loca siticulosa,

33. Terram fertilem
in falsam redigit, ob sce-
lus incolarum.

34. Qui solitudinem
reddit aqua stagnantem,
aridumque solum lym-
phis scatens,

35. Ibique famelicos
collocat, qui haditan-
dum condant oppidum,

36. Agros conserant,
vineas pangant fructu-
osum edituras prouen-
tum.

37. Atque eos ille mul-
tum fœcundans auget,
nec minus eorum pe-
cus,

38. Quum oppressi
malorum necessitate &
mœrore, fuissent dimi-
nuti.

39. Aspergit contem-
tu primates, eosque per
deuia sentaque loca er-
rare facit.

40. Pauperes autem a calamitate protegit, efficiens quasi ouium gentilitates.

41. Id quod videntes probi lætantur, quum omnis improbitas obmutescat.

42. Qui sapiet, hæc obseruabit, & intelliget beneficia Iouæ.

PSAL. CVIII.

*Semetipsum excitans
vates ad Iouæ laudationes.
Orat vates ne reiiciatur.*

1. Musica cantio Davidis.

2. **C**omposito sum animo Deus ad canendum, atque cantandum.

3. Age mea gloria: expergiscere nablum & cithara, expergiscar primo mane.

4. Celebrabo te apud nationes Ioua, te apud populos cantabo.

5. Cuius clementiæ magnitudo cælos exuperat, cuius fides attingit æthera.

6. Euehere supra cælos Deus, cuius gloria toto patet orbe terrarum.

7. Vt euadant tui dilecti, conserua nos ista dextra, mihi exoratus.

8. Promittit Deus in suo fano, quæ læter: diuidam Sichemam vallemque Sochota dime-
tiar.

9. Meus est Galaadus, meus Manasses, & Ephraïmus mei capitis firmamentum.

10. Iudas meum est imperium: Moabus meæ lebes lotionis: ad Idumum iaciam meum calciamentum: in Palæstinam adorem fo-
nabo.

11. Quis me ad urbem fistet munitam? quis me perducet ad Idumæum?

12. Quum tu nos Deus reieceris, neque cum nostris proficiscare co-
piis.

13. Fer nobis auxilium contra periculum
quan

ando vana est huma-
a defensio.

4. Per Deum fortia
atrabimus, eo nostros
roterente perduelles.

PSAL. CIX.

*In calumniatores ad Io-
am supplex vates, confu-
ens ad Iouam in æru-
nis. Celebratio benefi-
orum Dei promissa.*

Præcinenda cantio Daudis.

O Deus mea laus, ne
dissimula. Nam
pium perfidumque
s in me aperitur: ad-
ersum me loquitur
ingua mendax:

3. Verbis circumfessus
imicis, oppugnor im-
erito.

4. Pro amore meo in-
estor, idque comprecā-
one vsus:

5. Maloque pro bono,
odio pro meo amore
ficior.

6. Præfice ei impium,
ique Satan ad dextram
stet.

7. Quum iudicabitur,

abeat damnatus, eius-
que preces ei sint crimi-
ni.

8. Sit eius ætas breuis,
eius munus excipiat a-
lius:

9. Sint eius nati pupil-
li, & vxor vidua:

10. Errantesque men-
dicent eius liberi, indi-
gentes, vtpote derelicti.

11. Irretiat creditor o-
mnes eius facultates, e-
iusque labore parta di-
ripiant alieni.

12. Ne fit, qui eum be-
nignitate prosequatur,
ne fit, qui eius pupillo-
rum miserefcatur.

13. Sit eius exitus exci-
dium, in posterum de-
leto illorum nomine.

14. Reolatur eius pa-
rentum culpa apud Io-
uam: nec eius matris
crimen oblitteretur.

15. Illosque semper ha-
bens propositos Ioua,
extirpet ex terris eorum
memoriam.

16. Quandoquidem
exercendæ beneficentiæ

immemor, hominem inopem, pauperem, animoque ægrum persequitur ad necem.

17. Et postquam infelicitatem amat, ea contingat ei: postquam felicitate non delectatur, faceffat ab eo.

18. Vestiatur infelicitatis amictu, quæ ut aqua in eius viscera, ut oleum in artus penetret:

19. Quæ sit ei pro vestis amictu, proque cinctu iugiter cingendo.

20. Hæc merces a Ioua meis aduersariis eueniat, meæque vitæ perniciem cogitantibus.

21. Tu vero Ioua Domine transige meum negotium propter tuum nomen: pro tuæ beneficentiæ bonitate libera me.

22. Nam inops & pauper ego sum, cor in pectore faucium habens.

23. Ut inclinans umbra discedo, locustarum more stridens.

24. Genua mihi labant præ inedia, meo corpore defectu pinguitudinis tabente.

25. Sumque illis probro, qui me spectantes motu capitis derident.

26. Succurre mihi, Ioua mi Deus, conserua me pro tua clementia:

27. Ut sciatur hoc opus esse tuum, hoc te Ioua fecisse.

28. Detestentur illi, tu faueas: eisque turpiter confutatis, tuus ego gaudeam.

29. Vestiantur aduersarii mei ignominia, suæque turpitudinis pallio induantur.

30. Agam Iouæ gratia ingentes hoc ore, & eum in frequenti corona laudabo:

31. Qui pauperi dexterastiterit, eum ab eius vitæ condemnatoribus defendens.

PSAL. CX.

*Regnum Christi rediui-
i in cælis. Lubens, & ala-
er Dei populus Deo se-
ans. Hostium ruina im-
endens.*

1. Dauidis cantio.

AIt Ioua Domino
meo: sede ad meam
dexteram, donec tuos
hostes effecero scabel-
lum pedum tuorum.

2. Sceptrum tuæ po-
tentiae mittet ex Sione
Ioua, ad dominandum
inter hostes tuos.

3. Tuæ copiae volun-
tarie erunt, qua die ex-
peditionem cum sacra
maiestate facies,

4. Ex vtero auroræ ha-
bebis rorem tuæ iuuen-
tutis.

5. Iurat Ioua, non mu-
taturus sententiam, te
sacerdotem esse in æter-
num, ad rationem Mel-
chisedeci.

6. Dominus tibi dexter,
tum quum irascetur, re-
ges obtruncabit.

7. Vlscetur gentes
cum vasta strage corpo-
rum:

8. Caput obtruncabit,
quod amplæ terræ præ-
est, ita vt ex torrente bi-
bat in via, atque ideo
caput attollat.

PSAL. CXI.

*Sese inflammans vates ad
Iouam laudandum. Dei
gesta memoranda. Quæ
vera hominum sapientia.*

1. Haleluia.

Celebrabo Iouam to-
to corde in probor-
um consilio, atque cœ-
tu.

2. Magna sunt facta Io-
uæ, stupenda quibus-
cunque placent.

3. Eius & opus autori-
tatis & maiestatis est, &
iustitia stat in æternum.

4. Famam sibi suis
comparauit miraculis
exorabilis & miseri-
cors Ioua.

5. Prædam dedit sui
metuentibus, memor
semper suæ pactionis.

6. Factorum suorum vim suis ostendit, dum eis gentium possessionem dedit.

7. Eius manuum opera vera atque æqua sunt, fida sunt eius omnia mandata,

8. Fixa ad perpetuitatem, in fide & æquitate constituta.

9. Redimendos curauit suos: sanxit in æternum suum fœdus, sanctum & terribile nomen habens.

10. Sapientiæ caput est Iouæ metus: recte sapiunt, hæc quicunque præstant, quorum laus æterna manet.

PSAL. CXII.

Quanta piorum beatitudo. Eorundem ingenium, & mores. Impiorum livor in probos.

1. Halleluia.

BEatus homo, qui Iouam reuerens, eius præceptis multum delectatur.

2. Potens in terris erit eius progenies: genus proborum fortunabitur.

3. In eius domo erunt opes & diuitiæ, eius liberalitate in perpetuum manente.

4. Probis lux oritur in tenebris, qui mansueti, misericordes & liberales sunt.

5. Vir bonus miseretur & commodat, sua verba iudicio temperans.

6. Nunquam enim commouetur, estque benefici hominis æterna memoria.

7. Malorum auditu non terretur, tutum animum habens Iouæ fiducia.

8. Adeo fixo animo est, ut nihil formidet, quin visurus sit hostium suorum pœnas.

9. Dispergit largiens pauperibus, durat semper eius liberalitas, eiusque cornu extolletur gloriose.

10. Id

10. Id quod videntes
impii, sic ægre ferent, vt
dentibus frendentes
contabescant, eorum-
que cupiditas peribit.

PSAL. CXIII.

*Inflammas vates ad Io-
uam canendum. Diui-
na in rebus omnibus pro-
uidentia, præsertim erga
inopes ac steriles.*

1. Haleluia.

Laudate o Iouæ cul-
tores, laudate Iouæ
nomen.

2. Commendetur Io-
uæ nomen deinceps in
perpetuum.

3. Ab ortu solis ad oc-
casum laudabile Iouæ
nomen est.

4. Excellit gentes o-
mnes Ioua, gloria cœ-
lesti,

Quis est Iouæ Deo no-
stro conferendus? qui
alta incolens,

5. Humilia videt, cœ-
los incolens videt ter-
ras.

6. Qui tenuem excitat

ex puluere, pauperem
alleuat ex fimo:

7. Eum inter præcipu-
os collocans, inter præ-
cipuos suorum.

8. Sterili familiam con-
ciliat, liberos quibus
mater gaudeat. Hale-
luia.

PSAL. CXIV.

*Enasio populi ex Ægypto.
Iouæ miracula pro popu-
lo.*

G. Haleluia. H.

1. **Q**uum Israelitæ ex
Ægypto, quum
Iacobeæ domus emigra-
ret ex populo barbaro,

2. Iudæi Israelitæ Deo
fuere sanctitati atque
potestati.

3. Quo viso mare fugit,
& Iordanis retrocessit.

4. Montes arietum,
colles oue natorum ri-
tu exiliuerunt.

5. Quid tibi acciderat
mare, vt fugeres? quid
tibi Iordanis, vt retroce-
deres?

6. Quid vobis montes,

vt arietum, quid vobis colles, vt oue natorum ritu exiliretis?

7. Ad Domini præsentiam contremisce tellus, ad Dei Iacobeorum præsentiam:

8. Qui petram in aquæ stagnum, caudem in aquæ fontem conuertit.

PSAL. CXV.

Gloria non hominum sed Iouæ. Idolorum & Iouæ discrimen. Spes omnis in Deo collocanda. Felicitatio p̄is promissa.

1. **N**E nobis Ioua, ne nobis, sed tuo nomini gloriam tribue, ob tuam benignitatem atque fidem.

2. Ne quærant gentiles, vbinam sit Deus noster: quum sit Deus noster in cœlis, quicquid ei libet faciens.

3. Illorum simulacra argentum aurumque sunt, humanarum opus manuum.

4. Os habent, neque lo-

quuntur: oculos habent, neque vident.

5. Aures habent, nec audiunt: nares habent, nec olfaciunt.

6. Manus habent, neque tangunt: pedes habent, nec ambulant: nihil suo gutture sonant.

7. Tales erunt, qui faciunt, quicunque fi-

8. Vos Israelitæ confidite Iouæ, quorum ille præsidium & propugnaculum est.

9. Vos domus Aharonis confidite Iouæ, quorum ille præsidium & propugnaculum est.

10. Vos Iouæ reuerentes confidite Iouæ, quorum ille præsidium & propugnaculum est.

11. Ioua nostri memor fortunabit, fortunabit Israelis domum, fortunabit Aharonis domum,

12. Fortunabit Iouæ reuerentes, paruos iuxta atque magnos.

13. Am.

13. Amplificabit Ioua vos, vos, vestrosque natos.

14. Fauorabiles eritis Iouæ cœli terræque creatori.

15. Qui cœlum, qui Ioua cœlum habens, terram dedit hominum generi.

16. Quem Iouam non mortui, non vlli ad silentium degressi collaudabunt.

17. Sed nos Iouam commendabimus, deinceps in sempiternum. Haleluia.

PSAL. CXVI.

Gratus erga Iouam bene merentem. Ad semetipsum vates, quo redeat in urbem, ad arcam. Gratiarum actio cum laude, & precibus ad Iouam. Afflictorum a Deo fauor. Vota laudationum ad Iouam præstanda.

G. Haleluia. H.

I. **A** Mo Iouam, qui meam supplicem vocem exaudiuerit:

2. Quoniamque mihi aurem præbuit, ideo eum per omnem vitam inuocabo.

3. Quum me mortis lora circundarent, & Stygiæ inuasissent angustiae: quum in periculum & sollicitudinem incidissem: -

4. Iouæ nomen inuocaui: obsecro Ioua, libera hanc animam.

5. Exorabilis, iustusque Ioua, Deus noster misericors.

6. Custos Ioua simplicium, me conseruauit afflictum.

7. Redi, anima mea, ad tuam quietem, postquam tibi Ioua benefecit:

8. Qui & animam meam a morte, & oculos a lacrymis, & pedes a casu liberauit,

9. Ita vt verfer apud Iouam in viuorum terris.

10. Equidem credidi, ideoque loquutus sum, quum

quum tantopere vexa-
rer.

11. Atque in hac trepi-
datione dixi, omnem
hominem esse falla-
cem.

12. Quid Iouæ repen-
dam pro tot eius aduer-
sum me meritis?

13. Poculum fumam
salutis, Iouæ nomen in-
uocans,

14 Iouæ mea vota sol-
uam, idque eius omni
populo præfente:

15. Qui Ioua fuorum
mortem piorum tanti
ducat.

16. Euge Ioua: nam
ego feruus tuus, ego fer-
uus tuus sum, ancillæ
tuæ filius, qui mea ru-
pisti vincula.

17. Tibi sacrificium a-
nimi grati faciam, Iouæ
nomen inuocans.

18. Iouæ mea vota sol-
uam, idque eius omni
populo præfente,

19. In atriis templi Io-
uæ, in medio tu Hiero-
lyma. Haleluia.

PSAL. CXVII.

*Ad gentes omnes vates
vti Iouam collaudent.*

G. Haleluia. H.

1. **L**Audate Iouam
gentes omnes,
hunc celebrate nationes
omnes:

2. Cuius Iouæ & cle-
mentia erga nos excel-
lit, & fides æterna est.
Haleluia.

PSAL. CXVIII.

*Ab hostibus euasus vates
omnes hortatur, vt Iouam
laudent. Quanta a Ioua
securitas. In tabernaculum
vates ad Iouam laudan-
dum. Ad sacerdotes va-
tes vti sacra faciant pro
Iesu aduentante.*

G. Haleluia. H.

1. **C**elebrate Iouam,
qui bonus, qui æ-
terna clementia est.

2. Dicant Israelitæ eius
æternam clementiam.

3. Dicat Aharonis do-
mus eius æternam cle-
mentiam.

4. Dicant Iouæ reue-
ren-

rentes, eius æternam clementiam.

5. Iouam in periculis inuocaui, Ioua me exoratus explicuit.

6. Iouam habens non metuo ne quid mihi faciant homines.

7. Iouam habens defensore, visurus sum inimicorum meorum pœnas.

8. Iouæ præstat fidere, quam homini.

9. Iouæ præstat fidere, quam primatibus.

10. Omne genus gentes me obsederant, quas tamen Iouæ nomine excidi.

11. Obsederant me etiam atque etiam, quas tamen Iouæ nomine excidi.

12. Obsederant me apum more, quas tamen quasi spinarum ignem extinctas Iouæ nomine excidi.

13. Tu me quidem impuleras ad cadendum, sed mihi Ioua succurrit.

14. Ioua mea potentia

atque cantus, mihi salutis fuit.

15. Ergo victoriæ cantu bonorum domus personant: Iouæ dextra fortiter facit.

16. Iouæ dextra excelsus, Iouæ dextra fortiter facit.

17. Non moriar, sed viuens Iouæ facta narra-
bo.

18. Castigauit me quidem Ioua, sed neci non dedit.

19. Aperite mihi iustitiæ portas, vt per eas ingrediar ad agendas Iouæ gratias.

20. Hæc Iouæ porta est, qua boni ingrediuntur.

21. Gratias ago tibi, qui mihi exoratus salutem attuleris.

22. Lapis ab ædificatoribus improbatus, adhibitus est ad caput anguli.

23. A Ioua profectum est hoc, quod nobis mirum videtur.

24. Hanc diem Ioua fe-

fecit, in qua lætemur exultantes.

25. Eia Ioua, serua age: eia Ioua, faue age.

26. Bene sit ei, qui venit in Iouæ nomine: fausta vobis ominantur, o Iouæ domestici.

27. Deus Ioua nobis illucet: alligate festam hostiam restibus ad aræ cornua.

28. Tibi, mi Deus, ago gratias: te, mi Deus, extollo.

29. Celebrate Iouam, qui bonus, qui æterna clementia est.

PSAL. CXIX.

Vatis ardor ad legem Dei capeffendam. Ex legis obseruantia felicitas. Lux mortalibus Dei verbum. In inuidos vates & Dei derisores.

G. Haleluia. H.

Aleph.

1. **B**Eati, qui bene morati ex Iouæ lege viuunt.

2. Beati, qui eius obeunt

oracula, toto corde studentes ei.

3. Qui fane nihil iniquum agentes, viuunt ad eius normam.

4. Tu fane instituta tradidisti diligenter seruanda.

5. Vtinam moribus sim ad seruanda tua decreta comparatis.

6. Ita demum non frustra ero, si omnia tua præcepta spectabo.

7. Agam tibi sincera mente gratias, quum tuas iustas sententias didicero.

8. Tua decreta seruabo: ne me defere omnino.

Beth.

9. Quanam re purget adolescens suos mores? exequendis tuis verbis.

10. Tibi toto corde studeo, ne me a tuis auoca præceptis.

11. In mente mea habeo recondita tua dicta, ne quid in te peccem.

12. Tu laudande Ioua, do-

doce me tua decreta.

13. His ego labiis enu-
mero omnes oris tui
sententias.

14. Oraculorum tuo-
rum ratione perinde
oblector, ac summa o-
pulentia.

15. Tua mandata me-
ditor, intuens in tua in-
stituta.

16. Tuis decretis ob-
lecto me, tuorum dicto-
rum haud immemor.

Gimel.

17. Affice me tuum vi-
tæ beneficio, & tua di-
cta exequar.

18. Reuela meos ocu-
los, vt videam tuæ legis
miracula.

19. Peregrinus in terris
ego sum: ne mihi sub-
trahe tua præcepta.

20. Mihi languet ani-
mus perenni tuarum
sententiarum cupidita-
te.

21. Detestabiles obiur-
gas superbos, a tuis præ-
ceptis deerrantes.

22. Auolue a me pro-

brum atque contem-
ptum, qui oracula tua
obeo.

23. Quamuis contra
me deliberantes fede-
ant principes, tamen tu-
us ego tua decreta me-
ditor:

24. Tamen oracula tua,
meæ deliciæ, mihi sunt
pro consiliariis.

Daleth.

25. Humi postrata est
anima mea: conserua
mihi vitam ex tuis pro-
missis.

26. Mores meos expo-
no, vt tu exorere mihi:
doce me tua decreta.

27. In tuorum manda-
torum ratione instrue
me, & tua meditabor
miracula.

28. Mihi perfluit ani-
mus præ anxietate: eri-
ge me, vt ferunt tua pro-
missa.

29. Falsam viam a me
remoue, & mihi per
gratiam largire tuam
legem.

30. Viam veritatis ele-
gi.

gi, tuas mihi sententias proponens.

31. Adhæreo tuis oraculis, Ioua, ne me frustra habueris.

32. Viam præceptorum tuorum curram, quum mihi mentem explicueris.

He.

33. Institue me, Ioua, in ratione tuorum decretorum: & ea prorsus exequar.

34. Erudi me in exequenda tua lege: & eam obibo toto corde.

35. Dirige me per iter præceptorum tuorum: nam id mihi placet.

36. Effice mihi mentem propensam ad tua oracula, non ad auaritiam.

37. Auerte meos oculos ab intuenda nequitia, vitam mihi in tuo conseruans instituto.

38. Præsta mihi tuo promissa tua, qui te reuereor.

39. Aufer meum dede-

cus, quod exhorreo: nam tuæ sententiæ bonæ sunt.

40. Quum sim tuorum mandatorum cupidus, conserua mihi vitam pro tua iustitia.

Vau.

41. Mihique tua contingant beneficia Ioua, tua defensio, vt fert tuum promissum.

42. Et dabo meo conuitiatori responsum, tua fretus oratione.

43. Neue mihi prorsus ex ore eripias verum verbum, qui a tuis sentiis pendeam.

44. Et tuam legem exequar iugiter in omnem perpetuitatem.

45. Atque ita expeditus incedam, quod tuis studeam mandatis.

46. Neque me de tuis apud reges oraculis loqui pudebit.

47. Meque tuis oblectabo præceptis, quæ amo.

48. Attollamque manus

nus ad tua praecepta mihi dilecta, & tua decreta meditabor.

Zain.

49. Memento, quid mihi tuo promiseris, quo mihi spem fecisti.

50. Quæ quidem mea consolatio est in mea miseria, tuo promisso me conseruante.

51. Arrogantes mihi magnopere illudunt, neque tamen a lege tua deflecto.

52. Memor tuarum sempiternarum Ioua sententiarum, me consolor.

53. Horrore corripior ob impios tuæ legis desertores.

54. Cantilenæ mihi sunt tua decreta in peregrinationis meæ domicilio.

55. Recolo noctu nomen tuum Ioua, tuamque legem obeo.

56. Hoc teneo, vt tua mandata exequar.

Heth.

57. Tu mihi conditio es, Ioua, cuius dictis parere statui

58. Te coram oro toto corde, miserere mei, vt promissisti.

59. Recogito meos mores, meosque pedes ad oracula tua conuerto.

60. Festino sine cunctatione ad obeunda tua praecepta.

61. Impiorum lora me implicant, non tamen legis oblitum tuæ.

62. De media nocte surgo ad te celebrandum, ob tuas iustas sententias.

63. Coniungo me cum omnibus tui reuerentibus, tuaque mandata exequentibus.

64. Benignitate tua Ioua plenus est orbis terrarum: doce me tua decreta.

Teth.

65. Benefacis mihi tuo cultori Ioua, ex tuo promisso.

66. Bo-

66. Bonum sensum & scientiam doce me, qui tuis præceptis fidem habeo.

67. Priusquam vexarer, errabam: nunc tuis dictis pareo.

68. Tu bonus & beneficus, doce me tua decreta.

69. Connectunt contra me mendacium arrogantes, tua mandata toto corde obeuntem.

70. Illorum cor quasi obesitate obtusum est, quum ego me tua lege oblectem.

71. Mihi vexari conducit, ut tua decreta discam.

72. Mihi utilior est oris tui disciplina, quam aureorum argenteorumque millia.

Iod.

73. Manus tuæ me fecerunt atque condiderunt: erudi me, ut discam tua præcepta.

74. Tui reuerentes me viso lætabuntur, qui in

tuo spem habeam promisso.

75. Scio, Ioua, æquas esse tuas sententias: meque vere a te premi.

76. Sit mihi quæso tua clementia solatio, ut tu mihi tuo pollicitus es

77. Contingat mihi misericordia, ut viuam nam tua lex meæ sum deliciae.

78. Pudeat superbos qui mihi exitium falso machinantur: ego tua mandata meditabor.

79. Concilientur mihi qui te verentur: tuaque norunt oracula.

80. Sit mea mens in tuis integra decretis, ne me pudeat.

Caph.

81. Animus mihi languet expectatione tuæ defensionis, in tuo promisso spem habenti.

82. Oculi mihi languent expectatione tuæ promissi, cogitanti ego quando sis me consolaturus.

83. Sum

83. Sum enim, vt vter
in fumario, haud imme-
mor tamen tuorum de-
cretorum.

84. Quod nam mihi
uo spacium statuitur?
ecquando de meis infe-
lis fumes supplicium?

85. Cauant mihi super-
bi scrobes, non fane ex
tua lege.

86. Omnia tua præce-
pta vera sunt : succurre
mihi, quem illi infectan-
tur iniuria.

87. Fere me humi con-
ficiunt, neque tamen tua
mandata defero.

88. Pro tua clementia
conserua me, & oris tui
oraculo parebo.

Lamed.

89. In æternum Ioua
uum verbum perma-
net in cœlis.

90. Sempiterna prædi-
cus es veritate, qui statu-
ram terram condidisti.

91. Quæ quidem ex tua
sententia stant hodie:
nam omnia tibi serui-
unt.

92. Nisi tua mihi lex
esset in deliciis, equi-
dem in mea perirem in-
opia.

93. Nunquam tuorum
mandatorum obliui-
scar: nam per ea mihi
vitam tueris.

94. Tuus sum, serua
me, qui tuis studeo man-
datis.

95. Imminent impii
meo exitio, qui tua ora-
cula perpendo.

96. Omnium interitu-
rarum rerum finem vi-
deo: tuum præceptum
perquam late patet.

Mem.

97. Adeo tuam legem
amo, vt hæc fit mea
quotidiana meditatio.

98. Sapientio rem me,
quam sunt hostes mei,
reddit tua disciplina,
quam perpetuo habeo.

99. Plus sapio, quam
mei doctores vniuersi,
quod oracula tua mea
sunt meditatio.

100. Senes intelligen-
tia

tia supero, quod tua mandata teneo.

101. Ab omni via mala contineo meos pedes, ut tuis dictis paream:

102. De tuis sententiis non deflecto, quod tu me erudias.

103. Multo sunt verba tua meo palato & ori melle dulciora.

104. A tuis mandatis disco, ideoque omnes falsos mores odi.

Nun.

105. Lucerna meo pedi sunt tua dicta, meoque lux itineri.

106. Iuravi (id quod præstabo) me seruaturum esse tua iusta iura.

107. Crucior vehementer Ioua, medere mihi, ut fert tua promissio.

108. Mei oris liberalitatem gratam habe Ioua, & me tuas sententias doce.

109. Versor in perpetuo vitæ discrimine, neque tuæ legis obliuiscor.

110. Mihi laqueum ob tendunt impii, neque tamen ex tuis mandatis aberro.

111. Possideo oracula tua perpetuo, quæ sunt mei cordis gaudia.

112. Animum ad ob eunda tua decreta applico, in perpetuum prorsus.

Samech.

113. Male cogitantes odi, & tuam legem amo.

114. Tu mihi latebra & propugnaculum es, cuius verbis pendeo.

115. Faceffite a me, improbi, ut exequar Decreta mei præcepta.

116. Sustine me oratione tua, ut viuam: ne meam expectationem frustrato.

117. Fulci me, ut conser uer, & tuis decretis semper oblectabor.

118. Conculcas omnia a tuis recedentes decreta, quorum fallax est calliditas.

119. Ut scoriam deleas omne

omnes terrarum im-
pios, ideo tua amo de-
creta.

120. Horret mihi cor-
pus tui pauore, tuas re-
formidanti sententias.

Ain.

121. Ius æquumque fa-
cio, ne me permitte me-
is oppressoribus.

122. Accommoda me-
um cultorem ad bo-
num, ne mihi superbi
faciant iniuriam.

123. Oculi mihi lan-
guent expectatione tuæ
defensionis, iustæque
promissionis.

124. Tracta me tuum,
ut tua fert clementia,
neque tua decreta do-
ce.

125. Tuus ego sum, eru-
di me, ut sciam tua ora-
cula.

126. Tibi, Ioua, agendi
tempus est, quum tua
lex violatur.

127. Itaque tua præce-
pta plus quam aurum &
obrizum amo.

128. Itaque tuis omni-

bus mandatis prorsum
recte vtens, omnem
falsam consuetudinem
odi.

Pe.

129. Mira sunt oracula
tua: ideo ea animo te-
neo.

130. Rudimenta tuo-
rum dictorum rudes
collustrant, & erudiant.

131. Quæ quidem hian-
ti ore haurio: tantopere
tua amo præcepta.

132. Respice me, & mi-
serere mei, pro tua erga
tui nominis amantes æ-
quitate.

133. Vestigia mea in
tuis dictis constabili, ne
vllum dominetur in me
maleficium.

134. Vindica me ab ho-
minum iniuriis, & tuis
parebo mandatis.

135. Illustra tuum me
tuo vultu, & tua me de-
creta doce.

136. Riuis aquæ ma-
nant oculi mei: quo-
niam non seruatur tua
lex.

Zade.

137. Iustus es Ioua, præ-
cæque sunt tuæ senten-
tiæ.

138. Oracula tradidisti
æquissima, atque veris-
sima.

139. Confitior indigna-
tione, quod hostes mei
tuorum dictorum sint
immemores.

140. Probatissima est o-
ratio tua, quam tuus e-
go diligo.

141. Paruus ego & con-
temptus, tua mandata
non oblitus sum.

142. Iustitia tua, iustitia
est sempiterna, tuaque
lex vera.

143. In aduersis pericu-
lisque deprehensus, ha-
beo tua præcepta in de-
liciis.

144. Tuorum æquitas
oraculorum æterna est:
erudi me, & viuam.

Coph.

145. Toto corde inuo-
co: exaudi me, Ioua, &
tua tenebo decreta.

146. Te inuoco, serua

me: tuis oraculis pa-
rebo.

147. Diluculum quere-
lis præuerto, a tuis di-
ctis pendens.

148. Oculis vigilias an-
ticipo, tuis dictis medi-
tandis.

149. Vocem meam ex-
audi pro tua clementia
Ioua, pro tua æquitate
vitam mihi custodi.

150. Adfunt persequen-
tes flagitia, a lege tua re-
moti.

151. Ades, tu Ioua, cu-
ius omnia præcepta ve-
ra sunt.

152. Iam diu de tuis o-
raculis hoc scio, te ea
perpetuum fundasse.

Res.

153. Vide meam mis-
eriam, & me libera: quoniam
tuæ legis oblitus no-
sum.

154. Age meam causam
meque asserere, & ex tua
promissione conserua.

155. Abest salus ab im-
piis, quoniam tuis de-
cretis non student.

156. Multa præditus es
misericordia Ioua, con-
serua me pro tua æqui-
tate.

157. Multi sunt, qui me
infectantur, mihi que
aduersantur: neque ta-
men a tuis oraculis de-
lecto.

158. Videns perfidos
crucior, quod tuis dictis
non parent.

159. Considera me tua
mandata amare Ioua:
pro tua clementia con-
serua me.

160. Tuorum dicto-
rum caput est veritas,
suntque tuæ omnes iu-
stæ sententiæ sempiter-
næ.

Sin.

161. Me principes in-
fectantur immerito, qui
mente tua dicta formi-
do.

162. Lætor ego tuis
verbis, perinde ac qui
multam nactus est præ-
dam.

163. Falsa odi atque de-

testor, amans tuam le-
gem.

164. Septies quotidie
te laudo, ob tuas iustas
sententias.

165. Multa pax est tuæ
legis amatoribus, nec
est eis impedimentum.

166. Intueor tuam tu-
telam Ioua, tuaque
præcepta exequor.

167. Animo tuo ora-
cula teneo, ea multum
amans.

168. Seruo tua mau-
data atque oracula: nam
mei mores omnes tibi
sunt expositi.

Thau.

169. Accedat in tu-
um conspectum oratio
mea, Ioua: ex tuo pro-
misso erudi me.

170. Veniat in tuum
conspectum mea sup-
plicatio: defende me,
vt pollicitus es.

171. Fundent mea la-
bra laudem, quod tua
me decreta docueris.

172. Eloquetur lingua
mea tua dicta, cuius o-
mnia

omnia praecepta iusta quid addet tibi lingua
sunt. fraudulenta,

173. Sit mihi tua manus 4. Sagittæ militares a-
auxilio, qui tua manda- cutæ, carbonesque iuni-
ta elegi. perini?

174. Cupidus sum tuæ 5. Hei mihi, qui tam-
defensionis Ioua, tua- diu peregriner, habitan-
que lex meæ sunt deli- cum Cedarianis taber-
ciæ. naculis.

175. Viuat hæc anima, 6. Ego diutius habito
vt te laudet, tuæque sen- cum pacis osoribus,

176. Erro velut ouis 7. Quí me pacis men-
perdita, quære me tu- tionem faciente, ad bel-
um, qui tuorum præ- lum inclinant.

ceptorum memoriam
non deposui.

PSAL. CXX.

*Exoratus a vate Ioua.
Contra vitiligatores idem
A detractore quanta cala-
mitas impendeat.*

1. Carmen gradarium.

QUum Iouam rebus
in aduersis inuoco,
exaudit me.

2. Ioua libera hanc a-
nimam a falsis labiis, a
lingua perfida.

Quid tibi dabit, aut

PSAL. CXXI.

*Ex cælis vates auxilium
expectans. Verba sacer-
dotum, ac populi pro rege
consolando.*

1. Carmen gradarium.

ATtollo oculos in
montes, vnde mihi
venit auxilium.

2. Auxilium meum
Ioua est, cæli terræque
creatore.

3. Non finet tuos la-
befieri pedes, non dor-
mitabit custos tuus.

4. Scito non dormita-
turum, neque dormitu-
rum

um custodem Israelita-
rum.

5. Ioua tuus custos, Io-
ua vmbra tua, tibi dex-
er adest.

6. Te neque sol inter-
liu, neque luna noctu
eriet.

7. Ioua te ab omni ma-
lo, Ioua tuam animam
uebitur.

8. Ioua te & euntem &
redeuntem tuebitur, de-
inceps in sempiternum.

PSAL. CXXII.

*Populus percipiens reuer-
ti in urbem cum fidelium
cœtu ad Iouam laudibus
ornandum.*

1. Carmen gradarium Dauidis.

DElectores eis, qui
me sic adhortantur:
Eamus in Iouæ do-
num.

2. Adstant nostri pe-
des in tuis portis, Hiero-
solyma.

3. Hierosolyma ex-
tructa vt vrbs sibi simul
coniuncta.

4. Quo quidem tribus

ascendunt, tribus Iouæ,
ex edito Israelitis oracu-
lo, ad Iouæ nomen cele-
brandum.

5. Illic enim sita sunt
tribunalia iudicialia, tri-
bunalia domus Dauidis.

6. Orate pacem tuam
Hierosolyma, cuius a-
matore fospites sint.

7. Sit pax in tuo pro-
pugnaculo, felicitas in
tuis palatiis.

8. Propter fratres co-
gnatosque meos tuæ pa-
ci consulam.

9. Propter domum Io-
uæ Dei nostri tuo bono
studebo.

PSAL. CXXIII.

*Contumeliis affecti pii
contra insolentes ad Iouam
se se recipiunt.*

1. Carmen gradarium, Dauidis.

AD te oculos attollo,
o cœlicola.

2. Et quidem, vt feruo-
rum oculi dominorum
manum, vt ancillæ ocu-
li heræ manum: sic no-
stri Iouam Deum no-
strum

strum intuentur, dum
miseretur nostri.

3. Miserere nostri, Ioua, miserere nostri, qui inulto sumus contemptu saturi:

4. Quorum animi multa sunt opulentorum derisione, fastuosorum contemptu saturi.

PSAL. CXXIV.

Populus Israelita ex hostibus inuestissimis euadit. Ioua refugium fideli.

1. Carmen gradarium.

2. **N**isi Ioua nobis adfuisset (dicant Israelitæ) nisi Ioua nobis adfuisset, quum in nos conurgerent homines:

3. Iam pridem nos viuos deuorassent, quum in nos arderent ira,

4. Iam pridem nos aquæ inundassent, obrutos torrente:

5. Iam pridem nos impotentes obruissent aquæ.

6. Agimus Iouæ gratias, qui nos non passus

fit prædam esse dentibus illorum.

7. Vita nostra sicut aucula euasit aucupum laqueum: rupto laqueo nos euasimus.

8. Nobis auxilium est in Iouæ nomine, cœli terræque creatoris.

PSAL. CXXV.

Qui Iouam in auxilium obsecrant, ii per ipsum intuto nauigant procul ab impietate. Pro iustis oratio.

1. Carmen gradarium.

Qui Iouæ confidunt, similes sunt Sionis montis, qui perpetuo manet immobilis.

2. Et montes Hierosolymam, & Ioua suum populum circundat hinc in sempiternum.

3. Non enim residebit impietatis sceptrum in iustorum sortem, ne iusti manus admouean nequitia.

4. Benefac, Ioua, bonis, & mente rectis.

5. Qui

5. Qui vero ad suas peruerfitates declinant, eos ducet Ioua cum maleficis, faluis Israelitis.

PSAL. CXXVI.

Libertatem populus consequitur. Eiusdem gaudia. Precatio ad Iouam, uti post lacrymas adsit risus.

i. Carmen gradarium.

QUum reuocaret Ioua Sionios captiuos, videbamus nobis somniare.

2. Tunc & ora nostra risu, & linguæ cantu plenæ erant:

3. Tunc dictitabatur inter gentes: Ioua his magna præstitit.

4. Ioua nobis magna præstiterat, id quod lætabamur.

5. Reuoca, Ioua, nostros captiuos, amnium ritu meridianorum.

6. Qui ferunt cum lacrymis, cum cantu inefsurii sunt.

7. Qui flendo it, carum semen ferens, rediturus,

est cum cantu, suos ferens manipulos.

PSAL. CXXVII.

Nulla mortalis vita Ioua non defendente. Sunt a Ioua filii parente sustinendi gratia.

i. Carmen gradarium, Solomonis.

Nisi Ioua domum instruat, frustra laborant, qui eam instruunt: nisi Ioua urbem custodiat, frustra vigilat custos.

2. Frustra & summo mane surgitis, & tarde residetis, victu vescentes laborioso, adeo ille dilectis suis somnum conciliat.

3. Liberorum quidem hæreditas a Ioua est: fœtus ventris præmio datur ab eodem.

4. Quales sunt in manu viri fortis sagittæ, tales sunt iuuentutis nati.

5. Felices, qui talibus refertas habent pharetras: non illi frustrabuntur, quum disceptabunt

cum aduersariis in curia.

PSAL. CXXVIII.

Coniugio victorum felicitas, dum pietatem, & vias Iouæ sequantur.

1. Carmen gradarium.

BEatus est, quicumque Iouam reuerens, viuit ad eius normam.

2. Labore manuum tuarum si vesceris, beatus es, & bene tibi erit.

3. Vxor tua similis erit fecundæ vitis, in lateribus domus tuæ: liberi tui quasi oliuarum plantæ, circum tuam mensam.

4. Sic quidem certe fortunabitur homo Iouæ metuens.

5. Sic te fortunabit Sionius Ioua, vt Hierosolymæ bonum videas per omnem vitam.

6. Videas & natorum tuorum natos, saluis Israelitis.

PSAL. CXXIX.

Israelitarum victoria a Deo. Ad victorem vates ne sibi tribuat gloriam. Quanta malorum hominum infelicitas.

Carmen gradarium.

1. **S**æpe oppugnatus sum a pueritia (dicat Israelita)

2. Sæpe oppugnatus sum a pueritia, neque tamen expugnatus.

3. Dorsum meum arauerunt aratores, longos ducentes fulcos.

4. Ioua iustus abrupit impiorum lora.

5. Turpiter retro aguntur omnes Sionis offensores:

6. Suntque similes herbaræ tectorum, quæ priusquam euellatur, arefcit:

7. Qua neque messor manum, neque manipulator sinum implet:

8. Neque dicunt viatores, adit vobis Ioua fauor: fausta vobis pre-

precamur per Iouæ nomen.

PSAL. CXXX.

Ex angustiis urgentibus ad Iouam confugiens vates. Nullus coram Ioua vir bonus. Ab eodem ab- solutio culparum. Precationum studiosus vates. Afflictis ingentem spem faciens.

Carmen gradarium.

EX profundo te inuoco, Ioua,

2. Domine audi vocem meam: præbe aures attentas meæ voci supplici.

3. Si vitia obseruaueris, Ioua Domine, quis stabit?

4. Sed est in te facilitas, vt reuerendus sis.

5. Iouam spero, speranti animo eius promissum suspiciens.

6. Animo Dominum suspicio, a matutinis custodiis, ad alteras matutinas custodias.

7. Suspiciat Israelita

Iouam: nam in Ioua est clementia multumque præsidii.

8. Et is Israelitam vindicaturus est ab omnibus eius vitiis.

PSAL. CXXXI.

Vatis continens, perpetuaque deiectionis. Spem salutis in vno Ioua collocandam asserit.

1. Carmen gradarium Dauidis.

IOua, neque animum effero, aut supercilium tollo:

2. Neque maiora, aut magis ardua, quam pro me tracto.

3. Quin animum meum sic ad modestiam composui, vt est ablactatus erga matrem, quasi ablactatum habeam animum.

4. Suspice Israelita Iouam, hinc in sempiternum.

PSAL. CXXXII.

Iouam obsecrans vates, ne fani edificatio inter-

mittatur. Sua Iouæ futura domus. Ciuium amor Hierosolymam celebrat. Vrbs eadem selecta Iouæ laudibus canendis.

1. Carmen gradarium.

MEmento, Ioua, Dauidis, & eius tantæ modestiæ.

2. Qui Iouæ iurauit, qui sic Iacobeorum numini vouit.

3. Neque meæ domus tectum subibo, neque cubicularem lectum inscendam:

4. Neque meis oculis somnum, meis palpebris soporem concedam,

5. Quin Iouæ locum, quin Iacobidarum numini domicilium inuenero.

6. Ecce autem id Ephratæ audiuiimus, id in syluestribus agris inuenimus.

7. Intremus in eius domicilium, veneremur eius pedum scamnum.

8. Surge Ioua in tuam quietem, tuque tuæque arca potentiæ.

9. Tui sacerdotes iustitia vestiantur, tuique pii ouent.

10. Propter Dauidem tuum ne aduersare victi tui animam.

11. Iurauit Ioua Dauidi, fidem non reuocaturus:

12. Ex ventris tui fœtu imponam tuo folio.

13. Quod si seruauerint tui nati meum fœdus, & oracula, quæ eos docuero, eorum quoque nati in perpetuum sedebunt in tuo folio.

14. Delegit enim Ioua Sionem, eam sibi sedem optans.

15. Hæc est mea semperpiterna requies, quam mihi habitandam concupiui.

16. Cuius & annonam fœcundabo, & pauperes saturabo victu:

17. Et sacerdotes salute vestiam, & pii ouabunt.

18. Ibi

18. Ibi germinare faciam cornu Dauidis, lucernam uncto meo componens.

19. Eius hostes pudore circumfundam, quum interea ipse diadema floridum gestabit.

PSAL. CXXXIII.

Fratrum charitas Iouæ gratissima.

1. Carmen gradarium Dauidis.

Quam suaue, quamque iucundum est, habitare fratres simul.

2. Vt bonum vnguentum, quod ex capite in barbam, barbam inquam Aharonis, & vestimentorum oram defluit.

3. Vt ros Hermonius, qui defluit in montes Sionis, vbi Ioua semper duraturam conciliat abundantiam bonorum.

PSAL. CXXXIV.

Ad Levitas ac populares vatis verba quo laudes Deo canantur.

1. Carmen gradarium.

O Collaudate Iouam, omnes Iouæ cultores, qui noctu manetis in Iouæ domo.

2. Attollite manus ad sanctuarium, Iouam collaudantes.

3. Faueat tibi Sionius Ioua, cœli terræque conditor.

PSAL. CXXXV.

Ad sacerdotes vatis exhortatio, quo laudes Iouæ canant. Diuina benignitas in Iacobum & omnipotentia. Portenta Iouæ in Ægyptios pro Hebræis.

1. Haleluia.

Laudate Iouæ nomen, laudate o Iouæ cultores,

2. Qui degitis in Iouæ domo, in atriis domus Dei nostri.

3. Laudate Iouam, qui tam bonus sit, cantate Iouæ suaue nomen.

4. Nam Iacobeos Ioua, Israelitas sibi delegit in peculium.

5. Scio enim Iouam: dominumque nostrum omnium esse maximum deorum.

6. Quicquid ei libet, facit Ioua in cœlis & in terris, in aquis & vndis omnibus.

7. Nebulas excitat ab ultimis terris: fulgura per pluuiam facit: ex suis ventos cellis excitat.

8. Qui occidit Ægypti primogenita, tum hominum tum pecorum,

9. Missis in medio tui Ægypte ostentis, & prodigiis in Pharaonem, omnesque Pharaonios.

10. Qui multas occidit gentes, regesque potentes interfecit.

11. Sehonem Amoræorum, & Ogum Basanæ regem, omniaque regna Chanaanæ:

12. Et eorum terram possidendam, possidendam suis dedit Israelitis.

13. Ioua tuum nomen æternum: Ioua tui memoria perennis est.

14. Patrocinator enim suo populo Ioua, sui cultoribus reconciliatus,

15. Gentium signa argentum aurumque sunt, humanarum opus manuum.

16. Os habent, neque loquuntur: oculos habent, neque vident:

17. Aures habent, nec audiunt: nec est in eorum ore spiritus.

18. Tales sunt eorum autores, quicunque eis confidunt.

19. Vos domus Israelis commendate Iouam: vos domus Aharonis commendate Iouam:

20. Vos domus Leuis commendate Iouam: vos Iouæ reuerentes commendate Iouam:

21. Commendetur Sionius Ioua, habitator Hierosolymæ. Haleluia.

PSAL. CXXXVI.

*Ad Iouam laudandum
vatis exhortatio. Diuina*

*otentia, & in Hebræos
benignitas ex Ægypto in
erram sanctam adductos.*

G. Haleluia. H.

Celebrate Iouam,
quia bonus, quia
æterna benignitate est.

2. Celebrate deorum
Deum, quia æterna be-
nignitate est.

3. Celebrate domino-
rum Dominum, quia
æterna benignitate est.

4. Qui solus magna fa-
cit miracula, quia æter-
na benignitate est.

5. Qui cœlos pruden-
ter fecit, quia æterna be-
nignitate est.

6. Qui terram super a-
quas extendit, quia æ-
terna benignitate est.

7. Qui ingentia fecit lu-
minaria: quia æterna
benignitate est.

8. Solem ad modera-
tionem diei, quia æter-
na benignitate est.

9. Lunam & stellas ad
moderationem noctis,
quia æterna benignitate
est.

10. Qui Ægyptum cla-
de affecit primogenito-
rum, quia æterna be-
nignitate est.

11. Et ex eorum medio
eduxit Israelitas, quia æ-
terna benignitate est.

12. Forti manu porre-
ctoque brachio, quia æ-
terna benignitate est.

13. Qui mare rubrum
in partes diffidit, quia æ-
terna benignitate est.

14. Et per eius medium
traiecit Israelitas, quia
æterna benignitate est.

15. Impulitque Pha-
raonem & eius copias
in mare rubrum, quia
æterna benignitate est.

16. Qui suos per deser-
ta loca duxit, quia æter-
na benignitate est.

17. Qui magnos reges
occidit, quia æterna be-
nignitate est.

18. Qui nobiles reges
interemit, quia æterna
benignitate est.

19. Schonem Amor-
ræorum regem, quia
æterna benignitate est.

20. Et

20. Et Ogum Basanæ regem, quia æterna benignitate est,

21. Eorumque terram dedit possidendam, quia æterna benignitate est,

22. Possidendam suis Israelitis, quia æterna benignitate est.

23. Qui in humilitate nostra memor fuit nostri, quia æterna benignitate est.

24. Nosque nostris eripuit aduersariis, quia æterna benignitate est.

25. Qui victum suppetat omnibus animalibus, quia æterna benignitate est.

26. Celebrate cœlestem Deum, quia æterna benignitate est.

PSAL. CXXXVII.

Sacerdotes, Leuitæ, cantores ad canendum inuitati. Horum angustia. In patriam charitas. Contra hostes precatio.

G. Dauidicum per Ieremiam.
H.

1. **A**D Babyloniam fluuios sedebamus, idque plorantes, quum recordaremur Sionem,

2. Suspendis in ea regione citharis nostris ad salices.

3. Illic enim nostræ captiuitatis & eiulationis autores carmina nos lætitiæque poscebant:

4. Canite nobis carmen aliquod Sionium.

5. Quo pacto canamus Iouanin carmen in aliena terra?

6. Quando te sumus obliti Hierosolyma, oblita est nostra dextra.

7. Adhæret lingua nostra palato, nisi tui simus compotes, nisi Hierosolymam ad nostræ lætitiæ caput adhibeamus.

8. Reminiscere Ioua Idumæorum, qui die Hierosolymæ dicebant: Euertite, euertite funditus eam.

9. O puella Babylon deuastranda, felix, qui tibi

ti tua in nos merita re-
pendet,

10. Felix, qui correptos
uos infantes faxis alli-
let.

PSAL. CXXXVIII.

*Vatis gratiarum actio
ad Iouam, quod liberarit
eum ex manu hostium.
Spes omnis in Deo salutis.*

1. Daudis G. cantio Aggæi &
Zachariæ. H.

TE tota mente cele-
brabo, te apud diuos
cantabo.

2. Ad tuum sacrum fa-
num venerabor, tuum-
que celebrabo nomen,
ob tuam benignitatem
atque fidem, qui pro-
missa tua facias maiora,
quam est tuum tantum
nomen.

3. Qui me inuocantem
exaudias, meam ani-
mam fortiter euehens.

4. Te Ioua celebrabunt
terrarum reges omnes,
quum audiuerint oris
tui promissa:

5. Canentque Iouæ mo-

res, cuius Iouæ tanta sit
gloria.

6. Qui Ioua sublimis
quum sit, humilia respi-
ciat, excelsitatem pro-
cul perspicuam red-
dens.

7. Si in mediis verfer
periculis, tu me serua-
bis, & hostium meorum
iræ manum tuam obii-
ciens, ista me dextra de-
fendes.

8. Tu Ioua meam rem
perages: Ioua æterna
benignitate præditus
manuum tuarum facta
non omittes.

PSAL. CXXXIX.

*In falsos accusatores
accusatus vates, testem in-
uocat Iouam. Cuncta per-
spiciens Deus. Hominis
dignitas & celebratio.
Exitium percupit inimi-
corum. Testis conscien-
tiæ Deus.*

1. Præcinenda cantio Daudis.
G. Zachariæ, quum essent di-
persi. H.

Ioua

Ioua, tu me exploratum cognitumque habes.

2. Tu me sedentem surgentemque nosti, meam longe rationem perspiciens:

3. Me gradientem cubantemque cingis: omnesque meas rationes peruestigatas habes:

4. Adeo, ut ne prolatam quidem mea lingua sententiam tu Ioua pernoſcas.

5. Tu me & a tergo & a fronte formasti, mihi-que manum istam ad-mouisti.

6. Cuius rei cognitio adeo difficilis est & ardua, ut eam ego consequi non possim.

7. Quonam declinem tuum spiritum? aut quo tuam fugiam præsenti-
tiam?

8. Siue cœlum scan-dam, ibi tu es: siue in orco cubem, tu ades.

88 9. Sumam auroræ a-

las, habitem in ultimo mari:

10. Etiam illic tua me manus tenebit, tuaque dextra comprehendet.

11. Quod si me certe te-nebris occultandum co-gitem, ipsa mihi nox lu-men est.

12. Ipse etiam tenebræ tibi non contenebrant: ipsaque nox splendet ut dies, nullo tenebrarum lucisque discrimine.

13. Tu meos enim re-nes possides, qui me in meæ matris utero com-posueris.

14. Ago tibi gratias, quod tam abstrusa ratio mirifice in me adhibita est: mirifica sunt tua fa-cta, id quod ego animo præclare recognosco.

15. Non te latuere me artus, quum in abdito fierem, ingeniose con-textus in ima terra.

16. Mei rudimenta vi-distis tuis oculis, eaque spacio conformanda temporis, omnia, ne v-

no quidem excepto, erant in tuo descripta codice.

17. Vah quanti apud me sunt tuæ rationes Deus? quarum tanta summa est,

18. Vt quum eis numerandis inuigilo, sint arena numerosiores, & adhuc tecum hæream.

19. O si euertas impios, Deus: facescite a me homines sanguinarii,

20. Qui te nefarie loquuntur aduersarii tui nequitia elati.

21. Nempe tuos ocores odi Ioua, tibi contrariis infensus.

22. Et quidem odio capitali odi, eos hostium numero habens.

23. Explora me, Deus, meam mentem noscitant: proba me meos sensus noscitant.

24. Et vide, an sim in praua viuendi via, meque in viam ducito durabilem.

PSAL. CXL.

Ad Iouam David uti ab improbis ne lædetur. Spes auxilii maxima. Abnuente Ioua nullum improbi consilium. In inuidos vatis preces.

1. Præcinenda cantio Davidis.

2. **D**Efende me, Ioua, a malis hominibus, ab inhumanis hominibus me tuere.

3. Qui animis male cogitantes, quotidie bella moliuntur.

4. Acuiunt suos dentes vt serpens, virus aspidis habentes sub labiis. Sela.

5. Tutare me, Ioua, ab impiorum manibus: ab inhumanis hominibus tuere me, qui mea labefactare vestigia cogitant.

6. Abscondunt mihi laqueos atque funes superbi, tendunt secundum semitam retia: mihi ponunt offendicula. Sela.

7. Equidem Iouam meum appello Deum : ausculta, Ioua, meæ vocem supplicationis.

8. Ioua Domine, meæ firmamentum salutis, qui meum caput protegis, quodocunque sumenda arma sunt.

9. Noli impios, Ioua, voti reddere compotes, ne si eis conata fecundes, insolescant. Sella.

10. Eorum caput, qui me circumueniunt, obruat facinus, quod ipsorum labra moliuntur.

11. Opprimantur carbonibus, in ignem deturbati, in specus vnde non emergant.

12. Homo linguax ne consistat in terris : inhumanus homo malo agatur in ruinam.

13. Scio Iouam inopum pauperumque litem & causam acturum esse.

14. Certe iusti tuum celebrabunt nomen habi-

tabunt in tuo conspectu probi.

PSAL. CXLI.

Profugi vatis precatio ad Iouam, ne sint vana vexati vota, quo sit ab hostibus tutus. Increpationem vates mauult, quam cum impio gaudia. In hostes improbos precatio.

1. Cantio Davidis.

IOua te inuoco, festina ad me, ausculta vocem, qua te inuoco.

2. Habeantur apud te meæ preces pro suffitu, & manuum extensio pro ferto vespertino.

3. Impone, Ioua, custodiam ori meo, serua meorum labiorum ostium.

4. Ne inclina meum a nimum ad rem malam vt sim impiis ingentibus moribus cum maleficis neue eorum vescar delictis.

5. Verberent me iusti beneficii loco ducam castigant me, id mihi

pro

pro præstantissimo erit
vnguento: neque solum
mihi caput non lædent,
verum etiam in eorum
incommodis precabor,

6. Vt eorum conde-
mnatores per saxosa
præcipitentur loca, vt
audiant, quam sit oratio
mea suavis.

7. Vt fulcari proscindi-
que terra solet, mem-
bra nostra ad orci fau-
ces disperguntur.

8. Atqui in te Ioua Do-
mine, coniectos oculos,
in te fiduciam habeo:
noli vitam meam pro-
fundere.

9. Tutare me ab iniu-
ria laquei, quem in me
tendunt, & a malefico-
rum tendiculis.

10. Decidant simul in
suos casses impii, dum
interim ego transeo.

PSAL. CXLII.

*Ad Iouam precatio va-
tis in spelunca. Quanta
vexati ærumna. Spes vni-
ca in Ioua constans.*

1. Institutio Dauidis precantis,
quum in spelunca precare-
tur.

2. **V**Oce mea Iouam
inuoco, voce mea
Iouæ supplico.

3. Apud hunc oratio-
nem meam fundo, apud
hunc angorem meum
indico,

4. Animo meo sese in
me cruciante. Et tu qui-
dem viam meam nosti:
in semita, qua sum itu-
rus, abditur mihi la-
queus.

5. Ad dextram intuens,
video nullum esse, qui
me agnoscat: periit mi-
hi perfugium, non est,
qui meam vitam curet.

6. Ad te clamo Ioua, te
meam fiduciam, te me-
am appello fortem in
terra viuentium.

7. Attende meam que-
rimoniam, qui tanto-
pere sum attenuatus:
defende me a meis infe-
stis, qui sunt me poten-
tiores.

8. Educ ex claustro
hanc

hanc animam, ad tuum celebrandum nomen : stipabunt me iusti, quum tu sic de me fueris meritis.

PSAL. CXLIII.

Ad Iouam oratio vatis. Iustus coram Deo nullus. Dolor vatis maximus. Ad Iouam confugiens, & in hostes ardens vates.

1. Cantio Daudis, G. quum eum persequeretur Absolomus eius filius. H.

IOua audi meas preces : ausculta meæ supplicationi, pro tua fide, exaudi me pro tua iustitia.

2. Neue in ius mecum, qui tuus sum, venito : nam coram te nemo mortalium absoluetur.

3. Hostis enim hanc animam persequens, meam vitam pessundat humi : me ad tenebras redigit, in qualibus sunt perpetuo mortui.

4. Itaque æstuat mihi animus : mihi mens penitus attonita est.

5. Recolo prisca tempora : recogito tua tot opera, tuarum manuum facta contemplan.

6. Ad te manus pando, animo te suspiciens vt terra fiticulosa. Sela.

7. Propera exaudire me Ioua, animo deficientem : ne mihi tuum vultum abde, vt fiam quales qui descendunt in barathrum.

8. Nuncia mihi mature tuam benignitatem, qui tibi confido, ostende mihi, qua via gradiar qui ad te animum attollo.

9. Libera me a meis hostibus Ioua, ad quem perfugio.

10. Doce me tuam exequi voluntatem, tu qui meus es Deus : deducam me tuus bonus spiritus per planum solum.

11. Propter nomen tuum Ioua, conserua mihi vitam : pro tua iustitia eripe ex periculo hanc animam.

12. E

12. Et pro tua benignitate euertere meos hostes, & omnes vitæ meæ aduersarios perde, quoniam tuus ego sum.

PSAL. CXLIV.

Ad Iouam actio gratiarum. Mirifica in vatem Iouæ munificentia. Pro victoria supplicatio. Pro populi totius Israelitici felicitate vota.

1. Dauidis.

Gratias ago Iouæ meo numini, qui meas manus ad certamen, meos digitos ad pugnam docet:

2. In me beneficus, mea arx, meum propugnaculum, meus defensor, meus clypeus, cui confidam: qui meum populum mihi subiicit.

3. Ioua, quid est homo, ut eius habeas rationem? quid est homine natus, ut eum cures?

4. Homo perinde ac nihil est, cuius ætas velut umbra prætereat.

5. Ioua, inclina cælos tuos, & descende: tange montes, & fumabunt.

6. Stringe fulmen, quo eos dissipēs: mitte tuas sagittas, quibus eos disturbes.

7. Porrige manus tuas ex alto: eripe & libera me ex tantis aquis, ex manu generis alienorum: qui & os falsiloquum, & dextram habent fallacem.

8. Deus te nouo carmine canam, te decachordo cantabo nablo,

9. Qui des regibus salutem, qui Dauidem tuum a noxio asseras gladio.

10. Eripe & libera me ex manu generis alienorum, qui & os falsiloquum, & dextram habent fallacem.

11. Nam nostri quidem filii

filiis sunt crescentibus similes plantis, in pueritia: nostræ filiæ quasi angulares quædam columnæ, templi similitudine incisæ.

12. Penaria nostra alte referta sunt, ab alia annonâ in aliam: balantes nostræ millicuplis, decies millicuplis per vicos nostros foetibus augentur.

13. Boues habemus oneris ferentes: nulla strages, nullus abactus, nulla est in vicis nostris eiulatio.

14. Beatus populus, cum quo sic agitur: beatus populus, cuius Ioua Deus est.

PSAL. CXLV.

Admiranda Iouæ facta, benignitas, clementia, & prouidentia. Ad nationes omnes cohortatio pro commendis Iouæ laudationibus. Vates pollicetur nunquam non se Iouam laudaturum.

1. Dauidis laudatio.

EXtollam te, mi Deus rex, tuumque nomen in perpetua commendabo secula.

2. Te quotidie commendabo, tuumque nomen in perpetua laudabo secula.

3. Adeo magnus, adeo laudabilis est Ioua, eius ut sit inexplicabilis magnitudo.

4. Seculum seculo succedens tua facta prædicat, tuasque virtutes indicat.

5. Tuæ gloriosæ maiestatis decorem, tuaque mira facta meditabor.

6. Tuorumque arduorum potentia facinororum dicetur, narrantur in te tuam magnitudinem.

7. Tuæ singularis bonitatis prædicabitur memoria, tuaque decantabitur iustitia.

8. Exorabilis & misericors est Ioua, ad iram

tar-

tardus , clementiaque magnus.

9. Bonus est omnibus Ioua , & in omnia sua opera præditus lenitate.

10. Celebrant te Ioua omnia tua opera : tui te pii collaudant:

11. Tui regni gloriam dicentes , tuamque virtutem eloquentes :

12. Ad declarandas hominum generi tuas virtutes , tuique gloriosi maiestatem regni.

13. Regnum tuum , regnum est omnium seculorum : imperium tuum in omnem durat ætatem æriem.

14. Ioua omnes & cadentes sustinet , & lapsos alleuat.

15. Omnium oculi sunt in te coniecti , eisque tuo tempore pastum argiris.

16. Aperta manu omnia viuientia optatis latias.

17. Iustus est Ioua in suis omnibus institutis , be-

nignus in suis omnibus factis.

18. Præfens adest Ioua omnibus se inuocantibus , omnibus , qui eum fidenter inuocant.

19. Voluntatem facit eorum , qui eum reuerentur , eosque quirittantes exaudiens conseruat.

20. Tuetur Ioua omnes sui amantes , omnesque perdit impios.

21. Iouæ laudes eloquetur os meum , celebrabuntque omnia mortalia eius sanctum nomen in omnem perpetuitatem.

PSAL. CXLVI.

In Iouæ laudes ardens vates. Vana in semine spes est. Vniuersi conditor Deus, certissimum pio præsidium est.

Haleluia. G. Aggæi & Zachariæ. H.

1. **L**auda, anime mi, Iouam.

2. Laudabo Iouam, donec
H nec

nec viuam: Deum me-
um cantabo, donec ero.

3. Nolite primatibus,
nolite homine nato
confidere, cui salus non
est:

4. Qui quum spiritum
efflat, & in suam reuer-
titur humum, tum pe-
reunt eius conatus.

5. Felix, qui præsidium
habet in Deo Iacobeo-
rum, in Iouam Deum
suum intuens.

6. Qui cœli terræque,
maris & omnium, quæ
sunt in eis, conditor, fi-
dem seruat in perpetu-
um.

7. Qui Ioua ius reddit
affectis iniuria: victum
dat famelicis: vinctos
soluit.

8. Ioua cæcos illustrat,
Ioua collapfos attollit:
Ioua iustos amat.

9. Ioua peregrinos tue-
tur: pupillos & viduas
subleuat, & impiorum
institutum euertit.

10. Regnet in sempiter-
num Ioua Deus tuus, o

Sion, in perpetua secu-
la. Haleluia.

PSAL. CXLVII.

*Ad Iouam canendum va-
tes alacer. Incredibilis
Dei vis. Sine copiis eri-
piens captiuos Deus. Vrbs
Hierosolyma inflammata
a vate ad Iouam canen-
dum.*

G. Haleluia. H.

1. **C**ollaudate Iouam
conuenit enim De-
um cantare nostrum:
nam iucunda est lauda-
tionis elegantia.

2. Extruit Hierosoly-
mam Ioua, extorres
congregaturus Israeli-
tas.

3. Is est, qui sanat mentes
fractos, eorumque me-
detur doloribus.

4. Computat nume-
rum stellarum, omne
appellans nominatim.

5. Magnus est Domi-
nus noster, multarum
que virium, & immen-
sæ prudentiæ.

6. Subleuat humiles

Io

Ioua: impios sternit hu-
mi.

7. Iterate Iouæ præ-
licationem, Cantate
Deum nostrum cithara.

8. Qui cœlum nubibus
obducit: qui parat tellu-
ri pluuiam: qui facit, vt
germinent montes gra-
nina.

9. Suum bestiis pabu-
um dat, coruorum pul-
lis clamantibus.

10. Cui non equi ro-
bur acceptum est, non
viri crura placent.

11. Placent Iouæ, qui
eum reuerentur, eius
benignitatem suspicien-
tes.

12. Commenda Hiero-
solyma Iouam: lauda
Deum tuum Sion.

13. Qui tuarum claustra
portarum confirmat,
uos in te natos felici-
tans.

14. Qui tuis pacem fi-
nibus conciliat, te triti-
ci polline saturans.

15. Qui simul ac terræ
mandatum dat, con-

festim currunt eius di-
cta.

16. Qui dat niuem tan-
quam lanam: pruinam
spargit vt cinerem.

17. Iacit suam glaciem
frustulatim, cuius frigus
est intolerabile.

18. Itemque ea dato li-
quefacit mandato, eo-
que suum reuocante
flatum fuit aqua.

19. Is sua dicta Iaco-
beis, sua placita & sen-
tentias Israelitis indica-
uit.

20. Id quod non fecit
vlli cæterarum genti-
um, nec illæ iura no-
runt. Haleluia.

PSAL. CXLVIII.

*Res omnes inuitans vates
ad Iouæ laudes. Quanta
Dei potentia, sapientia,
sanctitas. Nationes o-
mnes inuitantur ad Iouam
collaudandum.*

1. Haleluia G. Aggæi & Za-
chariæ. H.

L Audate Iouam cœ-
lestia, laudate supre-
mis in locis.

2. Hunc omnes eius angeli, hunc vniuersus eius exercitus laudate.

3. Hunc sol & luna, hunc omnia laudate siderum lumina.

4. Hunc cœlorum cœli, hunc aquæ laudate cœlestes.

5. Hæc Iouæ nomen collaudent, quo iubente creata sunt:

6. Quæque ipse statuit in perpetuum, præscripta lege non violanda.

7. Laudate Iouam terrestria, cete & omnes vndæ.

8. Ignis & grando, nix & vapor, ventus procellosus eius mandatum exequens.

9. Montes & colles omnes, arbores fructiferae, cedrique omnes.

10. Feræ & pecudes omnes, reptilia & alatae volucres.

11. Reges terrarum & nationes omnes, principes & terrarum gubernatores omnes.

12. Adolescentes simul & virgines, senes pariter & iuuenes:

13. Collaudent Iouæ nomen: cuius vnusquum adeo augustum nomen sit, vt eius maiestas terra cœloque pateat,

14. Euehit tamen suum populi cornu, ad omnium piorum laudem suorum, videlicet Israelitarum hominum et proximorum. Haleluia.

PSAL. CXLIX.

Israelem Vates obsecrans & cohortans ad laudandum Iouam, Hebræorum fauor apud Iouam, & Gentes impias victoria.

Haleluia.

1. **C**Anite Iouæ laudem nouo carmine, in cœtu piorum.

2. Lætentur Israelitæ in creatore suo, exultent Sionii in suo rege.

3. Eius nomen chorus lau-

laudantes, eum tympanis citharisque cantantes.

4. Fauet enim Ioua suo populo, suos ornaturus humiles salute.

5. Exultabunt pii gloriose, in suis ouantes cubilibus.

6. Dei prædicationem in gutture, & gladium in manu habentes accipiem:

7. Ad sumendum de gentibus supplicium, ad capiendas de populis poenas:

8. Ad eorum reges catenis, ad nobiles vinculis constringendos ferreis.

9. Ad exercendum præscriptum in eos iudicium quod sit omnibus eius piis ornamento. Haleluia.

PSAL. CL.

Ad Iouæ laudes canendas omnes inflammans omni musico instrumento Vates.

Haleluia.

1. **L**audate Deum in eius fano: laudate in eius potestatis æthere.

2. Hunc ex eius virtutibus, hunc secundum eius excellentem laudate magnitudinem.

3. Hunc tubæ clangore, hunc nablis & citharis laudate.

4. Hunc tympanis & choris, hunc laudate fidibus & modulis.

5. Hunc vocalibus cymbalis, hunc tinnientibus laudate cymbalis.

6. Omnia Iouam laudent animantia. Haleluia.

Hactenus ex Hebræo.

Quod sequitur carmen, apud Græcos extat extra centum quinquaginta carminum numerum, & Davidi adscribitur, quum singulari certamine cum Golia pugnasset.

H 3

1. Quum

1. **Q**Uum fratrum
meorum infi-
mus, & paternæ fami-
liæ natu minimus, pa-
scerem mei patris oves,
2. Feci meis manibus
instrumentum, meisque
digitis psalterium con-
cinnaui.
3. Quod quis meo Do-
mino renunciauit? ipse
ipse Dominus exau-
dit.
4. Ipse me suo misso
nuncio, a mei patris
ouibus abduxit, suoque
victorio inunxit oleo.
5. Quumque mei fra-
tres pulchri magnique
forent, non tamen pro-
bavit eos Dominus.
6. Ego ad congregien-
dum cum Palæstino illo
processi: qui quum me
per suos deastros exe-
craretur,
7. Ego ipsius ense stri-
cto, ei caput abscidi, &
Israelitarum ignomi-
niam aboleui.

SOLOMONIS PRO- VERBIA.

CAP. I.

*Qui sit verbi diuini vsus.
Qui verus Dei timor. Que-
relæ sapientiæ a cunctis
neglectæ, Subsannato-
rum excidium.*

I. **S**olomonis Dauidis
filii Israelitarum
regis sententiæ.

2. Ad sapientiam disci-
plinamque discendam,
ad intelligenda scite di-
cta,

3. Ad adipiscendam in-
genii disciplinam, iusti-
tiam, æquitatem ac pro-
bitatem.

4. Ad conciliandam in-
cautis cautionem, iuue-
nibus doctrinam ac so-
lertiam.

5. Audiendo sapiens e-
ruditione crescit, & pe-
ritus industriam com-
parat,

6. Ad sententias ac ora-

tionem, ad dicta & ob-
scuras quæstiones sapi-
entum intelligendas.

7. Iouæ metus caput
est scientiæ : sapienti-
am disciplinamque stul-
ti contemnunt.

8. Audi, mi fili, disci-
plinam patris tui, neue
matris tuæ doctrinam
desere :

9. Nam ea tuo capiti
gratiam, colloque tor-
quem præstabunt.

10. Fili mi, si te alli-
cient improbi, ne obse-
quere :

11. Si dicent : Comita-
re nos : insidiabimur
sanguini : occulti obser-
uabimus infantes sine
causa :

12. Eos viuos integros-
que deuorabimus, sicut
Orcus humatos :

13. Omne genus pre-
tio-

tiosas opes nacti, replebimus nostras domos spoliis:

14. Tu sortem tuam conferes nobiscum: vnam cruinenam omnes habebimus:

15. Fili mi, ne habeto cum eis iter: contine tuum pedem ab eorum tramite,

16. Quorum pedes ad malum currant, & ad sanguinem fundendum properent.

17. Frustra autem tenditur rete ante oculos cuiusquam alati.

18. Illi quidem suo ipforum sanguini insidiantur, suam ipforum vitam insidentes.

19. Eiusmodi est omnis auari mos, ut ei, in quo est, vitam adimat.

20. Vociferatur in foro sapientia vicationem vocem edens apud frequentiores turbas:

21. Clamat in portarum ingressibus per

urbem, sic verba faciens:

22. Quousque imperiti amabitis imperitiam: & scurræ scurrilitatis erunt cupidi? & stulti scientiam oderint?

23. Conuertite vos ad castigationem meam, quæ vos afflabo spiritu meo, vobis mea dicta demonstrans.

24. Quandoquidem clamantem me respuitis, nec quisquam me manum intendente attentus est,

25. Et omne meum consilium rescinditis, castigationemque repudiatis, ego vicissim in vestro exitio ridebo, illudens quum venerit pavor vester.

26. Quum venerit & aderit quasi quædam vastitas ac tempestas pavor, exitiumque vestrum,

27. Quum vos inuasert angustia atque necessitas,

28. Tunc

28. Tunc inuocantes me non exaudiam, nec mihi inuigilantes me inuenient, quoniam exoffi scientiam,

29. Iouæ metum non elegerint, & meum renuentes consilium, omnem castigationem meam fuerint aspernati.

30. Itaque suarum actionum fructu vescentur, suisque saturabuntur consiliis.

31. Nam imperitos sua occidet peruersitas, stultosque sua perdet felicitas.

32. At qui me audiet, is tutus aget, quietus a pauiore mali.

CAP. II.

Sapientia retinenda. Ab ea Dei veneratio. Sapientia scientiaque diuina dona. Ducens ad loquam sapientia. Piorum vita, mors impiorum.

1. **M**I fili, si mea dicta præceptaque admittes, ac apud te condes,

2. Præbens aurem sapientiæ, applica animum ad prudentiam.

3. Nam si intelligentiam vocabis, si prudentiam voce tua interpelabis,

4. Si eam vt argentum atque pecuniam quæres ac vestigabis,

5. Ita Iouæ metum percipies, Deique cognitionem inuenies.

6. Etenim Ioua dat sapientiam, ex eius ore scientia est atque prudentia,

7. Isque probis profectum reſeruat, protegens gerentes se sincere,

8. Mores æquos piorumque suorum institutum tuens atque conseruans.

9. Ita iustitiam, ius, æquitatem, omnes bonas artes tenebis.

H 5

10. Si

10. Si tibi sapientia in mente infederit, animoque tuo placuerit scientia,

11. Te solertia & prudentia custodiet ac tuebitur,

12. Te contra malos mores defendens, contra peruerse loquentes homines,

13. Qui omiffis certis semitis, per tenebrosas gradiuntur vias:

14. Qui malefacere gaudent, exultantes in peruersitate mala:

15. Qui prauis perditisque sunt moribus & institutis.

16. Te ab aliena ac non tua muliere defendet, quæ verbis utitur blandis,

17. Quæ iuuentutis suæ ducem deferit, fœderis Dei sui oblita,

18. Cuius domus atque mores ad mortem & ad manes sunt proeliues,

19. Ita, vt eorum, qui

ei congregiuntur, nullus redeat, aut vitæ vias assequatur.

20. Vt bonorum gradiare via, iustorumque semitas custodias.

21. Nam probi integrique terram incolent, in ea superstites.

22. At impii perfidiosi que ex terra funditus exterminabuntur.

CAP. III.

A diuino eloquio vita. Sperandum a Deo. Aequo animo ferendæ a loua calamitates. Sapientia laudes quantæ. Charitatis regulæ. Impiorum infelicitas, piorumque beatitudo.

1. **F**ili mi, disciplinam meam ne obliuiscere, mea que præcepta mente retine:

2. Nam tibi longum æuum vitæque annos & pacem conciliabunt.

3. Noli benignitate & fide destitui: eas & col.

collo tuo illiga, & tabulæ mentis inscribe,

4. Et gratiam ingeniumque bonum inuenies tum apud Deum, tum apud homines.

5. Confide Iouæ toto corde, neue tuæ prudentiæ innitere:

6. Eum in omnibus tuis actionibus agnosce, & is tua diriget instituta.

7. Ne tibi videare sapiens, metue Iouam, malumque declina:

8. Erit hoc tibi pro umbilici medicina, proque membrorum aspersione.

9. Honora Iouam tuis facultatibus totiusque prouentus primitiis,

10. Et implebuntur horrea tua copia, mustoque tua torcularia circumfluent.

11. Iouæ disciplinam aut castigationem, filii mi, ne respue, neue fastidi:

12. Nam quem amat Ioua, & quo sicut pater filio delectatur, eum castigat.

13. O felicem hominem, qui sapientiam prudentiamque inuenit ac obtinuit:

14. Nam melior est eius negotiatio ac prouentus, quam argentum, aut obrizum.

15. Ea est gemmis pretiosior, nec quicquam possis expetere, quod sit cum ea comparandum.

16. Ei ad dextram est æui longitudo, ad sinistram diuitiæ & gloria.

17. Eius viæ semitæque omnes amœnæ sunt atque pacatæ.

18. Ea vitalis arbor est ipsam tenentibus: qui que eam prehenderunt, beati sunt.

19. Sapientia Ioua terram fundauit, prudentia cœlum condidit.

20. Eiusdem scientia

funduntur profunda, &
rore fluit æthra,

21. Mi fili, ne recedant
ab oculis tuis, tene ra-
tionem ac industriam,

22. Et hæc erunt ani-
mæ tuæ vita, colloque
gratia.

23. Ita tutus iter facies,
neque pes tuus impin-
get:

24. Si cubabis, non pa-
uebis, cubansque suaui-
ter dormies.

25. Non tu repentinum
terrorem, non veniens
ab impiis damnum for-
midabis.

26. Nam Ioua tibi ad-
latus aderit, tuumque
aderit, tuumque pe-
dem custodiet, ne capia-
tur.

27. Ne alteri suum bo-
num denega, quum tibi
sit in manu facere:

28. Ne alteri dicito, vt
abeat, deinde redeat, te
ei cras daturum esse,
quum sit penes te: G. ne-
scis enim quid crastina
pariet.

29. H. Ne machinare
alteri malum, quum is
apud te securus agat.

30. Ne contende cum
quoquam sine causa, qui
de te male meritus non
fit.

31. Ne æmulare homi-
nem inhumanum, aut
vllam eius viam eligito:

32. Nam ab improbis
abhorret Ioua, & cum
probis arcana sua com-
municat.

33. Infelicitat Ioua do-
mos impiorum, & iu-
storum sedes fortu-
nat.

34. Derisoribus se de-
rifo rem præbet, & fa-
cit humilibus gratiam.

35. Gloriam sapientes
obtinebunt: at stulti au-
ferent infamiam.

CAP. IV.

*Quæ sapientia, quæue i-
psius via. Impiorum vi-
tanda consuetudo. Io-
nanum eloquium colen-
dum.*

1. **A** Udite, filii, discipli-
nam patris, & este
ad discendam pruden-
tiam intenti.

2. Nam bonam erudi-
tionem vobis trado, no-
lite doctrinam meam
relinquere.

3. Nam quum me pa-
ter meus filium haberet
delicatum, matri meæ
charissimum, erudiebat
me huiusmodi verbis:

4. Concipe mente di-
cta mea, conserua mea
præcepta, & viues.

5. Compara sapienti-
am, compara pruden-
tiam, noli orationem
meam obliuisci, aut ab
ea deflectere.

6. Ne eam relinque, &
te conseruabit: ama
eam, & te tuebitur.

7. Principio sapiendi
compara sapientiam, &
summa ope compara
prudentiam.

8. Eam extolle, & ipsa
te euehet: te decorabit,
si eam fueris amplexa-
tus.

9. Addet tuo capiti ad-
ditamentum gratiæ: te
decoris corona muniet.

10. Audi, mi fili, & ad-
mitte mea dicta, & tibi
vitæ prorogabuntur an-
ni, G. vt multas habeas
viuendi vias.

11. Nam H. per sapien-
tiæ viam dirigo te, per
rectos ducens tramites:

12. Quum incedes, non
prementur tua vestigia:
& si curre, non impin-
ges.

13. Ita teneto discipli-
nam, ne remittas: retine
eam, nam ea est vita tua.

14. Per impiorum se-
mitam ne ito, ne te in
malorum via iactato.

15. Eam euitato: per
eam ne transito: declina
eam ac præteri.

16. Etenim non dor-
miunt, nisi malefece-
rint: insomnesque sunt,
nisi damnum dederint:

17. Vescuntur enim pa-
ne impietatis, & iniusti-
tiæ vinum bibunt.

18. At iustorum via lu-

cis modo splendet, magisque lucentis vsque ad conditum diem.

19. Impiorum via quasi caligo est, qui quo impingant nesciunt.

20. Fili mi, attende verbis meis, præbe meis dictis aurem.

21. Ne recedant ab oculis tuis, ea penitus in mente tua custodi.

22. Nam hæc salutaria sunt iis, a quibus inuenta sunt, & toti eorum corpori salubria.

23. Omni cura tuere mentem tuam, nam ex ea vitæ est origo.

24. Aufer a te prauitatem oris, labrorumque peruersitatem procul a te remoue.

25. Oculos habeto æquum intuentes, & lumina recte prorsum directa.

26. Libra pedum tuorum callem, omnesque viæ tuæ certæ sint.

27. Nec ad dextram deflecte, nec ad læuam,

abstine pedes tuos a maleficio.

28. G.L. Dextras enim vias nouit Deus, sinistra vero sunt peruersæ.

29. Ipse vero diriget tuas semitas, tuosque gressus feliciter promouecit. H.

CAP. V.

Fornicatio vitanda, Profusio mala. Desides incusati. Coniux diligenda.

1. **F**ili mi, attende sapientiæ meæ, accommoda aurem meæ prudentiæ,

2. Vt industriam custodias, & tuis labiis tueare scientiam.

3. Nam fauo fluunt alienæ labra, eiusque fauces oleo sunt molliores:

4. Sed eius exitus tam est amarus, quam absinthium, tamque acutus, quam gladius anceps.

5. Eius pedes ad mortem descendunt, eius vestigia tendunt in Orcum.

6. Vitæ viam non librat,

brat, errantibus nescio
quo eius itineribus.

7. Quare, nati, audite
me, & ab oris mei dictis
ne recedite.

8. Procul ab ea iter fa-
cito, neue ad eius ædi-
um fores accedito,

9. Ne honorem tuum
aliis, ne tuos annos ad-
dicas crudelibus.

10. Ne tuis facultatibus
fatientur alieni, sintque
tui labores in peregrina
domo,

11. Et tu postremo tuo
corpore, victuque con-
sumpto gemas,

12. Atque ita dicas: Cur
odi disciplinam, & ca-
stigationem animo fa-
stidiui?

13. Nec magistrorum
meorum dictis obtem-
peraui: nec præceptori-
bus aurem præbui?

14. Prope modum sum
in omnibus malis, in
medio vulgo atq; cœtu.

15. Bibe ex tuis cisternis
aquam & latices, & ex
medio tuo puteo:

16. Scateant aquæ riuus
fontes tui foris viciatim,

17. Quos tu solus ha-
beas, non etiam alieni
tecum.

18. Sit tuus fons felix,
& fruiere tuæ iuventutis
vxore,

19. Amabili cerua, le-
pidaque dama, cuius te
omni tempore irrigent
vbera, cuius amore po-
tiare semper.

20. Cur autem potiare,
mi fili, aliena? cur in
gremio non tuæ hæ-
reas?

21. Quum ob oculos
positas habeat Ioua vias
hominis, & eius gressus
libret omnes.

22. Ipse suis criminibus
capitur impius, suo-
rumque peccatorum
restibus implicatur,

23. Moriturus sine cor-
rectione, & suam tan-
tam luiturus infaniam.

CAP. VI.

*Sponsoris partes. In
desidiam, derisionem. In-
uisa Iouæ quæ sint. Ad*

ver.

verbum Dei cohortatio.
Fornicatio pessima.

1. **F**ili mi, si alteri fide-
 iusseris, & alii ma-
 num præbueris,

2. Irretitus es oris tui
 verbis, captus es oris tui
 verbis.

3. Hoc agendum, effice
 mi fili, vt libereris, qui
 veneris in alterius ma-
 num,

4. I, infla, vrge alte-
 rum, ne concede tuis o-
 culis & palpebris so-
 mnium & soporem:

5. Elabere veluti ca-
 prea de manu, aut vt a-
 uis e manu aucupis.

6. Audi formicam,
 piger, aspice eius mores,
 vt sapias:

7. Quæ quum recto-
 rem, præfectum, aut
 dominum non habeat,

8. Condit æstate vi-
 ctum suum, congerit in
 messe alimentum.

9. G. Aut apem adi, &
 disce, quam operosa fit,
 quamque augustum o-
 nus exerceat.

10. Cuius laboribus &
 reges & priuati vescun-
 tur salubriter,

11. Eaque omnibus est
 & amabilis & illustris:

12 Et quamuis viribus
 infirma sit, sic tamen sa-
 pientiæ studio promouit

13. H. Quousque piger
 cubabis? quando ex isto
 somno surges?

14. Paulisper dormien-
 do, paulisper dormitan-
 do, paulisper manus ad
 quietem complicando,

15. Veniet tibi more
 viatoris aut hominis
 scutati indigentia ac e-
 gestas.

16. G.L. Sin autem im-
 piger fueris, veniet vt
 fons messis tua, egestas
 autem procul aufugiet,
 vt cursor.

17. H. Homo impro-
 bus, vir nequam, ore
 peruerso graditur,

18. Oculis annuit, lo-
 quitur pedibus, docet
 digitis suis,

19. Peruersitate mentis
 machinatur malum, se-
 rens

rens omni tempore dis-
fidia.

20. Itaque de improui-
so veniet eius exitum,
repentina & irremedia-
bili clade.

21. Sex ac septem sunt,
quæ perosus Ioua ani-
mo abominatur:

22. Elatos oculos, lin-
guam mendacem, &
manus infontem fun-
dentes sanguinem,

23. Mentem improbos
conatus machinantem,
pedes veloces ad cur-
rendum ad maleficium,

24. Falso loquum te-
stem, vanum & seren-
tem inter fratres dissi-
dia,

25. Retine, mi fili, pa-
tris tui præceptum, ne-
ue omitte matris tuæ
disciplinam.

26. Ea semper alligata
pectori & collo annexa
habeto.

27. Hæc te ambulan-
tem ducant, hæc cuban-
tem custodiant:

28. In hac meditatione

experrectus versare
(nam præceptio & di-
sciplina lucerna est at-
que lux, & vitæ via est
disciplinæ castigatio.)

29. Vt a mala foemina,
a blanda alienæ lingua
caueas,

30. Neue eius pulchri-
tudinem animo concu-
piscas, aut eius capiare
palpebris.

31. Nam meretrix & li-
bidinosa mulier, quum
valeat ipsa vnum pa-
nem, preciosam vena-
tur animam.

32. Scilicet fouebit
quisquam ignem in
gremio suo, vt non eius
crementur vestimenta?

33. Aut ingreditur
per carbones, nec eius
pedes adurentur?

34. Sic est, qui cum al-
terius vxore congredi-
tur, vt non impune fe-
rat quisquis eam atti-
gerit.

35. Non tractatur con-
tumeliose vir, qui fura-
tus est, vt appetitioni fa-

tisfa-

tisfaceret, quum esuriret.

36. Deprehensus quidem reddit septuplum, soluit vel omnes suæ domus opes.

37. Qui cum muliere adulterat, mente captus est, perdit ipse se, qui id facit,

38. Plagas & ignominiam inuenit, eius probro nunquam delendo.

39. Nam obtreptione furens vir nihil parcat in vlciscendo,

40. Nullius habet redemptionis rationem: & quamuis multa dones, renuit.

CAP. VII.

Ad Sapientiam exhortationes, scorti discrimina, ingenia, in ea re præsidium.

1. **F**ili mi, audi mea dicta, meaque præcepta apud te conde.

2. Custodi mea præcepta, vt viuas, meamque disciplinam tanquam o-

culorum tuorum pupillam.

3. Ea & digitis alligata, & in tabula cordis inscripta habeto.

4. Apella sapientiam fororem tuam, & prudentiam voca cognatam,

5. Cauendo alienam & non tuam mulierem blandiloquam.

6. Quum per fenestram ædium mearum, per transfennam prospicerem,

7. Vidi inter imperitos, animaduerti inter iuuenes excordem adolescentem,

8. Transeuntem per angiportum apud angulum,

9. Et versus illius ædes gradientem sub vespertinum diei crepusculum, in noctis obscuritate atque caligine.

10. Et ecce ei obuiam mulierem habitu meretricis, & mente astutam.

11. Gar-

11. Garrula erat, profligata, cuius pedes domini non habitarent:

12. Nunc in foro, nunc in vicis & passim in angulis infidiari,

13. Hæc illum prehensum suaviata impudenti vultu sic alloquitur:

13. Rem diuinam pro salute feci, hodie solui vota mea,

15. Ideoque tibi obuiam egressa sum, tuum vultum videre maturans:

16. Itaque te inueni. Stragulis strauit lectum meum picturatis textis Ægyptiacis.

17. Suffui cubile meum myrrha, aloe & cinnamomo.

18. Ades, circumfundamur amplexibus usque in crastinum, indulgeamus amoribus.

19. Nam vir abest domo, longum iter ingressus, ferens secum fiscum

pecuniæ, reuersus domum ad solennem diem.

20. Hac orationis suæ copia, verborumque blandimentis, illum pellexit ac impulit, ut se confestim sequeretur,

21. Ut bos ad cædem vadit, aut compede coercetur infans,

22. Donec transfigat ei sagitta iecur, quemadmodum properat avis ad laqueum, nesciens, hic agi suam vitam.

23. Quamobrem nati audite me, & oris mei verbis attendite.

24. Noli mentem ad illius vias inclinare, aut in eius errare semitis.

25. Nam multos fauciatos deiicit, & ingens est tam multorum ab ea cæforum copia.

26. Eius domus via est ad inferos, in lethi penetralia deferens.

CAP. VIII.

Sapientiæ elogia.

1. **C**lamat videlicet sapientia, & prudentia vocem emittit:

2. In tumultorum vertice, ad viam inter semitas, astans apud portas,

3. In vrbis faucibus, in hostiorum aditu vociferatur.

4. Ad vos homines clamor, humanum genus appello.

5. Discite imperiti caliditatem, & stulti discite cordati esse.

6. Audite: nam nobilia loquor, & de virtute verba facio.

7. Nam vera faucibus fono, impietatem labiis abhorrens.

8. Inest in omnibus verbis oris mei iustitia citra prauitatem aut peruersitatem,

9. Suntque omnia intelligentibus & scientiam assequutis certa atque recta.

10. Accipite disciplinam meam ac scientiam, potius quam argentum aut aurum lectissimum.

11. Nam melior est sapientia gemmis, cum hac quæcunque expetuntur non sunt conferenda.

12. Ego sapientia calide dego, & solertiæ cognitionem inueni.

13. Iouæ metus est odisse malum: superbiam, arrogantiam, malos mores, & os peruersum odi.

14. Meum est consilium & ratio: ego prudentia sum: mea est fortitudo.

15. Per me reges regnant, & gubernatores iusta sciscunt.

16. Per me principes imperant, illustresque sunt omnes orbis præsides.

17. Ego amatores meos amo: meque qui diligunt.

ligenter quærunt, inueniunt.

18. Me penes sunt diuitiæ & gloria, firmæ opes & iustitia.

19. Melior est meus fructus auro atque obri-
zo, meusque prouentus
argento lectissimo.

20. Per iustitiæ viam,
per medios iuris traini-
tes duco.

21. Vt rem meis ama-
toribus donec possi-
dendam, eorumque cel-
las referciam.

22. Me Ioua principio
sui instituti habuit, iam
olim ante sua opera.

23. Ab omni æternita-
te constituta fui princi-
pio ante ortum terræ.

24. Quum profunda
non essent, ego genita
eram, quum aqua gra-
uidi fontes non essent.

25. Priusquam defixi
montes essent, ante col-
les ego genita fui.

26. Quum nondum
terram & fora & humi
mundanæ caput fecisset,

27. Quum cœlum con-
deret, ego aderam,
quum globum supra
profunda circinaret,

28. Quum æthera su-
perne firmaret, quum
profundi fontes stabili-
ret,

29. Quum mari legem
diceret, ita vt aquæ eius
præscriptum non transi-
rent, quum iaceret fun-
damenta terræ,

30. Ei ego fidelis ade-
ram, quotidiana volu-
ptate fruens, ludens co-
ram eo iugiter, ludens
in orbe eius terræ:

31. Et mihi voluptati
est, esse cum hominum
genere.

32. Quare nati audite
me, cuius instituta qui
conseruant, beati sunt,

33. Audite disciplinam
& sapite, neue negligentes
este.

34. Beatus homo, qui
me audit, excubans ad
meas fores quotidie, ob-
seruando ostiorum po-
stes meorum.

35. Nam

35. Nam qui me inuenit, vitam inuenit, & obtinet a Ioua fauorem.

36. At qui in me peccat, is vitæ suæ facit iniuriam: quicumque me oderunt, mortem amant.

CAP. IX.

A IX. Capite ad XXXI. argumenta confici non possunt, ea est promiscuorum sensorum confusio.

1. **S**apientia domum suam extruxit, excisis septem eius columnis:

2. Victimam suam immolauit, vinum libauit, instruxitque mensam,

3. Et dimissis pedisequis suis clamat ex vrbe arce summa:

4. Qui imperitus est, huc diuertat: amentes adeste (inquit eis.)

5. Vescimini meo pane, meæque libationis vinum bibite.

6. Desinite incauti esse, & viuetis, G. æternum-

que regnabitis, & quaerite prudentiam, vt viuatis, H. & per prudentiæ viam ambulate.

7. Qui scurram arguit, despectionem: qui castigat impium, maculam sibi conflat.

8. Ne castiga scurram, ne te oderit: castiga sapientem, & amabit te.

9. Da sapienti, & sapiet magis: doce iustum, & doctrinam acquirat.

10. Sapientiæ principium est Iouæ metus, & scientia sanctorum est prudentia.

11. Nam per me tua ætas prorogabitur, tibi que vitæ addentur anni.

12. Si sapias, sapias tibi: sin scurraberis, ipse solus lues. G. Filius eruditus sapiens erit, & vefano vtetur famulo.

13. Qui mendaciis nititur, ventos pascit atque idem volantes sectatur aues.

14. Reliquit enim suæ vineæ vias, & a prædii sui

fui orbitis aberrat, ac per aridam solitudinem siticulofamque terram graditur, & manibus congerit sterilitatem.

15. H. Mulier vefana, garrula, pellax, omnium ignara, sedet pro foribus fuæ domus in fella in edito vrbis loco,

16. Vocans iter habentes qui recta viam eunt (qui incautus est, defleat huc) & amentem sic alloquens:

17. Furtiua aqua dulcior est, & clandestinus panis suauior.

18. Ille vero nescit, ibi manes esse, & eius inuitatos in imo Orco, G. Verum refili, neue cunctatus fueris in eius loco, neue ad eam oculum adieceris.

19. Sic enim transibis in alienam aquam, & alium fluuium traicies.

20. Ab aqua vero aliena abstineto, neue ex alieno fonte biberis, vt longo viuas tempore,

multorumque annorum vitam consequare. H.

CAP. X.

Solomonis sententiæ.

1. Filius sapiens patrem exhilarat: stultus filius matris suæ mœror est.

2. Nihil profunt improbe parta: at iustitia a morte defendit.

3. Non finit fame laborare Ioua hominem iustum, at impiorum noxas repellit.

4. Egestatem parit remissa manus, strenua manus ditat.

5. Æstate congerit filius industrius: in messe stertit filius pudendus.

6. Felicitas capiti iusti: at impiorum os tegit inhumanitatem.

7. Iusti memoria fausta est: at impiorum nomen foetet.

8. Cui cor sapit, is admittit præcepta: cui vero labra desipiunt, vapulabit.

9. Qui

9. Qui bona fide graditur, tuto graditur: qui vero peruerse se gerit, deprehendetur.

10. Qui nictat oculo, negotium faceffet, & stultus labiis vapulabit.

11. Vitæ fons est os iusti: impiorum os tegit inhumanitatem.

12. Odium contentiones excitat: charitas omnia peccata tegit.

13. In labiis prudentis inuenitur sapientia: at dementis tergo virga.

14. Sapientes celant quod sciunt: stulti ori imminet contusio.

15. Diuitis opes sunt eius urbs potentiæ: tenuium verberatio est ipsorum egestas.

16. Iusti opus ad vitam, impii foetus ad peccatum tendit.

17. Ad vitam tendit, qui disciplinam custodit: sed qui reprehensionem relinquit, errat.

18. Tegunt odium labra mendacia, & qui

profert infamiam, is infanus est.

19. In verborum multitudine non abest peccatum: & qui labia su cohibet, sapit.

20. Lectum argentum est lingua iusti: cor impiorum parui est.

21. Iusti labra multo pascunt: stulti vecordi moriuntur.

22. Iouæ fauor ipse locupletat, nec vllam secum affert molestiam.

23. Infano pro ludo est scelus facere: homin prudenti res est seria.

24. Quod horret impius, id ei accidet: & quod sperant iusti, dabitur.

25. Prætereuntis ritis procellæ perit impius: at iustus æternum fixus est.

26. Quod acetum dentibus, quod oculis fumus est, id est piger iis, quibus mittitur.

27. Iouæ metus ætatem conciliat: at impiorum

piorum anni decurtantur.

28. Iustorum expectatio gaudium est : at impiorum spes perit.

29. Et integris firmamento, & maleficis detrimento est Iouæ institutio.

30. Iustus nunquam commouebitur : at impij terram non incolent.

31. Iusti os sapientiam propagat : at peruersa lingua excindetur.

32. Iusti labia fauorem, os impiorum peruersitatem scit.

CAP. XI.

1. **F**Raudulentam trutinam abominatur Ioua : eidem placet pondus perfectum.

2. Vbi adest superbia, adest & despectio : at modestiæ comes est sapientia.

3. Probos sua ducit integritas : perfidos sua perdit malitia.

4. Nihil profunt opes tempore supplicij : at iustitia defendit a morte.

5. Integri iustitia eius viam dirigit : at impietate sua cadit impius.

6. Sua probos iustitia defendit : perfidi improbitate capiuntur.

7. Moriente homine impio, perit spes, interitque iniustorum expectatio.

8. Iustus ex periculo liberatur, eique succedit impius.

9. Ore simulator perdit alios : at iusti scite liberant.

10. Iustorum bono exultat ciuitas, & impiorum interitu triumphat.

11. Proborum benedictis euehitur ciuitas, & impiorum ore euertitur.

12. Alios spernit amens : prudens vero tacet.

13. Qui se garrulum præbet,

bet, detegit arcanum : sed qui fidelis est animi, rem tegit.

14. Industriæ defectu cadit populus : at in consultorum multitudine salus est.

15. Malo mulctatur, qui pro altero fideiubet : qui vero fideiussores odit, tutus est.

16. Mulier venusta gloriam, feroces diuitias comparant.

17. Bene de se ipso meretur homo benignus : inclemens autem semetipsum perturbat.

18. Impius facit opus fallax : sed ferentis iustitiam certa merces est.

19. Vt iustitia ad vitam, sic mali sectator ad mortem suam tendit.

20. Abominatur Ioua mente peruersos, eisdemque placent bene morati.

21. Manus manum comitans non immunis erit mali : sed iustorum semen euadet.

22. Monile aureum in rostro suis est mulier formosa, eademque socors.

23. Iustorum cupiditas est duntaxat bonum : impiis expectandum est supplicium.

24. Est, qui largitur, & tamen fit copiosior : est, qui præter æquum parcit, & tamen fit indigentior.

25. Qui munificus est, reddetur vnctior : & qui irrigat, ipse quoque irrigabitur.

26. Qui far retinet, eum vulgo execrantur qui vendit, huius capiti fausta exoptant.

27. Qui bono inuigilat, quærit fauorem : qui malo studet, id ei continget.

28. Qui suis diuitiis confidit, cadet : qui malo studet, id ei continget.

28. Qui suis diuitiis confidit, cadet : at iusti
fron-

frondium more vernabunt.

29. Qui fortunas suas conturbat, possidebit ventum, seruietque stultus cordato.

30. Iusti fructus est vitalis arbor, animosque capit sapiens.

31. Etiam iustus in terris punitur, nedum impius & improbus.

CAP. XII.

1. **Q**ui correctionem amat, scientiam amat: qui vero reprehensionem odit, stolidus est.

2. Bonus a Ioua fauorem impetrabit: sed flagitiosus homo ab eo damnabitur.

3. Non erit fixus homo in impietate: at iustorum stirps erit immota.

4. Strenua mulier mariti sui ornamentum est: at pudenda, est quasi quoddam pus in eius membris.

5. Iustorum cogitata æqua, impiorum commenta fraudulenta sunt.

6. Impiorum verba insidiantur sanguini: at proborum os eum defendit.

7. Euerfi peribunt impii: at iustorum domus stabit.

8. Ob suam industriam laudatur homo: sed vecors est despectui.

9. Præstat ignobilis, qui seruum habet, quam nobilis, qui victu caret.

10. Habet rationem iustus vel iumentum suum: impiorum affectiones sunt inclementes.

11. Qui suam colit humum, saturabitur victu: sed qui ignauos imitatur, excors est.

12. Cupit impius, quod venantur mali: iustorum radix pullulabit.

13. Labiorum peccato irretitur malus: iustus ex angustiis emergit.

14. Ex oris sui fructu bonis satiabitur homo,

& suarum cuique actionum meritum rependetur.

15. Stulto sui mores probi videntur: sed sapiens audit consilium.

16. Stulti iracundia cognoscitur interim: sed cautus indignitatem tegit.

17. Qui verum eloquitur, iustitiam indicat: at falsus testis fraudem.

18. Est, qui effutit quasi gladii cuspides, at sapientum lingua medicamentosa est.

19. Labium verax perpetuo fixum est: lingua mendax momentanea.

20. Fraus est in corde machinantium malum: & salubriter consulentibus gaudium.

21. Iustos nullum lædit incommodum: impii malo pleni sunt.

22. Abominatur Ioua labra mendacia, eidemque placent, qui verum faciunt.

23. Cautus homo tegit, quod scit: insanorum

mens stultitiam prædicat.

24. Strenua manus imperat: ignaua fit tributaria.

25. In hominis mente sollicitudo mentem affligit: oratio læta exhilarat.

26. Excellit alios iustus: impios suum seducit institutum.

27. Non torrebit ignauia ferinam suam, hominis strenui pretiosæ sunt opes.

28. In semita iustitiæ est vita: via deuia ducit ad mortem.

CAP. XIII.

1. **F**ilius sapiens patris reprehensionem audit: derisor obiurgationem non audit.

2. Ex sui quisque oris fructu vescetur bono: at perfidi homines in humanitate.

3. Qui os suum tuetur, seipsum seruat: qui labiis est futilibus, huic accidet infortunium.

4. Ap

4. Appetit & caret pigrorum appetitus: strenui homines saginantur.

5. Verbum mendax odit iustus: impius putidum se turpenique præbet.

6. Iustitia bene moratos tuetur: impietas pervertit improbos.

7. Sunt, qui se diuites simulent, quum nihil habeant: sunt, qui pauperes, quum sint opulenti,

8. Hominem suæ redimunt diuitiæ: pauper non audit obiurgationem.

9. Iustorum lux exhilarat: impiorum lucerna extinguitur.

10. Superbia nihil nisi iurgia dat: consulti sunt præditi sapientia.

11. Opes nequitiae minuentur: manu congesta augebuntur.

12. Prorogata expectatio mentem cruciat: vitalis arbor est, quum adsumit optata.

13. Qui mandatum contemnit, detrimentum capiet: qui præceptum veretur, præmio afficietur.

14. Sapientis disciplina est vitæ fons, ad mortis declinandos laqueos.

15. Bonum ingenium gratiam conciliat: perfidorum mores sunt truces.

16. Cautus omnis scite agit: insanus stultitiam prodit.

17. Improbus nuntius incidet in malum: fidelis legatus est salutaris.

18. Reprehensionem declinantis comes est paupertas & despiciatio: castigationis custos honorabitur.

19. Adeptum esse, quod optaueris, recreat animum, infani maleficiorum declinationem abhorrent.

20. Qui cum sapientibus versatur, fit sapiens: infanorum familiaris malo afficietur.

21. Nocentes insequitur malum : in fontibus reddetur bonum.

22. Bonus nepotes relinquit hæredes, suntque innocenti repositæ nocentis copix.

23. Abundant victu novalia pauperum : sed sunt, quæ inique percipiuntur.

24. Qui virgæ suæ parcit, filium suum odit : qui vero eum amat, correctionem maturat.

25. Iustus ad appetitus sui satietatem comedit : impiorum venter indiget.

CAP. XIV.

1. **S**apiens mulier domum suam instruit : stulta manibus suis evertit.

2. Qui probe se gerit, louam metuit : qui ab eius institutis recedit, eum contemnit.

3. In ore stulti baculus est superbiæ : sapientes suis seruantur labiis.

4. Absque bobus præsepe mundum est, & in bouum viribus sita est prouentus copia.

5. Fidus testis non mendatur : profert falsus testis mendacia.

6. Quærens scurra sapientiam, non adipiscitur : prudenti scientia facilis est.

7. Hominis insani præsentiam euita, siquidem scitam orationem ignoras.

8. Cautorum sapientiæ est suas actiones, insanorum stultitiæ fraudes perpendere.

9. Stulti crimina loquuntur : inter probos est beneuolentia.

10. Sua cuiusque mentis animi tristitiam nouit, nec eius lætitiæ confortum est alius.

11. Impiorum domus evertetur : proborum tabernaculum vernaabit.

12. Nonnulla instituta hominibus recta videntur,

tur, quorum exitus tendit ad mortem.

13. Etiam in risu dolet mens, gaudiique exitus est angor.

14. Suis moribus & vecors satiabitur & vir bonus.

15. Imperitus quibuslibet verbis credit: cautus gressus suos perpendit.

16. Sapiens maleficium timet & declinat: infanus pergit audacter.

17. Iracundus temere agit, & versutus homo est odiosus.

18. Habent incauti stultitiam: cauti scientia ornantur.

19. Summittentur mali bonis, & impii ad iustorum fores.

20. Etiam familiari suo inuisus est pauper: diuitis amici multi sunt.

21. Contemnit alios improbus: qui miserratur inopes, is est beatus.

22. Nimirum aberrabunt,

qui malum moliantur: bonum molientium comes est benignitas atque fides.

23. Omnem laborem comitatur abundantia: labiorum verba tantum ad egestatem spectant.

24. Suae sapientibus diuitiae sunt ornamento: stultitia insanorum stultitia est.

25. Animas liberat verax testis: falsiloquus fraudulentus est.

26. In Iouæ metu tuta est potentia, eiusque filiis erit perfugium.

27. Iouæ metus fons est vitae, ad mortis declinandos laqueos.

28. In hominum multitudine sita est regis maiestas: in populi defectu occasus imperii.

29. Ad iram tardus est multae prudentiae: iracundus stultitiam enecabit.

30. Vita corporis est sana mens: membrorum pus est inuidia.

31. Qui tenui facit iniuriam, dedecorat eius conditorem, eundemque honorat, qui miseretur pauperis.

32. Sua prauitate profligabitur impius: iustus in morte sua spem habet.

33. In mente prudentis residet sapientia: in insanorum pectoribus ignoratur.

34. Gentem extollit liberalitas, populorumque benignitas est piaculum.

35. Regis oblectamentum est seruus solers: eidemque stomachum facit turpis.

CAP. XV.

1. **R**esponso mollis bilem compescit: oratio molesta iram excitat.

2. Sapientum lingua quod scit, eo bene utitur: insanorum os ebullit stultitiam.

3. Ubique sunt oculi

Iouæ speculantes malos atque bonos.

4. Sana lingua vitalis arbor est: at in qua improbitas inest, ea est animi calamitas.

5. Stultus patris sui admonitionem respuit qui castigationem feruat, is cautus est.

6. Domi iusti multe sunt facultates: in impii redditibus est conturbatio.

7. Sapientum labra spargunt scientiam, insanorum mens non item.

8. Ab impiorum sacrificio abhorret Ioua, idemque proborum precibus oblectatur.

9. Abhorret ab impii moribus Ioua, iustitiæ sectatorem amat.

10. Male mulctabitur qui viam deserit: reprehensionis os morietur.

11. Orcus & interitus Iouæ patent, ne

dum

dum humani generis mentes.

12. Non amat eum scurra, a quo castigatur: sapientes non adit.

13. Læta mens vultum exhilarat: in mentis dolore cruciatur animus.

14. Prudentis mens scientiæ studet: infanorum os stultitiam alit.

15. Tota inopum ætas mala est: sed læta mens perpetuum est conuiuium.

16. Præstat tenuitas cum Iouæ metu, quam multæ opes turbulentæ.

17. Præstant olusculi epulæ, vbi adsit charitas, quam bos altilis cum odio coniunctus.

18. Biliosus homo concertationes excitat: lentus sedat lites.

19. Pigri via est quasi spinosa sepes: proborum iter est expeditum.

20. Sapiens filius pa-

trem exhilarat: infanus homo matrem suam despiciatur.

21. Stultitia dementibus gaudio est: prudens vir recte gratitur.

22. Absque consilio iriti sunt conatus, & iidem in consiliariorum multitudine rati.

23. Gaudet homo oris sui responso, & tempestiue dictum per bonum est.

24. Tenet iter vitæ sursum prudens, vt inferum declinet orcum.

25. Superborum domum demolietur Ioua, & viduarum fines stabiliet.

26. Abominatur Ioua cogitationes malas, ei que iucunda sunt pura verba.

27. Conturbat domum suam auarus: sed qui odit dona, viuet.

28. Iusti mens medietur, quid respondendum

dum sit: impiorum os effutit mala.

29. Procul abest ab impiis Ioua, iustorumque preces exaudit.

30. Lumen oculorum mentem exhilarat: bona fama corpus saginat.

31. Auris, quæ salutarem audit castigationem, inter sapientes degit.

32. Qui admonitionem vitat, vitam suam repudiat: qui castigationem audit, cordatus est.

33. Iouæ metus est sapientiæ disciplina, & gloriam præcedit modestia.

CAP. XVI.

1. **H**ominis est mentis compositio: sed a Ioua est linguæ responsio.

2. Suæ hominibus actiones puræ videntur: sed animos componit Ioua.

3. Committe Iouæ tu-

as res, & tua conata perficientur.

4. Omnia fecit Ioua propter seipsum, etiam impios ad pœnarum diem.

5. Abominatur Ioua omnes mente superbos: manus manui iuncta non erit impunita.

6. Clementia & fide venia culpæ impetratur: & Iouæ metu declinatur in malum.

7. Quum delectatur Ioua cuiuspiam moribus, etiam eius inimicos ei pacat.

8. Præstat cum iustitia tenuitas, quam multi prouentus absque æquitate.

9. Mens hominis de eius via deliberat: sed eius gressum componit Ioua.

10. Oraculum habet in labiis rex, cuius os in iure crimen non committit.

11. Statera & trutina sunt iuris Iouæ, eiusdem.

deinque opus sunt omnia pondera.

12. Impie agere, regibus est inuisum: nam iustitia solium aptum est.

13. Placent regibus iusta labra, & probe loquentes amant.

14. Regia bilis est mortis nuntius, & eam vir sapiens diluit.

15. In serenitate vultus regis vita est, eiusque fauor est quasi quædam ferotina nubes.

16. Habere sapientiam, longe est præstantius quam aurum: & prudentiam habere, excellentius est quam argentum.

17. Proborum iter est, declinare malum: qui se ipsum curat, is viam suam tuetur.

18. Calamitatem superbia, ruinam fastus animi præcedit.

19. Præstat animum summittere cum modestis, quam spolia participare cum superbis.

20. Qui rem callet, inueniet bonum: & qui Iouæ confidit, felix est.

21. Cui mens sapit, vocatur prudens: & labiorum suauitas acquirit eruditionem.

22. Ingenium suis est vitæ fons: stultorum admonitio stultitia est.

23. Cor sapiens os suum erudit, labiisque suis peritiam conciliat.

24. Fauus mellis est amœna oratio, & animo dulcis, & corpori salubris.

25. Probantur interdum homini mores, quorum exitus tendit ad mortem.

26. Qui laborat, sibi laborat, quippe quem suum cogit os.

27. Improbus homo malum effodit, & habet in labiis quasi accensum ignem.

28. Homo peruersus dissidium excitat, & sycophantæ abalienant primates.

29. Inhumanus homo decipit alterum, & per improbam viam ducit.

30. Qui nictat oculis, improba cominiscitur: agitans labra maleficiū patrat.

31. Honestum ornamentum est canities inuenta in virtutis via.

32. Præstantior est lentus quam fortis: & qui animo suo imperat, quam qui urbem capit.

33. In gremium conicitur fors, sed a Ioua est totum eius iudicium.

CAP. XVII.

1. **M**elior est cum incolumitate buccella sicca, quam domus iurgiosis referta victimis.

2. Seruus cordatus turpi filio familiæ imperabit, & inter fratres hæreditatem participabit.

3. Aurifex argentum,

fornax aurum, corda probat Ioua.

4. Malus orationem nequam attendit: mendax improbæ linguæ obtemperat.

5. Qui pauperem deridet, eius creatorem vituperat: qui perniciæ gaudet, non feret impune.

6. Senum ornamentum sunt nepotes, & parentum decus sunt liberi.

7. Nec stultum præstabilis, nec primarium falsa decet oratio.

8. Elegans gemma est donum in oculis suorum: quocunque se vertit, proficit.

9. Qui peccatum celat, amorem quærit: & qui rem iterat, primates abalienat.

10. Centies plus absterret intelligentem obiurgatio, quam insanum plagæ.

11. Nihil nisi malum quærit contumax, in eum-

cumque immittetur
immitis nuntius.

12. Occurrat homo
potius orbæ vrsæ,
quam vesano in eius
stultitia.

13. Qui bonum malo
pensat, ab eius domo
non faceffet malum.

14. Laxat aquam prin-
ceps seditionis: ante-
quam misceatur lis, de-
ferenda est.

15. Et qui fontem ab-
soluit, & qui infontem
damnat, vtrunque æ-
que detestatur Ioua:

16. Quorsum habet in
manu pretium insanus
ad comparandam sapi-
entiam, quum sit cordis
expers?

17. G. L. Qui altam fa-
cit domum suam, quæ-
rit ruinam: & qui disci-
plinam detrectat, inci-
det in mala.

18. H. Semper diligit
amicus, & frater in ad-
uersis nascitur.

19. Demens homo ma-

num porrigit, fideiu-
bens apud alterum.

20. Qui peccatum a-
mat, rixam amat: qui
suas fores extollit, quæ-
rit cladem.

21. Qui peruersæ men-
tis est, non inueniet bo-
num: & qui praua lin-
gua est, incidet in ma-
lum.

22. Qui vesanum gi-
gnit, sibi angorem parit,
nec fatui pater gaude-
bit.

23. Mens hilaris bo-
nam reddit habitudi-
nem: at tristis animus
corpus exsiccat.

24. Munus de sinu im-
pius accipit, vt iuris vias
deprauet.

35. In vultu prudentis
est sapientia: insanorum
oculi sunt in extremo
terrarum.

26. Et patri suo mole-
stia, & genitrici acerbi-
tati est filius insipiens.

27. Nec iustos preme-
re, nec principes ferire
ob æquitatem conuenit.

28. Qui verbis parcit, trimento est, ipsiusque labra sunt eius vitæ tendicula.

29. Quamuis stultus, dum silet, sapiens habetur: qui labra sua comprimit, prudens est.

CAP. XVIII.

1. **Q**ui cupide dissociari studet, quavis ratione utitur.

2. Non delectatur insanus prudentia, sed iis, quæ corde suo volutat.

3. Vbi adest impietas, adest & contemptus: & despicationis comes est ignominia.

4. Profunda aqua sunt hominis verba: fluuius torrens est sapientiæ fluxio.

5. Habere fontis rationem non conuenit, in fontem in iure opprimendo.

6. Vefani labra veniunt in certamen, eiusque os colaphos prouocat.

7. Suum vefano os de-

8. Calumniatoris verba sunt quasi seipsum ferientis, eaque in intima viscera descendunt.

9. Etiam qui in suo negotio segnis est, germanus est decoctoris.

10. Firma turris est Iouæ nomen, in quam perfugiendo iustus protegitur.

11. Diuitis opes sunt eius firma vrbs, & quasi alta mœnia, eius quidem opinione.

12. Ante calamitatem insolescit mens hominis, & gloriam antea modestia.

13. Qui respondet, antequam audiat, id ei stultiæ & pudori est.

14. Hominis mens eius morbum sustentat, sed animum ægrum quis toleret?

15. Mens prudens scientiam comparat: sapiens

scientiam auris studet tur pauper: diues dure
respondet.

16. Hominem suum donum explicat, & reddit apud optimates quietum. 24. Necessarius necessitudini idoneus est, & haberet interdum magis amicus quam frater.

17. Innocens est primus in sua causa, sed venit alius, qui rimetur eam.

18. Controuersias fedat fors, & vehementes dirimit.

19. Offensus frater munitam urbem superat, & eiusmodi contentiones sunt arcium claustris similes.

20. Sui cuiusque oris fructu suus satiabitur venter: prouentu suorum laborum satiabitur.

21. Mors & vita in lingue potestate sunt, & qui eam amat, eius fructu vescetur.

22. Qui uxorem inuenit, bonum inuenit, & Iouæ fauorem obtinuit.

23. Suppliciter loqui-

CAP. XIX.

1. **P**Ræstat pauper integre se gerens improba labra habenti & vesano.

2. Ne vita quidem sine scientia suavis est, & qui pedibus festinat, offendit.

3. Sua hominis stultitia eius institutum euertit, & tamen is mente succenset Iouæ.

4. Opes multos parant amicos: tenuis ab amico disiungitur.

5. Testis falsus non impune feret: qui falsa eloquitur, non euadet.

6. Multi illustrium personas suspiciunt, suntque omnes liberalibus amici.

7. Pauperem omnes sui fratres oderunt, nedum

dum familiares ab eo
recedunt, verba perse-
quente, quæ nusquam
sunt.

8. Qui cordatus est, se-
ipsum amat: qui pru-
dentiam seruat, inuen-
turus est bonum.

9. Testis falsus non im-
pune feret: & qui men-
dacia eloquitur, peribit.

10. Nec vesanum deli-
ciæ, nec seruum decet
imperare principibus.

11. Intelligens homo
lenta est ira, eiusque de-
cus est ignoscere pecca-
to.

12. Similis leonini fre-
mitus est regis indigna-
tio: fauor autem quasi
ros in herbas.

13. Patris miseria est
vesanus filius: & rixosa
uxor stillicidium per-
fluens.

14. Domus & opes sunt
hæreditas patria: sed in-
telligens uxor a Ioua est.

15. Pigritia soporem in-
iicit, & ignauus homo
famebit.

16. Qui præceptionem
seruat, vitam suam ser-
uat: qui suas actiones
spernit, morietur.

17. Iouain fœnerat, qui
miseratur tenuem, ei-
que meritum rependet
ille.

18. Castiga filium tuum
dum spes est, & eum ne
care animum ne indu-
xeris.

19. Tardus ad bilem
damnum faciet: nam si
fueris euadere, iteran-
dum tibi erit.

20. Audi consilium, &
admonitionem admit-
te, vt ad extremum sa-
pias.

21. Multæ sunt in ho-
minis mente cogitatio-
nes: sed Iouæ consilium
ratum est.

22. Homini cupienda
est pietas, præstatque
pauper homini menda-
ci.

23. Iouæ metus saluta-
ris est, saturque deget
inexpertus malo.

24. Abdit piger ma-

NUM

num suam in sinu, ne ad os quidem suum eam referens.

25. Scurram feri, cautus fiet ex incauto: prudentem castiga, scire discet:

26. Patrem perdit, matrem fugat pudendus probrosusque filius.

27. Noli, mi fili, audire disciplinam a scitis dictis auocantem.

28. Testis nequam ius deridet, & impiorum os crimen absorbet.

29. Scurris paratæ sunt pœnæ, & ictus infanorum tergo.

CAP. XX.

1. **S**currile vinum, tumultuosum temetum: & quisquis eo decipitur, desipit.

2. Quasi leonis rugitus est regis terror: eum qui irritat, peccat in seipsum.

3. Homini honestum est vacare lite, cum qua stultis omnibus res est.

4. Piger, qui propter frigus non arauerit, quod petet in messe, non adipiscetur.

5. Profunda aqua est in hominis mente consilium, quod tamen vir prudens exhaurit.

6. Multi homines viri pii vocantur, sed fidelem virum quis inueniet?

7. Qui sincere se gerit iustus, beatos habet successores liberos.

8. Rex in iudiciali solio sedens, discutit oculis suis omne maleficio.

9. Quis se mente purum, quis mundum a peccato dicat?

10. Et dispar pondus, & dispar mensura, vtrumque iuxta inuisum est Iouæ.

11. Ex ingenio suo puer quoque cognoscitur, an pura rectaque futura sint eius opera.

12. Vtrumque & aurem audientem, & oculum

lum cernentem Ioua fecit.

13. Somnum ne amas, ne sis egens: aperi tuos oculos, ut satiare victu.

14. Etiam atque etiam vituperat emptor, sed digressus tum demum gloriatur.

15. Sit aurum licet & gemmarum multitudo, pretiosa quidem supellex sunt perita labra.

16. Cape vestem eius, qui pro altero spopondit, & eum pro aliis pignera.

17. Dulcis est homini panis iniquus: sed postea eius os replet calculis.

18. Cogitata consilio compone, & considera te gere bellum.

19. Enunciat arcanum, qui se loquacem præbet: cum pellace noli contrahere.

20. Qui suo patri matriue imprecatur, huius lumen extinguetur in mediis tenebris.

21. Patrimonium principio properatum, ad extremum erit infortunatum.

22. Ne statue iniuriam rependere: expecta Iouam, qui te vindicet.

23. Iouæ inuisa sunt disparia pondera: fraudulenta trutina res est non bona.

24. A Ioua pendent viri gressus, & quis hominum viam suam perspiciat?

25. Detrimentosum est homini vorare sacrum, deinde vota quærere.

26. Profligat impios rex sapiens, & in eos vertit equuleum.

27. Iouæ perspicuus est hominis spiritus, omnia intima viscera perscrutanti.

28. Clementia fidesque regem tuentur, eiusque solium nititur clementia.

29. Iuuenum decus vires sunt: senum maiestas canities.

30. Pla-

30. Plagarum vibices, & in viscera penetrantes ictus emendant malos. un inuertit, is inuisus est: puri opus probum est.

CAP. XXI.

1. **A** Quæ vnda animus regis est in manu Iouæ, eum, quocunque libet, inclinat.

2. Sui cuique mores probantur, sed Ioua mentes componit.

3. Iustum æquumque facere, Iouæ acceptius est quam sacrificium.

4. Supercilium, animique fastus sunt impiorum luminis piaculum.

5. Strenuorum conatus duntaxat ad abundantiam: omnes autem temerarii ad egestatem spectant.

6. Rem facere lingua mendaci, friuola vanitas est mortem quærentium.

7. Impios suum terret periculum, quoniam æquum facere nolunt.

8. Qui homo negoti-

9. Præstat in angulo tecti degere, quam vxorem habere rixosam & domum communem.

10. Animus impii maleficium cupit, erga alios in misericors.

11. Dum mulcatur scurra, sapit incautus, & sapientis successu scientiam comparat.

12. Moderatus erga genus impium iustus, impios deturbat in malum.

13. Qui aurem suam vociferationi pauperis obducit, ipse vicissim clamabit, nec exaudietur.

14. Donum clandestinum iram: munus insinuatum impotentem bilem restinguit.

15. Æquum facere, & iustis iucundum, & maleficis inamabile est.

16. Homo, qui a via moderationis decerrat, in

in Manium coetu iacebit.

17. Egens homo voluptatis amans, vini vnguentique amans, non ditescet.

18. Iustorum redemptio sunt impii, proborum permutatio sunt perfidi.

19. Satius est in deserta terra degere, quam cum vxore contentiosa ac irritabili.

20. Elegantes opes & vnguenta sunt in habitatione sapientis, ea vefanus homo abligurit.

21. Qui liberalitem clementiamque sequitur, is vitam, liberalitatem, & gloriam inueniet.

22. Fortium urbem scandit sapiens, tutamque munitionem deicit.

23. Qui suum os linguamque custodit, is seipsum contra pericula custodit.

24. Superbus petulans nomine scurra agit fauiter & superbe.

25. Sua pigrum cupiditas occidit, quoniam nolunt eius manus operari.

26. Semper cupit cupidus: at iustus largiri non parcit.

27. Impiorum sacrificia nefaria sunt, praefertim si flagitiose fiant.

28. Testis mendax peribit: sed auditor homo semper loquetur.

29. Frontem perfriquit impius homo: probus suos mores componit.

30. Non est sapientia, non prudentia, non consilium contra Iouam.

31. Paratur ad pugnam equus, sed Iouæ est victoria.

CAP. XXII.

1. **L**onge præferenda est fama diuitiis, estque argento atque auro gratia potior.

2. Diues & pauper contrarii sunt, & vtriusque tamen

tamen conditor est Ioua.

3. Cautus malum videt, & euitat: incauti pergunt, & læduntur.

4. Præmium modestiæ metuentis Iouam sunt diuitiæ, gloria atque vita.

5. Spinæ & laquei sunt in praua viuendi via: qui suam vitam curat, ea declinabit.

6. Instituendus puer est in ea viuendi ratione, a qua etiam, quum senuerit, non recedat.

7. Diues pauperibus imperat, seruitque creditori debitor.

8. Qui ferit iniquitatem, metet infortunium, sæuitiæque suæ verberare conficietur.

9. Bonus oculus fortunabitur, qui victum suum tenuibus impertiat.

10. G.L. Victoriæ honoremque parit, qui dona dat: sed idem animam aufert accipientium.

11. H. Eiice scurram, & exhibit diffidium, cessabitque lis & infamia.

12. Qui & mentis puritatem amat, & elegantis est orationis, huic familiaris est rex.

13. Ioua suis oculis scientiam tuetur, idemque perfidorum verba peruertit.

14. Dicit piger, leo foris est, in mediis vicis interficiar.

15. Gurges profundus est os alienarum, quo cadunt, quibus infensus est Ioua.

16. Annexæ est puero-
rum pectori stultitiæ,
quam castigatrix ferula
ab eo propellit.

17. Qui tenuem fraudat, vt abundet ipse, is diuiti dat, sed inde carituro.

18. Præbe aurem, & audi verba sapientum, & mentem adhibe meæ disciplinæ.

19. Sunt enim amœna, si ea in pectore custodias,

dias, & simul in labris habeas composita:

20. Quæ quidem tibi quoque hodie, vt in Ioua fiduciam habeas, ostendo.

21. Nimirum præscribo tibi magnopere considerate atque scite,

22. Demonstrando tibi certa veraciaque dicta, vt veracia dicta referas iis, qui tibi negotium mandauerint.

23. Tenuem ne diripe, quoniam sit tenuis, neue inopem opprime incuria.

24. Nam Ioua eorum causam aget, eorumque spoliatores vita spoliabit.

25. Noli amicitiam contrahere cum homine iracundo, aut cum bilioso versari.

26. Ne eius mores discas, atque ita animæ tuæ detrimentum patiaris.

27. Noli eorum esse, qui manum præbent,

qui debitorum sponsores sunt, ne, si soluendo non sis, tibi lectus tuus subtrahatur.

28. Ne summove terminum antiquum, quem tui fecere maiores.

29. Vides virum in negotio suo celerem, is regibus administrabit, non obscuris hominibus.

CAP. XXIII.

1. **Q**Uum accumbes conuiuia principi, considera, quid tibi sit appositum.

2. Et adinoue gutturi tuo cultellum, si tibi est appetentia.

3. Ne concupisce eius cupedias, qui cibus sit fallax.

4. Ne labora ditescere: ista prudentia superse-
de.

5. Scilicet in id oculos coniicies, quod non assequeris? quippe quod comparatis aquilinis alis auolat in cælum.

6. Ne

6. Ne vescere cibo hominis sordidi, neue eius cupedias concupisce.

7. Nam (vt sunt eius animi sordes) te ad edendum bibendumque invitabit ille quidem, sed animo a te alieno,

8. Quam comederis succceam, enomes, tuaque elegantia verba perdes.

9. Audiente vesano, ne loquere: nam orationis tuæ ingenium contemnet.

10. Antiquum limitem ne summove, neue in pupillorum agrum invade.

11. Nam vindicem habent potentem, qui eorum causam tecum disceptabit.

12. Adhibe mentem tuam disciplinæ, & aures verbis peritis.

13. Puerum castigatione priuare noli, quem si ferula verberabis, non morietur:

14. Tu ferula verbera-

to, & eius animam ab orco defendes.

15. Fili mi, si tibi mens sapuerit, & mihi quoque mens gaudebit:

16. Meique renes exultabunt, tuis labris recte loquentibus.

17. Improbis ne inuideto, sed semper in Iouæ metu agito.

18. Etenim tandem finis erit, nec tua spes incidetur.

19. Audi tu, fili mi, vt sapias, tuamque mentem per viam dirigas.

20. Ne sis ex vini potatoribus, carnisque liguritoribus.

21. Nam potatores liguritoresque fiunt pauperes, induitque pannos sopor.

22. Audi patrem tuum, qui te genuit, neue matrem, quæ senuerit, vilipendito.

23. Veritatem eme, non vende: sapientiam, disciplinam ac prudentiam.

24. Læ-

24. Lætitia gessit pater iusti, quique sapientem progenuit, gaudet eo:

25. Gaudeat tuus pater atque mater, & exultet tua genitrix.

26. Præbe mihi, mi fili, tuam mentem, oculique tui meis delectentur institutis.

27. Nam profundus gurges est meretrix, angustaque scrobs mulier aliena.

28. Ea fane latronum more insidiatur, & hominum perfidos conficit.

29. Cui heu? cui heu? cui iurgia? cui sollicitudo? cui vulnera impune? cui oculorum rubor?

30. Vini sectatoribus, compotationes rinatum euntibus.

31. G. Nolite vino inebriari, sed cum bonis viris H. & se probe gerentibus, G. consuetudinem habete ac versamini.

32. H. Vinum ne aspi-

ce, quia rubeat, quia in poculo colorem suum ostendet, & specie sua blandiatur.

33. Eius exitus mordeat ut coluber, & viperæ modo pungit.

34. Et oculi tui absurde videbunt, & animus inepte loquetur.

35. Erisque quasi, qui in medio mari, aut quasi qui in mali navis vertice cubet.

36. Verberatus non doleo, ictus non sentio, experrectus idem iterum requiram.

CAP. XXIV.

1. **M**alos homines ne æmulare, ne eorum comes esse concupisce.

2. Nam & corde perniciofa comminiscuntur, & labris loquuntur facinorosa.

3. Sapientia domus construitur, & prudentia componitur.

4. Et scientia refectum

ciuntur penetralia omni
genere pretiosarum &
amœnarum opum.

5. Vir sapiens potentia,
heritus homo viribus
bollet.

6. Nam industria bel-
lum geres, & in consul-
torum multitudine sita
victoria est.

7. Adeo ardua est stul-
to sapientia, vt in sena-
tu non hiscat.

8. Qui maleficia exco-
gitat, sceleratus vocan-
dus est.

9. Stulti conatus pec-
catum est, & homini
abominandus est scurra.

10. Si defetisceris in re-
bus angustis, angustæ
virtutis es.

11. Libera eos, qui ad
mortem ducuntur, qui
ad necem aguntur.

12. Quod si prætermi-
tes, quippe qui neges
istud scire te, certe
ipse mentium conditor
perspiciet, ipse animi
tui formator cognoscet,
& homines pro ipso-

rum operibus reñune-
rabitur.

13. Comede, mi fili, mel,
quod bonum est, & fa-
uum tuo palato dul-
cem.

14. Sic sapientiæ cogni-
tionem animo tuo si fu-
eris adeptus, erit præ-
mium, nec tua spes inci-
detur.

15. Ne insidiare impie
mansioni iusti, ne vasta
eius cubile.

16. Nam licet septies
G. L. in die H. cadat iu-
stus, refurgit: quum im-
pii corruant in malum.

17. Inimici tui casu ne
gaudeto, ne eius lapsu a-
nimo exultato.

18. Ne id videns Ioua,
improbet, & ab illo i-
ram suam auertat.

19. Noli ob malos in-
dignari, aut impiis in-
uidere.

20. Nam non habebit
malus posteritatem: im-
piorum lux extingue-
tur.

21. Time Iouam, mi
K fili,

fili, & regem : cum inconstantibus ne habeto commercium.

22. Nam insperatum venit ab eis exitium, incognita omnibus vtriusque sæuitia.

23. G. Præcepta seruans filius erit extra perniciem, quæ ubi acceperit, nullum regi mendacium dicito, nihilque falsum lingua sua promito.

24. Gladius est lingua regis, non carnea : ei quisquis traditur, conteritur.

25. Nam si ea incanduit, cum nervis homines consumit, hominumque ossa exest, & quasi flamma comburit, ita, ut aquilarum pullis non sint esui.

26. Mea dicta, fili, reueretor, iisque admissis mores corrige. H.

Hæc quoque sunt sapientum.

27. **H**Abere personarum rationem, in iudicio nefas.

28. Qui nocentem dicit infontem esse, hunc populi detestantur, hunc execrantur homines.

29. Qui vero arguunt iucundi sunt, & fausti afficiuntur ominibus.

30. Labra deosculabitur, qui sana verba respondet.

31. Compone foris re tuam, & tibi ruri prospice, deinde tuam domum construes.

32. Ne sis testis iniuriam in alterum, aut tuis labiis fallas.

33. Ne cogita par par referre, & homini digna eius facto reddere.

34. Quum hominis gnaui fundum, quum dementis vineam præterirem,

35. Animaduerti enatitas ubique vrticas, eiusque solum ruscis obductum, diruta eius lapidea maceria:

36. Id quod ego contemplantus, in animum

de

lemifi : eo viſo docu-
mentum cepi.

37. Pauliſper dormien-
do, pauliſper dormi-
undo, pauliſper manus
ad quietem complican-
do, veniet tibiambu-
lans paupertas, & ege-
tas more hominis ſcu-
tati.

CAP. XXV.

1. Hæ quoque ſunt Solomo-
nis ſententiæ, quas Heze-
chiæ Iudææ regis homines
compoſuerunt.

DEo rem celare
glorioſum eſt :
regibus rem ſcrutari
glorioſum eſt.

3. Quam ſublime cœ-
lum, quam profunda
terra, tam eſt regum
mens inexplicabilis.

4. Tolle ex argento
coriam, & exhibit ficto-
vas.

5. Tolle ex conſpectu
regis impios, & apta-
bitur ei ſolum iuſti-
a.

6. Ne te apud regem
ſtenta, neue in opti-

matum loco ſteteris.

7. Nam ſatius eſt, vt ti-
bi dicatur, huc aſcende :
quam vt te apud prin-
cipem deiici cernas ipſe
oculis.

8. Ne cito ad litigan-
dum procede, ne tan-
dem neſcias, quo te ver-
tas, turpatus ab altero.

9. Ita de cauſa tua di-
ſceptato cum altero, vt
arcanum alii non pate-
facias :

10. Ne te dedecoret,
qui audiuerit, atque ita
irreuocabili inuraris in-
famia.

11. G. L. Gratia & ami-
citia defendunt, quas ti-
bi compara, ne ſias in-
famis.

12. H. Aurea mala in
cælaturis argenteis eſt
oratio rotunde pronun-
ciata.

13. Inauris aurea, aut
monile aureum eſt re-
prehendens ſapiens au-
rem audientem.

14. Quale niuis frigus
hora meſſis, talis eſt fi-

duſ nuntius ei, a quo miſſus eſt: adeo Domini ſui animum reficit.

15. Nubes & ventus eſt ſine pluuiâ homo, qui ſe iactat de falſa donatione.

16. Lentitudine demulcetur princeps, linguaque mollis frangit offa.

17. Mel naſtus comedere tibi, quod ſit ſatis, ne eo ſatiatus reuomas.

18. Rarius infer pedem in tui familiaris ædes, ne te ſatiatus inuiſum habeat.

19. Malleus, gladius, acuta ſagitta eſt homo, qui in alterum dicit falſum teſtimonium.

20. Dens vitiatus, & pes luxatus eſt collocata in perfidiſo fiducia in rebus aduerſis.

21. Quod eſt detrahere veſtem, dum frigus eſt, & aceto nitrum perfundere, id eſt carmina canere mœſto cordi.

22. Si eſurit inimicus

tuus, præbe ei cibum ſi ſitit, præbe potionem

23. Nam carbonibus incendes eius caput, & Ioua te remunerabitur.

24. G. L. Vt tineâ panum & tereſo lignum ſic hominis triſtitia mentem lædit.

25. Vt aquilo pluuiam ſic feuerus vultus clauſtina profligat linguam.

26. Præſtat in angulo tecti habitare, quam contentioſam habentem vxorem in domo communi.

27. Quod eſt aqua gelida homini laſſo, id eſt lætus nuntius ex longinqua terra.

28. Turbatus fons corrupta vena eſt bonus, qui deliquit coram improbo.

29. Neque multum comēſſe mellis expedire neque ſuam affectare gloriam eſt glorioſum

30. Vrbs diſcinſta ſine

ma

nuro est homo animi
vi incontinens.

CAP. XXVI.

VT æstatem nix &
messē pluuiā, sic
insipientem gloria de-
lectet.

2. Vt mobilitate passer,
ut hirundo volatu valet,
sic iniustæ diræ non e-
ueniunt.

3. Equo flagellum, asi-
no canus, stultorum
ergo virga.

4. Ne responde stulto
secundum eius fatuita-
tem, ne tu quoque sis e-
ius similis.

5. Responde stulto se-
cundum eius fatuita-
tem, ne sibi sapiens esse
videatur.

6. Truncat pedes im-
pudens inhumanitate, qui
mittit mandata per stul-
tum.

7. Vt claudum crura
collere est absurdum, sic
in stultorum ore sen-
tentia.

8. Quale fundæ lapi-

dem alligare, tale est
tribuere stulto hono-
rem.

9. Qualis spina venit in
manum temulenti, talis
est in ore stultorum sen-
tentia.

10. Magister obit o-
mnia: qui vero stultum
conducit, infidum con-
ducit.

11. Vt canis ad vomit-
um suum redit, sic stul-
tus vesaniam suam ite-
rat.

12. Si videas hominem,
qui sibi sapiens esse vi-
deatur, maior est de
stulto spes, quam de illo.

13. Dicit piger: Pardus
in via, leo in vicis est.

14. Vt foris in cardine,
sic piger in lecto suo
vertitur.

15. Abdit piger manum
suam in sinu, eam ægre
ad os suum referens.

16. Septies sapientior
sibi videtur piger,
quam qui scite respon-
dent.

17. Prehendit auribus
præ-

prætereuntem canem,
qui se in certamen in-
terponit alienum.

18. Qualis est, qui infa-
niam simulans iacula-
tur ignes, sagittas, ne-
cem : talis est, qui alte-
rum fraudat, & se equi-
dem ludere dicit.

19. Vbi defunt ligna,
extinguitur ignis : iti-
dem vbi calumniator
abest, cessant concerta-
tiones.

20. Prunam carbo, i-
gnem ligna, iurgiosus
homo certamen accen-
dit.

21. Calumniatoris ver-
ba sunt quasi seipsum
ferientis, & in viscera
penitus descendunt.

22. Argenti scoria in-
ducta fictili sunt infesta
labra & mala mens.

23. Ex labris suis agno-
scitur inimicus, & in pe-
ctore fraudes reponit.

24. Quamuis supplici-
ter verba faciat, ne cre-
de ei : nam septem ha-
bet in mente scelera.

25. Cuius odium in so-
litudine tegitur, eius
malitia detegitur in
vulgus.

26. Qui foueam cauat
in eam cadet, & qui sa-
xum voluit, id in eum
recidet.

27. Lingua menda-
quos premit, odit, &
blandum efficit vexa-
tionem.

CAP. XXVII.

1. **N**E glorieris in diem
craftinum : nesci-
enim, quid paritura fi-
dies.

2. Laudet alius te, non
tuum os : alter, non tu-
labia.

3. Grauis lapis, aren-
ponderosa : sed vtroque
grauior stulti vesania.

4. Crudelis bilis, imp-
tuosa ira, sed inuidia e-
intolerabilis.

5. Melior est manifest-
reprehensio, quam oc-
cultus amor.

6. Amici plagæ fideles,
inimici oscula proterua
sunt.

7. Sa-

7. Satur fauum fasti-
lit: esurienti quantum-
vis amarum dulce est.

8. Qualis auicula, quæ
ex nido, talis est homo,
qui ex loco suo migrat.

9. Vt vnguentum &
iussus animum exhila-
rant, sic dulcis est cuius-
que amicus ex animo
consulens.

10. Tuum aut tui pa-
tris amicum ne desere,
& tui fratris domum ne
adito tuo periculoso
tempore.

11. Potior est propin-
quus vicinus, quam re-
motus frater.

12. Sapias, mi fili, & mi-
hi mentem exhilara, vt
habeam, quod conuitia-
toribus meis respon-
deam.

13. Cautus animaduer-
sum malum euadit: in-
cauti pergentes lædun-
tur.

14. Cape vestem eius,
qui pro alio spoponde-
rit, eumque alterius
causa pignere.

15. Qui alteri clara vo-
ce bene precatur, vbi
primo mane surrexit,
id ei imprecationis lo-
co ducendum est.

16. Stillicidium pluuio
tempore perfluens, &
vxor rixosa similia sunt.

17. Eam qui recondit,
ventum recondit aut
clamaturum in dex-
tra sua vngentum.

18. Vt ferrum ferro,
sic homines alii aliis
coniunguntur.

19. Qui ficum custodit,
vescitur eius fructu: &
qui dominum suum ser-
uat, honoratur.

20. Vt aqua vultum vul-
tui, sic mens hominem
homini.

21. Vt orcus & interi-
tus, sic hominis oculi
sunt insatiabiles.

22. Argentum cote,
aurum fornace, homo
sui laudatoris ore.

23. G. L. Improbi mens
sceleribus, proba mens
scientiæ studet.

24. H. Stultum etiam si in pila pistillo pin-
fas inter graneam, non
recedet ab eo eius stupi-
ditas.

25. Agnosce balantum
tuarum faciem : ap-
plica ad greges ani-
mum.

26. Non enim sem-
per opes, non durat co-
rona perpetuis secu-
lis.

27. Existunt grami-
na, apparent stirpes,
montanæque colligun-
tur herbæ.

28. Agni vestitum ti-
bi præbebunt, rusti-
cumque pretium erunt
capri.

29. Sufficiet tuæ fa-
miliæque tuæ alimo-
niæ caprinum lac, &
ancillarum tuarum vi-
ctui.

CAP. XXVIII.

1. **F**Ugiunt impii, per-
sequente nullo,
quum iussi leonis more
tuti sint.

2. Quem admodum
propter regionis pec-
catum frequentes sunt
eius principes, ita pro-
pter intelligentes & do-
ctos homines durant.

3. Vir pauper, & idem
tenuium oppressor plu-
uia est, quæ panificium
noxia perimit.

4. Legis desertores lau-
dant impios, at legis cu-
stodes in eosdem indi-
gnantur.

5. Homines mali æ-
quitatem non perpen-
dunt, at Iouæ studiosi
omnia perpendunt.

6. Præstantior est pau-
per sincere se gerens,
quam peruersis mori-
bus diues.

7. Qui legem tuetur, fi-
lius est prudens: qui ve-
ro alit heluones, patri
suo pudori est.

8. Qui suas opes fa-
nore auget & vsura, in
eas congerit beneficio
in pauperes.

9. Qui aurem suam ab
audienda lege abducit,
hu-

huius etiam preces sunt nefariæ.

10. Qui probos in malam viam auocat, ipse in suam cadet foveam, quum interea integri potentur bonis.

11. Diues suo iudicio sapiens est: sed pauper prudens eum explorat.

12. Exultare iustos perhonestum est, sed euectis impiis requiruntur homines.

13. Qui sua peccata tegit, non sospitabitur: sed qui fatetur & relinquit, huic venia dabitur.

14. Beatus homo, qui semper pauet: sed qui mentem suam obstinat, cadet in malum.

15. Fremens leo, aut famelicus ursus est dominator impius in tenuem plebem.

16. Expers prudentiæ rector multus est iniuriis, inimicus auaritiæ diu deget ætatem.

17. Homo vitæ & sanguinis oppressor vel ad

barathrum fugiens non retinebitur.

18. Qui se præbet integrum, seruabitur: sed qui peruersis est moribus, semel cadet.

19. Qui suam colit humum, victu satiabitur: sed qui ignauos imitatur, egestate satiabitur.

20. Fidelis homo multæ est opulentia: qui vero ditescere prope- rat, non feret impune.

21. Rationem habere personarum nefas, & ob frustum panis peccat homo.

22. Festinat ad opes homo sordidus, & ignorat sibi venturam indigentiam.

23. Qui hominem reprehendit, maiorem tandem gratiam inibit, quam qui lingua blanditur.

24. Qui patrem matremue diripit, & peccatum esse negat, is hominis perditionis socius est.

25. Qui animo infolens

lens est, diffidium exci-
tat: qui vero Iouæ con-
fedit, saginabitur.

26. Qui animi fidens
est, vesanus est: qui sapi-
enter se gerit, euadet.

27. Qui pauperi largi-
tur, non egebit: qui o-
culos suos subtrahit, erit
plane infortunatus.

28. Quum euehuntur
impii, latent homines:
quum iidem perduntur,
multi sunt iusti.

CAP. XXIX.

I. **P**ERTINAX & duræ
ceruicis homo de
improviso frangetur
insanabiliter.

2. Pollentibus iustis,
gaudet populus: impio
imperante congemiscit.

3. Homo sapientiæ a-
mator patrem suum ex-
hilarabit: qui vero me-
retrices alit, perdet opes.

4. Rex æquitate regio-
nem stabilit: sed homo
tributis indulgens eam
euertit.

5. Homo, qui alteri af-
sentatur, eius gressibus
obtendit rete.

6. Peccatum viro ma-
lo damnosum est: iustus
triumphat lætus.

7. Curat iustus tenui-
um causam: impius ni-
hil habet pensi.

8. Nugatores homines
ciuitatem labefactant:
sapientes iram repri-
munt.

9. Vir sapiens cum ho-
mine stulto litigans, sto-
machando, ridendo, ni-
hil requietis habet.

10. Integrum virum o-
derunt sanguinari: pro-
bi vero eius vitæ student.

11. Totum animum su-
um promit stultus: sa-
piens in posterum repri-
mit.

12. Dominatoris falsa
verba attendentis mini-
stri omnes sunt impii.

13. Pauper & creditor
contrarii sunt, quorum
amborum oculos Ioua
perlustrat.

14. Regis solium, qui
tenuibus ex æquo ius
reddit, fixum erit in per-
petuum.

15. Vir.

15. Virga & castigatio sapientiam conciliat: laxatus puer pudore matrem suam afficit.

16. Quo plures sunt impii, eo plura sunt scelera: sed iusti videbunt eorum ruinam.

17. Corrige filium tuum, & te recreabit, tibi que conciliabit animi voluptates.

18. Vbi absunt oracula, profligatur populus: & qui legem seruat, felix est.

19. Verbis non emendatur seruus, qui, tametsi percipiat, non obsequitur.

20. Vides hominem oratione præcipitem: maior est de stulto spes, quam de isto.

21. Delicate nutritus a pueritia seruus ad extremum erit filius familias.

22. Iracundus homo dissidium excitat, & biliosus multum peccat.

23. Hominem sua deprimit superbia, & animi modestia gloriam consequitur.

24. Qui cum fure participat, seipsum odit: periurium audit, nec indicat.

25. Homines formidare, detrimentosum est: qui vero Iouæ confidit, protegetur.

26. Dominantis conspectum requirunt multi: sed a Ioua est hominum iudicium.

27. Et iustis homines nequam, & impiis bene inorati sunt inuisi.

CAP. XXX.

1. Dicta Aguris Iacæ filii, Oraculum.

2. **A**It vir Ithieli, Ithieli & Vchali: Equidem sum hominum stupidissimus, & humanæ prudentiæ expers,

3. Neque sapientiam edoctus, aut scientiæ sanctorum peritus.

4. Quis in cælum ascendit,

dit, & descendit? quis
ventum pugnis suis
comprehendit? quis
aquas veste constrinxit?
quis constituit omnes
fines terræ? quod est eius
nomen? aut quod eius
filii nomen est: si nosti.

5. Omnis Dei sermo
exploratus est, clypeus
eo fretis.

6. Noli eius verbis ad-
dere, ne te redarguat, &
falsitatis conuincat.

7. Duo a te postulo,
quæ mihi denegare no-
li, antequam morior.

8. Vanitatem falsam-
que orationem a me
remoue, neque paupe-
riem mihi, neque diui-
tias dederis: pascere me
meo stato victu,

9. Ne aut fatiatus in-
gratus sim, nec louam
agnoscam: aut egens
furer, Deique mei no-
men peierem.

10. Noli seruum apud
dominum suum crimi-
nari, ne illo te detestan-
te in crimen incurras.

11. Sunt, qui patres e-
xecrantur suos, neque
matribus benedicunt.

12. Sunt, qui sibi viden-
tur puri, quum non sint
a suo stercore abluti.

13. Sunt, qui admo-
dum arrogantes & ela-
to sunt supercilio.

14. Sunt, quorum den-
tes gladii, quorum ge-
nuini sunt enses, ad in-
opes & pauperes come-
dendos, & ex terris &
hominum genere tol-
lendos.

15. Sanguifuga duas ha-
bet filias, cedo, cedo.

16. Tria quatuorue
sunt infatiabilia, quæ
nunquam dicunt esse
fatis. Orcus, contracta
vulua, terra aquis infa-
tiabilis, & ignis, qui nun-
quam dicit esse fatis.

17. Oculum, qui patrem
irridet, matrisque disci-
plinam spernit, effodi-
ent fluuiales corui, & a-
quilini pulli comedent.

18. Tria quatuorue sunt
supra captum meum,
&

& ignota mihi: aquilæ carentes, omnes tamen
vestigium in aere: serpentis vestigium in sa-
xo: navis vestigium in mari: & viri vestigium
in puella.

19. Talis adulteræ fœ-
minæ mos est: comedit,
& absterfo ore suo ne-
gat, se admisisse flagi-
tium

20. Ob tria quatuorue
horret terra, nec ea su-
stinere potest:

21. Regnantem fer-
uum, fatuum cibo satu-
rum, inuisam nuptam,
& ancillam heræ suæ
hæredem.

22. Quatuor sunt in
terris minima, quæ ta-
men sapientia prædita
sunt:

23. Formicæ, populus
imbellis, quæ tamen æ-
state victum sibi com-
parant.

24. Cuniculi, populus
imbecillis, qui tamen in
rupibus domum suam
collocant.

25. Locustæ, quæ rege

26. Aranea, quæ ma-
nibus carpit, & in regiis
degit palatiis.

27. Tria quatuorue
sunt, quæ magnifico in-
cedunt gressu:

28. Leo bestiarum for-
tissimus, qui nullius oc-
cursum vitat:

29. Gallus non elum-
bis: hircus, & inuietus
rex.

30. Si quid per arro-
gantiam stultius aut fla-
gitiosius fecisti, os ma-
nu compesce.

31. Qui lac premit, ex-
primit butyrum: qui
nasum, sanguinem: qui
iras, litem.

CAP. XXXI.

1. Dicta Lamuelis regis, quo
oraculo eum sua mater eru-
diuit.

2. **Q**uid, mi gnate?
quid vteri mei
gnate? quid exoptate
mihi gnate?

3. Noli tuas impendere facultates in mulieres, aut tuum vitæ institutum in regum perniciem.

4. Non est regis, Lamuel, non est regis vinum, non est principis temetum potare,

5. Ne potus obliuiscatur instituti, & alicuius inopis hominis causam euertat.

6. Detur pereunti temetum, & vinum mœrenti animo, vt potus egestatem suam obliuiscatur, suumque laborem iam non recorde-
tur.

7. Aperi os tuum multo in causa omnium, qui pertunduntur.

8. Aperi os tuum, iuste iudica, & inopibus ac pauperibus patrocina-
re.

9. Strenuam mulierem quis inueniat: cuius pretium gemmas longe superat.

10. Ei confidit ex ani-

mo maritus, nec cibari-
orum est indigus.

Ipsa de eo bene, non male meretur per omnem vitam suam.

11. Lanam quærit & lina, & manibus libenter operatur.

12. Similis est mercatoriae nauis, victum suum procul aduehens.

13. Surgitque de nocte, & familiae suae cibum, ancillisque pensum distribuit.

14. Cogitat de fundo, eumque comparat, & suarum manuum quæstu pangit vineam;

15. Sua latera fortiter succingit, suaeque brachia confirmat.

16. Sentit, quam bonum sit suum negotium, inextincta nocte eius lucerna.

17. Admouet collo manus, fusumque manibus tenet.

18. Manus inopi pauperique præbet ac por-
rigit.

19. Non

19. Non metuit suæ familiæ a niue, quippe quum sit omnis eius familia vestita cocco.

20. Stragulam vestem sibi facit: lineum purpureumque vestitum habet.

21. Conspicius est in curiis maritus eius, dum sedet & in ciuium senatu.

22. Linthea facit ac vendit, & cingula mercatoribus suppeditat.

23. Præclare & honeste vestita futurum tempus eludit.

24. Os suum sapienter aperit, pietatis discipli-

nam habens in lingua.

25. Familiæ suæ statum considerat, nec pigritiæ cibo vescitur.

26. Assurgunt liberi, qui eam beatam ferant: eius quoque maritus eam laudat.

27. Multæ fœminæ rem fecerunt: sed tu eas omnes transcendis.

28. Fallax gratia, vana pulchritudo, inulier Iouæ metuens laudabilis est.

29. Huic detur manuum suarum fructus, eamque in curiis sua laudent opera.

ECCLESIASTES,

HOC EST,

CONCIONATOR.

IN ECCLESIASTEM TOTUM
ARGUMENTUM.

*Rerum omnium vanitas, in copia, in structuris.
Rerum omnium sua tempora. Insontes. Obedientia.
Vota. Iouana prouidentia. Auaritia. Opulentiae mole-
stia. Iræ discrimen. Vxor pertinax. Regis maiestas.
Arcana Iouæ facta. Sapientia quanta. Stultitia. De-
tractores. Rex puer. Maledicentia. Benignitas in
egenos. Vitæ integritas. Dicta sapientum. Qui tan-
dem omnium finis.*

CAP. I.

*Quanta sit rerum leui-
tas. Concionatoris perso-
na studiumque.*

1. Dicta concionatoris, Dau-
dis filii, Hierosolymæ regis.

2. **V**ana vanitas, in-
quit Conciona-
tor: vana va-
nitas, omnia sunt vani-
tas.

3. Quid egregium con-
sequitur homo omni
suo labore, quo sub so-
le fungitur?

4. Abit ætas, & venit
ætas, terra semper stan-
te.

5. Oritur sol, & occidit
sol, eodemque anhelat,
vbi ortus est:

6. Abit ad Austrum, re-
uertitur ad septentrio-
nes circuit vndique
peragrans ventus, & in
orbein reflectit se ven-
tus.

7. Omnia flumina
eunt in mare, nec ta-
men plenum est mare:

ac

ac quem in locum abeunt flumina, eundem iterato repetunt.

8. Res omnes sunt difficiliiores, quam vt eas possit quisquam eloqui. Nec oculus visu satiatur, nec auris expletur auditu.

9. Quod fuit, idem futurum est: & quod factum est, idem fiet, nec quicquam sub sole nouum.

10. Est aliquid, quod tanquam nouum ostentatur, quod tamen iam fuit priscis temporibus, quæ nos antecesserunt.

11. Non est priorum memoria, sed neque posterorum, qui futuri sunt, erit memoria apud eos, qui porro futuri sunt.

12. Ego concionator, qui rex sum Israelitarum Hierosolymis,

13. Quum animum applicuissem ad quærendum ac sapientia vestigandum, quicquid sub

cælo fit (hanc malam molestiam exhibuit Deus humano generi, eius vexandi gratia.)

14. Considerandis rebus, quæcunque sub sole fiunt, deprehendi, esse omnia vana, & animum cruciantia,

15. Quum & deprauata sint inemendabilia, & defectus infiniti.

16. Cogitavi ego aliquando cum animo meo, me esse inagnum, & maiorem comparasse sapientiam, quam vllum eorum, qui Hierosolymis ante me fuerunt,

17. Meque animo multum habere sapientiæ & scientiæ cognitionem: sed quum mentem adhiberem ad cognitionem tum sapientiæ, tum stultitiæ ac vesaniæ, intellexi, id quoque esse animi molestiam.

18. Nam in multa sapientia multum est tædium: & qui scientiam ac-

acquirat, dolorem acquirat.

CAP. II.

In diuitiis luxus. In structuris vanitas. Prudentis & imprudentis conditio.

1. **Q**Uum sic mecum cogitarem: Age circumfluam voluptatibus, fruarque bonis, deprehendebam, id quoque vanum esse:

2. Risum infaniam appellabam, & voluptatem inutilem.

3. Apud me decreui corpori meo indulgere vinum (mente tamen tractante sapientiam) & stultitiam capeffere, donec viderem, vbi tandem situm esset hominum generi bonum, eis sub cœlo tamdiu persequendum, quamdiu vitam agerent.

4. Magnifica opera feci, mihi domos extruxi, vineas conseui,

5. Feci hortos & po-

maria, & in eis omne genus fructuosas arbores seui.

6. Feci aquæ stagna, quibus irrigaretur confitum nemus arboribus.

7. Eini seruos & ancillas, nec solum familiam habui, sed etiam maiorem tum maiorum, tum minorum pecorum copiam, quam quisquam eorum, qui fuerunt ante me Hierosolymæ.

8. Argentum quoque & aurum congeffi, regumque & prouinciarum opes.

9. Comparauit cantores & cantatrices, & humani generis delicias, prægustatores atque scyphos, adeoque magnus euasi, vt plus haberem, quam quisquam eorum, qui fuerunt ante me Hierosolymæ, & tamen sapientiam meam retinerem.

10. Tum quicquid expetebant oculi mei, nihil eis denegabam, nec ani-

animum meum ab vlla voluptate abſtinebam, quo minus omni meo labore frueretur, atque hoc erat, quod omni meo labore conſequebar.

II. Verum quum intuerer in omnia, quæ manibus meis feceram, opera, inque laborem, quo in faciendo functus eram, inueniebam, omnia eſſe vanitatem ac animi moleſtiam, nec quicquam eſſe ſub ſole excellens.

12. Igitur quum me ad conſiderandum ſapientiam ſtultitiamque ac veſaniam conuertiſſem, (nam quis hominum eſt, qui regem ſequatur eum, qui iam factus eſt?)

13. Equidem animaduerti, tanto eſſe ſapientiam ſtultitia præſtantiorem, quanto lux tenebris antecellit.

14. Sapiens habet oculos in capite, ſtultus autem in tenebris ambulat.

15. Sed hoc quoque ſcio ego, eundem caſum omnibus euenturum.

16. Itaque ſic mecum ratiocinabar: Quum idem mihi quoque quod ſtulto ſit euenturum, quorſum me tandem tanto plus ſapere? Atque hoc quoque vanum eſſe cum animo meo ſtatuebam.

17. Nam ſapientis æque ac ſtulti non eſt æterna memoria, quum præterita pariter ac futura omnia mandentur obliuioni, & ſapiens iuxta ac ſtultus moriatur.

18. Itaque vitam odi: adeo mihi diſplicant res, quæ ſub ſole fiunt, vtpote quum ſint omnes vanæ & animo moleſtæ.

19. Idem ego odi & omnia, quæ ſub ſole elaborauī, quæ ſim ſucceſſori meo relicturus.

20. Quis autem ſcit, ſapiens ne ſit, an ſtultus futurus, qui dominus futurus eſt omnium, quæ

quæ tanto labore ac sapientia sub sole comparavi?

21. Quod etiam vanum quum esset, eo me converti, ut animo auerfacer, quicquid labore & sapientia sub sole quæsiueram.

22. Est enim non nemo, cuius labor cum sapientia officioque coniunctus est:

23. Qui homini, qui in eo non elaboravit, suas facultates tradit, id quod etiam vanum & valde malum est.

24. Quid enim iuvet hominem labor omnis & animi molestia, quam sub sole tolerat?

25. Quum sit omne eius ævum laboriosum, indignaque miseria, adeo ut nocte quidem quiescat eius mens? id quod etiam vanum est.

26. Nihil est in homine bonum, nisi ut comedat & bibat, & in labore suo sibi metipsum voluptatem

præstet, id quod etiam video diuinitus dari (quis enim plus quam ego comedat aut liguriat?)

27. Quippe qui hominibus, qui ipsi placent, sapientiam, scientiam, voluptatemque largiatur: improbis autem miseriam imponat cogendi ac congerendi, quæ dentur eis, qui Deo placent.

28. Hoc quoque vanitas est, animique molestia.

CAP. III.

Ioua rebus omnibus tempus proprium constituens. Incertus mortalium finis.

1. **S**ua cuique rei tempestiuitas est, habetque tempus, quicquid sub cælo libet.

2. Est nascendi tempus, est & moriendi. Est ferendi tempus, est & fata euellendi.

3. Est interficiendi tempus,

pus,

pus, est & sanandi. Est destruendi tempus, est & construendi. Est plorandi tempus, est & ridendi.

4. Est lugendi tempus, est & saltandi.

5. Est disiiciendi lapides tempus, est & comporandi. Est amplexandi tempus, est & abstinendi ab amplexu.

6. Est quærendi tempus, est & perdendi. Est custodiendi tempus, est & abiiciendi.

7. Est consuendi tempus, est & dissuendi. Est tacendi tempus, est & loquendi.

8. Est amandi tempus, est & odiendi. Est belli tempus, est & pacis.

9. Quid eximium consequitur, qui aliquid agit in eo, quod laborat?

10. Video, quam miseriam iniunxerit Deus humano generi, eius torquendi gratia.

11. Omnia pulchre facit suo tempore, qui etiam in eorum corda ita vi-

tam indiderit, ut a principio ad finem non inueniant homines, quam rem faciat Deus.

12. Scio, nihil in eis esse bonum, nisi ut lætentur, & bene agant in vita sua.

13. Et quidem, quod quicumque hominum epulatur, & in omni suo labore fruitur bonis, id Dei muneris est.

14. Scio, quicquid facit Deus, id æternum esse, nec ei addendum, aut de eo detrahendum esse: facit autem Deus, ut metuatur.

15. Quod fuit, iam est: & quod futurum est, iam fuit, repetitque Deus, quod fugatum est.

16. Præterea videns ego sub sole, loco iuris & iustitiæ impietatem esse ac iniustitiam,

19. Cogito apud me, Deum & iustos esse & iniustos iudicaturum: nam aliquando omnium tempus erit & libidinum & operum.

18. Apud

18. Apud me cogito, quod ad homines attinet, eos diuinitus ita destinatos esse, vt bestię esse videantur.

19. Nam eadem est hominis & bestię conditio: vt hæc moritur, sic & ille: eodemque spiritu præditus est vterque, nec est, quo bestię antecellat homo, quum sit vterque vanus.

20. Vterque eundem locum petit: vterque ex humo ortus, vterque in humum reuertitur.

21. Quis scit, humani generis spiritus an sursum ascendat? aut bestię spiritus an subter terram descendat?

22. Itaque video, nihil esse bonum, nisi vt lætetur homo in suis operibus, nam hoc est, quod consequitur.

23. Quis enim eum perducatur eo, vt videat, quid sit post se futurum?

CAP. IV.

In insontes calumnie. Supervacuus mortalium labor. Grauis in solitudine cura. Præstans hostiis obedientia.

1. **R**ursum videns ergo tot iniurias, quæ sub sole fiunt, & eorum, qui opprimuntur, lachrymas, quos nemo consolatur, qui vi opprimuntur, nemine consolante,

2. Præfero equidem mortuos, qui iam obierunt, viventibus, qui adhuc vitam agunt,

3. Et vtrisque præpono eos, qui nondum sunt, qui quidem malas res non videant, quæ sub sole fiunt.

4. Video item, omnem laborem & actionis officium esse mutuum hominum inter ipsos inuidiam, quod etiam vanitas est & animi molestia.

5. Stultus manus suas com-

complicat, & suam ipsius carnem comedit.

6. Præstat pugillus cum quiete, quam plena vtraque vola cum labore & animi molestia.

7. Rursum video quidam sub sole vanum,

8. Quod est aliquis solus, nullum successorum, ne filium quidem aut fratrem habens, qui tamen nullum laborandi finem facit, oculo diuitiis insatiabili, & cui laboro ego meum defraudans genium? id quod etiam vanum est, & misera miseria.

9. Præstant vni duo, quibus est bonum sui laboris præmium.

10. Nam si ceciderint, alter alterum alleuabit. At cum solo male agitur, qui, si ceciderit, non habet alterum, qui se attollat.

11. Adde, quod duo, si cubant, concalescunt: at vnus quo pacto calefcet?

12. Et si vincatur vnus, resistent duo, nec celeriter abrumpitur funiculus triplex.

13. Præstat puer eruditus & sapiens regi seni atque stulto, qui iam nescit edoceri.

14. Nam & ex carcere prodit, qui regnet, & est, qui in regno suo natus fiat pauper.

15. Vidi mortales omnes, qui sub sole versantur, comitantes successorem puerum, qui patri successurus erat,

16. Adeo vt eum infiniti homines & antecederent, & sequerentur, non tamen gauisuri, adeo hoc quoque vanitas est, animique molestia.

CAP. V.

Vota præstanda. Iouana prouidentia. Inopum oppressio. Auaritia. Vexati securitas. Locupletum cura.

1. **C**ustodi pedes tuos, quum diuinam ædem

dem adis, & accede magis, vt audias, quam vt vefanorum victimas obmoueas, qui nesciunt, quantum mali faciant.

2. Noli temere ac celeriter verba aut ore proferre, aut mente dictare apud Deum: nam Deus in cœlo est, & tu in terris: quapropter vtere paucis verbis.

3. Nam & in multa sollicitudine somnium, & in multis verbis stulta vox interuenit.

4. Quum Deo votum nuncupaueris, noli committere, vt non soluas: nam stulti accepti non sunt: tu, quod voueris, soluito.

5. Satius est, vt non voueas, neque reddas.

6. Noli ore tuo vti in tui ipsius noxiam: neue dixeris, apud angelum imprudentia factum esse, ne offensus voce tua Deus manuum tuarum opus euertat.

7. Nam in multis ver-

bis multa sunt somnia atque vana: ergo Deum time.

8. Si pauperibus iniuriam fieri, & ius æquumque violari videris in prouincia, ne mirare licentiam: nam sublimem sublimior obseruat, & hos alii porro sublimiores, omniumque in terra summus est ipse rex agri colendi.

9. Qui pecuniam amat, is pecunia infatiabilis est: & qui amat opes, fructu caret, quod etiam vanum est.

10. Vbi multa sunt bona, multi sunt, qui ea comedant, nec aliud inde percipit eorum dominus, quam oculorum suorum aspectum.

11. Dulcis est laborantis somnus, siue parum siue multum comederit: at diuitem fatietas dormire non finit.

12. Est miserum vitium, quod sub sole video, diuitiæ, quæ domino

mino suo feruantur i-
pſius inalo, donatis : nam ex ſunt e-
ius fortunæ.

13. Quæ quidem diui-
tiæ inſerrime pereunt,
quum ille nihil habitu-
rum genuerit filium.

14. Et quemadmodum
egreſſus eſt ex matris v-
tero nudus, ſic iterum
redeat, vt venerat : nec
quicquam ex labore ſuo
tollat, quod ſecum au-
ferat.

15. Id quod etiam miſe-
rum vitium eſt, quum
prorſus, vt venerat, ſic
diſcedat, nihil utilitatis
conſequutus, qui labo-
rauerit in ventum.

16. Adde, quod per
omnem vitam ſuam ci-
bum capit in tenebris,
multo cum tædio, mor-
bo atque ſtomacho.

17. Itaque quod bonum
ego, quod pulchrum es-
ſe video, hoc eſt, vt epu-
letur, & per omnem vi-
tam in omni labore,
quem ſub ſole exantlat,
fruatur bonis ſibi a Deo

18. Et ſane cuicunque
homini largitur Deus
diuitias & opes, eique
potestatem facit eas epu-
landi, & hac portione
ſua potiendi, ſuoque la-
bore fruendi, hoc diui-
ni muneris eſt.

19. Nec enim multum
recolit vitæ ſuæ tempus,
Deo ei animi volupta-
tem concedente.

CAP. VI.

*Tenacis diuitis æru-
minæ. Sapientis & inſi-
pientis paritas.*

1. **E**ſt malum, quod
ſub ſole video, &
quidem frequens apud
homines,

2. Videlicet quod a-
licui largitur Deus di-
uitias & opes & glo-
riam, ita vt nulla re ca-
reat, quam animo poſſit
expetere, nec eidem po-
teſtatem dat Deus ve-
ſcendi illis, ſed eis veſci-
tur

tur alienus, id quod vanum est, & miserum vitium.

3. Si quis vel centum liberos gignat, & per multos annos ætatem vitæ suæ proroget, & idem non modo appetitum suum bonis non exaturet, verum etiam sepultura careat, dico, hunc deteriore conditione esse, quam abortivum.

4. Nam hic qui & nequicquam venit, & in tenebras abit, eiusque nomen tegitur tenebris, & ne solem quidem vidit aut novit, quietior est, quam ille.

5. At ille, quamvis mille iterumque mille annos vixerit, si bonis fructus non est, nonne eundem in locum abeunt ambo?

6. Omnis hominis labor eius ori servit, & est appetentia inexplebilis.

7. Nam stulto sapiens quid præstat? quid mo-

destus, qui se scite gerit erga mortales?

8. Potior est oculorum aspectio, quam animi progressio, quod ipsum quoque vanitas est, & animi molestia.

9. Qui fuit, is iam est nominatus, & eum fuisse hominem notum est, nec potuisse cum fortiori se contendere.

10. Quum sint igitur totæ res, quæ vanitatem augent, quid emolumenti consequitur homo?

11. Quis enim novit, quid sit homini bonum in vita, toto eius tam frivola vitæ tempore, quod umbræ ritu transigit?

12. Quis vero homini indicabit, quid post ipsum sub sole sit futurum?

CAP. VII.

Desideria coercenda. Iræ furor vitandus. Omnium hominum impietas & peccatum. Vxoris malæ molestia. Masculorum æquitas, mulierum improbitas.

I. Po

Potius est bonum nomen, quam bonum vnguentum, & dies mortis, quam suus cuiusque natalis.

2. Præstat in lugubrem ire domum, quam in epularem: in eam, quæ cunctis hominibus finis est, quam quæ vitam in eorum corda insinuat.

3. Præstat tædium risui: nam per vultus tristitiam lætatur mens.

4. Sapientum mens est in lugubri domo, stultorum autem in voluptaria.

5. Præstat obiurgationem audire sapientis, quam si quis cantionem stultorum audiat.

6. Nam qualis est spirarum sub olla crepitus, talis est stulti risus.

7. Atque hoc quoque vanum est, quod denuntiat iniuria sapientem, adimuntque dona mentem.

8. Præstat cuiusque rei extremum eiusdem

principio: præstat animo lentus superbo.

9. Ne esto animo irritabili: nam irritabilitas in stultorum sinu posita est.

10. Noli quærere, quid sit, cur superiora tempora fuerint meliora præsentibus: nam istud parum sapienter interrogas.

11. Melior est sapientia, quam patrimonium, & solem cernentibus utilior.

12. Nam in sapientiæ & pecuniæ præsidio hoc excellentior est scientia ac sapientia, quod vitam conseruat ei, qui eam habet.

13. Aspice Dei opus, quod eiusmodi est, vt, quod ipse deprauat, nemo possit corrigere.

14. Bono tempore ita esto in bono, vt in malum tempus spectes:

15. Siquidem vtriusque vicissitudinem fecit De-

us eo consilio, ne quid in eo deprehendat homo.

16. Omnia video in mea tam inani ætate: est, qui innocens in sua pereat innocentia: est, qui nocens duret in improbitate sua.

17. Ne esto nimis innocens, neue nimium sapias, ne pereas.

18. Ne nimium nocens, neue stultus esto, ne moriari non tuo tempore.

19. Expedit, vt hoc teneas, adeo vt hoc de manu non dimittas: nam Dei metuens euadet omnia,

20. Sapientem decies magis confirmat sapientia, quam esse in republica principem.

21. Nam nemo in orbe adeo iustus est, vt ita recte faciat, vt nihil peccet.

22. Etiam ad omnia verba, quæ dicuntur, noli animum applicare,

23. Ne seruum tuum

tibi imprecantem audias, quippe cum tute tibi conscius sis, te quoque sæpenumero aliis imprecatum esse.

24. Hæc omnia tentavi sapientia conans sapientiam adipisci: sed ea procul abest a me.

25. Longius hoc abest & altius demersum est quam vt inueniri possit.

29. Equidem versans animum in sciscitanda, rimanda, vestiganda sapientia atque ratione inque discenda stultorum improbitate & vanorum, infania inuenio ego morte acerbiorē scēminam,

27. Cuius & mens retia sunt atque casses, & manus vincula, quam quidem, qui Deo charus est, euadit: qui autem improbus, is ab ea capitur.

28. Ecce quid inuenirim (inquit concionator) per singula rationem peruestigando

quam

quam adhuc animo
quæro, nec inueni.

29. Virum vnum ex
mille inueni: sed fœmi-
nam in omni fœmina-
rum numero non inue-
ni.

30. Præterea ecce quid
inuenierim, a Deo ho-
mines factos esse pro-
bos, sed ipsos multas
quæsiuiffe rationes.

CAP. VIII.

*Erga regem, atque Io-
uam obseruantia. Cona-
uum humanorum vani-
tas. Vitæ gaudia. Ab-
elita esse hominibus Dei
opera.*

1. **Q**uis cum sapiente
conferendus? &
quis rerum explicatio-
nem nouit? Hominis sa-
pientia eius vultum il-
lustrat, & adimit ferita-
tem.

2. Suadeo, vt regis os
obserues, & diuini iuris-
urandi rationem ha-
beas.

3. Ne temere ab eius

præsentia recedito, ne
in re mala perstato:
nam quicquid ei libet,
facit.

4. Cum regis dicto
coniuncta est potestas,
adeo vt ab eo nemo fa-
cti rationem quærat.

5. Qui præceptum exe-
quitur, nescit rem ma-
lam: & tempus & ius
nouit mens sapiens:

6. Nam quicquid libet,
id & tempus & ius ha-
bet: quoniam homo
multis afficitur malis,

7. Vtpote qui, quid fu-
turum sit, ignoret: nam
futura quis ei signifi-
cet?

8. Nec vento imperat
homo, vt ventum cohi-
beat, nec in diem mortis
habet potestatem, nec
in bello arbitrium, nec
liberat impietas suos.

9. Hæc omnia vidi, &
animum intendi in res
omnes, quæ sub sole fi-
unt, dum interim domi-
nantur homines alii in

alios ad ipsorum malum.

10. Itidem vidi impios, qui sepulti erant, discesserant, & ex sacro loco abierant, commendari in vrbe, in qua sic egissent, quod etiam vanum est.

11. Quia non celeriter editur in maleficos exemplum, propterea hominum generi plane est animus malefacere.

12. Sed quamuis centies malefaciant improbi, & tamen durent, scio, tamen fore bene religiosis & Dei metuentibus:

13. Impiis autem non bene fore, nec eos ita diu ætatem acturos, vt non sit vmbrae similis, qui Deum non reuerentur.

14. Est quiddam vanum, quod fit in terris, quod sunt infontes, quibus accidunt digna fontibus: rursumque fontes, quibus accidunt digna

infontibus: quod etiam vanum esse dico.

15. Itaque voluptatem probo, quod nihil est homini sub sole boni, nisi vt epulis & voluptati indulgeat, atque hoc saltem labore suo in vita sua teneat, quod Deus sub sole concesserit.

16. Quum animum ad sapientiæ cognitionem appulsem, & ad considerandam miseriam, quæ contingit in terris, adeo vt nec interdiu nec noctu somnum suis videant oculis, animaduerti, eiusmodi esse omnia Dei opera,

17. Vt non possit homo eorum rationem peruestigare, quæ sub sole fiunt, & quantumuis inperquirendo laboret, non tamen inueniat: & licet id discere statuat sapiens, non tamen inuenire possit.

CAP. IX.

Ignorans homo, quid ex

ex meritis expectet. Finis omnibus unus. Vitæ gaudia. Ignotus lethi dies. Dignitas magna sapientia.

NAm hoc totum in animo meo agitatum ac perscrutatum, iustos ac sapientes eorumque opera in manu Dei esse, adeo ut nec amorem homines, nec odium norint, quum sit eis plane perspicuum eadem usuvenire cunctis.

2. Eadem est iusti fortuna & iniusti, boni purique & impuri, sacrificantis & non sacrificantis, boni & improbi, periuri & periurium reformidantis.

3. Hoc in omnibus, quæ sub sole fiunt, manum est: quod ut est eadem omnium fortuna, sic habent homines viis & infania plenos animos, dum viuunt, deinde ad manes eunt.

4. Etenim (id quod o-

ptandum est) viuis omnibus spes est: nam viuus canis præstat leoni mortuo.

5. Siquidem sciunt viui se morituros esse: at mortui nihil sciunt, nec superest eis præmium, quippe deleta eorum memoria:

6. Et amor & odium ac inuidia eorum iam interiit, nec iam vllum habent vnquam commercium cum eis, quæcunque sub sole fiunt.

7. I, vescere tuo pane lætus, & hilari mente bibe tuum vinum, postquam iam accepta Deo sunt opera tua.

8. Habe semper candidas vestes, & vnguento delibutum caput sine intermissione.

9. Fruere vita cum dilecta tibi coniuge, quam diu durabit ista inanis vita, quæ tibi sub sole concessa est: quam diu durabit, inquam, ista vanitas.

10. Nam istud est, quod quæ apud me magni in vita consequeris isto est.
labore, quem sub sole pateris.

11. Quicquid tibi facere licebit, facito totis viribus: nam nec opus nec ratio nec scientia aut sapientia est apud inferos, quo tu discedis.

12. Rursum video sub sole, nihil nec celeritatem ad cursum conferre, nec fortitudinem ad bellum, nec sapientiam ad victum, nec prudentiam ad diuitias, nec scientiam ad gratiam comparandam, sed tempus & fortunam omnibus interuenire.

13. Nam neque suum fatum norunt homines: utque pisces fallaci reti, & aues laqueo capiuntur, sic homines ipsi aduerso tempore irretiuntur, oppressi in expectato casu.

14. Hoc quoque video sapientiæ esse sub sole,

15. Est paruum oppidum, & in eo homines pauci, quod aggreditur rex magnus, obsidetque, extractis aduersus id ingentibus machinis.

16. In eo reperitur vir ignobilis ita sapiens, ut oppidum sua sapientia liberet, quum eius ignobilis nemo memor esset.

17. Itaque dico ego sapientiam viribus esse præstantiorem, tametsi hominis ignobilis sapientia sit contempta, nec eius verbis obtemperetur.

18. Sapientum quæ dicta magis audiuntur, quam clamor dominantis inter insipientes.

19. Præstat armis bellicis sapientia, & improbus vnus multum boni perdit.

CAP. X.

Sapientis & inepti descri-
cri-

crimen. Detractores occulti. A rege puero miseria, felicitas a contrario.

1. **L** Ethales muscæ odoratum vnguentum, paucula stultitia sapientiae & gloria excellentiam corrumpens turpificat.

2. Sapiens dextram, stultus sinistram mentem habet.

3. Etiam in via stultus quum ambulat, excors est, & se stultum esse fatetur omnibus.

4. Si tibi succensebit rector, locum tuum ne deferito: nam tranquillum esse, magnis peccatis medetur.

5. Est quoddam malum, quod sub sole video quasi a dominantis imprudentia profectum:

6. Euehitur stultus ad magnum fastigium, quum diuites sedeant humiliter: vidi seruos in equis, quum principes humi seruiliter ambularent.

7. Qui fossam fodit, in eam cadet: & qui sepe in dissipat, eum mordebit anguis.

8. Qui saxa portat, in eis laborat: & qui ligna findit, in eis æstuat.

9. Quemadmodum si obtusum & impolita superficie est ferramentum, etiam robustos fagitat, ita præstantiam reddit efficacem sapientia.

10. Serpente, si non incantatus mordeat, nihilo præstantior est linguax.

11. Sapientis oratio gratiosa est: stultum sua labra perdunt.

12. Eius orationis & initium stultitia, & extremum misera vesania est.

13. Quum stulti multa verba faciant, nesciunt homines, quid sit futurum, quidque sit eos sequuturum, est eis inapertum.

14. Stultos suus fatigat

labor, qui in urbem ire nesciunt.

15. Miseram te, terra, quæ iuuenem regem, & principes habes mane epulantes.

16. Felicem te, terra, cuius & rex canos habet, & principes tempore cibum capiunt, virium non potationis gratia.

17. Pigritia vitatur contignatio: & manuum inertia perpluit domus.

18. Ridendi causa fit panis, & vinum vitam exhilarat, & omnia domat pecunia.

19. Ne per cogitationem quidem regi maledicito,

20. Nec in penetralis tui lecto diuitem detestator: nam vocem aeræ ferent aues, & rem enunciabunt aligeræ.

CAP. XI.

In egenos benignitas. Diuina prouidentia. Ad probitatem cohortatio.

1. Ace tuum panificium in humorem: nam diuturnitate temporis id inuenies.

2. Imperti vel septem aut etiam octo hominibus: nescis enim, quid mali sit futurum in terris.

3. Quum plenæ sunt nubes, pluuiam effundunt in terram, & siue in Austrum cadit siue in septentriones arbor, quo loco cadit, ibidem manet.

4. Qui ventum obseruat, non ferit: & qui spectat nubes, non metit.

5. Quomodo ignoras, quod venti vestigium, qualia sint in prægnantis vtero ossa: sic Dei opus ignoras, qui facit omnia.

6. Et mane semen tuum femina, & vespere ne remitte manum, nescis enim, hocne an illud magis expediat, an vtrumque æque bonum sit.

7. Et

7. Et dulce lumen est,
& suaue oculis est videre
solem:

8. Sed quamuis multos
viuat annos homo,
& eos omnes cum voluptate,
si tamen memin-
nerit, quam longa
futura sit tenebrarum
dies, quicquid obtingit,
est vanum.

9. Fruere, iuuenis, ado-
lescentia tua, & men-
tem tuam exhilara tua
iuuenili ætate, & ani-
mo tuo oculorumque
sensui ac libidini indul-
ge: sed scito, futurum,
vt te Deus ob ista omnia
iudicio sistat.

10. Tolle ergo ex men-
te tua ferocitatem, & ex
tuo corpore scelus au-
fer: nam adolescentia
& imperitia vana est.

CAP. XII.

*Iouæ perpetuo sumus
memores. Rerum omni-
um vanitas. Verborum
grauiorum virtus. Quæ
tandem omnium sint par-
tes.*

1. **E**T memento crea-
toris tui, dum iuue-
nis es, antequam veni-
ant mala tempora, acce-
dantque anni, quibus te
delectari neges,

2. Antequam tenebre-
scat sol atque lux & luna
& sidera, redeantque
post pluuiam nubes,

3. Tum quum domus
custodes tremant, & nu-
tabunt milites, & cessa-
bunt imminutæ molæ,
& caligabunt spectan-
tes per meatus,

4. Et claudentur fores
extrinsecus, cum exili
sonitu molæ, & surge-
tur ad auis vocem, &
cassæ erunt omnes mu-
sicæ puellæ.

5. Quum etiam alta &
illisus in via timebun-
tur, & florebit amygda-
lus, & conuenient cica-
dæ, & peribit appetitus,
discedente homine in
æternam domum su-
am, & circumeuntibus
in vico lugentibus.

6. Antequam abrum-

patur argentea catena,
& quassetur guttus au-
reus, & vrna frangatur
ad scatebram, & con-
quassetur ad foueam
currus,

7. Redeatque puluis in
terram, qualis fuerat, &
spiritus ad Deum redeat,
qui eum dedit.

8. Vana vanitas (inquit
concionator) omnia
sunt vanitas.

9. Præterea, qua excel-
lebat concionator sa-
pientia, docuit homi-
nes alia scitu digna, &
quæ peruestigauerat, e-
loquutus est, multas
componens sententias.

10. Studuit conciona-
tor inuenire placitura
dicta, & probam vera-

cium dictorum scriptu-
ram.

11. Sapientum dicta
sunt quasi quidam acu-
lei, suntque collectores,
ab vno pastore dati, qua-
si quidam affixi stimuli.

12. Cæterum, fili mi, e-
doctus esto: faciendi
tot libros nullus est mo-
dus, & nimia anxietas
corpus fatigat.

13. In summa, omni-
bus auditis Deum me-
tue, eiusque præcepta
exequere: nam hoc est
omnium hominum.

14. Etenim omne o-
pus, quamlibet occul-
tum, sistet ad iudicium
Deus, tum bonum, tum
malum.

SOLOMONIS SAPIENTIA.

IN SOLOMONIS SAPIENTIAM ARGUMENTUM.

Ad Iouam, & æquitatem inuitatio. De letho scelerum verba. Vera senectus. Impiorum iudicium. Iorum æquanimitas, ac merces. Deus personarum discrimen aspernatur. Communis omnium fors. Laus, gubernatio, fructus sapientiæ. Solomon sapientiam petens a Deo. Gesta in Israele per sapientiam. Iouana clementia, longanimitas. Noscendi Iouam ratio. Idololatria. Iouana prouidentia. Idololatriæ nitia, damna. Idololatrarum calamitates. Iouæ maiestas in puniendis improbitatibus. Ægyptiorum damna a Ioua. Hebræorumque salus ex Ægypto.

CAP. I.

Iouæ iustitia quærenda. Obtrectatio vitanda, & mors.

A Mate iustitiam, rectores orbis: este Domini studiosi, cum bonitate & simplicitate animi quærentes:

2. Nam iis inuenitur, qui eum non tentant, isque patefit, qui ei non confidunt.

3. Etenim prauæ cogitationes alienant a Deo, tentataque potentia arguit insipientes:

4. Siquidem in malitiosum animum non intrat sapientia, nec habitat in corpore peccatis obnoxio.

5. Sanctus enim disciplinæ spiritus fugit dolum, & ab imperitis cogitationibus abigitur, & iniustitiæ aduentu confutatur.

6. Humanus enim sapientiae spiritus non finet impunitum eum, qui verbis utitur maledicis, quippe quum eius & reum conscius sit Deus, & cordis verus inspector, & linguae auditor.

7. Nam Domini spiritus orbem replet, & omnia continens notitiam habet vocis.

8. Itaque qui iniusta loquitur, latere non potest, aut ultricem vitare poenam.

9. Nam in impii calumnias inquiritur, eiusque dictorum auditio venit ad Dominum, ad eius coarguenda crimina:

10. Siquidem ultrix auris audit omnia, neque latet murmuris strepitus.

11. Cauete igitur murmur inutile, & a linguae maledictis abstinete.

12. Nam clandestinum dictum non abit inani-

ter, & inertiens os animum interimit.

13. Ne affectate mortem, errore vitae vestrae, neue perniciem accersite vestris operibus.

14. Nam Deus mortem non fecit, nec viuentium interitu delectatur, quum omnia creauerit, ut essent, fueritque mundi origo incolumis, nullo infecta pernicioso veneno, nec regnante in terris orco.

15. Nam iustitia immortalis est. L. iniustitia autem mortis est conciliatio.

16. G. Quam mortem impii manibus & verbis accersunt, & amicam arbitantes contabescunt, & cum ea foederant, quippe digni, qui sint eius partium.

CAP. II.

*Impii de morte verba
In viros bonos consilium.*

1. **D**icunt enim apud se non recte ratioci-

antes: Brevis est & laboriosa vita nostra, nec ullum remedium est contra hominis interitum, nec cognitus quisquam est ab orco reuer-
sus.

2. Nam & temere nati sumus, & posthac erimus, perinde ac si non fuissetus, utpote quum, qui flatus nobis in naribus est, fumus fit, & exiguum habeamus in cordis motione scintillam,

3. Qua extincta, in cinerem redigetur corpus nostrum, & spiritus, seu inanis aer, diffundetur,

4. Et nomen nostrum tempore veniet in oblivionem, nec quisquam memorabit opera nostra, & præteribit vita nostra tanquam nubis vestigium, & sicut nebula radiis agitata solis, & eiusdem calore grauata dissipabitur.

5. Est enim æuum nostrum umbræ transitio, neque regressum habet

obitus noster, nempe ita conclusus, ut nemo reuertatur.

6. Quare, agite, fruamur bonis præsentibus, & rerum natura (dum est iuuenta) nauiter utamur.

7. Vino pretioso & vnguentis nos repleamus, neque nos prætereant flos temporis:

8. Coronemur rosarum calycibus, priusquam marcescant. L. Nullum pratum fit, quod non obeat nostra luxuria:

9. G. Nemo nostrum nostræ sit exors insolentiae: ubique voluptatis indicia relinquamus, quoniam hæc conditio, hæc nostra fors est.

10. Pauperes infontes opprimamus, viduis ne parcamus, neque longævus senum canos reue-
reamur.

11. Quin nostra vis iustitiæ lex esto: quandoquidem

dem quod infirmum est, inutile arguitur.

12. Infidiemur iusto, quandoquidem nobis est incommodus, & nostris aduersatur operibus, nobis peccata in legem exprobrans, & disciplinæ nostræ delicta culpans.

13. Dei cognitionem profitetur, & sese Dominum natum nominat.

14. Nostra cogitata coarguit, nobis vel aspectu grauis, quippe quum eius vita sit aliis dissimilis, & dispar institutum.

15. Pro adulterinis habemur ei, abstinetque a nostro commercio, tanquam ab impura re. Iustorum exitum beatum prædicat, & patrem gloriatur Deum.

16. Videamus, an sit eius oratio vera, &, quid sit ei euenturum, experiamur.

17. Nam si iustus est Dei

filius, ille ei succurret, eumque ex aduersariorum manu liberabit.

18. Contumelia cruciatuque eum exploremus, ut eius modestiam cognoscamus, & de patientia iudicemus.

19. Infami morte eum condemnemus: ita enim ex suis ipsius verbis tractabitur.

20. Hæc cogitant, & falluntur.

21. Cæcauit enim eos sua prauitas, nec diuina arcana norunt, nec sanctimonix mercedem sperant, neque intemperatorum animorum præmium perspiciunt.

22. Nam Deus hominem ad immortalitatem creauit, & suæ ipsius naturæ imaginem fecit.

23. Verum diaboli inuidia mors in mundum intrauit, quam, qui sunt illius partium, experiuntur.

CAP. III.

Martyrum beatitas, & stipendium. Improborum premia.

AT iustorum animæ in manu Dei sunt, nec eos cruciatus attingit.

2. Videntur quidem insipientium iudicio mori, & putatur malus eorum exitus, & discessus a nobis calamitosus, quum salui sint.

3. Nam in hominum conspectu si cruciantur, eorum spes est immortalitatis plena, & leniter castigati magna bona consequuntur.

4. Siquidem Deus eos explorat, & se dignos inuenit: eos tanquam aurum in fornace explorat, & tanquam solidum sacrificium acceptos habet.

5. Itaque quo tempore habebitur eorum cura, effulgebunt, & vt in stipula scintillæ discurrent

6. Iudicabunt gentes,

& populis imperabunt, regnante in eos Domino in sempiternum: quo qui freti sunt, ii verum intelligent, & fideles ei in charitate adhærebunt.

7. Etenim gratia & pax continget eius piis, & eius electorum cura habebitur.

8. At impii dignas suis conatibus pœnas dabunt, qui & Deum neglexerint, & a Domino defecerint.

9. Nam qui sapientiam & disciplinam despiciunt, miseri sunt, eorumque & vana spes est, & cassi labores, & opera inutilia.

10. Eorum & vxores amentes sunt, & liberi nequam & genus execrandum.

11. Est enim felix sterilis intemerata, quæ flagitiosum cubile non nouit: ea fructum consequetur, quum habebitur animorum cura,

12. Item

12. Item spado, qui neque crimen re ipsa commisit, neque contra Dominum nequiter cogitavit.

13. Dabitur enim ei eximium fidei munus, & fors in Domini fano iucundissima.

14. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & prudentiæ radix imperdita.

15. At adulterorum liberi sunt imperfecti, & nefarii concubitus progenies aboletur.

16. Etenim siue diutinæ vitæ sunt, nihili fiunt, estque ad extremum eorum ingloria senectus,

17. Siue celeriter moriuntur, nec spem habent, nec animadversionis tempore solatium.

18. Siquidem iniusti generis tristes sunt exitus.

CAP. IV.

Piorum & impiorum stirps. Non ex ætate sene-

cta, sed ex prudentia. Præuorum iudicium. Iustorum finis.

1. **P**Otior est cum virtute sterilitas, quum virtutis sit immortalis memoria, quippe quæ & Deo nota sit, & hominibus, qui & præsentem imitantur, & absentem desiderant:

2. Quæ in mundo coronata triumphat, victo immortalium præmiorum certamine.

3. At impiorum multi-gena multitudo non peruenit ad frugem, nec ex adulterinis propaginibus alte radices agit, neque solidum iacit fundamentum.

4. Licet enim ramis ad tempus egerminet, tamen infirme posita concutitur ventis, & eorum vi eradicatur,

5. Imperfecti circum rami defringuntur, eorumque fructus inutilis, intempestiuus esui, & ad nihil idoneus est.

6. Nam

6. Nam ex nefariis Deo placeret eius animus, ideoque properauit e medio malitiæ.

14. Id quod videns vulgus hominum, non cogitat & animaduertit,

7. At iustus, quamuis præmature obeat, in quiete est: hoc ipsum beneficium & misericordiam in illius pios esse, & eius electorum causa fieri.

8. Siquidem honesta senectus non temporis longitudine, nec annorum numero metienda est: 15. Condemnat autem mortuus iustus viuentes impios, & iuuentus exacta celeriter longæuam iniusti senectutem.

9. Quin hominibus cæcitas prudentia est, & senilis ætas intaminata vita. 16. Videntes enim sapientis exitum, non animaduertunt, quid de eo statuerit, & cur eum in tuto collocauerit Dominus, sed id videntes spernunt.

10. Quum Deo placeret ille, amatus est: & quum inter fontes viueret, sublatus est: 17. Verum deridebit eos Dominus, & postea turpiter lapsi, æterna inter mortuos afficientur ignominia.

11. Raptus, ne eius sensum immutaret prauitas, aut animum fallacia deciperet. 18. Nam ille eos vefanos præcipites franget, & a fundamentis conuellet,

12. Fascinum enim vanitatis honesta abolet, & cupido vaga sinceram mentem immutat. 19. Ita vt funditus solo æqua-

13. Defunctus breui longa tempora compleuit, vtpote quum

æqua-

æquati, sint in dolore, perdita eorum memoria.

20. Vadent peccatorum suorum cogitatione pauidi, suisque sceleribus coram conuincuntur.

CAP. V.

Contra insectantes piorum æquanimitas. Vanæ improborum spes. Iustorum præmia.

1. **T**unc stabunt multa cum audacia iusti in eorum conspectu, qui eos prefferint, eorumque labores labefactauerint :

2. Quo illi viso, graui metu percellentur:

3. Et eorum inopina salute attoniti, dicent apud se pœnitentes, & præ spiritus angustia gementes.

4. Hi sunt, quos nos aliquando risui habuimus, & contumeliosis dicturiis.

3. Dementes, qui eo-

rum vitam putauimus infaniam, & exitum inhonestum.

6. Ergone diuis annumerati, sanctorum confortes sunt?

7. Ergo nos a veri via deerrauimus, neque nos iustitiæ lumen collustrauit, neque nobis sol ortus est prudentiæ.

8. Perniciosis iniustitiæ viis plane incedentes, inuias peragrauimus solitudines, ignari Dominiæ viæ.

9. Quid nobis superbia profuit? quid diuitiæ cum arrogantia contulerunt?

10. Præterierunt omnia illa tanquam vmbra, aut prætercurrens nuntius tanquam naui fluctuantem aquam permeans, cuius elapsæ vestigium inuenire non est, aut meatus notam in fluctibus.

11. Aut sicut auis aerem peruolantis nullum extat meatus indicium:

fed

sed verberare pennarum
flagellata levis aura, &
stridente vi sulcata, mo-
tis alis perineata est, nec
vllum deinde signum
itineris extat in ea.

12. Aut vt coniecto ad
scopum telo sectus aer
protinus in seipsum de-
nuo coit, ita vt, qua illud
transierit, nesciatur:

13. Ita & nos nati defe-
cimus, & virtutis si-
gnum nullum ostendere
valentes, in prauitate
nostra confecti sumus.

14. L. Talia dicunt a-
pud inferos, qui pecca-
runt.

15. G. Nam impiorum
spes est vt vento sublata
lanugo, vt spuma tenuis
agitata procellis, vt fu-
mus vento diffusus, & vt
hospitis vnius diei me-
moria præterit.

16. At iusti in perpetu-
um viuent, habentque
in Domino positam
mercedem, eorum cu-
ram gerente Supremo.

17. Ideo regnum præ-
clarum adipiscentur, &
de Domini manu diade-
ma pulcherrimum: is
enim eos sua dextra
proteget, & L. sancto G.
brachio defendet.

18. Sumet armaturam
sue vehementiæ, & re-
rum naturam armabit
in hostium ultionem.

19. Induet iustitiæ lori-
cam, & aperti iudicii ga-
leam vestiet.

20. Sumet inexpugna-
bilem sanctitatis cly-
peum, & seueram iram
acuet in ensen,

21. Ipseque adeo mun-
dus vna cum eo demen-
tes oppugnabit.

22. Ferentur colliman-
tia iacula fulgurum, &
tanquam ex decenter
curuato nubium arcu in
scopum defilient, ac ex
lapidante furore gran-
dines plenæ iacientur.

23. Sæuiet in eos aqua
maris, & amnes exun-
dabunt acerrime:

24. Eis aduersabitur
vehemens ventus, eos-
que

que procellæ more ventilabit, atque ita vniuersum orbem depopulabitur iniustitia, potentumque sedes evertet inaleficientia. L.

CAP. VI.

Ad principes cohortatio pro iustitia colenda, & sapientia. Personarum rationem habens nullam loua.

1. **P**otior est sapientia, quam vires, & vir prudens, quam potens.

2. G. Quapropter audite, reges, & attendite: discite, rectores finium terræ.

3. Auscultate, qui multitudini imperatis, & vobis in gentium turbis placetis.

4. Vobis fane a Domino imperium, a Supremo potestas est data, qui vestra & facta excutiet, & consilia examinabit,

5. Quod quum essetis eius regni ministri, non recte iudicaueritis, neque legem exequuti

fueritis, neque vos geseritis ex Dei voluntate.

6. Ille vos horribiliter & celeriter inuadet: nam in excellentissimos quosque seuerissimum exercebitur iudicium.

7. Etenim infirmi veni digni sunt: at in potentes potenter animaduertetur.

8. Nec enim personam reformidabit Dominus omnium: nec magnitudinem reueretur: quippe qui idem & paruos fecerit & magnos, & omnium æque curam agat.

9. Potentes autem vehementer quæstio manet.

10. Ad vos igitur, o tyranni, verba facio, ut discatis sapientiam, neque delinquatis.

11. Nam qui sancte sanctionem seruauerint, fient sancti? & qui eam didicerint, habebunt, quo suam causam defendant.

12. Quare studete meis dictis,

dictis, & erudiri cupite.

13. Præclara est, & quæ nunquam marcescat, sapientia, & facile a suis amatoribus cernitur: & a quibus quæritur, ab eis inuenitur.

14. Vltro se cupidis offert cognoscendam,

15. Nec eius causa vigilantibus laborandum est: assidentem enim foribus suis inueniet.

16. Nam de ea vel cogitasse, prudentiæ perfectio est: & qui propter eam vigilauerit, cito securus erit.

17. Nam se dignos ipsa circummeundo quærit, & hisque per vias comiter apparet, & omni studio occurrit.

18. Eius enim initium est verissima disciplinæ cupiditas: disciplinæ cura, charitas:

19. Charitas autem est legis legum conseruatio: legis cura est integritatis confirmatio: inte-

gritas Deo propinquum facit:

20. Ita sapientiæ cupiditas perducit ad regnum.

21. Quamobrem si foliis & sceptris, o tyranni populorum, delectamini, colite sapientiam, vt perpetuo regnetis.

22. Quid sit autem sapientia, & quomodo orta, referam, nec vos arcana celabo,

23. Sed eius cognitionem a prima origine vestigabo, palamque faciam, neque veritatem præteribo.

24. Neque vero cum inuidia tabidis versabor, vt qui sint expertes sapientiæ.

25. Sapientum autem multitudo salus est humani generis: & prudens rex est populi firmamentum.

26. Quapropter verbis meis erudimini, & proderit vobis.

CAP. VII.

Omniū fors una manens. Sapientiae laudationes.

1. **S**Um autem ego quoque mortalis homo, similis omnium, & primigeno prognatus,

2. Ac in matris alio corpus conformatus: decem mensibus, ex sanguine ac semine viri coagulatus, cum voluptate comitata concubitum.

3. Natus autem communem aerem hausi, & in eiusdem naturæ terram delapsus, primam vocem, æque ac omnes, flebilem edidi, in fasciis educatus atque curis.

4. Nullus enim rex aliud habuit nascendi primordium,

5. Estque vnus omnium in vitam ingressus, & idem exitus.

6. Propterea optanti mihi & oranti pruden-

tia data est, & sapientiz spiritus obuenit, quam ego sceptris & foliis antepono,

7. Et diuitias, si cum ea conferantur, nihili facio, neque pretiosas gemmas cum ea comparandas duco.

8. Nam omne aurum cum ea collatum tenuis arena est: & præ ea argentum pro luto ducendum.

9. Hanc ego supra valetudinem & formam amo,

10. Eamque habere malo, quam lucem quippe cuius splendor sit inextinctus.

11. Cum ea autem mihi cuncta simul bona, eius opera immensæ diuitiæ euenerunt,

12. Quibus omnibus delectatus, quod horum antor esset sapientia quum eam horum matrem esse ignorassem,

13. Et sedulo didici,

libe

liberaliter impertio ,
nec eius opes celo.

14. Nam is est inexhaus-
tus hominibus thesau-
rus: quo qui vtuntur,
ii cum Deo coeunt in a-
micitiam, ob doctrinæ
dotes commendati.

15. Mihi quidem dedit
Deus, vt sententiose lo-
querer , & iis digna,
quæ mihi concessa sunt,
cogitarem: quippe qui
& sapientiæ sit autor, &
sapientum moderator.

16. Etenim in eius ma-
nu & nos sumus & ser-
mones nostri , omnis-
que prudentia & arti-
um peritia.

17. Is enim mihi dedit
rerum cognitionem ve-
rissimam, vt sciam mun-
di statum, & elementor-
um effectiorem.

18. Principium & fi-
nem & medium tem-
porum, solstitiorum vi-
cissitudines , & tempe-
statum mutationes,

19. Annorum orbes, &
siderum situs,

20. Et naturas animan-
tium, & bestiarum ani-
mos, & ventorum im-
petus, & ratiocinationes
hominum, & stirpium
differentias, & radicum
vires:

21. Denique quæcun-
que vel occulta sunt, vel
aperta noui , vtpote
quum me omnium opi-
fex docuerit sapientia.

22. Inest enim in ea
spiritus sagax, sanctus,
vnigenus , multiplex,
subtilis, agilis, expedi-
tus , incontaminatus ,
clarus, innoxius, boni
studiosus, acutus, ine-
luctabilis, beneficus,

23. Humanus, fixus, fir-
mus, securus, omnipo-
tens, omnia contem-
plans, & omnes mentis
puros tenuesque spiri-
tus obiens.

24. Nam quouis motu
mobilior sapientia o-
mnia præ puritate pe-
netrat, obitque.

25. Est enim quidam
vapor diuinæ potentiae,

& sincera gloriæ Omnipotentis effluentia, quo fit, vt nihil in eam cadat polluti.

26. Est enim lucis æternæ splendor, & intaminatum actionis Dei speculum, & imago bonitatis eius.

27. Et quum sit vna, omnia potest: & in se ipsa permanens, omnia renouat: & per secula in sanctas animas migrans, Dei amicos & vates efficit.

28. Nihil enim amat Deus, nisi sapientiæ contubernalem:

29. Nam ea sole speciosior est, & omnem siderum compositionem superat, lucique comparata præstantior inuenitur:

30. Siquidem illi succedit nox: at sapientiam non vincit improbitas, quin ea ab extremo ad extremum valentior pertingat, & cuncta probe admini-

CAP. VIII.

Sapientiæ dignitas, in omnibus rebus gubernatio, sapientiæ fructus.

1. **H**Anc ego a teneris adamans quæsiui, & mihi sponfam ducere studui, eius pulchritudinis amore captus.

2. Ea generositatis est gloriosæ, Dei conuictu vtens, & omnium adamatata Domino.

3. Est enim Dei scientiæ antistes, & eiusdem operum præses.

4. Quod si diuitiæ res est in vita expetenda, quid sapientia locupletius? quæ efficit omnia.

5. Quod si operatur prudentia, quis ea in rerum natura magis est artifex?

6. Quod si quis iustitiam amat, iustitiæ labores virtutes sunt.

7. Temperantiam enim edocet & prudentiam, iustitiam & fortitudinem, quibus nihil est

ho-

hominibus in vita uti-
lius.

8. Si quis multarum
rerum peritiam expetit,
hæc & antiqua nouit, &
futura coniicit:

9. Sermorum falla-
cias & obscurarum
quæstionum solutiones
callet: monstra prodi-
giaque prænoscit, &
temporum ac tempesta-
tum euentus.

10. Hanc ergo mihi ad
vitæ societatem ascisce-
re decreui, sciens, mihi
bona daturam consilia,
& curarum ac doloris
lenimento futuram,

11. Per quam & glo-
riam apud vulgus, &
honorem apud seniores
consequitur iuuenis.

12. Acutus inueniar in
iudicio, & in conspectu
potentum admirandus,

13. L. Principibus me-
orum stupentibus, G.
ui me & tacentem
manebunt, & loquen-
tem attendent, pluri-
usque differente me,

manum ori admoue-
bunt.

14. Denique consequar
immortalitatem, & æ-
ternam posteris memo-
riam relinquam.

15. Administrabo popu-
los, mihi que gentes sub-
iicientur, me vel audi-
tum horrendi metu-
ent tyranni, & vulgo bo-
nus & bello fortis ex-
tabo: & in ea domum
meam ingressus, acqui-
escam.

16. Nihil enim acerb-
tatis aut doloris habet
eius commercium at-
que conuictus, sed dele-
ctationem ac lætitiā.

17. Hæc apud me co-
gitans & animo per-
pendens, esse in sapien-
tiæ cognatione immor-
talitatem,

18. Inque eius & ami-
citia iucundam delecta-
tionem, & manuum la-
boribus inexhaustas di-
uitias, & colloctioni s
exercitatione prudenti-
am, & sermonum com-

municatione claritatem, conabar circumiens eam mihi cooptare:

19. Eram autem puer bene natus, & bona indole præditus, quin etiam bonus ipse intaminatum corpus nactus eram.

20. Sed intelligens me non aliter illius fore compotem, quam si Deus dedisset (quod quidem erat prudentiæ, scire cuius esse beneficium)

21. InterPELLAUI Dominum, eumque orans sic toto corde loquutus sum.

CAP. IX.

Ad Iouam Solomonis oratio pro sapientia obtinenda.

1. **D**Eus patrie & misericors Domine, qui cuncta tuo iussu fecisti.

2. Tuaque sapientia hominem fabricatus es, ut creatis a te rebus dominaretur,

3. Et orbem sancte iustæque administrans, recto animo iudicium exerceret,

4. Da mihi affectatricem folii tui sapientiam, neue me ex tuorum cultorum numero reiicias,

5. Qui tuus sum seruus ancilla tua natus, homo infirmus, æui breuis, & iudiciorum legumque peritia minor.

6. Quamuis enim sit aliquis in hominum genere perfectus, absente quidem ista sapientia, nihili est habendus.

7. Tu me tui populi regem tuorumque liberum iudicem delegisti:

8. Tu iussisti templum ædificari in sacro tuo monte, & in urbe tuæ habitationis aram, ad imitationem tui sacri tabernaculi, quod iam olim præparasti:

9. Et vna tecum operum tuorum conscia sapientia

piencia , quæ, quum mundum conderes, aderat, scitque, quid acceptum tibi, quid rectum sit in tuis præceptis.

10. Manda eam ex facris cœlis, & a tuo glorioso folio: mitte eam, vt mihi præsto laboret, intelligamque, quid tibi sit gratum.

11. (Nouit enim illa & perspicit omnia) quæ mihi in meis actionibus ita prudenter præeat, & in sua gloria me custodiat.

12. Vt accepta sint opera mea, tuumque populum iuste administrem, & sim mei patris folio dignus.

13. Nam quis homo cognoscat Dei consilium? aut quis perspiciat, quid velit Deus?

14. Sunt enim mortaliū cogitationes miseræ, periculosaque nostra commenta:

15. Quippe quum mortale corpus animum

grauet, obruatque mentem terrestre vas,

16. Adeo vt vix multa cum cura contemplemur terrestria, & quæ sunt in manibus, ægre inueniamus:

17. Tantum abest, vt cœlestia quisquam peruestigare possit, aut consilium tuum cognoscere, nisi tu sapientiam dederis,

18. Sanctumque tuum spiritum ex alto demiseris, vt ita terrestrium mores corrigantur,

19. Et quæ tibi grata sint, doceantur homines, sapientiaque conseruentur.

CAP. X.

Sapientiae virtus, in impium vis. In desertores ipsa sapientia. Iusti afflictī securitas. Populi mœrentis in sapientia quies. In Hebræos merita sapientiae.

1. **H**Æc primigenium generis humani patrem solum creatum

conseruauit, & a suo delicto vindicauit,

2. Eique potestatem dedit in omnia dominandi.

3. Sed ab ea quum irate defecisset iniustus, pœnas ob interemptum fratrem capitales dedit.

4. Propter quem inundatam terram denuo seruauit sapientia, in uili ligno iustum gubernando.

5. Hæc inter improbitatis consensum gentium confusarum iustum agnouit, & inculpatum Deo tutata est, ac ut erga filium animata firmiter conseruauit.

6. Hæc iustum pereuntibus impiis liberauit, elapsam ex demisso in quinque vrbes incendio,

7. Quarum etiamnum nequitiae testimonium perhibet fumans solum, & imperfectæ tempestiuitatis fructum edentes stirpes, & contumacis animæ monimentum

posita falis statua.

8. Nam neglecta sapientia, non solum detrimenta passi sunt, dum honesta ignorant, verum etiam uesania reliquerunt in uita indicium, ut in quibus lapsi sunt, in his ne latere quidem possint.

9. At sapientia cultores suos ex laboribus liberat.

10. Hæc profugum ob fratris iram iustum relictis deduxit uis, ei diuinum regnum ostendit, sanctorum cognitionem dedit, suppeditauit in ærumnis, & eius laboribus copiam suggestit,

11. Per fraudem oppresso adfuit, eum locupletauit,

12. Contra hostes conseruauit, ab insidiantibus tutata est, & ardui certaminis victorem præstitit, ut intelligeret, omnium potentissimam esse pietatem.

13. Hæc

13. Hæc venditum iustum non reliquit, sed a peccato defendit:

14. Cum eo in antrum descendit, nec eum in vinculis deseruit, eoque ut ei regni sceptrum attulerit, & in suos tyrannos potestatem mendacesque ostenderit eius criminatores, & ei gloriam conciliauerit æternam.

15. Hæc pium populum inculpatamque progeniem ab infesta gente liberauit, ingressa in animum cultoris Domini:

16. Formidandis regibus cum miraculis ac ostentis restitit:

17. Pius laborum suorum mercedem soluit: eos mirabili via duxit, eis & tegumentum interdiu, & fideream flammam noctu præbens.

18. Eos mare rubrum traduxit, & per vastas traiecit aquas,

19. Ac eorum hostibus

demersis, ex imis emisit vndis.

20. Itaque iusti impios deprædati, tuum sanctum, Domine, nomen cantarunt, & inuictam manum laudarunt vno consensu,

21. Quandoquidem multorum os aperuit sapientia, & infantium linguas reddidit expeditas.

CAP. XI.

Erga Israelitas beneficia per sapientiam. Fontes aquarum profusi. Trepidum Israelita. Omnipotentia louæ, & in omnes clementia. Deus omnium animarum amator.

1. Successum dedit eorum operibus:

2. Sancti vatis opera iter fecerunt per incultam solitudinem, & in inuis locis tentoria fixerunt, aduersariis restiterunt, hostes vlti sunt.

3. Quum te sitientes inuocassent, data est eis ex rigida caute duroque

saxo aqua, fitisque remedium.

4. Quibus enim puniti sunt eorum hostes, L. videlicet potionis penuria, iisdem abundantes ipsi recreati sunt, G. iisdem in sua penuria benigne donati sunt:

5. Quum quidem illi pro perennis fonte fluminis, sanguine cruento perturbati sunt, ad arguendum de occidendis infantibus edictum:

6. At his vberrimam aquam præter spem dedisti, ostendens per illam fitim quemadmodum L. & tuos extolleret, & G. aduersarios punires.

7. Quum enim rebus aduersis afficerentur (quanquam clementer castigabantur) cognouerunt, quam iracunde poenis cruciarentur impii.

8. Siquidem hos tanquam pater castigans probasti:

9. De illis autem tan-

quam rex feuerus damnatis supplicium sumpsisti.

10. Et absentes æque torquebantur, duplici dolore correpti, & præteritorum memoria gementes.

11. Quum enim audirent, dum ipsi cruciantur, illis benefieri, sentiebant Dominum.

12. Quem enim expositum olim abiectumque deridentes repudiauerant,

13. Eundem in extremo rerum euentu admirati sunt, quum fiti longe alia, quam iusti laborarent.

14. Pro vesanis autem improbisque eorum cogitationibus, quibus decepti brutos serpentes vilesque bestias colebant.

15. Tu eis brutorum animalium multitudinem ultionis causa immisisti, vt intelligerent per quæ quis peccat, per eadem puniri.

16. Nec enim nequibat ac stateræ momentum, omnipotens manus tua, aut matutina gutta ro- quæ mundum ex infor- ris, ad terram delapsa. mi materia condiderat, 22. Sed omnium mise- illis immittere vrforum reris, qui omnia potes, multitudinem, aut au- & hominum peccatis i- daces leones, aut noui gnoscis, vt redeant ad generis furore plenas i- frugem. gnotas bestias, aut igni- uorum spirantes fla- 23. Amas enim res o- tum, aut fumi crepitum mines, nec eorum quic- efflantes, aut horrendis quam inuisum habes, per oculos scintillis ful- quæ fecisti: gurantes,

17. Quarum non solum 24. Nihil enim fecisses, noxa illos conficere pos- si quid odisses: set, verum etiam aspe- 25. Nedum, vt possit a- ctus perterritos perdere. liquis, inuito te, manere, aut iniussu tuo conser- uari.

18. Adde, quod sine his 26. Parcis autem omni- vno flatu deiici pote- bus, quoniam tua sunt, rant, urgente pœna, af- amator animarum, Do- flatu potentiaæ tuæ ven- mine.

19. Verum omnia mo- do numeroque & pon- dere temperasti.

20. Nam multum posse tibi semper licet, & inuicti roboris brachi- um habes.

21. Siquidem tibi per- inde est vniuersus orbis,

CAP. XII.

Spiritus in cunctis. In priscos impios loua. Nemo facti louani reposcens rationem. Deus vnicus, castigans & suos, acrius etiam alienos. Contumacium calamitates.

1. **N**Am incorruptus iste spiritus inest omnibus, M 5 2.

2. Per quem delinquentes paulatim arguis, & eorum, in quibus peccant, subinonens, castigas, ut liberati vitiis, tibi fidem habeant, Domine.

3. Etenim priscos illos tuæ sacræ terræ habitatores exosus, quod deterrima veneficiorum facinora, nefariaque facra facerent,

4. Liberumque cæsores in misericordes, & cruentas scelerosasque dapes eorum, qui humanorum corporum viscera vescebantur,

5. Et fanaticos sacerdotes, & parentes indefensarum animarum interfectores interficere voluisti per maiores nostros,

6. Ut dignam Dei cultorum coloniam acciperet tellus, omnium apud te honoratissima.

7. Sed tamen illis, ut hominibus, pepercisti,

8. Misisti que exercitus

tui præcursores vespas, quæ illos paulatim profigarent,

9. Non quia non posses acie impios iustis in potestate tradere, aut feris bestiis, aut se uero iussu ad vnum delere:

10. Sed quo paulatim puniendo, locum dares poenitentiae, non ignorans, eos natura nequam esse, & eis innatam vitiositatem, nec vnquam eorum mentes mutatum iri, quippe qui profapia forent iam a principio deuota.

11. Neque vero cuiusquam metu veniam peccatorum illis dabas.

12. Nam quis a te fac rationem exigat? aut quis tuo decreto resistat? Quis te ob abolitas gentes, quas tu feceris, accuset? aut quis se tibi vindicem opponat, iniustorum hominum gratia?

13. Nec enim Deus est quisquam, præter te, cui omnia sunt curæ, ut osten-

da

das, te non inique puni-
uisse:

14. Neque rex ullus aut
tyrannus oculos contra
te attollere audeat pro
iis, quibus poenas irroga-
ueris.

15. Sed iustus quum sis,
iuste administras omnia:
& non meritum poenas
condemnare, alienum
iudicas a tua potentia.

16. Nam tuæ vires iu-
stitiæ caput est: & quod
omnibus dominaris,
id ipsum facit, vt parcas
omnibus.

17. Vires enim osten-
dis, dum non crederis
esse perfecta potentia,
& ignarorum audaciam
refellis.

18. Tu vero potestatis
arbiter ex æquo iudicas,
& multa cum indulgen-
tia regis nos: quippe
quum tibi, quum velis,
posse liceat.

19. Verum talibus factis
populum tuum docui-
sti, eum, qui sit iustus,
humanum esse oportere.

re: & bonam spem tuis
natis fecisti, te in pecca-
tis locum dare poeniten-
tiæ.

20. Si enim cultorum
tuorum hostes, & mor-
tem commeritos, tanta
cum moderatione at-
que admonitione vltus
es, & tempore & loco
dato, quo recederent a
vitiis, quanta cum dili-
gentia regis tuos natos?

21. Quorum maioribus
tot bona per iusiuran-
dum & fœdera promi-
seris.

22. Nos igitur si castigas,
hostes nostros millies
gravius cædis, vt boni-
tatem tuam considerate
perpendamus: & quum
punimur, misericordi-
am expectemus.

23. Itaque & insanam
vitam degentes iniustos
per sua ipsorum scelera
cruciaasti.

24. Nam per erroris vi-
as longius errauerant,
deos arbitrando anima-
lia etiam apud hostes in-

famia, insipientum infantium more decepti:

25. Ideoque, ceu pueris ratione carentibus, poenam ad contumeliam irrogasti.

26. Quumque illi reprehensionis contumelia non corrigerentur, dignum Deo supplicium senserunt.

27. Nam per ea, quæ inuiti perpeffi sunt, cum iis ipsis rebus, quas deos esse putabunt, torqueantur, cognouerunt, quem olim se nosse negauerant, verumque agnouerunt Deum: & idcirco extremo supplicio affecti sunt.

CAP. XIII.

Mortalium leuitas, Deum ignorantium infelicitas ex idololatria. De astrorum cultores increpati. Idololatriæ principia, fructus perniciosi.

1. **E**T enim natura vani sunt omnes homines, in quibus inest ignoratio Dei, quippe ex aspectabilibus bonis

non possunt eum, qui est, cognoscere, nec considerandis operibus opificem agnoscunt:

2. Sed aut ignem, aut flatum, aut pernicipem aërem, aut astrorum orbem, aut violentam aquam, aut cœli luminaria arbitros mundi deos esse putant.

3. Quorum si pulchritudine delectati deos arbitrantur, cognoscant, quanto horum Dominus sit præstantior, quandoquidem ea condidit primus generator pulchritudinis.

4. Sin autem potentiam & efficaciam admirati, intelligant ex eis, quanto potentior sit eorum conditor.

5. Siquidem ex magnitudine & pulchritudine rerum creatarum collatus iis earum creator spectatur.

6. Quanquam hi minus reprehendendi sunt.

7. Nam fortasse Deum quærentes, & inuenire

volentes errant : siquidem in eius operibus versantes, scrutantur, & aspectui obtemperant, quoniam, quæ cernuntur, pulchra sunt, tametsi ne hi quidem venia digni.

8. Si enim tantum cognoscere valuerunt, ut potuerint mundi cognitionem pertingere, huius Dominum, qui sit, ut citius non inuenerint?

9. Sed infelices sunt, & spes in rebus mortuis fitas habent, ii, qui deos vocant humanarum manuum opera, aurum & argentum arte fabricatum, & animalium simulacra, aut ignauum saxum, antiquæ manus opus.

10. Aut si quis faber materiarius, succisa aliqua arbore tractabili, omnem circa corticem scite destrinxit, & eleganti arte fabricatus est idoneum vas ad usum vitæ.

11. Reiectanea autem operis parando cibo consumpsit ad satietatem.

12. Tum illorum recisamentum ad nihil accommodum, tortuosum, ramisque nodosum truncum sumpsit,

13. Et per otium diligenter sculpsit, & vacans perite formauit, ac hominis effigie figurauit, aut animalis cuiuspiam vilis simile fecit, ac illito minio atque fuce, id rubro colorauit,

14. Et omni in eo obducta macula, facta ei digna ipso ædícula, id in pariete collocauit, ferroque firmavit,

15. Ac ne decideret, prospexit ei : sciens, illud ne seipsum quidem adiuuare posse, quippe imaginem, & opis indigum.

16. Deinde illud pro possessionibus, pro nuptiis liberisque suis orare non erubescit, inanimum alloquens.

17. Ac pro valetudine quidem imbecillum inuocat: pro vita mortuum interpellat: pro auxilio ei, quo nihil est magis mutilum: pro itinere ei, qui ne gressu quidem vti possit, supplicat,

18. De quæstu denique, de actione, de manuum successu ab ignauissimo petit manibus nauitatem.

CAP. XIV.

Idololatriæ initia, vanitas, pernicies. Idololum, & eius faber abominandus.

1. **R**urfus nauigationem adornans aliquis, ferasque permeaturus undas, lignum eo ipso, quo vehitur, vitiosius implorat.

2. Illud enim quæstus auaritia excogitauit, artifex sapientia fabricauit,

3. Et tua, Pater, prouidentia gubernat: quippe qui per mare & undas viam iterque tutum dederis,

4. Ostendens, posse te quidem omnino conseruare, etiam si quis sine arte conscenderit: sed nolle opera sapientiae tuæ esse otiosa.

5. Hanc ob rem perexiguo ligno credunt homines vitam suam fluctusque traiectionibus nauibus euadunt.

6. Et quidem iam primum pereuntibus superbis gigantibus mundi spes perfugio nauium reliquit seculo fermen generis, tua gubernata manu.

7. Felix enim lignum est, per quod iuste fit:

8. At manufactum detestabile est tum ipsum tum eius fabricator: hi quoniam fecit: illud quoniam, quum sit interiturum, Deus nominatur.

9. Nam æque iniusti sunt Deo & impius, & eius impietas: enim opus vna cum opifice punietur,

10. Ita

10. Itaque etiam in simulacra gentium animaduertetur,

11. Quoniam in opificio Dei ad nefas fiunt, & ad humanarum animarum detrimenta, & ad dementium pedes illaqueandos.

12. Siquidem scortandi caput, & vitæ corruptela est simulacrorum excogitatio atque inuentio.

13. Nam nec olim erant, nec perpetuo erunt:

14. Quippe hominum ambitione introducta sunt in mundum, ideoque pernix eius finis est destinatus.

15. Quum enim quidam pater immodico luctu sublatis præmaturæ filii angeretur, imagine facta mortuum tunc hominem iam ut Deum honorauit, subditisque suis sacra ac ceremonias tradidit.

16. Deinde tempore roborata impia consuetu-

do, pro lege seruata est, & tyrannorum imperio colebantur effigies:

17. Ac quos coram venerari non poterant homines, quod procul habitarent, eorum procul remotam faciem exprimentes, conspicuam venerandi regis imaginem fecerunt, ut absenti perinde ac præsentis studiose adularentur.

18. Ad cultus autem intentionem etiam imperitos pellexit artificis studium. Is enim forte dominanti placere volens, elaborauit arte similitudinem pulchrius.

19. Vulgus autem operis venustate allectum, quem modo ut hominem honorarat, mox numen existimauit:

20. Atque hoc vitæ fuit damnosum, quod calamitati aut tyrannidi feruientes homines, nulli communicandum nomen saxi & ligni imposuerunt.

21. Tam

21. Tam vero non satis erat circa Dei cognitionem errare, nisi in magno ignorantiae bello viuentes, tanta mala pacem appellarent.

22. Aut enim liberorum immolationis sacrificia, aut clandestinos ritus, aut insanas ex aliis ritibus bacchationes agitando, neque vitam iam, neque connubia tuentur munda, sed alius alium aut per insidias interficit, aut adulterando angit:

23. Denique omnia passim occupat sanguis, cædes, furtum, fraus, corruptela,

24. Perfidia, tumultus, periurium, perturbatio malorum, beneficiorum obliuio, animorum labes, generis suppositio, connubiorum confusio, adulterium, impudicitia.

25. Nam infandorum simulacrorum cultus omnis mali origo, & causa, & finis est.

26. Aut enim insane lætantur, aut falsa vaticinantur, aut viuunt iniuste, aut facile peierant,

27. Vtpote qui inanimatis confisi simulacris, falsum iusiurandum sibi fraudi futurum non arbitrentur.

28. Verum vtraque de causa meritas luent, & quod simulacris dediti, male de Deo sentiunt:

29. Et quod spreta sanctimonia, nequiter dolo iurant.

30. Non enim eorum, qui iurantur, potentia, sed peccantium vltix iustitia semper iniustorum delicta plectit.

CAP. XV.

Vox fidelium ad laudandam Iouæ clementiam. Deum agnoscere iustitiæ apicem esse. Vnde sit idololatria.

1. **T**u vero Deus noster, es benignus atque verus, lentus, & omnia clementer administrans.

2. Etenim si peccaueri-

rimus, tui sumus, scientes tuam potestatem, non peccabimus vero, scientes, nos tuos censer.

3. Nam nouisse te, absoluta iustitia est: & tuam scire potestatem, radix immortalitatis.

4. Nec enim deceperit nos hominum improborum inuentum, nec adumbrationum labor infructuosus, figuræ variis maculatæ coloribus,

5. Quorum aspectus in dementibus cupiditatem parit, ita ut imaginis mortuæ speciem in animam aueant:

6. Malorum amatores quali spe digni sunt, & qui faciunt, & qui concupiscunt, & qui venerantur.

7. Nam figulus mollem humum laboriose pressans, fingit ad usum nostrum quiduis, ac ex eadem argilla & honestis operibus seruitura

vafa, & his contraria pariter effingit, eorumque quis cuiusque in utroque genere sit usus, arbiter est figulus.

8. Atque idem ille pessime locans operam, vanum Deum fingit ex eodem luto, quum ipse nuper e terra natus, breui sit in eandem, ex qua sumptus est, abiturus, quum animæ debitum ab eo exigetur.

9. Sed ei cura est, non quam sit laboraturus, neque quam sit vitæ brevis, verum certat cum aurificibus & argentariis, ærariosque fabros æmulatur, res nihili fingere gloriosum ducens.

10. Cuius quidem & cor pulvis est, & spes terra vilior, & vita argilla abiectior,

11. Qui eum ignoret, qui finxit ipsum, qui ei operosam inspirauit animam, & vitalem spiritum inflauit.

12. Sed

12. Sed illi vitam ætatemque nostram ludum esse arbitrantur, lucro-
samque nundinationem, qui dicant vnde-
cunque, etiam ex mala
requæstum esse facien-
dum.

13. Is enim omnium
optime scit peccare se,
qui ex terrea materia,
fragilia vasa, signaque
fabricatur.

14. Sed longe amentis-
simi ac puerilibus ani-
mis inferiores sunt tui
populi hostes, qui ei im-
perant,

15. Qui omnia simula-
cra gentium pro diis
habeant, quibus nec v-
sus oculorum est ad vi-
dendum, neque nares
ad hauriendum aerem,
nec aures ad audien-
dum, nec manuum di-
giti ad tangendum, nec
pedes ad gressum habi-
les.

16. Eos enim fecit ac
finxit homo, qui ipse
precarium spiritum ha-

bet, quum nullus homo
similem sibi possit De-
um fingere.

17. Sed mortalis ipse
mortuum efficit mani-
bus nefariis, quum sit
ipse præstantior, quam
sunt ipsius numina,
quippe qui viuat, illa
nunquam.

18. Quinetiam inuisis-
sima venerantur anima-
lia, quæ collatis inter se
se brutis, sunt aliis dete-
riora,

19. Ne tanta quidem
pulchritudine prædita
(qualem animalium
forma capit (vt expe-
tantur : quæ denique
Dei & laude carent &
& fauore.

CAP. XVI.

*Quanta sint Deastrico-
larum pœnæ. In Æegy-
ptios calamitates. Erga
Israelitas beneficia.*

I. **P**ropterea per simi-
lia merito puniti
sunt, qui per multitudi-

nein bestiarum cruciati fuerint:

2. Pro qua pœna populo tuo benefecisti, auidæ appetentiæ cibum novi saporis exhibendo videlicet coturnices,

3. Vt illi quidem quamuis cibum cupientes, tamen propter immissorum in se animalium appetentiam, etiam a necessariis cibis appetendis abhorrerent: hi vero paulisper penuriam passi, etiam nouum participarent saporem.

4. Oportebat enim illis iniuste imperantibus inuitabilem penuriam accidere: his autem duntaxat ostendi, quo pacto eorum hostes cruciarentur.

5. Nam quum eos tam grauis bestiarum furor inuasisset, vt tortuosorum serpentum moribus interirent,

6. Non durauit ad extremum ira tua, sed castigati gratia paulisper turbati sunt, salutare signum habentes, quo legis tuæ præcepta recordarentur.

7. Non enim qui respiciebat, per rem visam, sed per te, seruato rem omnium, seruabatur.

8. Atque in eo nostris hostibus persuasisti eum esse te, qui ab omni malo tueare,

9. Quod quum illos locustarum muscarumque moribus intere inisses, ita vt nullum inueniretur eorum vitæ remedium, quippe qui digni essent, qui talibus plecterentur,

10. Natos tuos ne venenatorum quidem draconum vicere dentes, vtpote tua intercedente misericordia, & eos sanante.

11. Siquidem ad oraculorum tuorum recordationem stimulabantur, citoque seruabantur, ne in altam obliuionem

nem prolapsi, tuo beneficio retrahi non possent.

12. Nam nec herba, nec malagma curauit eos, sed sermo tuus, Domine, qui sanat omnia.

13. Tu enim vitæ necisque potestatem habes: tu ad orci portas deprimis, & idem inde retrahis.

14. Homo quidem improbitate sua interficit, sed egressum spiritum non reuocat, nec sublatum animum dissoluit.

15. At tua manus ut effugiatur, fieri non potest.

16. Negantes enim impii te sibi notum esse, robore brachii tui verberati sunt, insuetis pluuiis, grandinibus, & imbribus ineuitabilibus infestati atque confecti.

17. Quod enim maxime incredibile est, in aquam omnia extinguentem vim summam habebat ignis, quippe

ipso mundo propugnatore iustorum.

18. Nam modo mitescebat flamma, ne immissa in impios animalia combureret, sed ipsi se palam diuinis poenis agi viderent:

19. Modo etiam inter aquam, supra ignis vires, ardebat, ut sceleratæ regionis foetus corrumperet.

20. Pro quibus rebus angelorum cibo pauidisti tuos, eisque paratum nullo labore panem de cælo misisti omni voluptate pollentem, omni-que gustui accommodatum.

21. Nam quod tu præbebas, id tuam erga natos suauitatem patefaciebat, quod vescentis appetentiæ subseruiens, ad cuiusque voluntatem temperabatur.

22. Nix quoque & glacies ignem sustinebant, neque liquefiebant, ut illi cognoscerent,

23. Qui

23. Qui ignis inter grandinem & pluuias ardens atque fulgurans, hostium fruges corruerat, eundem rursum, vt alerentur iusti, suas ipsius vires oblitum esse.

24. Rerum enim natura tibi conditori obsequens, & in poenas contra improbos intenditur, & eorum, qui tibi confidunt, gratia remittitur ad beneficium.

25. Propterea tum quoque in omnia se transferens, tuæ omnium nutrici benignitati inferuiebat ad egentium arbitrium,

26. Vt discerent tui nati, quos adamasti, Domine, non frugum prouentu homines ali, sed verbis tuis eos, qui tibi fidem habeant, conseruari.

27. Quod enim igne non corruinpebatur, idem plane exiguo solis radio calefactum liquebat,

28. Vt notum esset, solem agendis tibi gratiis præueniendum, & te sub ortum lucis interpellandum esse.

29. Nam ingratorum spes velut hyberna glacies liquefcet, & inutilis aquæ ritu diffluet.

CAP. XVII.

Iouanæ voluntatis, iudiciiue maiestas. Mirifica puniendorum impiorum ratio.

1. **S**unt enim magna tua iudicia L. Domine, G. & inenarrabilia L. verba, G. ideoque imperiti errarunt homines.

2. Nam arbitrati, se sanctam gentem oppressuros, scelerati, tenebrarum vinculis & longæ noctis constricti, conclusi tectis ab æterna prouidentia extorres iacuerunt.

3. Siquidem in occultis peccatis lucifugo obliuionis velamento latere se

se putantes, profligati ridicula timiditate la-
sunt, attoniti grauius, borabant.
spectrisque perturbati.

4. Nec enim quæ con-
tinebat eos latebra, ser-
uabat impavidos : sed
confragosi sonitus cir-
cumsonabant, & tristi
obstipoque vultu leu-
res apparebant.

5. Et ignis quidem nul-
la vis lucere poterat,
nec fiderum fulgentes
flammæ inamabilem il-
lam noctem valebant il-
lustrare.

6. Tantum eis vltro
apparebant pleni timo-
ris ignes, quo aspectu
parum perspicuo per-
territi, grauiora puta-
bant, quæ L. non G. cer-
nebantur.

7. Iacebant autem ma-
gicæ artis præstigiæ, &
prudentiæ iactantia tur-
pissime refutabatur.

8. Nam qui se promit-
tebant ægrotantis animi
timores ac perturbatio-
nes depulsuros, iidem

9. Quamuis enim nihil
eos turbulentum terre-
ret, bestiarum transitio-
nibus serpentumque fi-
bilis consternati, peri-
bant tremebundi, & ine-
uitabilem prorsus æ-
rem intueri recusantes.

10. Est enim timida res
improbitas, proprio te-
ste damnata.

11. Semper autem au-
gentur aduersa, comi-
tante conscientia.

12. Nihil enim est me-
tus, nisi destitutio admi-
niculorum rationis.

13. Quum autem minus
est intus expectatio, plu-
ra opinatur, propter
ignorationem causæ
cruciatum exhibentis.

14. Ergo illi impoten-
tem vere noctem, & ab
impotentis orci recessi-
bus profectam, eodem
somnia sopiti,

15. Partim spectrorum
monstris exagitabantur,
partim

partim animi defectio-
ne exanimabantur.

16. Repentinus enim
eos inexpectatusque pa-
nor inuadebat: atque
ita quicumque tandem
ibi collapsus erat, is in
carcerem citra ferrum
conclusus, custodieba-
tur.

17. Nam siue quis agri-
cola, siue pastor erat, aut
solitariorum laborum
operarius, is oppressus,
ineuitabilem necessita-
tem sustinebat.

18. Siquidem vna tene-
brarum catena omnes
constricti erant, siue fi-
bilans spiritus, siue den-
sos inter ramos modu-
atus auium sonitus, siue
nurmura, quæ violen-
ter decurrentis,

19. Siue immanis ru-
entium faxorum fra-
gor, siue salientium ani-
malium cursus inaspe-
ctabilis, siue mugien-
tum sæuissimarum be-
stiarum vox, siue reper-
cussa montium cauernis

echo eos metu exani-
mabant.

20. Quum enim totus
orbis clara luce collu-
straretur, & inoffensis
operibus occuparetur,

21. Solis illis grauis in-
cumbebat nox, imago
excepturarum eos te-
nebrarum, qui ipsi sibi
grauiores erant tene-
bris.

CAP. XVIII.

*Lux præuia, & dux in
solitudine Israelitis. Æ-
gyptiorum clades.*

1. **A**T tuis piis maxi-
ma lux erat, quo-
rum illi vocem quidem
audientes, sed faciem
non videntes,

2. Quod quidem non
& illi eadem pateren-
tur, beatos prædicabant:
quod autem iniuria la-
cessiti non læderent,
gratias agebant, & ini-
micitiarum veniam ro-
gabant.

3. Pro quibus tu tuis
igneam columnam, quæ
& itineris ignoti dux, &
hono-

honorificæ peregrinationis sol innocuus esset, exhibuisti.

4. Etenim digni erant illi, qui luce priuati in tenebris tenerentur, qui conclusos tenuissent tuos natos, per quos legis immortale iubar seculo tradendum erat.

5. Quum igitur illi piorum tuorum infantes occidere decreuissent, tu vno exposito, & ad confutandos illos seruato puero, eos tot liberis orbasti, & vniuersos in vehementi aqua perdidisti.

6. Fuerat enim nostris præcognita maioribus illa nox, vt certo scientes iusiurandum, cui crediderant, bono essent animo.

7. Atque ita consequutus est tuus populus, & iustorum salutem, & hostium perniciem.

8. Nam quod aduersarios vltus es, hoc ipso

nos monitos affecisti gloria.

9. Quum enim clam sacrificarent pii bonorum nati, & diuinam legem concorditer fancirent, eadem pariter & bona & pericula participaturos esse sanctos patribus iam laude præcinentibus,

10. Obstrepebat dissonus hostium clamor, & miserabilis puerorum, qui deplorabantur, luctus dimanabat.

11. Eadem autem poena seruus vna cum domino affectus, & eadem plebeius cum rege passus erat,

12. Pariterque cuncti vno mortis nomine mortuos habebant innumerabiles, adeo vt ad sepeliendum viui non sufficerent, quando vno momento præclarissima eorum proles interierat.

13. Quum enim propter veneficia nihil crederent

derent, in primogenitorum exitio confessi sunt, Dei filium esse populum.

14. Nam quieto silentio omnia tenente, & nocte suum medium diuidente cursum,

15. Omnipotens sermo tuus de cœlo ex regali folio, feuerissimus bellator, in medium profligatæ regionis defiliit,

16. Acutum apertissimi tui mandati ensiferens, & ita omnia morte compleuit, quum quidem & cœlum tangeret, & in terra ingrederetur.

17. Tum illos subito visa somniorum grauius perturbare, & inexpectati timores inuadere,

18. Quum alius alibi iacens semiuuius, obquam moreretur causam, indicaret:

19. Id enim turbulenta somnia præsignificabant, ne ignari, cur mala

paterentur, perirent.

20. Tetigit autem etiam iustos experientia mortis, & cladem in desertis accepit ciuitas, sed non diu durauit sæuitia.

21. Properauit enim vir integerrimus propugnare & sui muneris arma, preces, & sufficienti piaculum gestans, furori restitit, & calamitatis finem imposuit, ostendens, se famulum esse tuum.

22. Vicit autem turbam non robore corporis, non armis usus, sed verbis punitorem superauit, commemorando maiorum iureiurando atque fœdere.

23. Nam aceruatim iam collapsis aliis super alios mortuis, medius obstans sæuitiam præcidit, & ad viuentes aditum interclusit.

24. Inerat enim in indumento talaritotus ornatus, & patrum decora in quadruplicis lapidum

dum ordinis cælatura, maiestasque tua in eius capitis diademate.

25. His perditor ille cessit, hæc extimuit, quod scuitiam vel tentasse satis esset.

CAP. XIX.

Ægyptiorum cædes miseranda. Israelitarum euasio.

1. **A**T impiis vsque ad extremum furor immisericors institit. Præuidebat enim ille etiam, quid facturi essent.

2. Videlicet fore, vt, quos abire permisissent, & studiose deduxissent, eosdem pœnitentes persequerentur.

3. Adhuc enim in manibus habentes luctus, & ad sepulchra mortuorum lamentantes, aliud adhibuerunt dementiæ consilium: & quos supplicando eiecerant, eosdem vt fugitiuos insequi sunt.

4. Trahebat enim eos

ad eum exitum digna necessitas, & eorum, quæ acciderant, obliuionem iniiciebat, vt, quod supplicii cruciatibus deerat, explerent,

5. Et populus tuus incredibile experiretur iter, & illi nouam mortem inuenirent.

6. Etenim tota rerum natura in suo genere rursus de integro transfigurabatur, tuis mandatis seruiens, vt tui nati conseruarentur illæsi:

7. Castra nubes umbrabat: vbi steterat aqua prius, conspecta est emersa tellus arida: pro eo, quod fuerat mare rubrum, fuit iter expeditum, & herbosus exurgite violento campus,

8. Per quem tota gens transiit, tua manu protecti, miranda monstra intuiti.

9. Ergo vt equi pasti, vtque agni exultarunt,

lau-

laudantes te, Domine, liberatorem suum.

10. Meminerant enim adhuc, quæ in peregrinatione sua occidissent, ut pro animalium genere tellus infecta edidisset, pro aquatilibus flumen ranarum multitudinem euomisset.

11. Postremo etiam novum avium genus viderunt, quod cupiditate ducti delicatas postulassent dapes.

12. Nam ad mitigandos eos ascenderunt eis ex mari coturnices, quum interim fontes inuasissent poenæ, non sine prægressis fulminum vi portentis.

13. Nam digna peruerfitate sua patiebantur, qui grauiorem inhospitalitatem exercuissent.

14. Siquidem alii ignotos aduenas non recipiebant: alii bene meritos hospites in seruitutem redigebant.

15. Iam vero quonam

supplicio puniendi, qui extraneos vel inimice acciperent, vel festiue admissos, & iam eiusdem iuris factos, grauib. affligerent laboribus?

16 Ergo etiam cæcitate mulctati sunt, ut illi pro foribus hominis iusti, eum tetris circumfusi tenebris suarum quisque forium introitum quærerent.

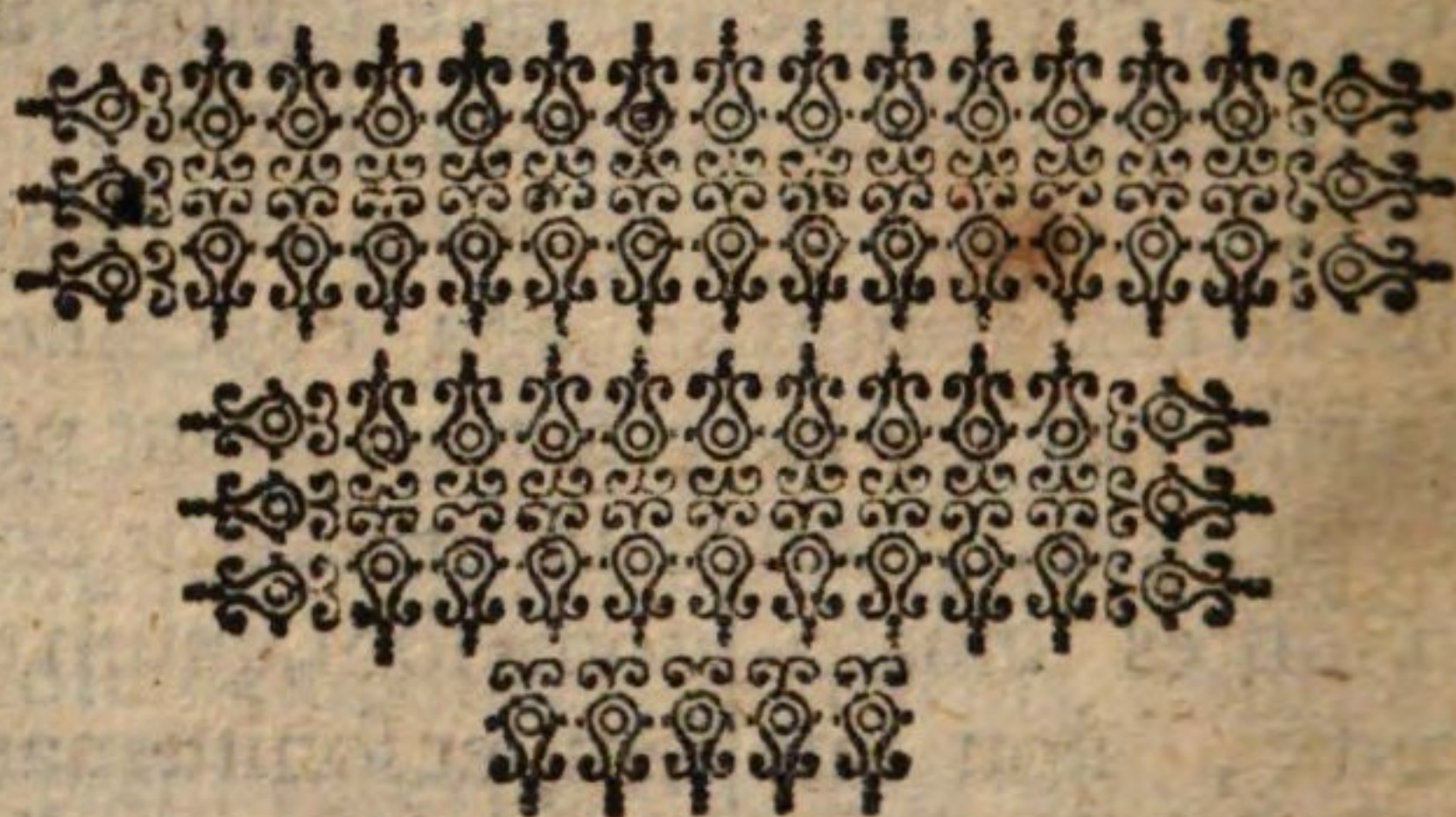
17. Nam elementa alia in alia concinne migrantia mutant nomen, sicut in fidibus concensionis soni, quum tamen semper sonitu maneant, id quod licet ex iis, quæ acciderunt, diligenter contemplandis coniicere.

18. Nam & terrestria in aquatilia mutabantur, & natatilia in terram transibant:

19. Ignis retinebat in aqua vim suam, aqua extinguendi vim oblita.

20. Rursum flammæ a
mortalibus animanti-
bus calcatæ, earum car-
nes non conficiebant,
nec immortalis cibi gla-
ciale genus, liquatu faci-
le, liquefaciebant.

21. Etenim per omnia,
Domine, populum tu-
tum amplificasti, ac de-
corasti, neque commi-
sisti, vt non ei omni
& tempore adesses &
loco.

ECCLESIASTICVS,

SIVE

SAPIENTIA IOSUÆ SIRACHI FILII.

IN ECCLESIASTICVM ARGVMENTVM.

SAPIENTIA unde. In parentes pietas, benignitas, lenitas, improborum consuetudo. Fœminæ vitia, amicitia. Gubernator. Rex, opulentia veræ. Natorum amor. Hominis creatio. Vinum. Largitiones. Multiloquus. Iuramenta. Adulterium. Actus tres pessimi. Iuana lex, & fœdus. Mutuum. Continentia. Mensa, fides, irrisor. Diuinationes. Vera sacrificia. Mulieris pulchritudo. Sepultura. Nomen honestum. Paterna virginis cara. Patrum priscorum amplitudo.

Quæ sunt inclusa his duabus notis (.). non in omnibus extant Græcis exemplaribus. Neque tamen id ubique notauimus, præsertim ubi eadem Latine extant.

INTERPRETIS GRÆCI PRÆFATIO.

QUum multa nobis & magna per legem atque vates aliosque, qui illos sequuti sunt, tradita sint, propter quæ laudandi sunt Israelitæ, eruditionis ac sapientiæ nomine:	2. Quumque non solum lectores ipsos oporteat doctores euadere, sed etiam externis posse studiosos & dicendo & scribendo vtilis esse, 3. Auus meus Iosua,
	quum

quum se legis & vatum aliorumque patriorum librorum lectioni multum addixisset, & in his magnum progressum fecisset, adductus est & ipse, vt aliquid eorum, quæ ad eruditionem ac sapientiam pertinerent, conscriberet,

4. Vt studiosi, & qui se his dedidissent, multo plus ad legitime viuendum proficerent.

5. Vos igitur exhortor, vt cum beneuolentia & attentione legatis, ac veniam detis, sicubi videbimur circa interpretationem elaborando, vim quorundam verborum non assequuti.

6. Non enim eandem vim habent eadem, quæ suo modo Hebraice dicuntur, quum in alienam linguam translata fuerint.

7. Neque vero solum hæc, sed alia quoque, vt ipsa lex & oracula, cæterique libri, non parum

interest, vtrum sua lingua dicantur.

8. Igitur anno regis Ptolemæi Euergetæ duodequadragesimo quum venissem in Ægyptum, ibique commoratus, non mediocris eruditionis exemplar reperissem, in primis operæ pretium duxi, studium aliquod, & laborem ad interpretandum hunc librum adhibere.

9. Multum autem & vigilantia adhibui, & industriæ, eo temporis spatio, vt ad finem perductus liber ederetur, vtque, qui vellent in exilio studiis operam dare, ii componendis moribus ex lege viuerent.

CAP. I.

Origo sapientiæ. Qui ea donentur. Simulationis detestatio.

1. **O**Mnis sapientia a Domino est, & penes eundem est perpetuo.

2. Are-

2. Arenam maris, & pluuiæ guttas, & seculi dies qui enumeret? Altitudinem cœli, & terræ latitudinem, & pelagi L. profundum quis demetiatur?

3. G. Et sapientiam L. Dei omnia excellentem G. quis peruestiget?

4. Prima omnium creata est sapientia, & prudens intelligentia ab æternitate.

5. L. Sapientiæ fons est supremus Dei sermo, & aditus eiusdem æterna præcepta.

6. G. Sapientiæ radix cui detecta est? eius caliditatem quis nouit?

7. L. Sapientiæ disciplina cui detecta patefacta est? aut quis eius tam multiplicem viam nouit?

8. G. Vnus est sapiens, L. creator omnium supremus, omnipotens, & rex potens,

9. G. Valde terribilis, sedens in folio suo Do-

minus, L. & dominans Deus.

10. G. Is eam L. sancto spiritu G. creauit, vidit, enumerauit, L. & mensus est. G.

11. Hæc omnia opera sua, mortalesque omnes pro sua munificentia perfudit, eamque sui amantibus suggessit.

12. Domini metus gloria est, & gloriatio, & voluptas, & corona lætitiæ,

13. Domini metus mentem delectat, voluptatemque, & gaudium, & longum æuum præbet.

14. Metuenti Dominum bene erit ad extremum, isque tum, quum obibit, inueniet gratiam.

15. L. Amor Dei præclara est sapientia, quam qui intuentes viderunt, ii visam, & ex ipsius amplitudine agnitam diligunt.

16. G. Sapientiæ caput est Deum metuere, ea-

que cum fidelibus vna dentia cognitionem de-
in vtero creatur, L. & pluit sapientia, & ca-
cum lectis foeminis gra- pessesentes se gloria ex-
ditur, & cum iustis & fi- tollit.
delibus agnoscitur.

17. Domini metus sci-
ta est religio.

18. Religio mentem
custodit, iustamque red-
dit, & voluptatem gau-
diunque præbet.

19. G. Ea apud homi-
nes sempiternum iecit
fundamentum, eorum-
que soboli concreditur.

20. Sapientia plenitu-
do est metuere Domi-
num, eaque homines
fructibus suis exaturat:

21. Suam domum o-
mnem suis deliciis, &
cellas prouentibus re-
plet, quod vtrumque
Dei muneris est, ad feli-
citatem pertinens.

22. Sapientia corona
est Domini metus, pa-
cem germinans, & salu-
tarem incolumitatem,
cuius amatores gloria
abunde exhilarat.

23. Scientiam & pru-

24. Sapientia radix est
metuere Dominum: ra-
mi autem grandæuitas.

25. L. Sapientia cellis
inest intelligentia, scita-
que religio: sed fonti-
bus inuisa est sapientia.

26. G. (Domini metus
peccata depellit, &
quandiu præsens est, i-
ram arcet.)

27. Non potest homo i-
racundus absolui, vtpo-
te quum eius ad furo-
rem procliuitas sit ei
ruina causa.

28. Ad tempus tolerat,
qui patiens est, & postea
exoritur ei lætitia.

29. Ad tempus sua ver-
ba suppressit, & eius
prudentia multorum
oratione prædicatur.

30. In sapientia cellis
reposita est intelligen-
tia: sed fonti inuisa est
pietas.

31. Sapientiam si cupis,

exe-

exequere praecepta, & Dominus eam tibi suggeret.

32. Sapientia enim & eruditio Domini metus est, eique accepta fides est & mansuetudo.

33. Ne esto in Domini metum contumax,

34. Neue eum, si qua re eges, adito corde duplici.

35. Ne simulator esto apud ora hominum,

36. Et da operam, ne te ipsum tuis labris extollas, ne cadas, & tibi ipsi dedecus confles,

37. Detegatque arcana tua Dominus, & te palam vulgo deiiciat,

38. Quod Domini metum vere non susceperis, sed animum fraudis plenum habueris.

CAP. II.

Incitatio ad equanimitatem, constantiam, fidem, spem, studium, pietatem, preces.

1. Fili, si Domino Deo seruire aggredieris,

L. retine iustitiam ac religionem, & G. animum tuum ad res aduersas para.

2. Habe rectam mentem, & dura. L. Praebe aurem, scitaeque verba percipe,

3. G. Et ne incursionis tempore trepidato. L. Sustine patienter Deum, G. ei adhæreto, neue desciscito, vt ad extremum amplificeris.

4. Quicquid tibi contigerit, libenter accipe. L. dolorem tolera : G. & in afflictionis tuæ vicissitudine patiens esto.

5. Nam & aurum igne, & homines accepti afflictionis fornace probantur.

6. Fidem habe Deo, & tibi subueniet, rectis insiste viis, & in illo spem habeto.

7. L. Eius metum retine, & in eo consenesce.

8. G. Qui Dominum

reueremini, expectate eius misericordiam, & ne deflectite, ne cadatis.

9. Qui Dominum reueremini, ei fidem habete, & merces vestra non intercidet.

10. Qui Dominum reueremini, sperate bona, & æternam voluptatem ac misericordiam.

11. L. Qui Dominum reueremini, eum diligite, & vobis illustrabuntur animi.

12. G. Contemplainini prisca secula, & considerate, ecquis Domino fidem habuerit, & fuerit frustratus, aut quis in eius metu perfliterit, & desertus fuerit: aut quis eum inuocauerit, quem ille despexerit.

13. Nam clemens & misericors Dominus peccata condonat, & aduerso tempore defendit, L. omniumque tutor est, qui ei vere student.

14. G. Væ mentibus i-

gnauis, L. scelestisque labris, G. & mentibus remissis, & improbo, duabus L. in terra G. viis gradienti.

15. Væ dissolutæ menti, quæ, quia fidem non habet, ideo non protegetur.

16. Væ vobis, qui amittitis patientiam, L. relictisque rectis viis, in prauas diuertistis:

17. G. Ecquid facietis, quum Dominus in homines inquireret?

18. Qui Dominum reuerentur, non sunt in eius dicta contumaces: & qui eum amant, eius vias tenent.

19. Qui Dominum reuerentur, eius fauorem quærunt: & qui eum amant, eius lege complentur.

20. Qui Dominum reuerentur, mentes suas componunt, & animos illi summittunt.

21. Qui Dominum reuerentur, eius præcepta

exsequuntur, & donec
ipforum ille rationem
habeat, tolerant.

22. Dicentes : Nisi re-
sipuerimus, G. incide-
mus in manus Domini,
non in manus homi-
num.

23. Quanta enim eius
est maiestas, tanta est &
misericordia. L.

CAP. III.

*Erga parentes charitas.
Quæ proueniant bona ex
hac re.*

1. **S**apientiæ filii cœtus
iustorum est, & eo-
rum genus obedientia
& charitas.

2. G. Sententiam pa-
tris audite, nati, & sic a-
gite, vt seruemini.

3. Dominus enim pa-
trem liberis decorauit,
& matris sententiam in
liberos sanxit.

4. Qui patrem obser-
uabit, peccata expiabit,
L. & ab eis sese contine-
bit, ac interim orans
exaudietur.

5. G. Et qui matrem su-
am honorat, perinde est,
ac si thesaurum com-
paret.

6. Qui patrem obser-
uabit, liberis delectabi-
tur, quumque supplica-
bit, exaudietur.

7. Qui patrem honora-
bit, viuet diu :

8. Et qui Dominum
audiet, matrem suam
recreabit, & parentibus
suis, tanquam dominis,
seruiet.

9. Et re & verbis L.
cum omni patientia, G.
honora patrem tuum,
vt ipse tibi bene prece-
tur,

10. L. Eiusque fausta pre-
catio perpetuo maneat.

11. G. Patris enim fau-
sta precatio stabilit li-
berorum domos : ma-
tris vero imprecatio
funditus eas diruit.

12. Noli ex tui patris de-
core tibi gloriam
quærere : nec enim tibi
gloriæ est patris dede-
cus.

13. Nam hominis gloria ex eius honore patris est, & probrosa liberis est mater infamis.

14. Fili, subueni tuo patri in eius senectute, neue ei acerbam vitam reddito,

15. Et si sensibus fuerit alienatus, ignosce, & ne eum non honores summa ope caueto.

16. Nam adhibita in patrem beneficentia non tradetur obliuioni, quin tibi aduersum peccata construetur:

17. In tuis rebus aduersis recordabitur tui, vt per serenitatem gelu, sic resoluentur tua peccata.

18. O quam impius est, qui patrem deserit? & Domino execratus, qui matrem suam irritat?

19. Fili, res tuas comiter transige, & hominibus probis charus eris.

20. Quanto maior es, tanto te magis summitte, & a Domino gratiam

inibis. Multi quidem præstantes sunt, & illustres: sed modestis patefiunt arcana.

21. Nam magna est Domini potentia, & a modestis honoratur.

22. Maiora ac difficiliora tuis viribus ne quære aut scrutare.

23. Quæ tibi L. a Deo G. præcepta sunt, ea sancte meditare, L. nec in multis eius operibus esto curiosus. G. Non enim tibi opus est, vt oculis tuis arcana spectes.

24. Quæ ad tua negotia non pertinent, superuacuo curare noli:

25. Nam plura tibi, quam pro humano captu monstrata sunt.

26. Multos enim sua decepit vana persuasio, eorumque mentes labefactauit opinio praua. (Pupulis orbis lumine carebis, itaque scientiam, cuius expertus es, ne profiteri.)

27. Durus animus tandem

dem malo mulctabitur,
& qui periculum amat,
in eo peribit L.

28. Animus duabus viis
ingrediens, successibus
carebit, & mala mens in
eis offendet. G.

29. Durus animus la-
boribus grauabitur, &
improbis peccata pec-
catis adiicit.

30. Persuasionis super-
borum nullum est re-
medium, (eorumque
gressus conuellentur.)
Nam in eis radices egit
stirps nequitiae.

31. Prudentum animus
sententias excogitat, &
auditorum auris cupi-
ditas est sapientum. L.

32. Sapiens & intelli-
gens animus a peccatis
se abstinet, & in iuste fa-
ctis feliciter versatur.

33. G. Vt ardentem
ignem restinguit aqua,
ita peccata expiat bene-
ficentia.

34. Qui gratiam re-
fert, memor est futu-
ri, ita vt si quando la-

batur, adminiculum in-
ueniat.

CAP. IV.

*In egenos benignitas,
modestia, charitas, miseri-
cordia.*

1. **F**lli, pauperem victu
ne defraudato, neue
oculos egenos differto.

2. Esurientem homi-
nem ne contristato, ne-
ue quenquam in eius
inopia irritaueris.

3. Irritatum animum
ne insuper turbato, ne-
ue indigenti donare dif-
ferto.

4. Supplicem afflictum
ne repudiato, neue a
paupere vultum auer-
teris.

5. Ab egente oculos ne
auerteris, neue locum
homini dederis dete-
standi te.

6. Nam si te ille exa-
cerbato animo detesta-
tus fuerit, exaudiet eius
preces eius creator.

7. Præbe te L. paupe-
rum G. cœtui amabi-

lem, L. animumque tuum seniori, G. & optimati caput summitte.

8. Præbe aurem pauperi non grauate. L. Fungere officio tuo, G. eique amice & comiter responde.

9. Libera eum, cui fit iniuria ab eo, qui infert iniuriam: neue paruum animum habeas in iudicando.

10. Esto pupillis vt pater, & eorum matri pro viro:

11. Et eris Supremo pro filio, qui te plus amabit, quam tua ipsius mater.

12. Sapientia filios suos extollit, sui que studiosis subuenit, L. & iustitiæ viam præit. G.

13. Eam qui amat, vitam amat: & qui ei inuigilant, voluptate reficiuntur.

14. Ea potitus, gloriam consequetur: & quocumque iuerit, fortunabit Dominus.

15. Hanc qui colent, fano ministrabunt, & eius amatores amat Dominus.

16. Sapientiæ qui obediunt, gentes iudicabit: quique ei operam dederit, tuto habitabit.

17. Si se fidum præstiterit, eam possidebit, suisque posteris hæreditariam relinquet.

18. Ea quidem primum cum eo aget oblique,

19. Eique metum ac formidinem incutiet, & eum sua disciplina torquet, donec eius animo fidem habeat.

20. Deinde vbi eum suo iure tentauerit, rursus recta aggredietur via, exhilarabitque,

21. Et ei arcana sua detegit, L. eumque scientia & iustitiæ prudentia locupletabit.

22. G. Quod si aberrauerit, eum deferet, & in casum permittet, L. Fili,

23. G. Obserua tempus,
& caue malum,

24. Neue te de temet-
ipso L. verum dicere G.
pudeat.

25. Nam alius pudor
peccatum affert, alius
gloriam gratiamque
conciliat.

26. Ne personarum
habeto rationem, si tu-
am salutem amas:

27. Neue G. L. alterum
ita verearis, vt ea res tibi
detrimentum afferat.

28. G. Quum est aliquis
defendendus, oratio-
nem ne cohibueris (ne-
ne tuam celaueris sa-
pientiam, quum sit illu-
tranda.)

29. Nam ex sermone
verbisque linguæ co-
gnoskitur sapientia, ac
eruditio, L. & pruden-
tia, & scientia, & doctri-
na ex oratione pruden-
s, & ex iustis operibus
rmitas.

30. G. Noli villo modo
contradicere veritati,

quin te, si quid per im-
prudentiam falsum di-
xeris, pudeat.

31. Ne verecundare tu-
um peccatum confiteri.

32. Ne obnitere contra
fluminis agmen: neue
te homini stulto substra-
ueris.

33. Potentis personæ
rationem ne habeto, ad
mortem vsque decerta
pro veritate, L. & vel
cum vitæ periculo con-
tende pro iustitia, G. &
Dominus Deus pro te
L. contra tuos inimicos
G. propugnabit.

34. Ne lingua audax,
factis autem ignauus &
remissus esto.

35. Ne esto domi tuæ
quasi quidam leo, neue
cerebrosus domesticos
contunde, L. aut subdi-
tos opprime.

36. G. Ne manum ha-
beto ad accipiendum
porrectam, ad reddend-
um contractam.

CAP. V.

Nulla spes in opibus collocanda, neque mortalium potentia.

1. **N**Oli tuas spectare facultates, neue tibi ad vitam satis esse cogitaues: L. nihil enim proderunt, tum quum ad supplicium deposceris.

2. G. Noli tuæ libidini aut viribus obsequi, animi tui cupiditatibus obsequendo, neue te L. ita potentem esse G. cogites, vt sis insuperabilis. Nam te vindex Dominus vlciscetur.

3. Ne dixeris nihil tibi, quamuis peccaueris, accidisse:

4. Dominum enim esse lentum atque placabilem: is vero te non sinet impunitum,

5. Ne securus esto, peccata peccatis addendo:

6. Neue sic cogites, eum pro sua singulari clementia tuis tot pec-

catis esse veniam daturum.

7. Quum enim ab eo & misericordia profiscatur, & ira, innocentes incumbit sæuitia.

8. Ne cunctare ad Dominum redire, neue diem ex die ducas:

9. Nam ex improviso prodibit ira Domini, ita vt negligendo perdaris, & vltionis tempore pereas.

10. Ne specta facultates iniustas: nihil enim tibi proderunt tum, quum ad pœnas peteris.

11. Neque quolibet vento ventila, neque qualibet semita gradere, tanquam bilinguis improbus.

12. In tua certa sententia, L. viaque Domini, & scientia G. firmus esto, & vnus esto sermo tuus, L. verbaque pacata atque iusta sint tibi familiaria.

3. G. Esto & ad audiendum celer, & ad respondendum.

Sponsum reddendum inen enim malum, pro-
tardus. bruin, & dedecus feret

14. Si rem tenes, alteri talis improbus bilin-
respondeto: sin minus, guis.

os tuum manu compri- 2. Ne teipsum extollito
mito, L. ne indocto ser- in animi tui consilio, ne
mone turpiter capiaris. te tuus animus quasi
taurus quidam discer-
pat,

15. G. In sermone & de- 3. Tuaque folia depa-
cus inest & dedecus, sua- scat, & fructus perdat,
que homini lingua rui- teque tanquam aridam
næ est. L. in syluis G. arborem
relinquat.

16. Caue, L. si tuam vi- 4. Nam improbus ani-
tam amas, G. ne calu- mus eum perdit, a quo
umniator vocere, neue habetur, & inimicorum
tua lingua insidieris. ludibrio exponit, L. ac
in impiorum fortem
deducit.

17. Nam quum furem 5. G. Suaue guttur mul-
comitetur pudor, bilin- tos sibi conciliat ami-
guem sequitur L. pœni- cos, L. & mitigat inimi-
tentia, & G. grauißima cos, G. linguaque diser-
vituperatio: & L. calu- ta multum parat affabi-
litate. litatis.

18. Nihil tantum tantil- 6. Pacatos habeto mul-
lumue imprudenter a- tos, consiliarios vero v-
ge. num de mille.

CAP. VI.

Bilingues. Insolentes.
Mansuetudo.

1. **N**Oli ex amico ini- 7. Si amicum paras,
micus fieri. No- periclitatione parato, &
ne ei cito credideris.

8. Est

8. Est enim aliquis amicus, dum ipsi opportunum est, qui in tuis rebus aduersis non perseueret.

9. Est amicus, qui ad inimicitias & bellum transferatur, tuumque probrum detegat.

10. Est & amicus mensarum socius, qui in tuis difficultatibus non maneat.

11. Rebus quidem tuis secundis erit alter tu, & in tuos domesticos vte-
tur libertate.

12. Quod si fueris deiectus, erit tibi contrarius, seque tuo conspectui subtrahet.

13. Ab inimicis tuis te ipsum separa, & ab amicis caue.

14. Fidus amicus, firmum præsidium: eum qui inuenit, thesaurum inuenit.

15. Amicum fidelem nulla res exæquat, nec ullum L. auri argentiue G. pondus eius fidei

dignitatem æquiparat.

16. Fidus amicus salutaris medicina est, L. & immortalitas: G. quem quidem inueniunt, qui Dominum reuerentur.

17. Qui Dominum reueretur, recta vtitur amicitia, adeo vt fit ille tanquam alter idem.

18. Fili, ab ineunte ætate expete disciplinam, & vsque ad canos sapientiam inuenies.

19. Eam quasi arans aut ferens adito, & eius bonos fructus expectato.

20. Nam in eius opere paululum laborabis, & breui eius vescere prouentibus.

21. Ea est indocilibus perquam aspera, nec in ea manent excordes, quippe quæ tam rigida sit eis, quam est probator lapis, ita vt eam abicere non cunctentur.

22. Eis enim sapientia nomine est, neque multis est perspicua.

23. An-

23. Audi, fili, & sententiam meam admitte, nec consilium meum repudia.

24. Inhere tuos pedes in eius compedes, & colum in numellam.

25. Eam subiecto humero tuo porta, neue eius grauare vincula.

26. Ad eam toto animo accede, totisque viribus vias eius tene.

27. Vestiga & quære, & tibi cognoscetur, quatu potitus, ne eam reliqueris.

28. Ad extremum enim requietem eius inuenies, tibi que ea vertetur in voluptatem,

29. Et erunt tibi eius compedes pro valido præsidio, L. solidoque fundamento: G. & numellæ pro amictu honorifico.

30. Est enim aureo compta mundo, eiusque vincula sunt textum hyacinthinum.

31. Ea pro amictu ho-

nesto vestieris, & festæ coronæ loco indueris.

32. Si volueris, fili, erudieris: & si animum adhibueris, cautus fies.

33. Si libenter audieris, adipiscere prudentiam: & si aurem præbueris, fies sapiens.

34. In seniorum cœtu versare, & si quis sapiens est, huic te adiunge.

35. Omnem diuinum sermonem audire velis, nec te scita dicta fugiant.

36. Si quem videris intelligentem, ei inuigilato, eiusque forium gradus tuo pede terito.

37. De Domini præceptis prorsus cogita, eiusque mandata assidue meditare.

38. Is tibi mentem confirmabit, cupienti que tibi sapientia dabitur.

CAP. VII.

Malefium damnatum, ambitio, vana gloria, mendac-

dacium. Custodienda filiæ. Coniux non repudianda. Liberalitas.

1. **M**ala ne facito, ne te malum inuadat:

2. Abstine ab iniustitia, & recedent a te L. mala.

3. G. Fili, ne fere in fulcos iniustitiæ, ne septuplum inde metas.

4. Nec a Domino principatum pete, nec a rege sedem honorificam.

5. Neque te apud Dominum excusa, L. vtpote qui mentes norit. G. neque apud regem sapientiam ostenta.

6. Ne stude iudex fieri, ne iniurias ferre non possis: ne forte potentis personam veritus, integritati tuæ labem inuras.

7. Ne pecca in ciuitatis multitudinem, neue te in turbam præcipita.

8. Peccatum ne iterando concatenato, ne vnum quidem impune laturus.

9. Ne cogitaueris, super premium Deum tuam quamlibet multa munera respecturum, & libamina accepturum.

10. Ne sis animi pusilli in tuis precibus, neue benigne facere omiseris.

11. Hominem animi ægritudine laborantem ne derideto: est enim, qui & deprimat, & euehat, L. Deus animaduersor. G.

12. Ne quid falsum machinare contra fratrem tuum, neue quid tale facito in amicum.

13. Noli vlllo modo mentiri: nam mendacii frequentatio nihil affert boni.

14. In seniorum cœtu ne garrito, nec eandem rem in tuis precibus iterato.

15. Laboriosum opus, & conditam a Supremo agriculturam ne oderis.

16. Ne te ipsum ad impro-

proborum cœtum ag-
grega : animum tuum
multum summitte :

17. Memento, pœnam
non abfuturam diu :
nam impiorum suppli-
cium ignis est atque ver-
mes.

18. Amicum rei quam-
uis excellentis causa ne
permutato, nec germa-
num fratrem vel auro
Ophirio.

19. Sapiente bonaque
vxore ne excide, L.
quam Domini metuen-
tem fortitus sis. G. nam
eius L. pudicitia G. gra-
tia pluris est quam au-
rum.

20. Ne male tractaue-
ris famulum fideliter o-
perantem, aut seipsum
impendentem merce-
narium.

21. Bonum famulum
animo charum habeto,
ne eum libertate de-
fraudaaueris.

22. Sunt tibi pecora, ea
curato : & si tibi sunt v-
tilia, maneant tibi.

23. Sunt tibi nati, eos
doceto, eorumque cer-
vicem a pueris flectito.

24. Sunt tibi filia, ea-
rum corpus obseruato,
nec eis hilarem vultum
præbeto.

25. Eloca filiam, & ma-
gnum opus peregeris,
& eam viro pruden-
ti tradito.

26. Vxorem habes ex
animi tui sententia, ne
eam repudiaueris, L. ne-
ue te inuisa credideris.

27. G. Toto corde pa-
trem tuum honorato,
neue matris dolores ob-
liuiscere.

28. Memento, te per
eos natum, non posse eis
parem gratiam referre.

29. Toto animo reue-
rere Dominum, & sa-
cerdotes eius suspice.

30. Totis viribus dilige
creatorem tuum, neue
sacros eius ministros
deserueris.

31. Dominum verere,
& sacerdotes honora,
eisque suam portionem
tribue,

tribue, vt tibi præceptum est,

32. Primitias, piacularia, porrectitios arinos, iustiales victimas, facrorumque primitias:

33. Tum pauperibus manum porrige, vt perfecta sit tua L. liberalitas ac G. munificentia.

34. Grata est apud mortales omnes largitio: ne mortuo quidem liberalitatem denegaueris.

35. Ne deesto plorantibus, L. quo minus eos consolere: G. & cum lugentibus lugeto.

36. Ægrotum visere ne pigrere: nam ob talia charus eris.

37. In omnibus tuis negotiis memento exitus tui, & nunquam peccabis.

CAP. VIII.

Cauendum a contentione, a potente. Alienis malis non gaudendum. Senectæ reuerentia. Non cum iudice disceptandum. Taciturnitas.

1. **N**E pugna cum homine potente, ne in eius manus incidas.

2. Ne contende cum locuplete homine, ne te præponderet.

3. Multos enim perdidit aurum, & argentum, G. etiamque regum mentes L. distraxit ac G. deprauauit.

4. Ne pugna cum homine linguaci, neue eius ignem linguis confercito.

5. Ne collude cum indocto, ne dedecorentur maiores tui.

6. Ne conuitium dicto homini ab improbitate recedenti: memento, nos omnes esse in crimine.

7. Hominem in eius senectute ne spernito: etenim ex nobis sunt, qui consenescent.

8. Ob inimicum tuum mortuum ne gaudeo, memor omnes obire nos.

9. Ne omitto L. senum G. fa-

G. sapientum sermones,
& in eorum versare sen-
tentiis.

10. Nam ab eis disces
L. sapientiam, scitam-
que G. doctrinam, &
commodè ministrare
magnatibus.

11. Senum sermones ne
prætermitte: didice-
runt enim ipsi a patribus
suis:

12. Itaque ab eis pru-
dentiam disces, & tem-
pestiue responsum da-
re.

13. Ne incende carbo-
nes improbi, L. eum ar-
guens, G. ne eius L. pec-
catorum G. ignea flam-
ma conflagres.

14. Noli contumelioso
non assurgere, ne quasi
solidiatorem corpori
uo colloques.

15. Ne mutuato homi-
ni te potentiori, quod
mutuaueris, pro a-
messo habeto.

16. Ne fideiubeto supra
vires tuas: quod si fide-
iuberis, esto sollicitus,

perinde ac soluturus,
17. Cum iudice ne liti-
ga: nam secundum eum
fiet iudicium.

18. Cum audace iter ne
facito, ne tibi sit grauis:
nam ipse arbitrato suo
aget, & tu simul per eius
amentiam peribis.

19. Cum iracundo pu-
gnam ne commiseris,
neue cum eo deserta
peragraueris: nam san-
guinem pro nihilo du-
cit: & ubi aberit auxi-
lium, prosternet te.

20. Cum stulto confi-
lium ne inito: nec enim
rem continere poterit.

21. Coram alieno nihil
arcani feceris: nescis
enim, quid designaturus
sit.

22. Vlli homini men-
tem tuam ne aperi, ne
tibi falsam referat gra-
tiam, L. conuitiumque
faciat. G.

CAP. IX.

Maledicentia damnata.

*Quanta a fœminis peri-
cula.*

cula. Cauendum a muliere marita. Veteris amicitiae praestantia.

1. **C**oniu gi, quam complecteris, ne obtrectato, neue contra teipsum malam disciplinam doceto.

2. Vxori animum tuum ne addicito, ita vt potestatem tuam super-
scandat, L. ad tuum dedecus.

3. G. Meretricanti mulieri ne occurrito, ne forte in eius laqueos incidas.

4. Fidicinam ne frequentato, L. neue audito, G. ne eius capiaris artibus.

5. Virginem ne contemplare, ne ea tibi crimini sit & detrimento.

6. Scortis animum tuum ne addicito, ne L. & te & G. tuam perdas hereditatem.

7. Ne circumspice per vrbis vicos, nec per eius infrequentia loca vagare:

8. Auerte a muliere formosa oculos, nec alienam contemplare pulchritudinem.

9. Mulieris pulchritudine multi decepti sunt, atque ex ea amor, vt ignis, exardescit.

10. L. Omnis impudica mulier quasi stercus in via, ab omnibus praeter-
euntibus conculcabitur.

11. Multi mulieris alienae faciem admirati, nequam facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit.

12. G. Cum marita muliere omnino ne sedeto,

13. L. Neue cum ea in conuiuio accumbito. G. neue vino commercium cum ea habeto, ne forte ad eam tuus inclinet animus, atque ita affectu tuo prolaboris in perniciem.

14. Amicum veterem ne deferito: nam recens ei par non est.

15. Vinum nouum, & amicum

micus nouus, si inueterauerit, id cum voluptate bibes.

16. Improbi gloriæ L. & opibus G. ne inuideto: nescis enim, quis sit futurus eius exitus.

17. Improborum prosperitas tibi ne placeat: memento, eos non esse ad orcum vsque pœnas euasuros.

18. Procul abesto ab homine, qui potestatem habet interficiendi, & non eris mortis timore dubius.

19. Quod si ad eum accefferis, ne delinquito, ne tibi vitam adimat.

20. Cognosce, te per medias meare pedicas, & per vrbium pinnas ingredi.

21. Pro virili alios explorato, & cum sapientibus consultato, cumque prudentibus colloquia conferto, & de Supremo lege tuus sit omnis sermo.

22. Viri boni sint tibi

coniux, & in Domini metu sit tua gloria.

23. De manu artificum laudatur opus, & de oratione sua populi gubernator, L. & de prudentia senilis oratio. G.

24. Formidolosus est in ciuitate linguax homo, & temerarius oratione sua inuisus est.

CAP. X.

Populorum sapiens rector. A loua mortalium felicitas, mansuetudo. Unde superbiæ caput. Superborum hostis loua. Mala, optima quæ progenies.

1. **R**ector sapiens populum suum docet, & prudentis principatus est ordinatus.

2. Qualis populi rector est, tales & eius ministri: & qualis est vrbis gubernator, tales sunt omnes eius incolæ.

3. Rex imperitus perdit suum populum, &

O

poten-

potentum prudentia
frequentatur vrbs,

4. In Domini manu
terræ potestas est, qui ei
quem expedit, oppor-
tune præficit.

5. In Domini manu est
hominis prosperitas, i-
demque suam literato-
rum personis gloriam
tribuit.

6. Vllam ob iniquita-
tem alteri ne irascere,
neue quicquam per in-
iuriam facito.

7. Inuisa & Domino
& hominibus est super-
bia, & vtrique iniusta
facinora auersantur.

8. Propter iniurias e-
nim, & contumelias, &
fraude partas opes, re-
gnum ab alia ad aliam
gentem transfertur.

9. G. Nam auaro nihil
est scelestius, nihil est
iniquius, quam amare
pecuniam:

10. Is enim etiam ani-
mam venalem habet, L.
quippe qui in vita o-
mnem humanitatis af-
fectum abiecerit.

11. G. Omnis potentia
brevis vita est: lan-
guor prolixior graua
medicum.

12. Longum morbum
præcidit medicus,
hodie rex, cras mori-
tur.

13. Quid terra supe-
bit & cinis? quum mo-
tui hominis hæredita-
serpentes sint, & bestia
& vermes.

14. Superbiæ caput est,
hominem a Domino
deficere, & animum a
creatore suo auoca-
re:

15. Nam peccati caput
est superbia, & qui ei
præditus est, nefaria de-
signat, L. donec tandem
euertatur. G.

16. Propterea detur-
bat Dominus fastus
malorum, G. eosque
euertit ad extremum.

17. Solia L. superborum
G. principum deturba-
Dominus, eorumque
loco mansuetos collo-
cat.

18. Su

18. Superbarum gentium stirpem extirpat Dominus, & pro eis humiles gloriose plantat.

19. Gentium regiones euertit Dominus, & eas ex terra funditus abolet.

20. Eos tollit, atque perdit, & eorum memoriam ex terris aufert.

21. L. Superborum memoriam Deus abolet, & memoriam relinquit eorum, qui sunt animo modesti.

22. G. Nec hominibus superbia, nec furiosa ira generi mulierum creata est.

23. Honestas progenies est, scilicet hominis progenies: honesta progenies est, scilicet Domini reuerentes. Turpis progenies est, scilicet hominis progenies: turpis progenies est, scilicet qui praecepta violant. Certa progenies sunt, qui reuerentur

Dominum, & honesta planta, qui eum amant. (Turpis progenies sunt, qui legem negligunt: vana progenies qui praecepta violant.)

24. Inter fratres, qui eis praest, honorabilis est: & qui Dominum reueretur, apud ipsum. Ne deficiat imperium, obstat Domini metus: duritia vero & superbia imperium amittitur.

25. Et diuitis, & illustris, & pauperis gloriatio esse debet Domini metus.

26. Nec prudentem pauperem non honorari, nec L. diuitem G. improbum honorari æquum est.

27. Summates & gubernatores & potentes honorantur: sed eorum nullus maior est reuerente Domino.

28. Sapienti seruo liberi seruiunt, & vir prudens L. ac docilis G. quum docetur, non fremit:

mit: L. & imperitus non honorabitur.

29. G. Ne verecundare opus tuum facere, neue ita gloriosus esto difficili tempore.

30. Præstat, qui operatur, & omnibus abundat, quam qui gloriosus eget victu.

31. Fili, mansuetudine personam tuam honestato, & ei pro eius dignitate honorem conciliato.

32. Peccantem contra suam ipsius personam quis excuset? aut quis suam ipsius vitam infamantem honoret?

33. Pauper ob scientiam L. religionemque G. suam: diues ob suas diuitias honoratur:

34. Qui vero honoratur in paupertate, quanto magis si esset in diuitiis? & qui infamis est in diuitiis, quanto foret in paupertate magis?

CAP. XI.

Sapientiæ virtus ac bene-

ficia. Iouana maiestas. In tenaces. Omne bonum a Deo. Cavendum a malefico. Alienus quanta ferat hospiti damna.

1. **S**apientia humiliat caput extollit, & eos inter optimates collocat.

2. Ne virum ob eius pulchritudinem laudaueris: ne hominem ob eius formam abhorrueris.

3. Quum volucrum minima sit apis, eius fructus dulcedinis primas tenet.

4. In amictu vestium ne gloriare, nec quum in honore es, efferari nam L. solius superbia G. Domini opera mirabilia sunt, L. & gloriosa, G. & occulta, L. ignotaque G. eius facta apud homines.

5. Multi tyranni sederunt humi, & non neminem præter opinionem dema gestavit.

6. Multi potentes magni

gnam subierunt infami-
am, & honorati in alio-
rum manus traditi sunt.

7. Priusquam explo-
aueris, ne reprehende:
cognosce prius, de-
inde L. iure obiurgato.

8. Antequam audieris,
ne responde, neue me-
lios sermones interpel-
la.

9. De re, quæ tua nihil
interest, ne contende,
neue in improborum
iudicio confide.

10. Fili, ne labores mul-
ta congerere: si enim ab-
undaueris, non eris in-
nocens: & si persequu-
tus fueris, non asseque-
ris: neque si aufugeris,
effugies.

11. Est, qui laboret, &
noliatur, & fatagat, qui
amen tanto magis indi-
get.

12. Est tardus & opis in-
ligus, viribusque desti-
utus, qui tamen in pau-
pertate abundat,

13. Eumque Dominus
benignis respicit oculis,

& ex humilitate attollit,
& eius caput ex calami-
tate euehit, ita vt eum
spectantes admirentur
multi, L. Deumque præ-
dicent.

14. G. Bona & mala, vi-
ta & mors, paupertas &
diuitiæ a Domino pro-
ficiscuntur.

15. A Domino item sa-
pientia ac scientia, legis-
que peritia, tum chari-
tas & bene morata vita.

16. (Scelerosis cognata
sunt error & tenebræ:
& qui sibi placent in vi-
tiis, in prauitate conse-
nescunt.)

17. Domini liberalitas
permanet piis, eiusque
fauor feliciter perpe-
tuatur.

18. Est, qui diligentia &
tenacitate ditefcatur, cuius
mercedis conditio ea
est,

19. Quod dum se na-
ctum esse quietem di-
cet, & nunc suis epula-
turum bonis.

20. Nescius quod tem-

pus venturum sit, relinquet aliis ea, & morietur.

21. Mane in conditione tua, & in ea versare, ac in opere tuo consensesce.

22. Improborum facta ne mirare: fidem habere Domino, & in labore tuo perseuera:

23. Nam Domino facile est cito repente ditare pauperem.

24. Dominus fauore suo ad piorum mercedem L. festinat, G. breuique tempore fauorem suum germinat.

25. Ne dixeris, quis est usus mei, aut quænam mihi deinceps erunt bona?

26. Neue dixeris: Satis habeo, multaque possideo, & quid deinceps in vita mali patiar?

27. Bonorum tempore ne immemor esto malorum, & malorum tempore memento bonorum.

28. Facile est enim Domino obitus tempore homini digna factis præmia soluere.

29. Temporis difficultas obliuionem affert deliciarum, & in hominis interitu est eius operum patefactio.

30. Ante obitum neminem beatum dixeris, atque ex suis natis cognoscitur vir.

31. Ne quemuis hominem domum tuam introduceito: nam multæ sunt malitiosorum insidiæ.

32. L. Vt enim eructant præcordia foetidorum, utque G. capta perdix coniicitur in caueam, L. & ut caprea in laqueum: ita superbi animus, tanquam speculator, casum obseruat.

33. Nam bona in mala conuertens infidiatur, & laudabilibus labem infert.

34. Vt G. vna L. ignis scintilla fit multa pruna,
L.

ita ab vno malitioso
 it multus sanguis, G. &
 nprobus homo san-
 uini insidiatur.

35. A malefico (fabri-
 atur enim mala) caue-
 o, ne tibi notam inurat
 ternam.

36. Alienum in contu-
 ernium adnitte, & te
 arbis euertet, ac tuis
 osius bonis priuabit.

CAP. XII.

*Non temere beneficia con-
 prenda. Liberalitas. A-
 micus cetus. Cum inimi-
 o cautiones.*

SI benefacis, cogno-
 sce, cui facias, & L.
 ultam G. inibis tuis
 enefactis gratiam.

.. Piis benefacito, & L.
 agnum G. consequere
 æmum, si non ab i-
 is, at a Supremo.

.. Non sunt bona per-
 aeranti in malis, & e-
 ntibus non largienti
 quum Supremus im-
 obos odio habeat, &

resipiscentium miserea-
 tur,

4. G. Largire pio, &
 ne subueni improbo:
 benefac inopi, & ne im-
 pio largire: quin eum
 victu prohibe, neue ei
 largire, ne te per ea op-
 primat.

5. Nam bis tantum ma-
 lorum consequere,
 quantumcunque bono-
 rum in eum contuleris:

6. Siquidem Supre-
 mus improbos odit, &
 impiis pœnas irrogabit,
 quos in supplicii diem
 reseruat.

7. Largire bonis, ne-
 ue improbis succurre.

8. Nec secundis rebus
 dignoscitur amicus, nec
 aduersis latet inimicus.

9. Secunda hominis
 fortuna eius inimici do-
 lent: aduersa etiam a-
 micus abscedit:

10. Inimico tuo nun-
 quam credideris: nam
 quale æruginosum æs,
 talis est eius malitia.

11. Et quamuis sese de-
 iiciat,

iiciat, ac summinisse gerat, aduerte animum, & ab illo caue, & eris ei perinde ac, qui speculum exterferis, cognoscesque eum tandem non æruginosum.

12. Eum apud te ipsum ne statueris, ne, te everso, in locum tuum subeat. Eum tibi ad dextram ne collocaueris, ne tuam conetur occupare sedem, tandemque dicta mea recognoscas, & te mea verba remordeant.

13. Quis misereatur incantatoris a serpente icti? aut vilius, qui ad bestias accesserit? itidem etiam eius, qui hominem improbum adierit, seque eius peccatis admiscuerit?

14. Vnam horam tecum in statu iusto permanebit: quod si nuta-ueris, non durabit.

15. Labris quidem suauibus vtetur inimicus, & multum garriet, & te-

cum bella oratione agget,

16. Et oculis illachrymabit: sed mente deliberabit de te in foueam præcipitando: quod si tempus fuerit nactus non explebitur sanguine.

17. Mala si tibi acciderint, eum tibi priorem te reperies:

18. Atque is opitulari se simulans, tibi calcem supplantabit.

19. Caput suum quasabit, & manibus plaudet, & multa garriet, & personam suam mutabit.

CAP. XIII.

Quis pauperi cum locuplete sit usus. Ioua cum primis colendus. In adices. Curarum violentia quanta.

1. **Q**ui picem tangit contaminatur ei, & qui cum superbo communicat, fit ei similis.

2. Gr

2. Grauius quam pro te onus ne subiueris, neue cum potentiori te aut ditiori communica.
3. Quid communicet olla cum ahenis? in quod si offenderit ea, confringetur.
4. Dives etiam quum fecit iniuriam, minatur: pauper etiam quum passus est iniuriam, supplicet oportet.
5. Si utilis eris, inferuiet tibi: si egebis, deseret te.
6. Si habebis, viuet tecum, teque exinaniet, nec ipse laborabit.
7. Egens tui te decipiet, tibi arridebit, speinque dabit, & pulchre alloquetur.
8. Ecqua tibi re opus est? inquiet: sed te parasitando turpiter illudet, donec te bisque terque exinaniat, & ad extremum etiam irrideat. Postea te spectabit, & deferet, & caput suum aduersum te quassabit.
9. L. Summitte te Deo, & eius manus expecta.
10. G. Caue ne mente fallaris, aut amentia tua affligaris.
11. L. Noli humilis esse in sapientia tua, ne depressus in stultitiam, seducaris.
12. G. Aduocatus a potente, fac, ut refugias, & tanto te magis aduocabit.
13. Neingere te, ne repellaris: neue procul absiste, ne tradaris obliuioni.
14. Ne stude cum eo colloqui, neue pluribus eius verbis crede: multo enim sermone tentabit te, & quasi arridens arcana tua rimabitur.
15. Immanisericors obseruabit L. tua G. verba, nec a lūdendo & vinculis abstinebit.
16. Obserua, & diligenter operam da, ut audias, nam in periculo versaris.
17. L. Atque illis auditis

tis verbis, simula forum, & tamen vide & vigila.

18. Per omnem vitam tuam ama Deum, & ad salutem tuam inuoca.

19. G. Omne animal sui simile diligit, & omnis homo alterum:

20. Denique omnia animalia cum suo genere congregantur, & sui similibus coniunguntur homines.

21. Quid commune lupo cum agno? sic improbo cum pio:

22. Quæ pax hyænæ cum cane? quæ pax diuiti cum paupere?

23. Vt præda leonum syluestres asini sunt in saltibus, sic diuitum pabula pauperes.

24. Vt inuisa superbo humilitas, ita inuisus est diuiti pauper.

25. Diues nutans confirmatur ab amicis: at humilis lapsus repellitur.

26. Diuitis, si deliquerit,

multi sunt adiutores, qui etiam nefaria loquuntur defendant.

27. Humilis, si deliquit, etiam obiurgatur: si docte verba facit, non datur ei locus.

28. Diuite loquente, silent omnes, & eius orationem ad nubila extollunt:

29. Pauper si loquitur, dicunt: Quis iste est? quod si offenderit, eum etiam euertunt.

30. Bonæ sunt diuitiæ, quibus L. conscia G. non inest improbitas: & mala paupertas in impiorum domibus.

31. Hominis cor eius vultum mutat, modo ad lætitiā, modo ad mœrorem.

32. Cordis indicium in rebus prosperis est vultus hilaris, & laboriosæ cogitationes, sententiarum commentatio est.

CAP. XIV.

Felix qui sit. Auaritiæ mi-

*miseria. Erga Iouam
gratitudo. Sapientis bea-
titas. Sapientiae laudes.*

1. **F**elix homo, qui nec
ore delinquit, nec
peccati dolore angitur.

2. Felix, quem suus non
damnat animus, quique
sua spe non excidit.

3. Hominem sordidum
non decent diuitiae, &
homini inuido quor-
sum pecuniae?

4. Qui defraudando
suo genio L. iniuste G.
congerit, aliis congerit,
eiusque bonis luxuria-
buntur alii.

5. Qui ipse sibi malus
est, cui bonus erit? quum
ipse suis rebus non oble-
tetur?

6. Qui sibimet inuidet,
eo nemo nequior est:
atque hoc est eius ma-
lignitatis praemium.

7. Quod si bene facit,
dolens L. nolensque G.
facit, & tandem mali-
gnitatem suam patefa-
cit.

8. Nequam est oculis,

qui inuidet, vultum a-
uertit, & homines de-
spicit.

9. Auari oculus nulla
conditione expletur, &
maligni iniquitas eius a-
nimum tabefacit.

10. Malignus oculus in
pane inuidus, & in sua
mensa indigens.

11. Fili, pro eo, quod
habes, benefac tibi ipsi &
Domino munera digne
libato,

12. Memor non tarda-
turam mortem, nec tibi
statum fati tempus esse
declaratum.

13. Antequam obeas, a-
mico benefac, eique pro
tuis facultatibus submi-
nistra atque largire.

14. Ne careto suauis
tempore, neu te bonae
cupiditatis fors praeter-
fugiat.

15. Nempe tuos labo-
res aliis, & aegre quaesi-
ta fortis diuisioni relin-
ques.

16. Da & accipe, ani-
mumque sanctum habe.

L. Ante obitum tuum
exerce liberalitatem:

17. G. Nec enim est apud inferos alimentum quærendum.

18. Omne animal vestis more veterascit: est enim ab omni æternitate fatale, mortem obire.

19. Vt virentia in frondosa arbore folia alia decidunt, alia nascuntur, ita carnis & sanguinis genus aliud obit, aliud gignitur.

20. Omne opus putrescens deficit, & eius autor post id discedit.

21. L. Omne vero egregium opus euadet, & eius autor per id decorabitur.

22. G. Beatus homo, qui sapienter honesta meditatur, qui prudenter & sancte disputat,

23. Qui sapientiæ vias mente cogitat, & arcana perpendit. Insequere eam a tergo tanquam explorator, & in eius insidiarum diuerticu-

24. Qui per eius fenestras inspicit, & pro foribus eius auscultat,

25. Qui iuxta eius domum diuersatur, & (fixo in eius parietibus palo,) propter eam tabernaculum suum collocat,

26. Is L. perpetuo G. versabitur in diuersorio bonorum: suos natos illius tutelæ committet, sub eiusque ramis degget:

27. Per eam ab ardore protegetur, & in eius gloria versabitur.

CAP. XV.

Iouæ reuerentia beatum faciens. Sapientiæ munera. Laudator improbus. Non scelerum autor ioua. Præceptorum obseruantia salutaris.

1. **Q**ui Dominum metuit, recte facit: & qui legem tenet, sapientiam comprehendit,

2. Eaque illi, tanquam L.

L. honesta G. mater, occurrit, & eum quasi vxor virgo ducta excipit.

3. Hæc eum L. vitæ ac G. prudentiæ pabulo pascit, & ei L. salutaris G. sapientiæ potionem bibere dat.

4. Ea firmatus atque nixus haudquaquam labefactatur ac frustratur.

5. Hæc eum supra alios extollit, & in media concione os eius aperit, L. eumque sapientiæ & prudentiæ spiritu replet, & gloriæ amictu vestit.

6. G. Ei voluptatem & lætitiæ coronam comparat, & nomen æternum conciliat.

7. Non eam comprehendunt indociles homines: non improbi vident:

8. Abest a superbia L. doloque G. procul, nec eius meminerunt homines mendaces. L. At veraces per eam tantum

consequuntur, vt vsque ad Dei cognitionem proficiant.

9. G. Non est honesta laus in ore improbi, quippe quæ a Domino non profiscatur.

10. Nam L. & a Deo profiscitur sapientia, & G. per sapientiam pronuncianda laus est, L. quæ laus vbi in ore fideli multa est, G. Dominus ei aspirat.

11. Ne te dixeris autore Domino deliquisse: quæ enim odit, facere non debes.

12. Ne dixeris, te ab eo deceptum esse: nec enim homine eget improbo.

13. Omne nefas odit Dominus, idque eum reuerentibus charum non est.

14. Ipse L. Deus G. principio quum creasset hominem, eum arbitrio sui consilii permissit. L.

15. Adiecit mandata & praecepta sua.

16. G. Si praecepta exequi volueris, & fideliter ac libenter agere, L. ipsa te conseruabunt.

17. G. Propositus est tibi ignis & aqua: ad vtrum voles, manum tuam porriges.

18. Homini proposita est vita & mors, L. bonum & malum, G. vtrum ei placuerit, id ei dabitur.

19. Est enim multa sapientia Dominus, & potentia pollet, & omnia videt L. sine intermissione,

20. G. Et coniectos habet oculos in sui metuentes, & omne opus hominis cognoscit,

21. Neque cuiquam impie agere praecepit, neque cuiquam peccandi licentiam dedit.

22. L. Non enim vlllo omnino infideli & nequam filio delectatur. G.

CAP. XVI.

Vana ex filiorum numero gaudia si mali sint. Improborum cætus discriminis plenus. In gigantes louæ indignatio. Clemens & iracundus Deus, omnia noscens. Opera Dei mirifica.

1. **N**E opta copiam inutilium liberum, neue impiis lætare filiis: si multi sunt, ne eis delectare, nisi Domini metu præditi sunt.

2. Noli eorum aut vitæ confidere, aut multitudinem spectare.

3. Præstat enim vnus bonus, quam mille improbi:

4. Et sine liberis mori, quam liberos habere impios.

5. Per vnum enim prudentem frequentatur vrbs: improborum vero genus breui vastatur.

6. Multa talia & oculis vidi, & auribus etiam his grauiora audiui.

7. In

7. In improborum cœtum incenditur ignis, & in contumacem gentem exarsit ira.

8. Implacabilis fuit Deus in priscos gigantes, qui suis infanis viribus deprauati essent.

9. Non iis pepercit, apud quos commorabatur Lotus, quos ob eorum superbiam abominaretur.

10. Non est misertus gentis perditorum, qui suis peccatis sublati sunt,

11. Atque ita sexcenta millia peditum, qui animi pertinacia conspirauerant, flagellando, miserando, cadendo, faciendoque Dominus misericordia castigationeque conseruauit.

12. Quod si vel vnus in populo contumax fuerit, mirum hoc erit, si impune feret. Est enim eius & clementia & ira: & veniam dare, & iram fundere potest: vt magnæ clementiæ, ita &

magnæ seueritatis est: pro suis quemque factis iudicat.

13. Nec rapinis effugiet improbus, nec pii frustra erit patientia.

14. Omni beneficiæ locum dabit. Suis quisque digna factis L. & ante actæ vitæ prudentia G. consequetur. (Dominus Pharaonem ita indurauit, vt Pharaonem non cognosceret, vt ipsius fortia facta subiectæ cœlo terræ innotescerent. Omni rerum naturæ eius clementia nota est, adamante discreuit lucem suam & tenebras.)

15. Noli ita cogitare: Latebo Dominum: quis mei supra meminerit?

16. Inter tot homines nulla erit mei recordatio: nam quantula est mea persona in immensitate rerum?

17. Ipsum etiam cœlum, cœlique cœlum Dei, profundum & tellus,

lus, & quæcunque in eis insunt, eius aspectu comminuentur,

18. Simulque montes, & terræ fundamenta, eo intuentes, tremore concutiuntur, quæ omnia,

19. Nulla mente digne perspici queunt, L. quum illi perspicuæ sint mentes omnium.

20. G. Eius quidem rationes & impetus ne animo quidem comprehendi possunt, nedum oculis cerni humanis,

21. Et maior eius operum pars occulta est. Iustitiæ opera quis enunciet? aut quis sustineat? nam ita remotum est fatum, vt omnium inquisitio fatiscat.

22. Hæc summissa mens cogitat: at infanus homo, & errans, stulta cogitat.

23. Audi me, nate, & scientiam disce, & mea dicta animaduerte:

24. Explicabo perpen-

que scientiam indicabo.

25. Cum ratione fecit Dominus principio opera sua, & iis conditis, eorum partes distribuit.

26. Ornauit in perpetuum opera sua, & eis sua manu eiusmodi principia dedit, in alias atque alias ætates duratura, (vt non esuriant, nec in suis operibus defatigentur, aut ab officiis cessent.)

27. Non infesta sunt aliis alia, nec vnquam eius imperium detrectant.

28. Deinde intuitus Dominus terram, eam suis impleuit bonis,

29. Ita vt eius solum omni animalium genere operiatur, quorum fiat in eandem reuersio.

CAP. XVII.

Hominis creatio, vitæ definitio. In hominem dona diuina. Pœnitentium salus. Iouæ clementia. Humani generis leuitas.

I. Do-

1. Dominus ex terra
creauit hominem,
rursumque redegit in
eandem.

2. Numeratos dies &
tempus eis dedit, eos ad
imaginem sui conditos
suis viribus induit,

3. Et eorum metum
omnibus incussit ani-
mantibus, ita vt bestiis
ac volucribus impera-
rent, L. creato ex ipsis
adinamento eorum si-
mili.

4. G. Eis iudicium, &
linguam, & oculos, &
aures, & cor dedit ad co-
gitandum.

5. (Sexto loco, men-
tem quoque impertiuit,
& septimo sermonem
operibus suis explican-
dis.)

6. Eos prudenti scien-
tia repleuit, & eis bona
malaque demonstrauit.

7. Adiecit ad eorum
corda suos oculos, eis
operum suorum ma-
gnificentiam ostendens.

8. (Eis dedit miraculis
suis gloriari perpetuo,
vt prudenter enarrent
eius opera, & electi no-
men eius sanctum col-
laudent.)

9. Addidit scientiam,
legemque vitæ possi-
dendam dedit, (vt se
mortales esse cognosce-
rent.)

10. Cum eis fœdus iniit
æternum, & eis sua iura
monstrauit.

11. Eius & gloriæ ma-
gnificentiam suis vide-
runt oculis, & vocis glo-
riam audiuerunt auri-
bus,

12. Iussitque, vt omne
nefas cauerent, & de cu-
iusque erga alios officio
præcepit.

13. Ei semper patent
eorum mores, nec eius
oculos latent. (Sed o-
mnes homines ab ine-
unte ætate malis dediti
sunt, nec potest eorum
cor ex lapideo fieri car-
neum.)

14. Igitur in distribuen-
dis totius terræ genti-
bus,)

bus,) suum cuique genti ducem præfecit:

15. Sed Israelitam sibi peculiariter desumpfit, (quem vt primogenitum disciplina educat, & lumen charitatis imperiens non deserit.)

16. Ergo omnia eorum facta tam ei perspicua sunt, quam sol: in eorumque mores oculos habet assiduos.

17. Non eum prætereunt eorum iniuste facta, suntque omnia eorum peccata Domino perspicua. (Verum ipse quum benignus sit, & opificium suum habeat cognitum, nec abiicit homines, nec deserit, vt qui parcat eis.)

18. Apud eum hominis beneficentia quasi consignata est, conseruatque cuiusque benigne factum, tanquam pupilam, (eius filiis ac filiabus dans locum pœnitentiæ.)

19. Postea exsurgit, eis-

que præmia soluet, & in suum cuiusque caput meritum rependet.

20. Cæterum pœnitentibus concedit regresum, & defetiscentes hortatur ad patientiam, L. eisque fortem veritatis destinavit.

21. G. Redi ad Dominum, & peccata relinque:

22. Ei coram supplica, & offensam minue:

23. Propera ad Supremum (is enim te ex tenebris in lucem pacis adducet) & ab iniustitia recede, & nefas odio summo prosequere,

24. L. Et Dei virtutes ac iura cognosce, & in forte proposita, & supremi Dei imploratione manens,

25. In partes concede seculi sancti.

26. G. Supremum quis laudabit apud inferos? vt viui & gratias agentes? L. Ne persiste in impiorum

piorum errore: ante mortem lauda Deum.

27. G. A mortuo, perinde ac si nullus esset, abest gratiarum actio:

28. Viuus & sanus Dominum laudat, L. & in eius misericordia gloriatur, G. quæ sane Domini misericordia, & erga redeuntes ad ipsum placabilitas permagna est.

29. Non enim in hominibus esse possunt omnia, quippe quum non sit immortale genus humanum, L. quod vitiorum vanitate delectatur.

30. L. Quid solis luce splendidius? atqui hæc quoque deficit, nedum vt nequiter cogitans caro & sanguis L. non refellatur,

31. G. Quum ille sublimitatis cœli virtutem perlustret, & homines omnes terra sint atque cinis.

CAP. XVIII.

Ioua sempiternus omnium conditor, iustus, victor. Hominis infirmitas. Iouæ maiestas, ac virtus in omnibus rebus. Prudentia, vota, suspicio prudentis. In luxum.

1. **Q**ui sempiternus viuit, omnia pariter condidit Dominus, solus iustus habendus, L. & manens inuictus rex in perpetuum. G. (Is mundum suæ manus palmo condidit, cunctaque parent eius voluntati, quippe qui sua potentia regat omnia, quæ in eis sunt sacra disiungens a profanis.)

2. Cui hoc dedit, vt eius opera exponat?

3. Aut quis eius magnificentiam peruestiget? Eius magnitudinis imperium quis declaret?

4. Aut quis eius clementiam exponere aggrediatur?

5. Non

5. Non est minuere, aut augere, sed neque peruestigare Domini miracula.

6. Quum absoluerit homo, tum incipendum erit: & quum destiterit, tum dubitabit.

7. Quid homo, aut quis eius vsus est? quod bonum, quodue eius malum est?

8. Ætatis hominis numerus est, vt multum, centum annorum, (nec vllius ex omnibus certus est obeundi modus.) Quantula est aquæ gutta e mari, aut ex arena calculus, tantillum sunt anni mille in infinitate temporis.

9. Propterea tolerat eos Dominus, & in misericordia sua perfundit.

10. Videt & intelligit eorum L. animi arrogantiam, ac G. perversitatem esse malam:

11. Ideo multa vititur placabilitate, L. & eis viam æquitatis ostendit.

12. G. Hominum misericordia est aliorum in alios:

13. Domini vero misericordia est in omne corporeum genus:

14. Arguit, castigat, docet, & reuocat, vt pastor gregem suum: eorum, qui disciplinam admittunt, miseretur, & qui eius sententiis student.

15. Fili, beneficiis aut vlli largitioni reprehensionem aut verborum molestiam ne addito.

16. Nimirum vt ardorem mitigat ros, ita ipso dono potior est oratio:

17. Quumque fit ipso munere melior oratio, vtrumque est in homine munifico.

18. Stultus ingratis exprobrat, inuidique donum tabefacit oculos.

19. Antequam loquaris, disce: & ante morbum sanare.

20. Ante iudicium explora teipsum, & animaduer-

in aduersionis hora veniam consequere.

21. Antequam ægrotes, teipsum continentia domato, & tempore peccatorum ostende vitæ correctionem.

22. Noli impediri, quominus votum tempestive exolvas, neue tui absolutionem ad mortem usque differto, L. quoniam diuina merces æterna manet.

23. G. Priusquam vota facias, præpara teipsum, & ne esto quasi, qui homo tentet Deum.

24. Memento iræ extremo tempore futuræ, & temporis supplicii, quod auerso vultu irrogabitur.

25. Recordare tempus famis, tempore vbertatis: pauperiem ac penuriam, tempore diuitiarum.

26. A mane ad vesperam mutatur tempus, & apud Dominum subita sunt omnia.

27. Vir sapiens semper metuit, & peccatorum tempore delicta cauet: (at insipiens non explorat tempora.)

28. Omnis prudens sapientiam agnoscit, (& doctrinam,) & eam adepto laudem tribuit.

29. Prudentes & verbis sapiunt, L. & verum æquumque sciunt, G. & animi moderatione exactas fundunt sententias. (Optima loquendi autoritas solius est Domini: siquidem mortali cor inhæret mortuum.)

30. Cupiditates tuas ne sequere, & appetitus tuos cohibe.

31. Si animo tuo cupiditatis libidinem indulseris, exponet te hostium ludibrio, qui tibi inuident.

32. Ne delectare nimis deliciis, ne earum confortio constringaris.

33. Noli pauper fieri, conuiuando de mutuo, quum nihil sit tibi in

mar-

marfupio: (alioquin infidiator vitæ tuæ famofus eris.)

CAP. XIX.

In ebriosos. Vinum, mulier, fcclerofus, taciturnitas. Stultus eloquens. loquæ metus ad beatitudinem perducens. Exacta calliditas. Vnde nofcatur homo.

1. **E**Briosus operarius non ditescit: qui fpernit exigua, paulatim cadit.

2. Vinum & mulieres deprauant prudentes,

3. L. Confutantque cordatos, G. & qui meretricibus hæret, nequior est. Eum caries & vermes obtinebunt, & homo temerarius tolletur, (grauique fupplicio contabefcet.)

4. Qui cito credit, levis animi est, & peccando delinquit in feipfum.

5. Qui nequitia gaudet, damnandus est: (qui vero voluptatibus refi-

flit, vitam fuam coronat.

6. Qui linguæ temperat, is poteft etiam cum homine difficillimo viuere,) & qui loquacitatem odit, minus eft vitiofus.

7. Nunquam L. nequiter & dure G. dicta retuleris, & nihil tibi incommodabitur. L.

8. Cuius tibi confcius es, id G. nec apud amicum, nec apud inimicum enunciato: & fi quidem ineft in te peccatum, ne patefacito.

9. Nam ille, audito te, obferuabit, & aliquando oderit te.

10. Si quid L. aduerfus alterum G. audiuiſti, id vna tecum moriatur, neu metue, ne te rumpat.

11. Orationem enititur ſtultus, vt foetum quæ parit.

12. Quale eft corporis femori affixum telum, talis

talis est in stulti pectore oratio.

13. Amicum reprehende, ne forte faciat: & si quid fecit, ne amplius faciat.

14. Amicum reprehende, ne forte dicat: & si semel dixit, ne iteret.

15. Amicum reprehende, sed ne cuius orationi crede: sæpe enim existit calumnia.

16. Est, qui verbis, non animo delinquat: & quis lingua non peccat?

17. Alterum reprehende, priusquam mineris, & (expers iræ) da locum legi Supremi.

18. (Domini metus primus, quo ad eum recipiari, gradus est: amore autem eius demeretur sapientia.

19. Cognitio præceptorum Domini vitalis doctrina est: & qui ei obediunt, fructum percipient immortalitatis.)

20. Domini metus summa sapientia est, &

summæ sapientiæ est legis executio, (ac summæ eius potentiæ cognitio.

21. Si seruus neget Domino, facturum se, quod illi placet, & tamen idem postea faciat, offendit altorem suum.)

22. Non est sapientia nequitiae scientia: nec est consilium improborum prudentia: sed est nequitia, eaque nefaria, estque homo demens expers sapientiæ.

23. Præstat expers ingenii religiosus, abundanti prudentia, & eidem contra legem facienti.

24. Est interdum exacta calliditas, eaque iniusta est: & qui sententiæ pronunciandæ gratiam euertat, (rursumque alius, qui iuste iudicet, sapiens.)

25. Est improbitate præditus demissus ac tristis, cuius pectus fraude refertum est, faciem tegens.

tegens, & furdum se simulantem:

26. Is te nec opinantem opprimit, & si defectu virium peccare prohibeatur, si occasionem nactus fuerit, malum dabit.

27. Ex aspectu cognoscitur homo, & ex vultus occursum cognoscitur cordatus.

28. Suus quemque vestitus, & dentium risus, & incessus indicant.

CAP. XX.

Indecora reprehensio. Sapiens taciturnus, multiloquens insanus. Discrimen ab opibus. Insipientis munus. A lingua casus. Mendacium.

1. **E**st quædam indecora reprehensio, L. in ira contumeliosi: est & iudicium, quod improbum arguitur: G. est &, qui prudenter taceat.

2. Longe honestius est reprehendere, quam

clam irasci: & qui culpam fatetur, ab incommodo defenditur.

3. Qualis est spadonis virginem stuprandi libido, talis est, qui per vinum exercet iudicia.

4. (Est, qui tacendo se sapientem ostendat: est &, qui crebra loquacitate sit odiosus.)

5. Est, qui taceat, quia non habet, quod respondeat: est &, qui taceat, temporis feruens.

6. Homo sapiens fileat ad tempus: at nugator & amens tempus omitit.

7. Qui verbis multis vitatur, iniustus est: & qui sibi potestatem vendicat, odio est.

8. (Perpulchrum est reprehensum agere poenitentiam: sic enim voluntarium peccatum effugas.)

9. Est interdum homini damnosa prosperitas, & est, quum reperisse aliquid sit incommodum.

10. Est

10. Est largitio, quæ tibi nihil prodest: est & largitio, cuius dupla sit remuneratio,

11. Est interdum incommodi causa gloria: est &, qui ex humilitate caput attollat.

12. Est, qui multa paruo emat, & eadem septuplo rependat.

13. Sapiens oratione seipsum reddit amabilem: stultorum vero gratiæ fluxæ sunt.

14. Munus insipientis tibi nihil proderit (acceptum, nec item inuidi propter importunitatem) nam oculos habet (ad accipiendum) pro vno multos: pauca dabit, & multa exprobrabit, atque os suum more præconis aperiet.

15. Hodie commodabit, & cras repetet: inuisus (& Deo & hominibus) est talis homo.

16. Dicit stultus, amicū non habeo, nec est

in eis bonis gratia: qui meo victu vescuntur, sunt lingua fuitiles.

17. Quoties & quot eum derident? L. quippe qui, quod habet, non recta ratione distribuat: id quod perinde est, ac si non haberet.

18. G. Pronior est a lingua casus, quam a lacunari: adeo velociter malorum ruina venit.

19. Homo illepidus, in tempestiua fabula, ore indocto continuata.

20. In ore stulti displicet sententia, quod eam parum tempestiue pronunciat.

21. Est, qui inopia peccare prohibeatur, qui in quiete sua non stimulatur.

22. Est, qui animam suam verecundia perdat, & ob dementem personam pereat, L. ac personæ alicui indulgendo, perdat se ipsum.

23. G. Est, qui præ verecundia promittat amico,

mico, & eum sibi ne-
quicquam inimicum fa-
ciat.

24. Malum vitium est
in homine mendacium,
in indocto ore assidu-
um.

25. Tolerabilior est fur,
quam mendaciis assue-
tus, tametsi in pernici-
em vterque incurret.

26. Familiaris est ho-
mini mendaci ignomi-
nia, suumque dedecus
eum comitatur assidue.

27. Sapiens se ipsum di-
ctis prouehit, placetque
primoribus vir prudens.

28. Qui terram colit,
altum sibi facit acer-
uum, L. & qui iustitiam
colit, seipsum euehit: &
qui primatibus placet,
euitat iniuriam.

29. Largitiones dona-
que excœcant oculos sa-
pientum, & tanquam o-
ris obstructio reprehen-
siones impediunt.

30. Sapientia occulta
& thesauro abdito, qui
est in vtriusque utilitatis?

31. Potior est homo,
qui stultitiam, quam
qui sapientiam suam ce-
lat.

32. (Potior est neces-
saria sequenti Domi-
num patientia, quam
sux vitæ gubernator
absque Domino.)

CAP. XXI.

*Ad veniam contendendum. Peccati pernicies
quanta. Castigationes re-
nuens. Qui docilis. In-
epti sermones. Risus pro-
fusus. Auscultare ad ia-
nuas. Calumniator.*

1. **F**ili, si peccasti, ne de-
inceps facito, &
præteritorum veniam
petito.

2. Tanquam anguem
fuge peccatum: nam si
accesseris, mordebit te.

3. Peccati dentes leoni-
ni sunt, hominum ani-
mas perimentes.

4. Perinde ac anceps
gladius est omne nefas,
cuius irremediabile vul-
nus est.

5. Concertationes & in-
iuriæ

iniuriæ diuitias depopulantur, & L. domus, quæ nimis locuples est, aboletur superbia: G. ita superbi domus deuastatur.

6. Pauperis petitio est ab ore ad eius aures: eiusque responsum festinanter venit.

7. Qui reprehensionem odit, in improbi vestigio est: at qui Dominum reueretur, is ex animo se corrigit.

8. Potens procul ex lingua cognoscitur: sed cordatus nouit, quando ille delinquat.

9. Qui domum suam ære construit alieno, perinde facit, ac si quis sibi lapides ad sepulchri sui tumulum congerat.

10. Stupa congesta est sceleratorum cœtus, quoniam exitus est flamma ignis.

11. Improborum via lapidibus est complanata, cuius in extremo est orci barathrum, L. & tenebræ atque pœnæ.

12. G. Qui seruat legem Domini, is suis cogitationibus imperat, & perfectus Domini metus est sapientia.

13. Docilis non est, qui non est astutus: sed est quædam astutia, quæ multum habet acerbitatis.

14. Sapientis scientia e-luuiionis in modum redundat, eiusque consilium est quidam quasi limpidus vitæ fons.

15. Stulti pectus, perinde ac confractum vas, nullius scientiæ capax est.

16. Sapienter dictum si quando audit, intelligens laudat, idque exaggerat: idem si audiit aliquis imperitus, improbat, & post tergum suum abiicit;

17. Stulti sermo est, quasi in itinere sarcina: at in labris intelligentis inuenitur lepos.

18. Prudentis os in conuentu requiritur: eius-

que dicta animo perpenduntur.

19. Stulto sapientia perinde est ac deleta domus, imprudentisque scientia sunt inconsiderata dicta.

20. Compedes sunt infanorum pedibus doctrina, & quasi manicæ in manu dextra.

21. Stultus sublata voce ridet: at cautus homo vix & tacite subridet.

22. Pro ornatu aureo est prudenti doctrina, proque armilla in brachio dextro.

23. Stulti pes in L. alterius G. domum velox est: at peritus homo etiam ad aspectum L. potentis G. erubescit.

24. Insipiens per ianuam domum intropicit: at doctus homo stat foris.

25. Ad ianuam auscultare, hominis inscitia est: prudens vero dedecus ægre fert.

26. Labra loquacium

dicunt absurda: at prudentium dicta statim ponderantur.

27. Stulti cor in ore, sapientes os in corde habent.

28. Dum impius fatam execratur, ipse seipsum execratur.

29. Polluit semetipsum calumniator, & ubicunque degit, inuisus est: L. attacitus & cordatus honoratur. G.

CAP. XXII.

Pigritia fœda, ignorantia. Filia prudens, temeraria, marita mulier. In luctu carmen. Ab insipiente cauendum. Amicitie dissolutio. Conuitiator.

1. **L**apidus conspurcatus similis est piger, (quem omnes contumeliose derideant.)

2. Sterquilini stercori similis est piger.

quod quisquis tollit, manum excutit.)

3. Probrosa patri est indocta proles, & L. fatua G. filia damnosa est.

4. Fi-

4. Filia prudens est sui viri patrimonium : at turpis genitori dolorem parit.

5. Et patrem & virum dedecorat temeraria,

6. L. Nec ab impietate abest, G. & vtrique despiciatui est.

7. Carmen in luctu est intempestivus sermo : at flagra & doctrina quovis tempore sunt sapientiæ.

8. Liberi, si cum proba vita victum habent, ignobilitatem parentum oblitterant.

9. Liberi, si cum contumacia imperitiaque fastuosi sunt, foedant suæ cognationis nobilitatem.

10. Testam conglutinat, qui stultum docet, & veterno sopitum expergefacere conatur.

11. Oscitantem alloquitur, qui stultum alloquitur, qui finito sermone, quærat, quidnam id sit?

12. Mortuum deplora,

qui luce careat, & stultum deplora, qui prudentia careat.

13. Mitius deplora mortuum, qui requiescat : at stulti vita morte deterior est.

14. Mortui luctus septem dierum est : at stulti & impii totius ævi eius vitæ.

15. Cum insipiente ne verba multa facito, ne imprudentem adito.

16. Eum caue, ne tibi negotium exhibeatur, aut, eo excusso, contamineris.

17. Eum declina, & adipisceris requiem, nec eius amentia torqueberis.

18. Plumbo quod gravius, sit, nihil est, nisi is, cui nomen est stultus.

19. Arenam, & salem, & ferri massam ferre facilius est, quam hominem stupidum.

20. Vt lignea compages in ædificio connexa concussu non dissolvitur : sic animus medita-

to consilio firmatus nullo tempore pertimescit.

21. Animus prudenti sensu nixus, perinde est ac politus paries arena-
ceo tectorio.

22. Vt positi sublimiter valli, L. & cæmenta sine impensa posita, G. ventum non sustinent, ita timidus animus in cogitatione stulta nullum metum subsistere potest.

23. Qui pungit oculum, lachrymas elicit: qui pungit animum, patefacit affectum.

24. Qui volucres lapide petit, eas abigit: & qui amico facit conui-
tium, dissoluit amicitiam.

25. In amicum si gladium strinxeris, ne despera, est enim regressus.

26. In amicum si verbis inuectus fueris, bono es animo: est enim reconciliatio.

27. Cæterum conuitio, & superbia, & arcani e-

nunciatione, & ictu fallaci, his, inquam, fugatur amicus omnis.

28. Fidei retine in paupertate erga alios, vt eorum bonis pariter fruarere.

29. Aduerso tempore perge in eos fidelis esse, vt eorum facultatum sis particeps.

30. (Nec enim spernenda semper angusta res est, nec diues mentis inops admirandus.)

31. Vt ignem camini vapor funusque, sic sanguinem conuitia, L. contumeliæ, minæque G. præcedunt.

32. Amicum tueri non me pudebit, nec me eius conspectui surripiam: quod si malum mihi propter eum acciderit, quisquis audiuerit, ab eo sibi cauebit.

33. Vtinam habeam præfectam ori meo custodiam, & labris cautum sigillum, ne his delin-

linquam, & me mea lingua perdat.

CAP. XXIII.

Ad louam precatio. Veritatis amor. Iusiurandum. In parentes charitas. Iouam res nulla fugit. Impudica mulier. Gloria prima.

1. **D**omine vitæ meæ pater & domine, ne me in eorum arbitrio desere, ne me sine apud eos labi.

2. Utinam præficiantur menti meæ stimuli, & cordi meo sapientiæ disciplina, quæ neque meis parcant erroribus, neque peccata prætereant,

3. Ne erroribus & peccatis abundans atque scatens, labar coram meis aduersariis, quod sit hosti in eo voluptati, (cuius spes procul abest a tua misericordia.)

4. Domine vitæ meæ pater atque Deus, ne mihi supercilium dede-

ris, (sed giganteum animum a tuis semper prohibe.)

5. Auerte a me (spes vanas, &) cupiditates, (tibi que perpetuo seruire cupientem, in officio retine.)

6. Ne me ventris & coitus inuadat appetentia, neue me tuum impudentibus, L. & vefanis G. addixeris hominibus.

7. Veracis oris disciplinam audite, nati, quam qui seruauerit, non capiatur suis ipse labris, L. nec nequiter factis lædatur.

8. G. His capientur improbi: his maledici & superbi lædentur.

9. Iusiurando tuum os ne assuefacito, L. nam multi casus in eo sunt:

10. G. Neue sanctum nominare consuesce, L. aut sacris vti nominibus: nam ea impune non feres. G.

11. Vt enim vapulans

affidue seruus non caret
vibicibus : ita qui sem-
per deierat, & Deum
nominat, non est a pec-
cato purus.

12. Iurator homo ne-
quitiae plenus est, nec fa-
cesset ab eius domo ca-
lamitas.

13. Si deliquerit, dabit
poenas : si contemptim
fecit, dupliciter pecca-
uit.

14. Quod si inaniter iura-
uit, non euadet, quin e-
ius domus calamitati-
bus impleatur.

15. Est quædam vestita
morte locutio: ea ne in-
ueniatur in Iacobida-
rum patrimonio :

16. Nam a piis hæc o-
mnia faceffunt, nec ii in
peccatis volutantur.

17. Imperitæ temeri-
tati os tuum ne assuefa-
cito : est enim in ea pec-
cati meditatio.

18. Memento tui patris
atque matris, dum inter
optimates sedes,

19. Ne L. Deo G. apud
eos venias in obliuio-
nem, & tua consuetu-
dine infatueris, ita vt cu-
pias, te nunquam fuisse
natum, & natalem tu-
um execrere diem.

20. Homo verbis pro-
brofis assuescens, nun-
quam per omnem vi-
tam suam docebitur.

21. Duo sunt, quæ mul-
ta peccata committunt,
& tertium adducit poe-
nas.

22. Animus in modum
ardentis ignis æstuan-
s, non ante extinguendus,
quam consumatur.

23. Libidinosus homo,
qui sui corporis mem-
bro non nisi incenso i-
gne conquiescit.

24. Homini libidinoso
panis omnis suavis est :
nunquam cessat, donec
intereat.

25. Homo migrat ex
suo lecto, ita secum co-
gitans : Quis me vi-
det ?

26. Tenebris circum-
septus sum, & parieti-
bus

bus tectus, neque me videt quisquam.

27. Quid metuum ? peccata mea non meminit Supremus.

28. Humanos metuit oculos, nec intelligit, oculos Domini millies sole splendidiores intueri mores hominum omnes, L. & ima profundum, & hominum corda, G. & abstrusas contemplari partes.

29. Omnia ei cognita sunt, & antequam condita, & postquam perfecta.

30. Is per urbis fora punietur, L. & quasi pulvis equinus fugabitur, G. ac de improviso comprehendetur, L. eritque turpis omnibus, quod Domini metum nescierit. G.

31. Itidem & mulier, quæ virum suum relinquit, & hæredes summittit ex alieno.

32. Etenim primum est in Supremi legem

contumax : deinde in virum suum delinquit : tertio stupratur adulterio, & natos ex alieno viro supponit.

33. Hæc in concionem producet, & in eius natos animaduertetur.

34. Non agent eius nati radices, nec rami fructum ferent : sui que memoriam relinquet infamem, nec vnquam abolebitur eius probum,

35. Scientque minores, nihil esse religione melius, nihil suauius, quam Domini præceptis operam dare.

36. (Deum sequi, ingens est gloria : & ei acceptum esse, vitæ longinquitas.)

CAP. XXIV.

Sapientiae præstantia, laudationes ex origine, virtute, beneficiis in hominum genus.

Sapientiae laudatio.

Sapientia seipsam
P 5 cor

cominendat, & inter suos gloriatur.

2. In Supremi republi-
ca verba facit, & apud eius potentiam gloriatur,

3. L. Atque inter suos sese extollit, estque in sancta ciuitate admirationi,

4. Et in electorum multitudine laudem obtinet, seque beatam inter beatos prædicat, ita dicens:

5. G. Ego ex ore Supremi prodii, L. ante omnem rerum naturam genita.

6. Ego feci in coelis, ut oriretur perenne lumen, G. & quasi nebula terram omnem operui.

7. Ego in sublimi confedi, folium habens in nubis columna.

8. Coeli orbem sola circumiui, & ima perambulauit profunda.

9. Fluctus marinos, totamque terram, & omnes

populos ac gentes obtinui,

10. L. Et omnium tum excellentium, tum humilium, corda virtute calcaui,

11. G. Cum his omnibus quietem quæsiui, & cuius in possessione degerem.

12. Tum omnium conditor, qui me creauit, meum fixit tabernaculum.

13. Mihi præcipiens, ut in Iacobeis degerem, in Israelitis possessionem haberem, L. ac inter eius electos radices agerem.

14. G. Is me ante æuum principio creauit, nunquam defecturam. In sacro tabernaculo apud eum ministerium inii, atque ita in Sione firmata sum.

15. Et in vrbe dilecta, per eum quietem adepta sum, estque mea potestas Hierosolymis:

16. Et in glorioso radicata

cata populo, in forte sunt gloriæ fructus, & possessionis Domini, diuitiarum.

17. Excreui in altum vt cedrus in Libano, & vt in montibus Hermoniis cupressus.

18. Quasi palma in litoribus in subline creui, & vt rosarum stirpes apud Hierichuntem:

19. Vt elegans olea in amœno campo, & vt humore platanus euecta sum.

20. Vt cinamomum & aspalathus aromaticum odorem dedi, & vt eximia myrrha suaui odore fragraui:

21. Vt galbanus, & onyx, & stacte, vtque thuris nidor in tabernaculo.

22. Ego vt terebinthus expandi meos ramos, qui mei rami gloriæ sunt & gratiæ rami.

23. Ego sum quasi vitis, quæ eleganter egerminauit, meique flores

24. (Ego pulchræ charitatis, ego religionis sanctæque spernater,

25. Meis natis, quibus iussit Deus, vniuersis æterna præmia do.)

26. In me omnis est viæ veritatisque gratia: in me omnis vitæ spes est & virtutis.

27. G. Accedite ad me, omnes mei cupidi, meisque fructibus explete vos.

28. Nam mei memoria atque possessio melle est, mellisque fauo dulcior,

29. Adeo, vt qui me comedunt, adhuc esuriant: & qui bibunt, sitiant.

30. Qui mihi obedit, nunquam frustratur: & qui mihi nauant operam, non peccant:

31. L. Quique me declarant, vitam consequentur æternam.

32. G. Hæc omnia L.

vitalis G. est liber fœderis supremi Dei, L. & veritatis cognitio,

33. G. Lex, quam Moses, L. tradendis virtutum præceptis G. tulit, rei-publicæ Iacobeorum possidendam.

34. (Ne elassescite, quominus erga Dominum fortiter vos geratis, vt ipse quoque confirmet vos.)

35. Ei adhærete, quandoquidem Dominus omnipotens Deus vnus est, nullo præter eum seruatore.

36. L. Is suo Dauidi pollicitus est, fore, vt ex ipso regem excitet potentissimum, qui in maiestatis folio sedeat in sempiternum.

37. G. Ea lex sapientia abundat vt Ganges, & vt Tigris verno tempore,

38. Exuberat prudentia, vt Euphrates, aut vt Iordanis tempore messis.

39. Disciplinam ostendit vt lumen, quasi Nilus vindemiæ tempore, quam neque prius perfecte nouit,

40. Nec vltimus item peruestigauit, quippe cuius mens & consilium mari fit & Oceano abundantius.

41. Ego vero (sapientia) quasi L. immensæ aquæ G. corrugus a flumine,

42. Quasque aquæ ductus in pomarium exiui statuens meum præstantissimum hortum irrigare, meumque iustum puluinem perfundere:

43. Et ecce meus corrugus factus est fluuius, meusque fluuius euasit in mare.

44. Nam disciplinam ceu diluculum illustro ac procul ostendo.

45. L. Omnes inas terræ partes penetro, omnes dormientes inspicio:

cio: & omnes Dominum sperantes collustro.

46. Item doctrinam ut oraculum effundo, ac in omnem seculorum perpetuitatem relinquo L. quærentibus sapientiam, neque per eorum ætates desinam vsque in æuum sanctum.

47. Videte, non soli mihi laborasse me, sed omnibus ipsam quærentibus L. veritatem. G.

CAP. XXV.

Sapientiæ de se ipsa elogium. Inopia cauenda quamprimum. Experientia senectutis gloria. Beatitas ex liberis, honesta coniuge, louano cultu. Mulieris pertinacis misera consuetudo.

1. **T**Ribus rebus exornor, & apud Dominum & apud homines venusta efficior:

2. Ex sunt fratrum concordia, propinquorum amicitia, & vxor

atque vir inter se consentientes.

3. Tria item sunt, quæ odi, eorumque vitæ infensissima sum: pauperem superbum, inendam diuitem, & senem adulterum, mente captum.

4. Nisi in iuuentute congefferis, quo pacto in senectute rem facies?

5. Quam decet canos iurisdictio? & seniores consilii peritia?

6. Quam honesta senibus est sapientia? & honoratis prudentia atque consilium?

7. Senum corona & gloria est multa experientia, Dominique metus.

8. Nouem decemue sunt, quæ & animo beata iudico, & lingua L. hominibus G. eloquar.

9. Homo, qui & liberis viuens fruitur, & inimicorum L. suorum G. ruinam videt.

10. Beatus, qui cum prudent

denti vxore degit, qui-
que nec lingua delin-
quit, nec indigno se fer-
uit.

11. Beatus, qui pruden-
tiam assequutus L. de
virtute G. differit in au-
ribus audientium.

12. Permagnus est, qui
sapientiam est adeptus:
sed Domini metuentem
nullus antecellit.

13. Domini metus cla-
ritate superat omnia.

14. L. Beatus homo, cui
datum est, vt Dominum
reueretur,

15. G. Qua reuerentia
qui præditus est, incom-
parabilis est.

16. (Domini metus est
eius amoris initium, &
fides origo coniunctio-
nis cum ipso.)

17. L. Summum vul-
nus est animi tristitia,
summaque malitia est
mulieris nequitia.

18. G. Quoduis esto
vulnus, dum ne sit vul-
nusi: quæuis ne-

quitia, dum ne fœminæ
nequitia:

19. Quæuis inuectio,
dum ne maleuolorum
inuectio:

20. Quæuis pœna, dum
ne ab inimicis irrogata
pœna.

21. Nullum caput ser-
pentis capite nocentius
est: nulla ira mulieris
iram superat.

22. Cum leone malim
& dracone degere,
quam cum mala mulie-
re habitare.

23. Mulieris nequitia
eius aspectum immutat,
& vultum tanquam fac-
cum infuscat.

24. Ea efficit, vt vir eius
cogatur inter alios fe-
dere, & acerbe gemere.

25. Parua est quæuis
prauitas, præ mulieris
prauitate, in quam, pre-
cor, improbi forte ca-
dant.

26. Quod scrupulosus
ascensus est pedibus fe-
nis, id est linguæ mulier
quieto viro.

27. In

27. In fœminæ pulchritudinem ne offendo, neque mulierem voluptatis causa concupiscito.

28. Ingens pœna, & impudentia, & turpitudine est mulier, si suo viro imperat.

29. Afflicta mens, & inœsta facies, & animi vulnus est, & remissæ manus resolutaque genua, vbi mala mulier est, quæ virum suum nequaquam beat.

30. A fœmina initium peccati, per eamque morimur omnes.

31. Nec aquæ L. vel tantillum G. exitum dederis, nec malæ mulieri potestatem.

32. Nisi tibi sub manu obsequitur, L. te in inimicorum conspectu pudore afficiet:

33. G. Abscinde eam a tuo corpore, amanda ac repudia, L. ne te semper abutatur. G.

CAP. XXVI.

Ex coniugio felicitas. Mulier prudens. Formidabilia quatuor. Impudica mulier unde noscatur. Impudens oculus. Coniux cordata thesaurus. Periculosa duo.

1. **B**onæ fœminæ vir beatus est, & duplicem viuit ætatem.

2. Strenua mulier virum suum exhilarat: & eius annos cum pace complet.

3. Mulier bona fors bona est, quæ Dominum metuentibus forte datur L. ob recte facta. G.

4. Tam diuites quam pauperes, si bonæ mentis sunt, ii semper in Domino vultum habentes hilarem exultant.

5. Tria sunt, atque adeo quatuor, quæ & animo reformido, & vultu pertimesco:

6. Ciuitatis proditio-
nem, & vulgi sedi-
tionem

tionem, & calumni-
am,

7. Quæ omnia morte
deteriora sunt.

8. Animi dolor & lu-
ctus est obtrectans fœ-
mina fœminæ,

9. Et linguæ flagellum,
quæ cum omnibus
communicat.

10. Iugum bouum, quod
agitatur, est vxor mala:
eam qui tenet, perinde
est, ac qui scorpionem
prehendit:

11. Magnum supplici-
um est ebriosa (& indo-
mita) mulier, neque
suam turpitudinem te-
git.

12. Mulieris impudici-
tia in eius supercilio ac
palpebris agnoscitur.

13. Filix seuerissimam
adhibe custodiam, ne
nacta licentiam, vtatur
sua libidine.

14. Oculum impuden-
tem obserua, & noli
mirari, si in te deliquerit.

15. Tanquam viator
fitiens, reperto fonte,

hiabit, & ex proxima
quaque aqua bibet: apud
omnem palum sedebit,
& contra omne telum
pharetram aperiet, L.
donec deficiat.

16. G. Vxoris L. sedulæ
G. gratia eius virum de-
lectat, virique pingue-
facit artus eius peritia.

17. Domini donum est
taciturna cordataque
coniux,

18. Neque quicquam
est, quod doctum ani-
mum æquiparet.

19. Multiplex gratia est
mulier pudica & fidelis,
nec vllare digne repen-
di potest eius animi
continentia.

20. Quod est in sublimi
sol oriens Domini, hoc
est bonæ fœminæ pul-
chritudo in eius domus
ornamento.

21. Lucerna splendens
in sacro candelabro est
formæ venustas in ætate
constanti.

22. Auræ columnæ in
balibus argenteis sunt
for-

formosi pedes cum pe-
ctore stabili.

23. (Fili, ætatis tuæ vi-
gorem incolumem
conserua, neue robur
tuum alienis imperti-
re.)

24. Vbi per omnes
campos fœcundam pos-
sessionem quæfieris, fac,
generositate tua fretus,
propria femina iacias.

25. Ita fiet, vt soboles
tua superstes, libera in-
genuitatis professione
confisa adolescat.

26. Meretricem fœmi-
nam scrofæ similem
putato: nuptas autem
maritis propugnacu-
lum contra mortem
existimato.

27. Mulier impia forte
datur iniusto: pia vero
contingit reuerenti Do-
minum.

28. Inhonestæ mulier
contemnit ignomini-
am: at honesta puella
virum reueretur.

29. Impudica fœmina
cum cane conferenda

est: at pudica Dominum
metuit.

30. Mulier virum su-
um honorans, sapiens
ab omnibus iudicatur:
at eum spernens, nobi-
litatur superbia.

31. (Clamora mulier &
linguax ad hostes fugan-
dos exquiratur: quum
eiusmodi moribus quis-
quis homo viuit, eius a-
nimus versatur inter tu-
multus bellicos.)

32. L. Vt æterna sunt in
solido saxo fundamen-
ta, sic Dei præcepta in
animo sanctæ mulieris.

33. G. Duo, vel potius
tria sunt, quæ animo
meo dolorem faciunt,
& mihi stomachum
mouent.

34. Vir bellicosus labo-
rans egestate: viri pru-
dentes, si contaminan-
tur: & qui a virtute re-
dit ad vitia, quem qui-
dem Dominus gladio
destinat.

35. L. Duo sunt, quæ
mihi difficilia videntur
& peri-

& periculosa: G. vix delictum euitat mercator: & caupo peccato non caret.

CAP. XXVII.

Ab opulencia discrimen. Domini metus. Piorum sermo & stultorum. Superbia rixosa. Oculo innuens machinator. Non gaudendum piorum luctu.

1. **P**ropter opes multi peccarunt, & qui studet abundare, peruerso est oculo.

2. Inter coagmenta lapidum figitur palus: item inter venditionem & emptionem pangitur peccatum,

3. L. Et delictum cum delinquente conteretur.

4. G. Nisi quis Domini metum studiose tenuerit, breui euertetur eius domus.

5. Vt excutiendo cribro remanent fordes, ita in hominis oratione sunt ipsius spurcitia.

6. Vt fictilia vasa ex-

plorat fornax, ita hominis exploratio in ipsius oratione posita est.

7. Vt suus cultam arborem fructus declarat, sic hominem sermo ab eius mente dictatus.

8. Ante locutionem ne quenquam laudaueris: nam ea est hominum exploratio.

9. Si sectabere iustitiam, assequeris, & eam quasi honorificam togam indues, L. & cum ea habitabis, eaque te perpetuo proteget: & quum animaduertetur, inuenies praesidium. G.

10. Vt volucres ad sui similes diuertunt: ita veritas ad eos, qui ei dant operam, se confert.

11. Vt leo feris, ita maleficis infidiatur peccatum.

12. Pii sermo, L. vt sol G. semper est cum sapientia coniunctus: at insipiens more lunae mutatur.

13. Inter imprudentes obser-

obserua L. loquendi G. occasionem : at inter cordatos continuato.

14. Stultorum sermo odiosus est, eorumque risus peccati sunt deliciae.

15. Iuratoris verba horrorem incutiunt, taliumque concertationes aures obtundunt.

16. Superborum concertatio sanguinis effusio est, eorumque conuitia auditu graui.

17. Qui arcana enunciat, fidem amittit, nec sibi amicum inueniet.

18. Amicum dilige, & ei fidelis esto : quod si eius arcana detexeris, nolito eum insequi.

19. Vt enim perdit aliquis hostem suum, sic tu alterius amicitiam perdidisti :

20. Et perinde ac si a uem de manu tua emisisses, sic alterum amisisti, non recepturus.

21. Noli eum persequi : nam procul abscessit, &

effugit, ceu caprea laqueum.

22. Etenim vulneri mederi licet, & a maledictis est reconciliationi locus :

23. Sed qui arcana patefecit, huic L. infelici animæ G. desperandum est.

24. Qui oculo inuit, machinatur mala : & eum qui nouit, ab eo abstinebit.

25. In tua præsencia vetetur ore suauis, & tua dicta admirabitur : sed postea os suum inuertet, & tua dicta in deteriorem partem trahet.

26. Multa odi, sed nihil æque ac eum, quem etiam Dominus odit.

27. Qui lapidem in sublime iacit, in suum ipsius caput iacit, & fraudulentus ictus vulnus infligit.

28. Qui foueam cauat, in eam cadet : & qui laqueum ponit, eodem capiatur.

29. Qui

29. Qui mala facit, ea in eum reuoluentur, neque sciet, vnde ea sibi veniant.

30. Illusio & ignominia superborum est, eisque pœna more leonis infidiatur.

31. Laqueo capientur, qui piorum casu delectantur, & ante mortem dolore conficientur.

32. Sæuitia & pœna eiusmodi sunt, vt ab iis abhorreatur: sed eis obnoxii sunt improbi.

CAP. XXVIII.

Vindex animus malus.

Inimicitia deponenda.

Lingua duplex. Dominum qui deserunt, quales ærumna maneat.

1. **V**Indictæ cupidum manet a Domino supplicium, isque acriter in eius peccata animaduertet.

2. Remitte alteri iniuriam, ita fiet, vt oranti tibi peccata condonentur

3. Homone in homi-

nem iram retineat, & a Domino remedium petat?

4. Homini sui simili misericordiam non tribuat, & peccata sua deprecetur?

5. Ipse mortalis foueat iram, L. & Deum veniam oret? G. quis ei peccata condonet?

6. Memento extrema, & depone inimicitias.

7. Neue alteri exitium & necem per iram molire, sed in præceptis persiste.

8. Memento præceptorum, & alteri ne irascere:

9. Memento Supremi fœdus, & L. alterius G. imprudentiæ ignosce.

10. Abstine a iurgiis, peccata minues:

11. Nam iracundus homo pugnam accendit.

12. Improbis homo turbat amicos, inter patos calumniam iniiciens.

13. Prout est materia, ita

ita incenditur ignis: pro cuiusque viribus est eius furor, & pro cuiusque diuitiis intumescit ira: & pro rixæ vehementia gliscit ardor.

14. Festinata lis incendit ignem, & festinata pugna effundit sanguinem.

15. Scintillam si affles, exardescit: sin conspuas, extinguatur: & tamen vtrumque ex ore tuo proficiscitur.

16. Sycophanta & bilinguis execrandi sunt: multos enim alioqui pacatos perdunt.

17. Lingua duplex multos exagitauit, & ex alia in aliam gentem transtulit, & validas vrbes diruit, & potentum domos euertit, L.

18. Et populorum vires excidit, & potentes deleuit gentes.

19. G. Lingua duplex strenuas mulieres eiecit, suisque laboribus defraudauit.

20. Qui ei deditus est, tranquillitatem non inueniet, nec quiete deget.

21. Scuticæ ictus vibices facit: at linguæ ictus confringit ossa.

22. Multi acie gladii occubuerunt, sed non tot, quot per linguam.

23. Felix, qui contra eam defensus est, qui in eius furorem non incurrit, qui eius nec iugum subiit, nec vinculis constrictus est.

24. Eius enim iugum ferreum iugum est: & vincula ærea vincula.

25. Mors mala mors eius est: & orcus est ea conducibilior.

26. L. Ea non perdurat æternum, sed iniustorum mores tenet. G. Pios quidem nequam tenet, nec ii eius flamma conflagrant.

27. Qui Dominum deserunt, in eam incidunt, eaque in eos exardet extincta. In eos more leo-

leonis immittitur, eos-
que tanquam pardus
vastat.

28. Spinis L. aures tuas
G. circumsepito, L. &
linguam nequam audi-
re noli, & ori tuo fores,
& auribus feras facito.

29. G. Argentum au-
rumque tuum conflato,
vnde verbis tuis truti-
nam stateramque facias,
& ori tuo portam atque
claustrum:

30. Da operam, ne quid
ea delinquas, & coram
infidiatoribus L. inimi-
cis G. labare, L. qui tuus
casus lethalis sit & infa-
nabilis. G.

CAP. XXIX.

*In egenos benignitas.
Mutuum. Debitor sceleratus.
Quis piorum thesaurus.
Fideiussores. Pau-
pertatis requies.*

I. **Q**ui benigne facit,
foeneratur alteri:
& qui manui suæ impe-
rat, is præcepta exequi-
tur.

2. Alteri commodato,
dum eget: & rursus al-
teri reddito suo tempo-
re.

3. Dictis statim, & alteri
te fidum præstato, & o-
mni tempore tibi neces-
saria inuenies.

4. Plerique quod mu-
tuo acceperunt, pro re
inuenta habent, & iis, a
quibus adiuti sunt, ne-
gotium facessunt.

5. Dum accipiat, oscu-
labitur alterius manum,
& propter eius pecu-
nias vtetur voce humili.
6. Idem dum soluen-
dum erit, diem extrahet,
& ægro sermone L. fre-
mens G. respondebit,
tempusque causabitur.

7. Quod si soluendo sit,
L. tergiuersabitur sedu-
lo: G. dimidium vix af-
feret, idque pro reper-
titio ducet.

8. Aut etiam credito-
rem sua pecunia frau-
dabit, eumque sibi ini-
micum sine causa faciet:

9. Ei maledicta conui-
tiaque

tiæque reddet, & pro honore L. ac beneficio G. contumeliam rependet.

10. Multi homines auersantur, non nequitia illi quidem, sed per iniuriam fraudari metuentes.

11. Veruntamen inopi facilis esto, nec ei beneficium differto.

12. Ob præceptum subueni pauperi, nec in eius egestate eum remitte vacuum.

13. Impende argentum propter fratrem, & amicum: neue id sub saxo ad perniciem obducatur rubigine.

14. Thesaurum tuum ex Supremi præceptis colloca, & tibi magis proderit quam aurum.

15. In cellas tuas concludere beneficentiam, & ea te ab omni malo asseret. L.

16. Hominis beneficentia ipsi pro oculis est, quæ hominis gratiam

quasi pupillam conferuet,

17. Et postea resurgat, & in suum cuiusque caput meritum rependat.

18. G. Ea magis, quam præualidus clypeus, robustaque hasta, aduersus hostem pro te propugnabit.

19. Vir bonus pro altero fideiubet: qui vero verecundiam amisit, eum deserit.

20. Fideiussoris beneficium ne obliuiscere, qui vitam suam pro te impenderit.

21. Fideiussoris beneficium euertit improbus:

22. (Improbis fideiubere non vult) & ingrata mente liberatorem suum deserit.

23. Fideiussio multos bene alioquin agentes perdidit, & in modum marini fluctus exagitauit.

24. Viros potentes L. versans G. domo exegit, ita

ita vt apud extraneas super acerba audies.
gentes vagarentur.

25. Improbus contra mensam extrue, & si Domini praecepta faciens, ad L. malas G. fideiussiones delabatur:

26. Et qui redemptiones sectatur, incidit in litem.

27. Succurre alteri pro virili, sic tamen vt operam des, ne offendas.

28. Vitae hominis caput est aqua, cibus vestitus, & domus, quae deformitatem tegat.

29. Potior est pauperis vita sub tecto trabum, quam epulae lautae in alieno.

30. Vel paulum, vel multum, boni consule, G. & peregrinitatis probum non audies.

31. G. Vita misera est ex alia domo in aliam migrare: vbi eris inquilinus, non audebis hiscere.

32. Hospitio L. cibo & potione accipies nullam ad gratiam, & in-

33. Ades, inquiline, quid tibi ad manum est, praebe mihi cibum.

34. Migra, inquiline, ad euentum honorationum L. amicorum meorum: hospes mihi frater est: opus est domo.

35. Graua sunt haec homini cordato: obiectatio domus, & creditoris conuitium.

CAP. XXX.

Verberum utilitas in filium. Filio nimis indulgens. Sanitatis praestantia. Simulacri vanitas. Hilaritas retinenda.

1. **Q**ui filium suum amat, ei verbera continuat, vt eo laetetur ad extremum, L. neque palpet ostia proximorum.

2. G. Qui filium suum castigat, iuuabitur eo, & inter notos de eo gloriabitur.

3. Qui filium suum docet,

cet, laceffet inimicum,
& apud amicos de eo
renidebit:

4. Si obiit eius pater,
perinde est, ac si mortu-
us non esset, quippe qui
sui similem reliquerit
superstitem.

5. Et in vita sua eum
videns lætatus est, nec in
obitu doluit, L. nec eum
apud inimicos puduit.

6. G. Reliquit & ad-
uersus inimicos vindi-
cem, & qui amicis gra-
tiam referat.

7. Qui filio indulget,
eius vulnera obligabit,
eique ad omnem cla-
morem turbabitur pe-
ctus.

8. Equus indomitus
fit durus, & filius remis-
sus fit temerarius.

9. Lacta filium, te stu-
pefaciet: collude cum
eo, te torquebit.

10. Ne cum eo rideto,
ne etiam vna doleas, &
aliquando dentibus in-
frendeas.

11. Ne dederis ei in pue-
ritia licentiam:

12. Tunde eius latera,
dum puer est, ne dura-
tus, tibi non pareat, ani-
moque tuo dolorem fa-
ciat.

13. Castiga tuum filium,
& in eo elabora, ne in
eius turpitudinem of-
endas.

14. Præstat pauperem
esse sanum, & firma va-
letudine, quam diuitem
male affecto corpore.

15. Sanitas & bona habi-
tudo est omni auro præ-
stantior, & valens cor-
pus immensis opibus.

16. Nullæ meliores
sunt diuitiæ, quam sani-
tas corporis: nec vlla
voluptas maior, quam
animi lætitia.

17. Potior est mors,
quam acerba vita: & L.
æterna requies, G. quam
longus morbus.

18. Boni cibi ori clau-
so offusi, sunt epularum
fercula in sepulchro ap-
posita.

Q

19. Quid

19. Quid prodest simulacro libamentum, quum nec comedat, nec odoretur?

20. Ita se habet, qui a Domino infestatur, L. & criminis poenas luit:

21. G. Aspiciens oculis, & gemiscens quasi spado virginem completens, & suspirans.

22. Noli animum tuum dedere dolori, aut teipsum deliberationibus angere.

23. Animi voluptas homini vita est, L. thesaurusque sanctitatis inexhaustus, G. & hominis lætitia est longævitas.

24. Ama tuam ipsius animam, L. acceptus Deo, eiusque sanctimonia G. solare tuum animum, & mœrorem a te procul amoue.

25. Multos enim mœror interemit, nec vlla in eo utilitas est.

26. Invidia & iracundia ætatem minuunt, &

ante tempus senectam adfert sollicitudo.

27. Lautus ac bonus animus cibos sibi procurat ad vescendum.

CAP. XXXI.

Auaritiæ angor. Conuiciæ prudentia, sobrietas. Vini discrimina.

1. **D**iuitiis inuigilare, corpus tabefacit: earumque sollicitudo somnum abigit.

2. Sollicitudo vigil soporem arcet, & grauis ægritudo somnum excutit.

3. Siue laborat diues, congerit opes: siue cessat, expletur voluptatibus.

4. Siue laborat pauper, victu caret: siue cessat, fit indigens.

5. Qui aurum amat, poenas non euadet: & qui corruptelam sectatur, explebitur.

6. Multi propter aurum pessundati sunt, idque eis palam fuit exitio.

7. Est

7. Est aurum quasi stipites quidam in quem offendatur, eis qui ipsi sacrificant, eoque capitur omnis amens.

8. Beatus dives, qui reperitur insons, quique aurum non sequitur, L. nec spem in pecunia thesaurisque ponit. G.

9. Quis est, ut eum prædicemus, qui tam mira inter sui generis homines faciat?

10. Quis auro exploratus est, qui se præstiterit integrum, ut sit is gloriosus?

11. Quis peccare potest, qui non peccet? & malefacere, qui non faciat? sanciantur eius recte facta, eiusque beneficia L. omnis sanctorum G. cœtus prædicet.

12. Magnæ mensæ acubans, noli ei faucibus inhiare, aut multa ibi apposita esse cogitare.

13. Memento, malam

rem esse oculum fordium:

14. Improbius oculo quid creatum est? ideo quacunque de causa lachrymatur.

15. Quocunque aspexerit, ne manum extendito, nec in catinum vna cum eo inculcato.

16. Alterius ingenium ex teipso coniice, & rem omnem considera.

17. Appositis tibi ut L. sobrius G. homo vefcere, ne te ingurgita, ne venias in odium.

18. Desine primus, civilitatis gratia: neue sis infatiabilis, ne offendas.

19. Quod si inter complures discumbes, noli primus omnium manum porrigere, L. primusue potum petere.

20. Nam paululum homini bene morato satis est, isque in cubili suo non anhelat, L. neque dolorem sentit. G.

21. Somnus salubris est temperato ventri: mane furgit, estque sui compos:

22. Quum insatiabilem hominem comitetur peruigiliæ cholæræque labor & tormina.

23. Quod si fueris ad cibos coactus, surge, obambula, & vome, vt conquiescas, L. nec morbum corpori tuo contrahas.

24. G. Audi me, fili, neue me sperne, & tandem mea dicta inuenies.

25. In omnibus tuis negotiis esto strenuus, & tibi nullus morbus accidet.

26. Qui victu lautus est, ei vulgo bene precantur, estque eius honestatis durabile testimonium.

27. At de victu sordido fremit ciuitas, estque eius sordium certum testimonium.

28. In vino virum te

præbere noli: multos enim perdidit vinum.

29. Vt fornax aciem in tinctu ostendit, sic vinum animos in superbiorum certamine.

30. Vitale est homini vinum, si id temperate bibas.

31. Quæ vita est ei, qui vino vincitur? quod ad voluptatem hominibus, L. non ad ebrietatem principio G. creatum est?

32. Lætitiâ animi parit & hilaritatem vinum tempestiue modiceque potum.

33. L. Animo corporique salubris est potus sobrius.

34. Animo acerbitati est vinum affatum potum cum rixis ac dissidiis.

35. Infanis ebrietas furor & multum parit & perniciosum, vires enervans, & item vulnera faciens.

36. In vinoso conuiuio

alterum ne reprehende,
neue in eius voluptate
vitupera.

37. Eum probroso di-
cto ne pete, neue aduer-
sando preme.

CAP. XXXII.

*In insolentes. Verba ef-
futiens. Pudoris gratia
Vigilantia. Iouana reue-
rentia. Ineptus homo.*

1. **S**i magister factus es,
noli efferri: esto in-
ter alios quasi vnus eo-
rum:

2. Cura eos, deinde se-
deto, & tuo munere
rite perfunctus, accum-
be:

3. Vt per eos volu-
ptatem capias, & orna-
tus gratia coronam ac-
cipias.

4. Loquere, senex (de-
cet enim te) sed elegan-
ter atque docte, & ne
impedito musica.

5. Vbi non est audien-
tia, noli verba effutire,
aut intempestiue sape-
re.

6. Sigillum carbuncu-
li in ornamento aureo
est, concentus musicus
in vinoso conuiuio,

7. Et sinaragdi figil-
lum in aureo vase est
musicum carmen ad
suaue vinum.

8. L. Audi tacitus, &
verecundia consequere
beneuolentiam.

9. G. Loquere, adole-
scens, si tui vsus est, vix,
etiam bis rogatus in
pauca confer oratio-
nem, & paucis multa:

10. Esto perinde ac
sciens & tamen tacens:
inter procēres noli te eis
æquare, & alio loquen-
te, noli multum garri-
re.

11. Vt tonitru fulgetra
præcurrit, ita pruden-
tem anteit gratia:

12. L. Ita fiet, vt isto pu-
dore beneuolentiam
consequaris. G.

13. Mature surge, &
noli vltimorum esse:

14. Fuge domum im-
pigre, ibi ludito, & ani-

mo tuo indulgeto, dummodo absint peccata, superbusque sermo.

15. Et simul agito creatori tuo gratias, qui te suis bonis exuberet.

16. Qui Dominum reueretur, eius disciplinam admittit: & qui ei inuigilant, eius fauorem inueniunt.

17. Qui legi studet, explebitur ea: sed qui simulate agit, per eam lædetur.

18. Qui Dominum reuerentur, ius obtinebunt, & virtutum quasi lumine lucebunt.

19. Improbis homo reprehensionem declinat, & arbitrato suo defensionem comuniscitur.

20. Consultus homo deliberationem non spernit:

21. At ineptus & superbus metu non afficitur, etiamsi agat inconsulte.

22. Inconsulte nihil fa-

cito, sed ita facito, vt te non poeniteat.

23. Neque per impeditam viam ingredi, ne in petricosis offendas: neque planæ vitæ confide, & a tuis liberis caue, L. & tuos famulos obserua.

24. G. In omni opere tuo animum fidelem habeto: hoc est enim executionis præceptorum.

25. Qui legi fidus est, præceptis dat operam: & qui Domino confidit, non lædetur.

CAP. XXXIII.

Piorum securitas. Prudentia pax. Stulti verba copiosa temere. Scurra. Hominis ortus ex humo. Nulli potestas in te danda. Testamenti tempus, ac ratio. Seruis quomodo vtendum.

I. **D**ominum reuerenti non accidet malum: quin contra defendetur a periculis.

2. Vir

2. Vir sapiens legem non odit: sed qui fecte versatur in ea, perinde est ac nauis in procella.

3. Prudens homo & ipse in lege fideliter versatur, & lex ipsi fidelis est.

4. Tanquam præclara quæstio sit, præmeditare quod dicas: ita tibi audientiam facies: compara doctrinam, atque ita respondeto.

5. Dum stultus eloquitur, quæ habet in pectore, est perinde ac versata circum axem rota plaustrum.

6. Vt equus admissarius hinniens sub omni infidente, sic est amicus scurra.

7. Cur dies diem præcellit? quum totius anni dierum lux sit a sole?

8. Domini prouidentia distincti sunt, qui temporum festorumque vices disposuit, L. diuinaque sapientia di-

uisit, facto sole, qui ius-
sa exequatur.

9. G. Igitur alios dies extulit & consecrauit: alios in reliquorum numero dierum posuit.

10. Item homines omnes ab humo, & Adamus ex terra creatus est:

11. Tamen eos singulari prudentia distinxit Dominus, eorumque vitæ vias diuersas fecit.

12. Eorum partim fortunauit euexitque, partim consecrauit, ac sibi cooptauit. Alios detestatus depreffit, & de suo statu euertit.

13. Vt figulo creta in manu est, isque ea arbitratu suo in quemcunque modum vtitur:

14. Ita homines creatori suo in manu sunt, qui eos, vt ei visum fuerit, remuneretur.

15. Contrarium est malo bonum, & contraria morti vita est: (iti-

dem pio contrarius est improbus, & improbo pius.) Ita in omnibus Supremi operibus bina quæque videas, quorum alterum repugnet alteri.

16. Equidem vltimus expergefactus sum, qui racemos post vindemiatores, fauente Domino, colligere insisterem, & quasi vindemia torcular implerem,

17. Considerate, non soli mihi laborasse me, sed omnibus discendi cupidis.

18. Audite me, populi proceres, & reipublicæ gubernatores, auscultate.

19. Filio, vxoriue, fratri, amicoune dederis in te potestatem, dum viues:

20. Neue facultates tuas dederis alteri, ne tibi poenitenti sit propter eas supplicandum.

21. Dum viuis adhuc, & tibi superest spiritus,

noli te vlli mortalium emancipare:

22. Satius est enim, tuos liberos supplicare tibi, quam te in natorum tuorum manus spectare.

23. In omnibus rebus tuis tene principatum, ne existimationi tuæ labem inferas.

24. Quum tibi vltimus vitæ dies claudendus, & ex vita migrandum erit, tum tu hæreditatem distribuito.

25. Asino pabula, & baculus, & onera: seruo victus, & castigatio, & opus.

26. Seruo vtere, inuenies requiem: eidem manus remitte, quæret libertatem:

27. Iugum & lorum ceruicem L. duram G. subigunt: item malum feruum nervus & tormenta.

28. Adhibe eum ad opus, ne otietur: nam multa vitia docet otium.

29. Ope-

29. Operi eum admo-
ue, vt ei conuenit: quod
si non paret, ei graues
adhibe compedes.

30. Sic tamen, vt ne
sis nimius in vllum cor-
pus, neue quid sine iu-
dicio facias.

31. Si tibi L. fidelis G.
seruus est, sit eadem
condicione, qua es tu,
quoniam consanguine-
um eum comparasti.

32. Si tibi seruus est,
tracta eum vt te ipsum:
nam eo perinde ac tei-
pso indiges.

33. Quod si eum iniu-
ria læseris, ita vt fuga si-
bi consulat, qua via eum
quæres?

CAP. XXXIV.

*Imperiti spes vana. In
diuinationes, & somnia.
Impudentia mala. Piorum
spiritus vniuersi. Sacra ex
bonis pauperum. Mercede
fraudans operas hominem
ingulat.*

1. **I**Nanes falsasque spes
habet imperitus ho-
mo, & somnia ala-

tos faciunt dementes.

2. Tanquam qui vm-
bram comprehendit,
ventumque persequi-
tur, sic est, qui pendet a
L. falsis G. somniis,

3. Aliquid alicuius si-
mile est somniorum vi-
sio, contra formam ef-
figies formæ.

4. Ab impuro quid
purgetur? & a falso
quid veri existat?

5. Diuinationes, augu-
ria, somniaque L. ma-
leficorum G. vana sunt,
& quasi animi deliria
parturientis foeminae.

6. Nisi a Supremo
tui curam gerente mis-
sa fuerint, noli ad ea
animum adiicere.

7. Multos enim dece-
perunt insomnia, qui
in eis spem habentes,
lapsi sunt.

8. Citra mendacium
lege perfungendum est,
& perfecta sapientia in
ore fideli sita est,

9. Vir edoctus multa
nouit: & qui multa ex-

pertus est, eius est prudenter differere.

10. Qui periclitatus non est, pauca nouit: sed qui deceptus fuit, est multo cantior.

11. Multa vidi interea, dum deceptus sum, pluraque, quam mea dicta ferunt, intelligo.

12. Sæpe de vita periclitatus, per hæc enasi, L. Dei beneficio.

13. G. Reuerentium Dominum spiritus viuet: quandoquidem eorum spes in ipforum seruatore sita est.

14. Qui Dominum reueretur, nihil timet aut formidat, quippe cuius spes ille sit.

15. Metuentis Dominum beata est anima, qui ab illo pendeat, eoque nitatur,

16. Oculis obseruat amatores suos Dominus,

17. Potens præsidium, firmamentumque validum, tegumentum aduersus æsum, umbracu-

lum contra meridiem, contra offensionem custodia, auxiliumque contra casum.

18. Is animum alleuat, collustrat oculos, medicinam dat, vitamque & prosperitatem.

19. Sacrificium ex iniuste partis nugatoria est libatio, nec accepta sunt sceleratorum donaria,

20. L. Sed solis integritatis iustitiæque viam tenentibus adest Dominus.

21. G. Non mactus fit Supremus impiorum libaminibus, L. nec iniustorum donaria respicit, G. nec ob sacrificiorum multitudinem peccatis dat veniam.

22. Filium, præfente patre, mactat, qui sacra facit ex bonis pauperum.

23. Victus tenuis est vita pauperum: eam qui defraudat, sanguinarius est.

24. Ho-

24. Hominem interficit, qui victum auferit: & sanguinem fundit, qui mercenarium mercede fraudat.

25. Si quod vnus extruit, alter destruit, quid præter laborem consequuntur?

26. Vno bene precante, & altero imprecante, vtrius vocem exaudiet Dominus?

27. Qui tacto mortuo lauat, rursumque tangit, quid lotionem proficit?

28. Similiter homo, qui propter peccata sua ieiunat, deinde rursus eadem commissum it, eius preces quis exaudiet? aut quid is se ipsum affligendo proficit?

CAP. XXXV.

Sacrificium quod Iouæ gratum. Gratiitudinis dignitas, probitatisque. Pura religio. Afflictos non contemnens Deus. Hu-

milium eiulatus Iouæ non auertens.

1. **Q**ui legem exequitur, multum libat:

2. Salutariter sacrificat, qui studet præceptis.

3. Qui gratiam refert, similitudine supplicat:

4. Et qui benigne facit, sacrificium facit gratiarum actionis.

5. A nequitia recedere, Domino acceptum est: & ab iniustitia desistere, litatio est.

6. Coram Domino vacuus comparere noli:

7. Hæc enim omnia præcepti gratia facienda sunt.

8. Aram pinguefacit iustorum libatio, eaque Supremo suaue olet.

9. Viri boni sacrificium acceptum est, & memoriæ nunquam obliuiscendæ.

10. Bono oculo Dominum honora, & manuum tuarum primitias ne minue.

ii. In omni munere hilari vultu esto, & cum lætitia decumas consecrato.

12. Da Supremo pro eius munificentia, idque bono oculo, pro eo, quod tibi suppetet:

13. Nam Dominus is est, qui remuneretur, qui tibi reddet septuplum.

14. Noli iniustum aliquid donare: non enim accipiet:

15. Neue iniquo fungere sacrificio: nam Dominus is iudex est, apud quem nulla sit personarum dignitas.

16. Nullam habebit personæ rationem aduersus pauperem, quin eius preces exaudiat, cui facta erit iniuria.

17. Pupilli supplicationem, aut verba L. cum gemitu G. fundentem viduam non contemnet.

18. Nimirum descendentem per viduæ genas

stulant, qui eas excutit.

19. L. A genis enim ad cœlum vsque ascendunt, eisque fauet is, qui exaudit Dominus.

20. G. Qui L. Deum G. colit, is fauorabiliter admittitur, eiusque supplicatio ad vsque nubila pertingit.

21. Humilium precatio nubila penetrat:

22. Nec prius finem facit aut desistit, quam ad Supremum peruenerit, qui animaduertat, iusteque iudicet, & æquum faciat.

23. Dominus vero in ea re non ita lentus erit, vt committat, vt immites non delumbet, & de gentibus poenas summat:

24. Vt non tot iniuriosos tollat, & iniustorum sceptrâ confringat:

25. Vt non suis cuique digna factis rependat, & hominum facta, vt digni sunt eorum conatus, remuneretur:

26. Vt

26. Vt non suorum causam iudicet, eosque pro sua misericordia lætos reddat,

27. Quæ eius misericordia tam est calamitatis oportuna tempore, quam sunt nubes tempore siccitatis.

CAP. XXXVI.

Ad Iouam pro Israelitis, preces contra alienos, in principes tyrannos. Selectæ sententiæ, de praua mente, de pulchritudine.

1. **M**iserere nostri, Domine Deus, omnium, & respice nos, L. nobisque tuæ clementiæ lumen ostende, G.

2. Metumque tui cunctis gentibus, L. quæ tui studiosæ non sunt, G. incute, L. vt intelligant, nullum præter te Deum esse, atque ita tua prædicetur amplitudo. G.

3. Intenta manum istam gentibus alienis, quo tuam videant potentiam.

4. Vt spectantibus illis numen tuum in nobis declarasti, ita spectantibus nobis magnitudinem tuam exere in illis,

5. Vt agnoscant, quemadmodum & nos agnoscimus, nullum esse Deum præter te, Domine.

6. Instaura, ostenta, iterum miracula, decora manum istam, brachiumque dextrum.

7. Excita & effunde fæuas iras, aufer aduersarios, & profliga hostes.

8. Vrge tempus, memor iurisiurandi, vt tua prædicentur præclara facinora.

9. Ira ardenti conficiantur, qui supersunt : & iis pernicies accidat, qui tuis faciunt iniuriam.

10. Contere principum capita hostium, qui se solos esse iactant.

11. Congrega Iacobidarum tribus omnes, L. vt intelligant, nullum,

excepto te, Deum esse, quam terrarum sunt, te
tuaque præclara facta Dominum esse Deum
prædicent, G. easque o- sempiternum.
lim posside.

12. Miserere populi, 19. Omni cibo vesci-
Domine, ex tuo nomi- tur venter: est tamen ci-
ne appellati, & Israelitæ, bus cibo melior.
quem primogeniti loco
habuisti.

13. Miserere vrbis tui 20. Vt palatum feri-
sacrarii Hierosolymæ, nam gustu deprehendit,
urbis tuæ quietis. ita sagax animus verba
falsa.

14. Reple Sionem tuis 21. Parua mens dolo-
excellentibus promissis, rem facit: sed peritus
tuaque populum tuum homo resistit ei.

gloria. 22. Omnem marem
admittit fœmina, sed
puella puellam antecel-
lit.

15. Da oraculum tuæ 23. Fœminæ pulchri-
priscae possessioni, & ex- tudo vultum exhilarat,
cita nomine tuo vatici- & omnem hominis cu-
nationes. piditatem excedit.

16. Da præmium pen- 24. Si linguæ eius inest
dentibus a te, & effice, vt pietas, comitas, & sani-
tuis vatibus habeatur fi- tas, non est vir eius hu-
des. manæ conditionis.

17. Exaudi, Domine, 25. Qui L. bonam G.
supplicum tuorum pre- vxorem nactus est, prin-
ces, vt habet Aharonis cipium habet faculta-
ad populum tuum fau- tum, adiutorem sibi ac-
sta precatio: L. commodatum, & co-
lumnam, in qua con-

18. Et nos in virtutis 26. Vbi
viam dirige, G. vt intel-
ligant, quicunque vs-
quiescat.

26. Vbi non est sepes, diripitur possessio: item cui non est vxor, is gemit vagus.

27. Quis enim fidat acincto latroni, ex alia in aliam urbem transilienti?

28. Quis item homini non habenti nidum, & vbicunque aduersperauerit, confidenti?

CAP. XXXVII.

Amici ficti. Erga amicos officia. De communicando consilio. Viri probi consuetudo. Vultus animi index. Res quatuor. Gloriosus amens. Mortalium vita. In delicatos, & belluones.

I. **Q**uiuis amicus dicit: Huic ego quoque sum amicus: sed sunt quidam amici solo nomine amici.

2. Ergo permanet ad mortem dolor, sodali aut amico in inimicum verso.

3. O mala mens, vnde

prorepfisti, quæ dolo terram operires?

4. Sodalis rebus amicitatis delectatur, idem calamitoso tempore futurus aduersarius.

5. Sodalis amicum adiuvat ventris causa, & aduersus hostem sumit clypeum.

6. Amicum animo obliuisci noli, neue sis eius immemor, quum locuples eris.

7. Omnis consiliarius extollit consilium suum: sed sunt, qui in rem suam consulant.

8. A consiliario tibi cauet, & prius, qua re indigeat, cognoscito,

9. (Nam ipse sibi consulet) ne te in fortunæ periculum coniiciat, & tuum quidem institutum rectum esse dicat,

10. Sed interim stet ex aduerso, vt, quid tibi sit euenturum, videat.

11. Cui suspectus es, cum eo ne consultato:

12. Et inuidentes tibi, de

de tuo confilio celato. L.

13. De sanctitate cum irreligioso, de iustitia cum iniusto, G. cum femina de eius pellice, cum timido de bello, cum mercatore de permutatione, cum emptore de venditione, cum fordido de referenda gratia,

14. Cum inclementi de humanitate, cum pigro de vilo opere, cum annuo mercenario de operis perfectione, cum ignauo seruo de multo opere, cum his, inquam, nullum consilium confociato,

15. Sed virum pium frequentato, quem Domini praeceptis obedi-entem cognoueris,

16. Cuius ingenium tuo conueniat ingenio, quique, si lapsus fueris, tuam vicem doleat.

17. Animi consilium L. tecum G. institue: nam nemo tibi fidelior,

18. (Solet enim interdum septies plura monere suus cuiusque animus, quam in celsa specula sedentes speculatores.)

19. Et tamen Supremum ora, vt institutum tuum fideliter dirigat.

20. Omnis operis initium fit ratio, & actionem omnem praecedat consilium.

21. Mutationis animi indicium est vultus.

22. Quatuor existunt res, bonum & malum, vita & mors, quarum perpetuo dominatrix est lingua.

23. Est, qui cautus sit, multorumque doctor, & idem sibi inutilis.

24. Est, qui sibi verbis sapientiam arroget, qui sit inuisus.

25. Is omni alimento carere debet, quippe cui non ea sit a Domino concessa gratia, quum careat omni sapientia.

26. Est, qui sibi sit ipsi

la-

sapiens, cuius in ore certi sint fructus prudentiæ.

27. Vir sapiens docet suos, eiusque prudentiæ certi sunt fructus.

28. Vir sapiens faustis cumulatur ominibus, eumque beatum prædicant, quicunque vident.

29. Hominis vita finiti est æui: at Israelitarum æuum est infinitum.

30. Sapiens apud suos gloriam obtinebit: eiusque nomen viuet in perpetuum.

31. Fili, dum viuis, fac animi tui periculum, & vide, ecquid insit in eo vitii, neue ei indulgeto:

32. Vt enim non omnia conducunt omnibus, ita non omnis animus in omni re probatur.

33. Noli te vllis ingurgitare deliciis, neue cibis profusus esto: nam nimias epulas comitatur morbus, & in bilem abit edacitas.

34. Per edacitatem multi interierunt, quum temperantes diutius uiuant.

CAP. XXXVIII.

Honorandus Medicus.

A Deo medicina, dignitas eiusdem. Ægrotantis refugium. Ex flagitio morbi. Mærori ponendus modus. Opificum labores proprii.

1. **M**edicum suis præmiis affice, vt habeat ea, quibus opus est: nam eum creauit Dominus.

2. Est enim a Supremo medicina, & a rege stipendium accipit.

3. Medici scientia eius caput extollit, ita vt proceribus sit admirationi.

4. Dominus creauit ex terra medicamenta, quæ prudens homo non fastidit.

5. Nonne ligno dulcuit aqua L. amara, G. vt etius vis ab hominibus cognosceretur?

6. Ipse

6. Ipse scientia hac donauit homines, vt suis miraculis gloriam consequeretur.

7. Per hæc inceditur, eorumque dolores tollit.

8. Ex his & compositiones facit seplasiarius,

L. ad suauitatem, & malaginata ad valetudinem, G. nec vllus est eius operum modus: ea est ab illo per orbem prosperitas.

9. Fili, in morbo tuo Dominum orare ne negliges, & ipse te sanabit.

10. Amoue culpam, relictas habe manus, & ab omni peccato cor tuum expurga:

11. Obmoue suaues odores, & similaginis monimentum, opimunque libamen, vt qui non conferas:

12. Et da medico locum, vtpote cuius autor sit Dominus: neue a te discedat, quum eo sit opus.

13. Est etiam, cum eis prospere succedit opus:

14. Nam & ipsi Dominum orant, vt sibi lenimentum secundet, & vitæ causa sanationem.

15. Qui in creatorem suum peccat, incidet in medici manus.

16. Fili, super mortuo demitte lachrymas, & acerba patiens, fungere luctu, illiusque corpus pro eius conditione velato, neue sepulturam negligito.

17. Acerbum ploratum, ardentemque planctum adhibe, & luctu fungere, vt decet, vnum atque alterum diem, calumniæ vitandæ gratia:

18. Deinde consolare te propter dolorem: nam ex dolore mors oritur, animique ægritudo vires infringit.

19. Animi inductione dolor abit, & calamitosi vita animo constat.

20. Animum tuum angori

gori ne dedito: sed eum a te repellito, memor exitus.

21. Noli obliuisci, nullam esse reditionem: & illi nihil proderis, & tibi ipsi officies.

22. Memento, eandem eius esse ac tuam conditionem: heri mihi, tibi hodie.

23. Requiescente mortuo depone eius memoriam, & te de eo consolare, egresso eius spiritu.

24. Literatorum sapientia in otii oportunitate est: & quo quisque minus habet negotii, eo facilius fit sapiens.

25. Qui fiat sapiens, qui tenet aratrum? qui in stimuli hastili sibi placet, boues agens, & in eorum operibus versans, cuiusque circa tauro-
rum genus versatur oratio?

26. Ducendis fulcis intendit animum, vaccarumq; pabulis inuigilat.

27. Itidem fabri omnes, & fabrorum ma-

gistri, seu quis noctu seu agit interdiu.

28. Qui figillorum sculpunt cælaturas, & quorum assiduitatis est multam adhibere varietatem, ii animum ad exprimendam picturam applicant, & operi perficiundo inuigilant.

29. Itidem faber ferrarius ad incudem manens, opusque ferreum considerans, ignis vapore eius corpus exsiccante, fornacis æstu conflatur:

30. Et mallei sonitu eius aures obtundente,

31. Oculis in propositum operis exemplum intentis animum operis absolutioni adiicit, & ei exacte poliendo inuigilat.

32. Similiter manens in opere suo figulus, rotamque suis conuertens pedibus, in opus suum solícite assiduus incumbit,

33. Et omnia ad numerum

rum agens, nunc lutum brachio figurat, nunc pedibus vim eius profubigit,

34. Nunc animo ad perliniendum opus incumbit, & fornacem vigilanter expurgat.

35. Omnes hi suis freti manibus, in sua quisque arte industriam exerunt,

36. Nec sine his frequentatur vrbs, nec habitatur, nec perambulatur:

37. (Verum nec sententiam rogantur in consultatione populi,

38. Nec in concione emicant, nec pro tribunalibus sedent,) nec iudiciorum rationem tenent:

39. Sed neque de iure & æquo pronunciant, nec in sententiis locum habent, sed opificium mundi tuentur, versanturque eorum vota circa artis exercitationem.

CAP. XXXIX.

Legis louanæ cupidus,

consultus, grauis, doctor, celebratus ab omnibus. Laudandus Deus. Laudationis forma. Ad pœnas constitutæ calamitates. Collaudandus Ioua.

1. **Q**ui vero ad meditantam Supremi legem animum adiecit, is antiquorum omnium sapientiam exquirat, vatribusque vacat:

2. Illustrium virorum disputationes obseruat, & in sententiarum subtilitates penetrat:

3. Arcana prouerbiorum exquirat, & in sententiarum ambagibus versatur.

4. Inter procures obit munia, & principibus apparet.

5. Alienarum gentium terras peragrat, nempe bona simul & mala inter homines experitur.

6. Animum ad inuigilandum Domino creatori suo confert,

7. Et Supremum orans, os suum referat in pre-

preces, deque peccatis suis obsecrat.

8. Si Dominus ille magnus voluerit, is prudentiæ spiritu replebitur, & sapientiæ verba profundet,

9. Interque preces Dominum celebrabit, ac per eum recto consilio, scientiaque vtetur, & eius meditabitur arcana.

10. Idem illius doctrinæ disciplinam declarabit, & in lege fœderis Dominici se iactabit.

11. Eius prudentiam laudabunt multi, nec vnquam delebitur aut deficiet eius memoria, quin eius nomen in perpetua viuat secula.

12. Eius sapientiam prædicabunt gentes, eiusque laus celebrabitur in circulis.

13. Siue vita defungatur, millies celebrius nomen relinquet quam alii: siue permaneat in vita, acquirat.

14. Plura commenta-

tus edisseram, quandoquidem vt plena luna plenus sum.

15. Audite me, pii filii, & tanquam ad vndosum nata fluuium rosa pullulate, vtque thus odore suaui fragrate, & lilii more flores emittite.

16. Spirare odorem, & cantate laudes, Dominum de tot eius operibus celebrantes.

17. Tribuite eius nomini magnitudinem, & suis eum laudibus celebrate, tum labrorum carminibus, tum citharis.

18. Sic autem in laudatione dicetis:

19. Opera Domini omnia sunt optima, & omnia iussa fient suo tempore, nec licet dicere:

20. Quid hoc, quorsum hoc? omnia enim suo tempore examinabuntur.

21. Ad eius dictum stetit aqua, quasi aceruus:

& ad

& ad eius oris verbum concretæ sunt vndæ.

22. In eius iussu inest omnis fauor, nec est, qui eius præsidium minuat.

23. Ei mortalium omnium facta patent, neque licet eius oculos latere.

24. Ab omni æternitate in omnem æternitatem peruidet, nec ei quicquam est arduum.

25. Nihil est, quod dicatur: quid hoc? quorsum hoc? omnia enim in vultu suo creata sunt.

26. Eius fauor vt amnis exuberat.

27. Vtque diluuium terram merfit, sic eius iram sentient gentes, L. quæ eum non curant, G. sicut olim aquas conuertit in sulfuginem.

28. Eius viæ vt piis rectæ, ita sceleratis scrupulosæ sunt.

29. Vt bona bonis principio creata sunt, ita improbis mala.

30. Summa omnium

ad hominis vitam necessariorum est aqua, ignis, ferrum, sal, similitritici, mel, lac, sanguis vuarum, oleum & vestitus.

31. Hæc omnia vt piis bona sunt, sic improbis vertuntur in mala.

32. Sunt quidam ad irrogandas pœnas conditi spiritus, qui sæuiter verbera incutiunt,

33. Et interneccionis tempore vires effundunt, creatorisque sui sæuitiam explent.

34. Ignis, grando, fames, lethum, hæc omnia ad pœnas condita sunt.

35. Ferarum dentes, & scorpium, & serpentes, & gladii, impios capitali pœna plectentes, illius præcepto gaudent,

36. Et in terris, vbi opus est, præsto sunt, neque contra iussa temporibus suis faciunt.

37. Hanc ob rem principio explorata meditataque re, literis manda-

ui,

ui, opera Domini omnia
esse bona,

38. Et eum omnia necessaria suo tempore subministrare, nec dici posse, aliud alio deterius esse: omnia enim tempore comprobatum iri.

39. Quare toto corde atque ore nomen Domini cantate atque colaudate.

CAP. XL.

Angores mortalium perpetui. Terrenorum interram reditus. Sapientiae praestantia. Coniugii dignitas. Mendici miseria. Impudentia, curæ.

1. **I**ngens negotium & graue iugum omnibus Adamo prognatis hominibus impositum est a die eorum egressionis ex suæ cuiusque matris utero, ad diem reuersionis in omnium matrem:

2. Cogitationes, timores animi, expectandarum rerum imaginationes, & dies obitus,

3. Tam eum, qui in folio gloriose sedet, quam qui humi & in pædore est:

4. Tam qui hyacinthum coronamque gestat, quam qui crudo lino indutus est,

5. Hos, inquam, furor, æmulatio, perturbatio, commotio, mortis timor, iracundia, lites, & tempore quietis nocturnus in cubili fomnus dementant.

6. Parum ac pene nihil datur quieti: deinde infomnis, perinde ac si sint excubiæ, animorum suorum visionibus perturbati,

7. Quasi ex prælio euaferint, (quum sint extra periculum) expergescunt, & terrorem, qui nullus est, mirantur.

8. Hæc quum omnibus animantibus, tam hominibus quam bestiis, insunt,

9. Tum improbis præterea septuplo plura, nec,

ces, cædes, lites, gladii, impressiones, fames, calamitates, clades, quæ omnia in sceleratos creata sunt, propter quos etiam fuit diluuium.

10. Quæcunque ex terra orta sunt, in terram redeunt: & quæ ex aqua, in mare reuertuntur.

11. Omnis largitio & iniustitia abolebitur: at fides semper manebit.

12. Iniustorum facultates in modum fluminis exarescent, & vt ingens strepit in pluuiâ tonitru.

13. Dum manus aperiant, lætantur.

14. Non multos edet ramos foboles impiorum, & impuræ in summa rupe radices.

15. Carices in quanto uis humore & ripa fluminis primæ omnium herbarum euelluntur: ita delinquentes prorsus deficient.

16. Benignitas est feliciū hortorum similis,

duratque in perpetuum beneficentia.

17. Dulcis est vita contenti suis & operarii, sed vtrumque superat, qui thesaurum inuenit.

18. Liberi & vrbis exstructio, nomen stabile reddunt: sed vtroque potior censenda est vxor inculpata.

19. Vinum & musica delectant animum: sed vtrique præstat amor sapientiæ.

20. Tibia & psalterium suaues cantus edunt: sed vtrumque suauis lingua vincit.

21. Venustatem licet & pulchritudinem expectant oculi tui, tamen vtrumque excellit segetis viriditas.

22. Amicus & socius commode conueniunt: sed vtrumque antecellit vxor iuncta viro.

23. Fratres & auxilium in calamitosum tempus: sed vtroque magis tuetur beneficentia.

24. Au.

24. Aurum & argentum pedem stabiliunt: sed utroque commendabilius est consilium.

25. Opes & potentia animum erigunt: sed utroque magis Domini metus.

26. Domini metui nihil deest, nec opem in eo desideres.

27. Domini metus similis est felici pomarii, cuius ornatus omnem magnificentiam exuperat.

28. Fili, mendicam vitam ne degito: mori fatius est, quam mendicare.

29. Hominis ab aliena mensa pendentis vita non est habenda vita, qui seipsum cibis contaminet alienis, id quod peritus vir & doctus cauebit.

30. Impudentis ori dulcis est mendicatio: sed in eius ventre ardet ignis.

CAP. XLI.

Mors locupleti amarissima, dulcis afflicto. Nati scelesti a patre nefario. Creaturarum ex terra finis. Doctrinae sublimitas. In luxuriam. Pudoris gratia.

1. **O** Mors, quam amara tui recordatio est homini in bonis suis quieto,

2. Homini otioso, omniaque prospera habenti, & adhuc cibum capere valenti?

3. O mors, quam conuenit tuum fatum homini egenti, effoetis viribus decrepito, vndique districto, desperanti, patientiaque destituto?

4. Ne formida mortis fatum: memento & maiores & minores tuos:

5. Quod quum sit a Domino omnibus animantibus fatale; cur, quod Supremo placet, recuses?

6. Siue decem siue centum, siue mille sint anni,

R

anui, nulla est apud di-
tem vitæ defensio.

7. Nefarii nati, sunt im-
proborum nati, & qui in
impiorum habitationi-
bus versentur.

8. Improborum nato-
rum perit hæreditas, eo-
rumque posteritatem
æterna comitatur infam-
ia.

9. Patrem impium est,
quod accusent nati, qui
per eum sint infames.

10. Heu vobis, homines
impii, qui supremi Dei
legem reliquistis: nam
siue nascimini, in mise-
riam nascimini: siue
morimini, misera est ve-
stra conditio.

11. Quæcunque ex ter-
ra orta sunt, in terram
abibunt: itemque impii
ex miseria in exitium.

12. Hominum corpo-
ra lugentur: sed im-
proborum nomen fini-
strum delebitur.

13. Habe curam tui no-
minis: id enim tibi ma-
gis manebit, quam auri

mille ingentes thesauri.

14. Bonæ vitæ ætas fi-
nita est: at bonum no-
men durat in perpetu-
um.

15. Doctrinam placide
conseruate, nati: occulta
sapientia & thesaurus
abditus quid prodest v-
trumuis?

16. Præstat homo suam
celans stultitiam, quam
homo suam celans sa-
pientiam.

17. Ergo in eis, quæ di-
cam, erubescite: nam
quouis quidem pudore
teneri non est hone-
stum: nec vbique pro-
batur fides.

18. Pudeat vos luxuriæ,
propter patrem & ma-
trem:

19. Mendacii, propter
principem & potentia-
tum:

20. Delicti, propter
præsidem & magistra-
tum:

21. Sceleris, propter ci-
uitatem & populum:

22. In-

22. Iniuriæ, propter socium & amicum:

23. Furti, propter quem incolis locum, & propter diuinam fœderis veritatem:

24. Pudeat & panibus inniti cubito, & criminis accepti datiue muneris,

25. Et salutatum filere, & meretricem fœminam aspicere,

26. Et a cognato vultum auertere, & hæreditariam donatamue rem alicui eripere,

27. Et maritam mulierem contemplari, & eius ancillam sollicitare, aut ad eius lectum accedere,

28. Et amicis conuiuium facere, & postquam donaueris exprobrare, & quam rem audiueris enunciare, & arcana dicta patefacere.

29. Ita vere prudens eris, & tibi omnium hominum conciliabis beneuolentiam.

CAP. XLII.

Vxor mala, insipiens, virgo, pulchritudo. Solis virtus. Nihil louam latet. Creaturarum decor, ordo, perfectio.

I. **A**T in his verecundus ne esto, neue indulgendo personæ,

2. Peccaueris in Supremi lege ac fœdere, in iudicio, secundum eum, a quo iniuria est, iudicando:

3. In sociorum viatorumque ratione: in sociorum hæreditate partienda:

4. In libræ & ponderum æquitate: in multis paucisue possidendis:

5. In æquabili venditione mercium: in multa liberum castigatione, & mali ferui latere cruentando.

6. Si vxor mala est, conuenit claustrum: & ubi multæ manus, conclude:

7. Quicquid committes, id ad numerum pondusque facito:

8. Et quicquid vel dabis, vel accipies, in codicem referto.

9. Insipientem & fatuum castigato, & si quis ætate decrepita cum iuuenibus litiget: & eris vere doctus, omnibusque mortalibus acceptus.

10. Filia patri clam curæ est, & sollicitudini tantæ, vt ea somnum abigat: in iuuentute, ne exole scat: in coniugio, ne sit inuisa: in virginitate, ne stupretur, & in patria domo fiat grauida: viro iuncta, ne delinquat, aut ne elocata sit sterilis.

11. Filia rigidissimam adhibe custodiam, ne te faciat inimicorum ludibrium, ciuium fabulam, in populoque famosum, & in vulgus dedecoret.

12. In nullius hominis pulchritudinem intue-re, neue inter fœminas sedeto:

13. Nam & a vestibustinea, & a fœminis proficiscitur nequitia.

14. Sati us est cum improbo viro contrahere, quam cum muliere proba quidem, sed quæ causa sit turpis infamiae.

15. Commemorabo equidem opera Domini, & quæ eius facta in eius dictis didici, exponam.

16. Sol lucidus intuetur omnia, estque eius splendore plenum illius opus.

17. Neque vero dedit hoc sanctis Dominus, vt eius omnia exponerent miracula, quæ condidit Dominus omnipotens, vniuersitate gloriose stabilienda,

18. Qui profunda mentesque perscrutatur, earumque calliditates peruidet.

19. Nouit enim Dominus, quicquid sciri potest, & æui penetrabile aspicit: præterita futuraque

que declarat, & arcanorum vestigia detegit.

20. Eum nulla præterit cogitatio, nullum verbum latet.

21. Sapientia præditus est ita magnifica atque ornata, vt quum sit & ante æuum, & in omne æuum, nec augeatur, nec diminuatur, nec vilius egeat consilio.

22. O elegantia eius omnia opera, quorum tantum quasi scintillam spectare licet.

23. Viuunt hæc omnia, & durant per æuum, omniaque ad omnes vfus obediunt,

24. Omnia bina, alterum alteri contrarium, neque quicquam fecit mancum.

25. Alterum alterius bona confirmat, & quis Dei spectanda gloria satiatur?

CAP. XLIII.

Cælestium creaturarum gratia, sublimitas mirifica. Sol, luna, iris, nix,

fulgur, nubes, flatus, pruina, ros. Est omnia Deus.

1. **S**ublimitatis ornamentum, puritas ætheris, species cœli, gloriosa visu.

2. Sol in exortu suo conspicuus existens, instrumentum mirabile, opus Supremi,

3. Qui meridianus agros ardore torret, vel eis intolerabili, qui fornacem afflant in ardoris operibus.

4. Sol triplo magis montes exurit vapores exhalans igneos, radiisque coruscans præstrinxit oculos.

5. Magnus est Dominus, qui eum fecit, cuiusque iussu accelerat iter.

6. Fecit lunam, vt suo tempore existat, indicium temporis, & seculi signum.

7. A luna festa designantur, lumine eousque decrescente vt deficiat.

R 3

8. Ab

8. Ab eadem denominatur mensis, eaque accretione mirabili mutatur.

9. In sublimi apparatus est castrensis,

10. In æthere cœlesti refulgens cœli pulchritudo, siderum splendor, lucens ornatus, in supremis Domini locis,

11. Ad cuius sacra iussa stant illa continuo, nec in suis stationibus fatiscunt.

12. Vide iridem, & eius authorem prædica, quæ fulgore venustissima, splendido cœlum ambit circulo, Supremi manibus exporrecta.

13. Idem imperio suo niuem vrget, & fulgura suo concitat arbitratu.

14. Ergo reclusis cellis prouolant volucrum more nubes, quas eo pro sua magnitudine cohibente, eliduntur grandinis lapides.

15. Ad eius aspectum concutiuntur montes: ad arbitrium flat auster.

16. Eius tonitruum fragor terram tremefacit, & aquilonis procella,

17. Et venti turbo niuem quasi deuolantes spargit aues, cuius lapsus similis est locustarum sidentium,

18. Cuius & candoris pulchritudinem mirentur oculi, & iimbrem stupeat animus.

19. Idem pruinam quasi salem fundit humi, quæ concreta palos inspiciat.

20. Tum frigidus ventus boreas spirans, cogit aquam in glaciem, & in omnem aquæ affluentiam fidens, aquam quasi lorica induit,

21. Montes depopulatur, sylvas adurit, & herbas ut ignis extinguit.

22. Omnium præsens remedium est nebula, & ros occurrens post ardorem exhilarat.

23. Ille æquor mente sua pacat, & in eo planctauit insulas.

24. Qui

24. Qui mare nauigant, narrant eius pericula, quæ nos auribus audientes miramur.

25. Atque illic incredibiles sunt & miræ res, tanta varietas animalium, & natura cetorum.

26. Denique per eum succedit eius opificium, eiusque mandato constant omnia.

27. Multa licet dicamus, non tamen rem expediemus.

28. Summa autem dictorum hæc est: Ipse est omnia.

29. Laudando quidem quantulum valeamus? quum sit ipse maior cunctis suis operibus.

30. Terribilis est Dominus, & permagnus, & mirabili potestate.

31. Collaudantes Dominum, quantum potestis, extollite, tamen adhuc exuperabit:

32. In eo extollendo summas vires infessi impendite, ne

sic quidem satisfacturi.

33. Quis eum vidit, ut exponat? aut quis eum pro eius natura magnificet?

34. Multa occulta sunt his maiora: pauca enim eius operum didicimus:

35. Nam fecit omnia Dominus, deditque piis sapientiam.

CAP. XLIV.

Maiores, ac viri digni ornandi sunt. Reges, pii Iouæ cultores. Henochus, Noe, Abrahamus, Isaacus, Iacobus.

1. **L** Audemus fane nobiles viros, & nostri generis parentes,

2. Per quos multam sibi gloriam peperit Dominus, quæ est eius ab omni æternitate magnitudo.

3. Qui in regnis suis dominati sunt, viri potentia celebres: qui ingenii consilio valuerunt: qui prodiderunt oracula,

4. Qui consiliis & publi-

blicarum literarum peritiam populo præfuerunt, quorum in doctrina sapienter dicta sunt:

5. Qui concentus inu-ficos excogitarunt: qui scriptorum carmina explanarunt:

6. Homines diuites, potestate excellentes, qui domi pacem habuerunt:

7. Omnes hi suis seculis in gloria fuerunt, suorumque temporum decus.

8. Eorum sunt, qui explicandis laudationibus nomen reliquerunt:

9. Sunt & quorum nulla est memoria, qui perierunt, & facti sunt perinde, ac si nunquam vixissent, aut nati fuissent, tum ipsi, tum eorum nati post eos.

10. Hi vero pii sunt homines, quorum virtutes non sunt obliuioni traditæ: quorum stirpi permanet bona hæreditas:

11. Quorum progenies pacto stat: quorum posterum durat æternum:

12. Quorum neque progenies, neque gloria aboletur vnquam:

13. Quorum & corpus cum pace sepultum est, & nomen viuit vel ad perpetuitatem:

14. Quorum sapientiam prædicant populi, quorumque laudes celebrantur in vulgus.

15. Henochus Deo placuit, & L. in paradysum G. translatus est, exemplum emendandæ vitæ seculis.

16. Noe perfecte iustus inuentus, tanti est habitus, vt, quum extitit diluuium, fuerit orbis reliquæ,

17. Et cum eo factum sit foedus æternum, nunquam omnes animantes diluuium abolendas esse.

18. Abrahamus ille magnus, tot gentium pater, gloria

gloria fuit incomparabilis,

19. Qui Supremi legem exequutus, cum eo venit in fœdus,

20. Idque fœdus in suo corpore sanxit, & in periclitatione fidelis est inuentus.

21. Ideoque ille ei iure iurando confirmauit, felicitatum iri gentes per eius semen,

22. Et se eum ad instar palueris terræ multiplicaturum, eiusque posterum ad astra euecturum,

23. Eisque possessionem daturum ab altero mari ad alterum, & a flumine vsque ad regionis extremum.

24. Idem in Isaaco quoque, propter eius patrem Abrahamum, fanciuit:

25. Et omnium hominum felicitatem, & fœdus in Iacobi caput per egit:

26. Eum fauore suo

curauit, & hæreditate donauit, eamque partitus in duodecim tribus diuisit.

CAP. XLV.

Moses, Aharon, eiusque ornamenta, munera. Factiosi in Mosem. Phinees sacerdos. David Rex.

1. **E**X eo virum eduxit piū, cunctis mortalibus acceptum, & Deo & hominibus charum Mosem, cuius felix est memoria.

2. Hunc sanctis gloria æquauit, & hostium terrore magnum fecit:

3. Ad huius dicta per egit portenta: hunc apud reges honorauit: huic ad populum suum mandata dedit, & splendorem suum ostendit:

4. Hunc fide sacrauit & lenitate, & ex omnibus delegit mortalibus:

5. Huic suam vocem edidit audiendam, & in caliginem inducto, præcepta coram tradidit,

R 5

6. Vita-

6. Vitalis scientiæ legem, vt Iacobeos fœdus, vt Israelitas iura sua doceret.

7. Huic similem Aha-ronem sanctum euexit, eius fratrem ex tribu Leuitica,

8. Cum quo fœdus iniit æternum, cui populi sacerdotium dedit,

9. Quem ornatu bea-uit, & vestitu nobili amicauit:

10. Quem perfecto de- core vestiuit, & egregio instruxit apparatu, tibia- libus, toga, & epomide,

11. Et globulis succin- xit aureis, crebrisque per circuitum tintinna- bulis, quæ eo incedente tinnirent, & in æde fo- nitum redderent, quod esset generis eius popu- larium monumentum.

12. Vestis sacra auro, hyacintho, purpura o- pere variegata, cum o- raculo iudicii claritas & integritas,

13. Opere coccinis filis

artificiofo, pretiosis la- pidibus cælatura figil- lari auro illigatis, opere geminari, quod moni- mentum esset, inscri- ptione pro Israelitica- rum tribuum numero incisa.

14. Item aurea imposi- ta cidari corona, figilli sacri figura, honorofi- cum ornamentum, opus eximium, elegans, & o- culorum aspectu orna- tissimum,

15. Quale ante id nul- lum vnquam factum est.

16. Nec vllus extrane- us induit, sed foli eius nati & nepotes in per- petuum, hostiis bis quotidie consumendis perpetuo.

17. Eius manus initia- uit Moyses, eumque sa- cro inunxit oleo.

18. Ei sempiterno fœ- dere assignatum est, eiusque posteritati quandiu cœlum dura- bit,

19. Vt

19. Vt Deo admini-
flrent simul & sacra fa-
ciant, eiusque populo
fausta precentur per e-
ius nomen.

20. Eum ex omnibus
elegit mortalibus, qui
Domino libamen, suffi-
tum, & suaues odores
obinoueret, monimenti
ergo, vt suo populo
propitiaretur.

21. Ei suis præceptis
potestatem dedit in iu-
dicatorum constitutioni-
bus, docendi Iacobeos
oracula, & suam legem
Israelitis declarandi.

22. Aduersus eum
quum conspirassent a-
lii, & ei furiose ac ira-
cunde inuiderent in syl-
uis gregales Dathanis,
& Abirami, Coranaque
factio,

23. Dominus id ani-
maduertens, adeo im-
probauit, vt illi atroci
supplicio confecti sint,
eosque monstifce i-
gnis sui flamma con-
sumpsit.

24. Aharomique glo-
riam adiecit, & hære-
ditatem dedit, eis fru-
gum primitias diuiden-
do,

25. Et primis victum
abunde parando, scilicet
vt Domini victimis ve-
scerentur, quas ipse tum
ei,

26. Tum eius stirpi de-
dit, ea conditione, vt in
populi terra patrimo-
nium non haberent,

27. Neque possessio-
nem inter populares
suos fortirentur, quip-
pe quibus pro hæredi-
tatis forte Dominus es-
set.

28. Tum Phinees Elea-
zari filius gloria tertius
est,

29. Qui religionis stu-
dio impulsus, in popu-
li defectione, strenua a-
nimi bonitate constite-
rit, & Israelitis veniam
impetrarit.

30. Quapropter ille ei
pacificatoria pactione
sanxit, antistitem fore

facrorum, populique
fui, ita vt tum ipse, tum
eius progenies sacerdo-
tii amplitudinem obti-
neret in sempiternum.

31. Cæterum qui &
Dauidi Isæi filio tribus
Iudaicæ regni, & Aha-
roni eiusque femini sa-
cerdotii possessionem
pactus est, quæ ad solos
solius posteros perueni-
ret,

32. Is nobis eam det a-
nimi sapientiam, vt eius
populus iuste regatur,
ne illorum bona abo-
leantur, sed eorum glo-
ria duret apud ipsorum
minores.

CAP. XLVI.

*Iosua dux populi. Sol
per Iosnam immotus. Ca-
lebi virtus. Præsides Israe-
litarum. Samuel vates.*

1. **P**otens bellis Iosua,
Nunis filius, & Mo-
sis in diuinatione succes-
sor, fuit magni nominis
ad electorum Dei salu-

2. Dum infestos hostes
vltiscitur, vt Israelitas
induceret in possessio-
nem.

3. Quantam est adeptus
gloriam vel manibus
suis extollendis, vel
gladio in ciuitates vi-
brando?

4. Quis ante eum talis
extitit? vtpote quum
Domini bella gesserit.

5. Nonne per eum re-
stitit sol, & dies vnus
excreuit ad duos?

6. Quum supremum
rerum præpotentem,
hostibus vndique vr-
gentibus, inuocasset.

7. Ille, eo exaudito,
magnus Dominus, ve-
hementis violentæque
grandinis lapidibus ruit
in prælium aduersus
gentem illam,

8. Et in cliuo perdidit
aduersarios, vt gentes il-
lius arma, & id bellum
contra Dominum geri
cognoscerent.

9. Nam rerum poten-
tem sequutus erat, &
Mo-

am,

gpe gpe

ooo ooo

am am

Mosis temporibus pie se gesserat vna cum Calebo Iephonis filio, hosti resistendo, populum a peccando prohibendo, & improbitatis fremitum cohibendo.

10. Atque hi duo ex sexcentis peditum milibus euaserunt, ducendi in possessionem, in terram lacte melleque manantem.

11. Dedit autem Calebo Dominus eam fortitudinem, quæ ei vsque ad senectutem permanfit, ita vt regionis fastigium scanderit, eiusque progenies hæreditatem obtinuerit,

12. Vt intelligerent omnes Israelitæ, quam Dominum sequi sit bonum.

13. Præsidum quoque nominatim omnium,

14. Quotquot animo non fuerunt impudico, nec a Domino defece-
runt, fausta fuerit memoria:

15. Eorum & ossa suis locis reuirescant, & nomen per successiones ad celeberrimos quosque posterorum tradatur.

16. Charus Domino suo Domini vates Samuel reges constituit, & in eius populum principes inunxit:

17. Ex Domini lege reipublicam administravit, per eiusque fidem subuenit Dominus Iacobeis.

18. Compertus est vates, & ex fide sua fidus oraculorum interpret agnitus.

19. Quumque Domino potenti, hostibus vndique prementibus, agnolactante supplicasset,

20. Intonuit de cælo Dominus, & ingenti cum strepitu voce sua personuit,

21. Et Tyrriorum duces, & omnes Palæstinarum principes obtriuit.

22. Tum antequam in perpetuum obdorini-

ret, testatus est coram Domino atque eius vncto, se nihil rei ab vlllo mortalium, ne calceos quidem abstulisse, nec de eo quisquam hominum conquestus est.

23. Itemque postquam obdormiuit, vaticinatus est, & regi ipsius interitum ostendit, ac ex terra oraculum edens verba fecit, populi scelus deletum iri.

CAP. XLVII.

Vates Nathan. Rex David inclytus, clarissimus, pius. Filius Solomo, sapiens, pacificus, prædiues. Roboamus. Ieroboamus malus.

1. **P**ost hunc extitit, qui vaticinaretur Nathan tempore Dauidis.

2. David tanquam adeps ex hostia pro salute, sic ex Israelitis secretus fuit.

3. Cum leonibus quasi cum hœdis lusit, cumque vrsis quasi cum omnibus agnis.

4. An non iuuenis adhuc gigantem interemit?

5. Et populi dedecus aboleuit, adinota ad fundæ filicem manu, & Goliathi fastu deiecto?

6. Inuocauerat enim Dominum supremum, qui ei id dextræ robur dedit, vt potentem bello virum tolleret, suorumque popularium cornu extolleret,

7. Atque ita eum inter tot legiones cohonestauit, & diuinis laudibus celebrauit, delato ad eum gloriæ diademate.

8. Nam hostes vndique obtriuit, & aduersarios Palæstinos profligauit, fracto ad hunc diem eorum cornu.

9. In omni opere suo gratias Supremo numini honorifica oratione egit:

10. Creatorem suum L. Deum, qui sibi aduersus hostes potestatem dedisset, G. toto pectore

ore celebrauit amantque,

11. Et cantores ante aram, suauibus ad eorum modos carminibus compositis, instituit, (qui suis cantibus laudes quotidie dicerent.)

12. Festis addidit decorem, & ad summum exornauit solennia, quibus sanctum Dei nomen collaudarent, & vsque a mane sacrarium personarent.

13. (Eius peccata deleuit Dominus, eiusque cornu in perpetuum erexit, & ei regnum & maiestatis in Israelitis solium pactus est.)

14. Huic successu prudens filius Solomo, qui per eum late vixit, & pacato tempore, idque gloriose regnauit,

15. Quum Deus ei omnia vndique pacasset, vt ipsius nomini ædem statueret, & sacrarium pararet in perpetuum.

16. Quam sapiens in iu-

uentute tua fuisti, & fluminis in morem prudentia refertus?

17. Totum orbem operuit animus tuus, & sententiarum ambagibus impleuit.

18. Ad insulas procul tuum nomen peruenit, & pace tua charus fuisti.

19. Te in carminibus, & prouerbiis, & sententiis, & interpretationibus admiratæ sunt nationes in Domini Dei nomine, qui Israelitarum Deus vocatur.

20. Tu aurum quasi stannum congeffisti, & argenti, quantum si plumbum esset, comparasti.

21. Verum dum latera ista mulieribus acclinas, & isto corpore subigeris,

22. Inuulsi gloriæ tuæ maculam, semenque tuum profanasti, quo supplicium tuis natis conflasti, amentiaque tua causa fuisti, vt angerentur,

23. Di-

23. Diuiso imperio, & ex Ephraimitis exorso regno contumaci.

24. Sed Dominus suam erga opera sua clementiam nunquam omiserit, aut perdiderit: nunquam electi sui nepotes deleuerit, aut amatoris sui progeniem sustulerit.

25. Itaque Iacobo reliquias, & Dauidi ex ipso stirpem dedit.

26. Igitur Solomo, vbi cum maioribus requieuit,

27. Reliquit post se ex femine suo populi dementiam, expertemque prudentiæ Roboamum,

28. Qui consilio suo populum abalienauit, & Ieroboamum Nabati filium, qui Israelitis peccandi causa fuit, & Ephraimitis flagitii viam tradidit,

29. Quorum tot peccata extiterunt, vt eos patria sua expellerent, adeoque omne flagitio-

rum genus exquisierunt,

30. Vt eos sæuim inuaserit supplicium, L. quo tot peccata lucrent. G.

CAP. XLVIII.

Vates igneus Elias, oratione potens, ad cælum sublatus. Elisæus, Ezechias. Sennacheribus. Ezechie pietas. Esaias vates magnus.

1. **I**gitur extitit Elias, vates igneus, oratione facis in morem arcente,

2. Qui eis grauem inuexit famein, eosque seueritate sua redegit ad paucos, L. quod Domini præcepta sustinere non possent, G.

3. Is Domini iussu cælum continuit, ignemque ter de cælo deduxit.

4. Quantam gloriam adeptus es, Elia, tuis miraculis? ecquis se tibi parem gloriari potest?

5. Qui Supremi iussu mortuum ex letho atque orco excitasti:

6. Qui

6. Qui reges in exitium, & nobiles ex sede sua deturbasti, L.eorumque potentiam facile fregisti:

7. G. Qui in Sina Domini obiurgationem, & in Horebo vltrices sententias audiuiſti:

8. Qui reges ad vicem rependendam, & successuros tibi vates vnxiſti:

9. Qui sublatus es ignea procella, in curru igneorum equorum:

10. Qui reprehensionibus in certa tempora destinatus es ad sedandam iram iudicii Domini, antequam ſæuiatur, & ad reconciliandum patris animum filio, Iacobeasque tribus conſtabiliendas.

11. Beati, qui te viderint, & cum charitate obdormiuerint:

12. Etenim nos reuiuifcemus.

13. Huius Eliæ, procella circumfuſi, ſpiritu re-

pletus eſt Eliſæus, qui ſuo tempore a nullo principe percuſus, neque cuiusquam poteſtate ſubiectus eſt, omni ratione inuictus,

14. Quin vita defuncti corpus vatem egit: quumque edidiſſet ille in vita prodigia, etiam in obitu mira ſunt eius opera.

15. Sed ne ſic quidem ad ſanitatem rediit populus, nec a ſuis peccatis deſtiterunt, eouſque vt ex patrio ſolo abacti, toto orbe diſperſi ſint,

16. Relicto exiguo popello, & principe, in domo Dauidis, quorum tamen partim ad Dei voluntatem ſe geſſerunt, partim multa peccarunt.

17. Ezechias muniuit vrbem ſuam, & in eam induxit aquam:

18. Cauauit ferro ſcopulum, & fontes aquæ gratia conſtruxit.

19. Huius tempore Sen-nache-

nacheribus expeditio-
nem fecit, misitque Rab-
facem, qui contra Sio-
nem & manum extulit,
& superbe gloriatus est.

20. Tunc illi & animis
& manibus perculsi
parturientium ritu do-
lentes, misericordem
Dominum, passis ad e-
um manibus, implora-
runt.

21. Et Sanctus ille de
cœlo protinus eos exau-
diuit,

22. L. Nec eorum me-
mor peccatorum hosti-
bus eos dedidit,

23. Sed G. interprete
L. sancto vate G. libe-
rauit, concisis Assyrio-
rum castris, & a Domi-
ni angelo profligatis.

24. Gessit enim se Eze-
chias ad Domini arbi-
trium, tenuitque paren-
tis sui Davidis viuendi
viam,

25. Quam præceperat
Esaïas, vates ille ma-
gnus, & in diuinatione
fidelis, cuius tempore

retrocessit sol, vitamque
regis ampliauit.

26. Is magno spiritu
vidit vltima, & lugentes
in Sione consolatus est:

27. Olim futura & ab-
dita demonstrauit,
priusquam euenirent.

CAP. XLIX.

*Iosia gratia, dexteritas.
Degeneres Iudææ reges.
Jeremias, Ezechiël vates.
Zorobabel, Iosua, Nebemi-
as, ac Patres principes.*

1. **I**osia memoria quasi
quædam suffumini
compositio confecti ar-
te vnguentarii,

2. In omnium ore dul-
cis est vt mel, aut vt mu-
sica in vinoso conuiuio.

5. Is in emendando po-
pulo dexteritate vñs,
sustulit nefaria flagitia:

4. Animo fuit bene er-
ga Dominum composit-
to, & sceleratorum
tempore pietatem
composuit.

5. Præter Dauidem, Eze-
chiam, & Iosiam, o-
mnes

omnes relicta Supremi lege deliquerunt.

6. Degeneres Iudææ reges, suum cornu aliis, suam gloriam extraneæ genti prodiderunt,

7. Quæ lectam urbem sacrarii cremavit, eiusque semitas desolavit, ut fuerat a Ieremia prædictum.

8. Hunc enim læferant, quum ab utero vates consecratus esset ad extirpandum, & affligendum, & perdendum:

9. Itemque ad extruendum ac plantandum.

10. Est & Ezechiel is, qui splendoris visum vidit, quod ei in Cheruborum curru ostensum est.

11. Is enim & in nimbo memoravit hostes, & recta incedentes via erexit.

12. Duodecim quoque vatum ossa ex suo loco reuirescant, (eorum fausta sit & felix memoria, qui Iacobeos consolati

sint, & spe fida defenderint.)

13. Zorobabelem vero quo pacto prædicem? qui fuerit quoddam quasi sigillum in L. Israelis G. in manu dextra:

14. Item Iosua Iosedeci filium, qui tempore suo instaurauere templum,

15. Ædemque sacram Domino extruxerunt, sempiternæ gloriæ destinatam.

16. Inter eximios est & Neemias, diuturnæ memoriæ, qui nobis lapsos erexit muros, portasque & claustra posuit, & complanatas domos nostras erexit.

17. Iam vero Henoch par in terris extitit nemo, quippe qui sit sublatus ex terris:

18. Ne Iosepho quidem fratrum duci, populi præsidio, cuius ossa reposita sunt.

19. Semus & Sethus inter homines gloria excelsa

celluerunt, sed omnium in rerum natura animalium princeps extitit Adamus.

CAP. L.

Pontifex Simon illustris, pius, sacerdos. Abaroniorum cantus pro Ioua laudibus ornando. Agenda Iouæ gratiæ. Inuisi populi Samariæ, Sichimis, Palestinæ. Ecclesiastici libri scriptor. Prædicandus Deus.

1. **S**imon Oniæ filius, pontifex, ædem in vita sua instaurauit, & templum suo tempore firmavit,

2. Ab eoque duplex altitudo fundata est, celsum munimen templo circumiectum.

3. Huius tempore conceptaculum aquæ, hoc est lacus æneus, tertia circiter parte minutum est.

4. Hic popularium suorum curam contraxit aduersos gessit, urbemque aduersus obsidionem firmavit.

5. Quanto vero erat in honore, quum versaretur in populo, egressus extra templi velum,

6. Quasi stella matutina per mediam nubem,

7. Sicuti suis plena diebus luna L. lucet, G.

8. Vt sol Supremi templum collustrans, utque iris in splendidis refulgens nubibus:

9. Vt flos rosarum verno tempore, ut apud aquæ riuos lilia:

10. Vt thuris furculus æstiuo tempore, ut ignis & thus in foculo:

11. Vt vas auro solidum, omni gemmarum genere exornatum,

12. Vt elegans ac fructifera olea, utque cupressus, ad nubes usque pro-cera,

13. Quum nobilem illam vestem sumebat, perfectumque decus induebat, & in sacri altaris ascensu, sacrarii ambitum condecorabat.

14. Quum vero ex sacer-

cerdotum manibus frustra accipiebat, & ad aræ focum fratrum corona cinctus astabat, similis erat natæ in Libano cedri,

15. Illis quasi palmarum stirpibus, & omnibus Aharoniis cum suo splendore circumstantibus, & Domini fertum manu tenentibus, coram vniuerso coetu Israelitarum.

16. Igitur rem diuinam ad aram faciens, Supremo omnipotenti munus obmouendo, adnota pateræ manu libabat vix sanguinem,

17. Fundens ad aræ radices, suaue odorem, fummo omnium regi.

18. Tunc exclamare Aharonii, & ductilibus strepentes tubis, magna voce personare, quod esset apud Supremum monumento.

19. Tunc vniuersus populus communiter properans, pronus hu-

mi procidere, Dominum suum adorando, omnipotentem Deum supremum,

20. Quum quidem cantores Deum cum multo dulcissimi carminis sonore collaudarent,

21. Populo supremum clementem Dominum precibus interpellante, donec Domini cultus peractus esset, atque illi rem diuinam absoluis-

22. Tunc ille descendebat, manusque suas in totum Israelitarum conuentum extollebat, Domino suis ipse labris gratias agens, & in eius nomine glorians.

23. Deinde preces ad Supremi fauorem impetrandum iterabat.

24. Quamobrem agite cuncti Deo gratias, Deo prorsus magnifico, qui nostrum æuum ab vtero matris euehit, & erga nos vititur sua clementia.

25. Det

25. Det nobis animi lætitiā, faciatque, vt nostris temporibus pax sit in Israelitis, vt priscis temporibus,

26. Vt rata sit eius erga nos clementia, & nos nostro tempore liberet.

27. Duabus tribusue gentibus infensus est animus meus, quæ gentes non sunt:

28. Incolis montis Samariæ, incolis Palestinæ & stulto populo Sichimis habitanti.

29. Doctrinam prudentiæ scientiæque exarauit in hoc libro Iosua Sirachi filius, Eleazari nepos Hierosolymitanus, qui animi sui sapientiam effudit.

30. Felix, qui in his versabitur, & his memoriæ mandatis, sapiens erit.

31. Nam hæc si fecerit, ad omnia valebit: ponet enim in Domini luce vestigia, (qui sapientia pios imbuunt.

32. Prædicetur Deus in

perpetuum) etiam atque etiam.

CAP. LI.

Ad Iouam Sirachi precatio, & gratiarum actio, in maledicos, assentatores. Sapientiæ studium, affectio, laudationes. Ad pietatem inuitatio.

Iosua Sirachi filii precatio.

1. **A**Go tibi gratias, Domine rex: te laudo, Deum seruato-rem meum.

2. Ago tuo nomini gratias, qui mihi defensor fueris & adiutor,

3. Meumque corpus ab interitu, & calumniatricis linguæ decipula liberaueris:

4. Qui mihi aduersus falsiloqua labra, contraque aduersarios auxilium tuleris,

5. Meque pro tua tanta clementia, tantoque nomine liberaueris a rictibus ad vorandum paratis, ab eorum manu, qui mihi vitam eripere con-

nabantur:

6. **A**

6. A tot, in quibus eram, angustiis: ab ignis circumiecti suffocatione, & ex medio igne, ita ut eo non arferim:

7. Ab imo orci barathro, & impura lingua falsaue apud regem criminatione, & iniustæ linguæ calumnia.

8. Ad mortem pene venerat, & prope innum oreum erat anima vitæque mea:

9. Tenebar undique, nec erat, qui succurreret, & intuenti mihi in humanum auxilium, nullum erat.

10. Ergo tuæ clementiæ, Domine, priscorumque factorum recordatus, qui te fretos liberes, & ab hostium iniuria tueare, supplex a terra sursum versus, ut a morte defenderer, oravi,

11. Dominum Domini mei patrem inuocans, ne me aduerso tempore defereret, quum nullum

esset contra superbos auxilium.

12. Laudabo nomen tuum assidue, agendisque gratiis cantabo.

13. Itaque auditæ sunt meæ preces: conseruasti enim me ab interitu, & periculoso tempore liberaisti.

14. Hanc ob rem tibi gratias ago, te laudo, tuumque nomen, Domine, celebroy.

15. Iuuenis adhuc, antequam errarem, sapientiam precibus aperte petii:

16. Eam & ante templum oravi, & ad extremum conquiram, in modum maturescantis vix florentem.

17. Ea delectatus est meus animus, meusque pes recta ingressus est.

18. Hanc a pueris vestigavi, & paulisper admota aure admisi, multamque doctrinam comparaui,

19. In qua progressus habens,

habens, ei, qui mihi sapientiam dedit, honorem tribuam.

20. Eam enim exequi statui, nec me honestatem sequi, pudebit.

21. Ad eam animo contendendi, perpenfisque meis actionibus, passis sursum manibus, anni mei errores agnoui, eumque ad sapientiam composui,

22. Et bene erga eam ab initio animatus, eam expurgatus inueni, ideoque non deferar.

23. Eam feruenti pectore quæsiui, itaque rem bonam comparaui.

24. Dedit mihi præmio linguam Dominus, qua eum laudem.

25. Accedite ad me, imperiti, inque domo disciplinæ versamini.

26. Quid cunctamini,

& quid ad hæc dicitis? quum tantopere sitiant animi vestri.

27. Aperto ore verba feci, comparare vobis sine pretio L. sapientiam: G.

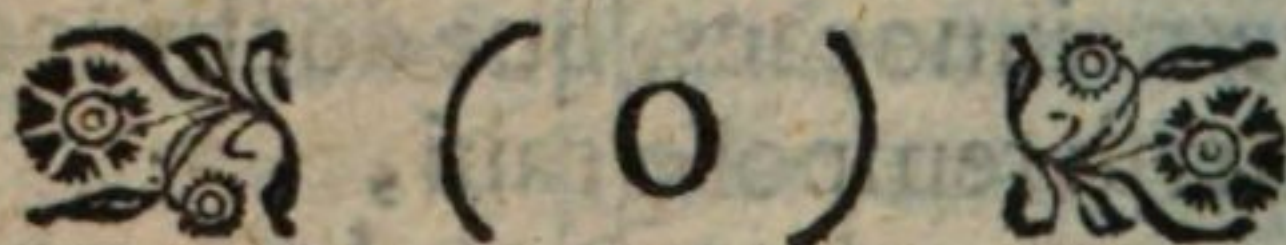
28. Cervicem iugo subdite, & animo doctrinam admittite, quam inuenire in promptu est.

29. Videte vestris oculis, me & parum laborasse, & multam comparasse quietem.

30. Comparete magna argenti copia doctrinam, & per eam multum auri quæretis.

31. Lætentur animi vestri in illius clementia, nec vos eius laudationis pudeat.

32. Fungimini officio vestro ante tempus, & ille vobis soluet suo tempore mercedem.

Châteillon, Sébastien, 1515-1563 / Châteillon, Sébastien / Bél, Mátyás,

Ethica Davidico-Salomonea sive Psalmi Davidis, Salomonis Proverbia et
Ecclesiastes ; quibus accesserunt Liber sapientiae atque Siracidis

Lipsiae 1724

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- Th B V 100

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11284046-6

VD18 11453109-003